



Özgü Yayınları
Cemal Nar Kitaplığı:

Yazarın Adı: Cemal Nar

Kitabın Adı: Acilen İslâm Birliği

Editör: Hasan Kurt

Bilgisayar Uygulama: Serra Ajans

Kapak Tasarım: Yunus Karaaslan

ISBN:

Baskı ve Cilt: Lord Matbaası
İstanbul-Topkapı tel: 0212 674 93 54
Sertifika no: 22858

1. Baskı: 2020

© Özgü Yayınları, 2020

Özgü Yayıncılık ve Tanıtım Hizmetleri San. Tic. Ltd. Şti.
Çatalçeşme Sok. Defne Han No: 27/18 Cağaloğlu - İSTANBUL

Tel: (0212) 511 38 26- (0212) 511 75 52

info@arkkitap.com

www.arkkitap.com

CEMAL NAR

**ACİLEN
İSLÂM BİRLİĞİ**

Özgü Yayınları

2020

CEMAL NAR

07. 01. 1955'te Kahramanmaraş/ Hartlap'ta doğdu. İlkokulu kendi şehrinde, İmam Hatip Lisesini 1973'de Diyarbakır'da, Yüksek İslam Enstitüsü'nü 1977'de Kayseri'de bitirdi ve aynı yıl Kahramanmaraş/Andırın Lisesine Din Dersi Öğretmeni olarak tayin edildi. 1980'de atandığı Kahramanmaraş İmam Hatip Lisesinde eğitim ve öğretimin yanında uzun yıllar değişik yerlerde sohbet, vaaz, seminer, konferans ve yazılarıyla halk eğitimine katkı sundu, irşat ve tebliğ hizmetlerinde bulundu. Aynı okuldan 2003'te emekli olan yazar, halen okuma, yazma, irşat ve tebliğ çalışmalarını sürdürmektedir. Evli ve dört çocuk babasıdır.

Cemal Nar yazılı çalışmalarının bir kısmını www.cemalnar.com sitesinde yayınlamaktadır. Sohbet, vaaz, ders, seminer, konferans gibi görsel çalışmalarının bir kısmını da videolar halinde yine kendisine özel www.ilimistan.com sitesinde sunmaktadır. Bunlar Youtube sayfasında da bulunmaktadır. Kurulduğu 2007 yılının başından kapandığı 2018 yılına kadar www.habervaktim.com internet sitesinde ve başka birçok sitelerde köşe yazarlığı yaptı. Dijital dünyada yazarın binlerce makalesine ve videosuna erişilebilmektedir. Henüz basılmamış birçok eseri vardır.

Yazarın yayınlanmış kitapları şunlardır:

1-Anılar Ve İbretler, 2-Bu Sistemden İslam'a, 3-İslamlaşma Bilinci, 4-İslam Sancısı, 5-Arş Gölgesi, 6-Tasavvufun Anahtarı, 7-Âlimin Önderliği, 8-İslam'da Devlet Ve Siyaset, 9-İlim Ve Özgürlük, 10-İlim Ve İktidar, 11-İmanın Kıymeti ve Korunması, 12-İman Ve Etkisi, 13-Aydınlanma Yolu Tasavvuf, 14-İnançta Arınma, 15-İnançta Kirlenme, 16-Okuma Aşkı, 17-İslam'a Göre Irkçılık ve PKK Ekseninde Kürt Sorunu, 18-İnsana Ulaşmak, 19-Cihad ve Zafer Şartları, 20-İnancın Kıvancı, 21-Sistem ve Şeriat, 22-Osmanlıdan Cumhuriyete Büyük Kırılma, 23-Gönül Azığı, 24-Laiklik Sorgulaması, 25-Derdimiz İslam, 26-Adı Konmamış Savaş, 27-Batılılaşmayla Hesaplaşma, 28-Batılılaşma Cinnetinde Aydınların Karanlığı, 29-Kitap Sevgisi Yazma Aşkı, 30-İmam Hatip Davası Ve Hacı Kalay, 31-İslam'ın Özeti, 32-İslam'da Irkçılık Ulusalçılık Milliyetçilik, 33-İslam'sız Olmaz, 34-İlimsiz Olmaz, 35-Davetsiz Olmaz, 36-Hesaplaşmadan Olmaz, 37-Kıymet Bilmek. 38- Hatırlatmalar. 39- Laik Sistemde İslamî Siyaset Sorunu. 40- Müslüman Kimliğin Kodları. 41- Bize Düşen. 42- İslam Davası. 43- Din Diyalog Ve İlimli İslam. 44- İslam'da Sakal Ve Kıyafet. 45- Okuduğun Kadarsın. 46- İslam'da İnsan İlişkileri -Din Muameledir- 47- İslam'a Ensar Olmak

İthaf

İslam kardeşliği ve ümmet bilinci adına Afrika'yı yurt edinmişçesine dolaşarak mazlum ve muhtaç kardeşlerine hizmet için Türkiye ile Afrika arasında mekik dokuyan sevgili Ali Orhan Pehlivan kardeşime tebrik, teşekkür ve dualarımla.

Cemal Nar

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	11
------------	----

I. BÖLÜM

İSLAM BİRLİĞİNİN TEMELLERİ

İSLAM DİNİ	17
İslam'ı Bilmek	17
Dinde Başarı Veya Başarısızlık	19
İslam'ı Nereden Öğreniriz?	20
İnanç Açısından İnsanlar.....	21
Dine Girilir de Çıkılır da.....	22
İkinci Cahiliye Çağı.....	23
Bize Düşen	24
İSLAM BİRLİK İSTER.....	25
İslam Kardeşlik Dinidir	25
Bizi Birleştiren Bağ.....	31
İslam Birliğe Yönlendirir	33
En Muhteşem Birlik Örneği	35
Hedef İslam Birliği	38
Fitne Ateşini Yakan Yahudi	39
Önce Kalp Ve Fikir Birliği.....	40
Yalnız Yaşanmaz.....	41
İslam Yalnız Yaşamağa İzin Vermez.....	42

Kaliteli Yaşamak Haram Değildir	43
İslam'da Ruhbanlık Yoktur	45
Ölçüyü Kaçırmanın	47
Müslüman Mağara Adamı Olmaz	49
Misafir Önünde Yemek Kavgası	49
Birlikte Yaşama Mecburiyeti	50
Kâfirlere Bile Faydası Olur	51
Tek Çare	52
Bugünkü Manzara Bize Yakışmıyor	53
Ayrılık Sebepleri: Çekişme	54
Ayrılık Sebepleri: Irkçılık	57
Osmanlıyı Yıkan Bölünme Parçalanma	58
Yeniden İslam Birliği'ne	59
Cehaletin Zararları	62

IRKÇILIK BÖLÜCÜLÜKTÜR..... 64

İslam Irkçılığı Yasaklamıştır	64
İrkçiliğin İnsanlığa Zararları	68
İrkçilik Emperyalizmin Tuzağıdır	70
Bu Zillete Daha Fazla Katlanamayız	72
İnsan İradesinden Sorumludur	73

II. BÖLÜM:

İSLAM BİRLİĞİNİN ASR-I SAADET UYGULAMASI

TEK VÜCUT BİR TOPLUM..... 79

Yardımlaşmanın Son Sınırı	79
---------------------------------	----

8 ❖ *Acilen İslâm Birliği*

Allah İçin Fedakârlık.....	81
Cihat	84

SÖZ VE DAVRANIŞ BİRLİĞİ..... 85

Kalpler Bir Olunca	85
Kur'an Kulpuna Yapışmak	86
Ashabın Söz Birliğine Önem Vermeleri	89
Neden Halife Öncelikli Meseledir?	89
Ensarın Kaygıları Nelerdi?.....	91
Muhacirler Devrede	92
Yaman Bir Oturum.....	93
Ortada Duran Sorun	95
Sorun Çözen Yiğitler	97
Uz atmaya Gerek Yoktu	98
Hilafet Konusunda İhtilaf Çıkarma Çabaları	100
İki Büyük Destek	101
H. Ali'yi Kışkırttılar	102
H. Ali Gerçekten Yiğittir.....	103
İhtilaftan Kaçınmak.....	104
Mümkün Olduğu Kadar	105
Ebuzer el-Gıfarî Bakın Ne Yaptı?	107
İbn Mes'ud'un İhtilafı Nitelendirmesi.....	107
Cemaat Kimdir, Tefrika Nedir?	108
İhlas İhtilafı Kırar.....	109
İtaat Bilinci Ve İhtilaf.....	111
İhtilaf Kendini Tercihle Olur	112

Dağılıp Parçalanmak Çok Kötüdür	113
Çıkan Sonuç	114
İtaat Bilinci.....	115
Şu Bilince Bakar mısınız?	116
BİRLİĞİ KORUYUCU TEDBİR: İSTİŞARE	117
Bedir Esirlerine Ne Yapmalı?	125
Muhteşem Bir Davranış	127
Bahreyn Haracı Meselesi	129
Hz. Ömer'de İstişare	130
Birlik İçin Başkan Gerek	132
Nasıl Bir Başkan?	133
Şikayet Edilen Vali	134
Büyüklük Böyle Olur	135
İSLAM TOPLUMU	139
İSLAM ÜMMETİ	145
İSLAM VATANI	150
İSLAM DEVLETİ	154

III. BÖLÜM

ULUS DEVLETEN İSLAM BİRLİĞİNE

GÜNÜMÜZDE İSLAM BİRLİĞİ VE D-8 ÖRNEĞİ	165
Gerçekleri Görelim	165
50 Devlet Birlik Olmuş	169
Avrupa Birliği	170

10 ❖ *Acilen İslâm Birliği*

İslam İşbirliği Teşkilatı..... 171

Cumhuriyet Sonrasında İslam Birliği..... 173

Milli Görüş Ve İslam Birliği..... 175

D8'in Kuruluşu Ve Şimdiki Durumu 179

D8'in Temel İlkeleri 182

SON SÖZ..... 184

ÖNSÖZ

Müslümanlar için İslam birliği dinin getirdiği bir zaruret ve mecburiyettir. Kur'an ve sünnet bunu emrettiği gibi, İslam toplumunun ilk kez oluştuğu asrı saadet tecrübesi de bunu göstermektedir. Nitekim Müslümanlar uzun bir süre tek bir devlet ve hilafet idaresinde yaşamışlardır. Daha sonra görülen ayrı devletler ve yönetimler, dinî, ahlakî, tarihi ve sosyal bazı şartların zorlamasıyla meydana gelen bir fiilî durum oluşturmuştur. Ama yine de Müslümanlar kalben birbirlerine bağlı kalmış, farklı yönetimlerin idaresinde olan ülkelere ve beldelere çeşitli amaçlarla çok rahat gidip gelebilmişlerdir. Düşmanları karşısında işbirliği yapabilişlerdir. Tarihin en zorlu dönemleri olan haçlı seferleri ve Moğol istilası belasını defederken de durum böyledir. Fakat I. Dünya savaşı sonrasında yaşanan ve hala devam edegelen bölünme ve parçalanma, daha önce benzeri görülmemeyen bir felaket ve fecaattir. Artık bu din ve dünya menfaatlerimize ters düşen emperyalist işgallere, maddî manevî sömürülmelere, tüketilip bitirilmelere ve aşağılanarak yok edilmelere “dur” diyecek bir iman şuurunun ve İslam bilincinin yeniden diriltilecek kalbimize, benliğimize ve zihniyetimize taht kurma ve kıyama durma zamanı gelmiştir.

Bu bilinç bize öncelikle şu soruyu sorduracaktır: “İslam birliği nasıl sağlanır?” Bu sorunun en kestirme cevabı, “ilk defa nasıl sağlandıysa öyle” olabilir. Çok da yerinde olan güzel bir cevaptır bence. Ama muhtemelen arkasından ikinci bir soruyu davet edecektir:

“Nasıl?”

İşte bu derin ve uzun bir hikâyedir. Konunun birçok yanları, yönleri var. Biz bu hikâyeyi “Asr-ı saadetten Yansımalar” serisi ile kaynağına giderek etraflıca yazmaya çalışmaktayız. Bir kaç kitabımız bitmiş durumdadır. Rabbimiz tamamına erdirdi ve yayınlanmayı nasip etsin

inşallah. Bu kitabımızda ise bahse doğrudan yaklaştık ve birliğin ana konularını, tabiri caizse temellerini anlatmaya çalıştık.

Hiç şüphesiz müşrik, putperest bir toplumun işkencelerinden, yahudi, hıristiyan ve münafıkların amansız hile, desise ve düşmanlıklarından geçerek ilk İslam toplumunu oluşturan, ilk İslam devletini kuran, bu esnada ve daha sonra insanları Allah Teâlâ'ya davet etmek için yeryüzüne dağılan, adalet ve ihsan üstüne bir medeniyet inşa eden Asr-ı Saadet müslümanlarının çabasını sunmaya çalışmak, takdir edersiniz ki hiç de kolay değildir. Biz bu kitapta, o çaba esnasında en fazla dikkat çeken ana konuları işlemeye çalışacağız.

Nedir bunlar?

İşte size yeni bir toplum ve devlet kurdurucu, medeniyet inşa ettirici ana dinamikler: İman, kardeşlik, yardımlaşma, fedakârlık, söz ve iş birliği, tefrika ve ihtilaftan kaçış, meşru olana itaat bilinci. Şuurlu bir Müslüman şahsiyetinin ana unsurlarıdır bunlar. Müslüman kimliğin köşe taşları yani. Bir kitabımızda bunları kısaca derleyip toplayarak “Müslüman Kimliğin Kodları” diye sunmuştuk. Orada bütün bu kodları kısaca yazmayı denedik. Çünkü ayrıntılı olarak asrı saadetten örnekleri ile sunmaya kalktığımızda bir kitaba yetmeyeceği kesindir. Biz de bu ana konuları daha detaylı yazarak ayrı kitaplara bölüştürmek zorunda kaldık.

Sözün özü, bugün de bu ana unsurlara, temel dinamiklere ve kimliğimizin, zihniyetimizin temel kodlarına muhtacız. Bunun için muhtaç olduğumuz kaynaklar çok şükür elimizdedir. Kur'an da sünnet de elimizde yani. Fıkımız, hukukumuz elimizde. Çok şükür canımız bedenimizde. Daha ölmedik. Marifet, unu, şekeri, yağı ustaca birleştirip helva yapmak misali, bu değerlerimizle yeniden buluşmak, bu nimetlerimize layık birer insan olmak ve yeni bir İslam toplumu inşası ile mehabetli devletimize ve muhteşem medeniyetimize kavuşmaktır. Müslümanların parçalanmış birliğini, bölünmüş bütünlüğünü, ırkçı ecnebler elinde yok edilmiş kardeşliğini yeniden bu Kur'an ile, bu

sünnet ile, bu fıkıh ve hukuk ile, bu ahlak ve fazilet ile kazanmaktadır. Marifet, asr-ı saadet ruh ve iradesini kendi çabalarımızla çağımıza taşımaktır.

Bu yüzden daha önce “*İslam'a Ensar Olmak*” kitabını yazmıştık¹. Şimdi bir adım daha atıyor, “İslam Birliği Nasıl Sağlanır?” diye soruyor ve peşine düşüyoruz. Böylece bunun nasıllığını anlamaya çalışıyoruz. Çünkü biliyoruz ki hem biz bu değerlere muhtacız, hem de dünya farkında olsun veya olmasın, bu değerlere muhtaçtır. İnsanlık yeni bir dünya düzeni arıyor, ama bulamıyor. Demek ki bizim sunmamızı bekliyor. Bizim çabalarımızla kurtuluşu bekliyor. Çünkü ne kapitalizm, ne faşizm, ne komünizm, ne de bunların karması olan düzenler, insanlığa bir saadet getiremediler.

“İnsan insanın kurdu” diyenler, kan ve gözyaşından başka ne verebilirler ki insanlığa? Zulüm ve sömürdür bütün bildikleri. Servet biriktirmek ve hayvanlar gibi yiyerek, içerek, kudurarak bir ömür sürmektir bütün amaçları. Zevk ve şehvet içinde yaşamaktır hayat adına bütün bildikleri.

Görünen o ki bu vahşilerden bir hayır gelmez ne kendilerine, ne de başkalarına. Kurtuluş, insanı içine düştüğü behimî duygularının bataklığından, çamur zihniyetinden kurtarmaktır. Çare insanı kurtarmaktır. Onu yeniden, meleklerin secde ile selamladığı ve gıpta ettiği “eşref-i mahlûkat” seviyesine yükseltmektir.

Bunu kimler yapabilir?

Keşke o cahiliye dünyası bize gerek kalmadan kendileri araştırıp bulsalardı İslam'ı. Ama bu zor görünüyor. O yüzden bizim hakkıyla davet ve tebliğ vazifemizi yaparak onlara İslam'ı ulaştırmamız gerekiyor.² İşte biz bu kitapta avazımız çıktığı kadar kurtuluş için bir şeyler yap-

1 Maalesef henüz yayınlanamadı.

2 Birçok kitabımızda, özellikle de *İnsana Ulaşmak, Davetsiz Olmaz, Alimin Önderliği* kitaplarımızda bu gerekliliği enine boyuna anlattık, bakılabilir.

bileceklerine inandığımız insanlara haykırıyoruz: Neredesiniz ey Müslümanlar?

Bu kitap “buradayız” dedirtecek bir kıvamı göstermek ve ona erdirmek niyet ve çabasıyla yazıldı. Allah faydalı kılıp bereketlendirsın. Ona şükrederken, bütün okuyucularımızı sevgi ve saygı ile selamlar, emeği geçen herkese de teşekkür ederiz.

Cemal Nar

Kahramanmaraş 2017

I. BÖLÜM

İSLAM BİRLİĞİNİN TEMELLERİ

İSLAM DİNİ

İslam'ı Bilmek

“İslam Birlik İster” diye konuya girerken haliyle “O da nedir? Niçin ona itibar etmeliyiz?” gibi gizli bir soru akla gelebilir. Buna kısaca cevap vermemiz sanırım faydalı olacaktır.

İslam, Allah Teâlâ'nın kendi katından insanlara gönderdiği dindir. Bize göre tek bir din vardır. O da İslam'dır. Diğer bütün dinler, kendi aralarında değişik tasnife tabi olsalar da sonuçta hepsi de batıldır. Onlara din demek mecazîdir. Anlatma zorluğunu gidermek için mecburen “din” denmiştir. İslam ile farkını belirtmek için de İslam'a “hak Din”, diğerlerine de “Batıl Dinler” diyoruz.

Öyleyse “din” nedir?³

Din, Allah Teâlâ'nın kanunlarıdır. Muhatabı insanlar ve cinlerdir. Gereği, bu akıl ve irade sahibi muhatapların, kendi arzu ve istekleri ile bu kanunları kabul edip yaşamalarıdır. Amacı ise, onları her türlü hayırlara erdirip dünya ve ahiret saadet ve selametlerini kazandırmaktır.

“Her türlü hayırlar” sözü, şüphesiz kapsamlı bir sözdür. Bununla kastettiğimiz, insanın, yaratıcısı Allah Teâlâ ile olan ilişkileri ile beraber, içinde yaşadığı toplumdaki insanlar, hayvanlar ve eşyalar ile olan ilişkileridir. Çünkü bazılarının yanlış anladığı gibi din, sadece Allah'a iman ve ibadet etme, ahlakı güzelleştirme değildir. Bunlarla beraber, aynı zamanda toplumun idari, hukuki, iktisadi, ticari, eğitim ve ahlak gibi her türlü iş ve ilişkilerini kendi içinde uyumlu bir şekilde düzenleyen kapsamlı bir kanunlar bütünüdür, bir sistemdir. Bir başka deyişle din, Yaratıcı ile ilişkileri düzenlediği kadar, yaratılan insan, hayvan ve eşya ile olan ilişkileri

3 *Din, Diyalog ve İlimli İslam* kitabımız “din” gerçeğini enine boyuna işler, ona bakılabilir.

de düzenler. Böylece hayat içinde var olan her yaratılmışı hayra yönlendirecek, fayda sağlayacak, sağlık ve mutluluklarını gerçekleştirecek kanunlar bütünüdür. Bu anlamda din, bir nizamdır, bir sistemdir. Doğrudan bir yaşama biçimidir. İşte bu biricik ilâhî dinin adı da İslâm'dır.

Bu bakımdan İslam Dini, bütün peygamberlerin Allah'tan alıp insanlara tebliğ ettiği, nihayet son peygamber olan Hz. Muhammed (s.a.v.)'in vahiy yoluyla Allah'tan alarak insanlara sunduğu iman, ibadet, hukuk, ahlak gibi kalbi, zihni ve ameli esasları, kuralları içeren ilahi kanunlar toplamıdır.

Peygamberimizin bizzat uygulayarak sunduğu bu din, zamanla Müslüman toplumlarca yaşatılmış, hatta insanlığın zihni ve ameli birikimlerinden de yararlanarak geliştirilmiş, insan, devlet ve toplum gibi temel konularda kendine özgü düşünce, ilke ve anlayış oluşturmuş bir dinin, bir dünya görüşünün, tarihi bir birikimin, kültür ve medeniyetin adı olmuştur.

Şüphesiz burada kastedilen, hak din İslâm'dır. Yoksa batıl dinleri konuşacak olursak durum değişir. Çünkü batıl bir sürü dinler de vardır. Bu dinler, Tanrı anlayışları, sosyolojik, tarih, coğrafya vb. açılardan "dinler tarihi bilimi" bazında değişik tasniflere tabi tutulmuşlardır.⁴ Ancak Kur'an, dinleri "Hak" ve "Batıl" diye ikiye ayırır.

Batıl dinler, bütün çeşitleri ile tek bir dindir ve hak din karşısında küfür ve inkârı temsil ederler. Kur'an'ın kesin ifadesine göre Allah katında geçerli tek din İslâm'dır ve her kim İslâm'dan başka bir din, bir yaşama biçimi benimser ve yaşarsa, Allah tarafından o, asla kabul olunmayacaktır:

"Şüphesiz Allah katında din İslâm'dır. Kitap verilmiş olanlar, kendilerine ilim geldikten sonra sırf, aralarındaki ihtiras ve aşırılık yüzünden ayrılığa düştüler. Kim Allah'ın âyetlerini inkâr ederse, bilsin ki Allah hesabı çok çabuk görendir." (Al-i İmran, 19)

4 Bkz. Cemal Nar, *Din Diyalog Ve İlimli İslam*.

Dinde Başarı Veya Başarısızlık

Hiç şüphesiz dinin kaynağı Allah'tır. Allah Teâla, önce evreni ve bu arada dünyayı yaratmıştır. Amaç, Allah bilir ya, insana bir imtihan alanı açmaktır. Sonra insan yaratmıştır. İnsanın yaratmasındaki temel amaç da, yaratıcısını bilmesi, sevmesi ve istediği ölçüler içinde kulluk ederek O'nu hoşnut etmesidir. Hayat, "ömür" dediğimiz belli bir süresi olan bir sınav içindir. Sınava alınanlar, akıllı ve ergin insanlardır. Sınavın şartları, süresi, yeri ve zamanı, herkese göre farklıdır. Bunu belirleyen, Yüce Yaratıcımızdır. Bu sınavın konusu, dindir. Sınav sonucunun değerlendirilmesi, başarı veya başarısızlığın tespiti, bunların karşılığının belirlenmesi de Yüce Yaratıcıya aittir. Başarılıyı başarısız kılmaz, çünkü bu zulüm olur. Allah sevmediği ve haram kıldığı zulümden berîdir. Fakat başarısız, bazı durum değerlendirmelerine göre başarılı kılabilir. Çünkü adaleti muhakkak, ancak merhameti de sonsuzdur. Buna göre Allah'ın istek ve iradesine göre, yani dine göre bir hayat yaşayanlar, burada ve orada mutlu olacaklar, din dışı bir hayat yaşayanlar, yani kendi keyiflerine, lezzetlerine, şehvetlerine göre yaşayanlar, Allah'ın kanunlarını tanımadan yaşayanlar ise, burada ve orada acı, ıstırap ve azap içinde kalacaklardır.

İşte Allah, Cennette yarattığı ilk insan ve eşine, bu gerçekleri anlatmış, bilinen sebepler yüzünden onları Cennetten dünyaya indirdikten sonra da O'nu, kendi nesillerine peygamber olarak görevlendirmiştir. İlk insan, yani Hz. Âdem (a.s.) aynı zamanda ilk peygamberdir de. Onun çocukları da Allah'ı bilen, Allah'ın kanunlarına teslim olan ilk müslümanlardır. İşte Allah'ın bu dininin, bu kanunlarının adı da İslam'dır. Hemen söyleyelim ki, Kur'an'ın anlattığı bu kesin bilgilere rağmen, ilk insanın ilkel, dilsiz ve düşüncesiz olduğunu veya maymundan geldiğini söylemek, boş bir zan ve iddia olup hiçbir bilimsel tarafı olmamakla beraber, aynı zamanda ayetleri inkâr anlamı da taşıdığı için, kesinlikle küfürdür, dinden çıkmaktır.

Çağlar içinde insanlar zaman zaman hak dinden uzaklaşmışlar, çok çeşitli sebeplerle batıl yollara sapmış, yanlış ve çirkin inanç ve ya-

şayışlara yönelmişlerdir. İşte o zaman Allah Teâlâ yeni peygamberler görevlendirerek, zamanın şartlarını de gözeten dinini, tekrar sunmuştur insanlara. İnanç ve ahlakı değişmeyen, ibadet ve muamelatta ise yeni şartlar ve ihtiyaçlara göre kısmen değişen ve gelişen bu dinin adı İslam'dır ve en son halini, en mükemmel şeklini, Hz. Muhammed'in (s.a.v.) tebliği ile almıştır.

İslam'ı Nereden Öğreniriz?

Bu dinin kendi temel kaynaklarından öğreniriz. Bu asıl kaynaklar ikidir. Zaman içinde bu kaynaklara bir de tali bir kaynak eklenecektir. Önce temel, aslı kaynakları görelim:

1. Allah'ın Hz. Muhammed'e (s.a.v.) bildirdiği ilahî vahyinden, yani kutsal sözlerinden oluşan Kur'an.

2. Bu Kur'an'ı insanlara okuyan, açıklayan ve uygulayan peygamberin sözleri, işleri ve benimsemeleri. Biz buna, "kavli", "filli" ve "takriri" diye kısımlarına ayırdığımız "sünnet" diyoruz. Bu sünnet, Kur'an'ın genel, kısa ve kapalı geçen ayetlerinin ayrıntılarını açıklar, umumi hükümlerini tahsis eder, uygulamayı gösterir, hatta Kur'an'da olmayan bir kısım hükümleri bildirir. Hiç şüphesiz bu yetkiyi O'na, ileride delilleri ile göreceğimiz gibi, Kur'an, yani Allah vermiştir.

Bu iki asıl kaynak yanında, az önce ifade ettiğimiz bir önemli kaynak da icthattır. İctihat, aslı kaynaklardan, fer'i bazı delillere dayanarak yeni hükümler çıkarmaktır. Bu fer'i deliller ise, sahabenin görüşü, müslüman toplumun örf ve adetleri, istishan, istishap, mesalih-i mürsele, öncükilerin şeriatları gibi delillerdir. Bunlara "fer'i kaynaklar" da diyebiliriz. Kur'an ve sünnet gibi aslı kaynaklarda bulunmayan yeni hükümlere ihtiyaç duyulduğunda, fıkıh usulü ilminde belirlenen belli kaide ve kurallar çerçevesinde bu fer'i kaynaklardan ihtiyacı karşılayan yeni hükümler çıkarılır. Bu işleme "icthattır", bunu yapacak ehliyetinde olan âlime de "müçtehit" diyoruz. Bu kavramları "Fıkıh Usulü" ilmi açıklar.

Unutmayalım ki bu kaynaklar konunun uzmanları içindir. Herkes bu kaynaklardan doğrudan ilim alabilmesi için bir eğitimden geçmelidir. Kur'an-ı Kerim'i ve sünnet-i seniyye'i doğru anlamak, içtihat ehliyetini kazanmak, uzun ve disiplinli bir ilim tahsil etmeyi gerektirir. Bu tahsil de yine yetkili uzmanlarınca verilir. İşte o alimler, ders verdikleri gibi, bazen özet, bazen orta seviyede yeterli, bazen de en ince ayrıntıların bilgilerini sunan çok büyük ve çok faydalı eserler yazmışlardır. Onların yazdıkları bu kitapları okumak, asıl kaynaklarımızı anlamada çok büyük yardımcılarıdır. Bunlardan müstağni kalınamaz. Kaldı ki İslam'ın ilk emri "**Oku seni yaratan Allah'ın adıyla**"dır. (Alak, 1)⁵ Nüslüman, Allah Teâlâ'ya bile-tek teslim olmandır. Bilmek için okumak, öğrenmek gerekir.

İnanç Açısından İnsanlar

Bu açıdan baktığımızda mükellef insanlar üç kısma ayrılırlar: Mü'min, kâfir, münafık.

1. Mü'min: kesin inanmış insan demektir. Yani mü'min, Yüce Allah'a, O'nun peygamberi Hz. Muhammed'e ve peygamberin haber verdiklerine şeksiz şüphesiz olarak, kesin ve tereddütsüz inanan, kabul ve tasdik ederek beğenen insandır.

Bu iman ve gereğince yaşayanlar, dünyada huzurlu, mutlu ve mutmain oldukları gibi, öldükten sonra tekrar diriltildiklerinde de Cennete girecekler, orada Allah'ın kendilerine hazırladığı pek çok nimetler içinde ebediyen, sonsuza dek mes'ud ve bahtiyar bir hayat yaşayacaklardır.

Ancak, imanlarına rağmen dünyada Allah'a karşı kulluklarında noksanları olan veya bazı yasakları, günahları işleyenler, bunun karşılığında cezayı hak etmişlerdir. Allah Teâlâ, dilerse bunları, suçları oranında cezalandırır, dilerse de affeder. Hiç bir mü'min cehennemde ebedi kalmaz, sonunda mutlaka Cennete girer.

5 Bu konuda şu kitaplarımıza bakılabilir: Alimin Önderliği, İlim ve Özgürlük, İlim ve İktidar, İlimsiz Olmaz.

2 Kâfir: İslâm'ın kesin inanç ve emirlerine kısmen veya tamamen inanmayan, onları alaya alan veya beğenmeyen insanlara kâfir denir. Onlar, sonsuza dek Cehennemde kalacak, asla o acıklı ve acıtıcı azaptan kurtulamayacaklardır.

3. Münafık: İçlerinden kâfir oldukları halde, dışlarından mü'min olduklarını söyleyen veya öyle görünen, öyle yaşayan insanlara münafık denir. Bunlar elbette kâfirdirler. Ancak bunlar, açıkça kendini ifade eden kâfirlere çok daha değersiz, çok daha tehlikeli, dolayısıyla da ahirette azap bakımından daha beterdirlere.

Müslümanlar, birbirlerinin kardeşleridir. Mü'minler, hem kardeşlerine karşı vazifelerini, hem de kâfirlere karşı tavırlarını alabilmek için, inanç bakımından insanları iyi tanımak zorundadırlar.

Dine Girilir de Çıkılır da

Unutmayalım, dikkat edelim, titiz davranalım ki, iman etmiş mü'min bir insan her an küfre düşebileceği gibi, kâfir olan bir insan da her an arzu ve ihtiyarı ile dilerse mü'min olabilir. Kâfirin mü'min olması, fevkalade sevinilecek bir olaydır. Buna sebep olmak, dünyada büyük bir mutluluk ve huzur kaynağı, ahirette de bir kurtuluş vesilesidir. Aksi ise, yani mü'minin küfre düşmesi, bütün müslümanları üzen, kahreden bir olaydır. Üzerinde derin derin düşünülmesi gereken, sebep ve çarelerinin araştırılması gereken bir olaydır. Ama mümkün olan bir olaydır.

Onun için Müslümanların imanlarını güçlendirecek ilim ve amelere çok büyük önem vermeleri ve içinde Müslümanca yaşayabileceği bir toplum ve devleti kurmaları gerekir. Mü'min iken dinden çıkana "mürted" denir ve yakalanırsa İslam toplumunda ferdin ve cemiyyetin inanç, huzur ve güvenini koruma adına cezalandırılır. Ancak, bir kimsenin dinden çıkıp kâfir olduğunu söylemek, ciddi bir iştir. İnsanı dinden çıkararak dinin temel esaslarının inkârı veya alaya alınması veya faydasız görülüp beğenilmemesi gibi şeylerin, o insan tarafından

bilerek ve kastedilerek söylenip söylenmediği, amaçlanıp amaçlanmadığı veya maksadını aşmış aşmadığı iyi araştırılmalıdır. İnsanlar gelişmiş güzel tekdir edilmemeli, yani hemen dinden çıkıp kâfir olduğu ilan edilmemelidir.

İnsanlar bazen dini, içlerinden samimi bir şekilde benimsediği halde, bilmeyerek veya boş bulunarak inkâra götüren bir sözü söylemiş de olabilirler. Gerçekten bazen söz kâfir, ama söyleyen mü'min olabilir. Bu gibi hallerde yapılacak olan, temkinli olmak, uygun bir dille o kişiyi uyarmak, cehaletini ilimle gidermek ve tövbeye davet etmektir.

İkinci Cahiliye Çağı

Dini bilgiler açısından çağımız korkunç bir cehaleti yaşamaktadır. Pozitivizm ve materyalizm gibi düşüncelerin sebep olduğu laik, seküler bir hayat insana yöneticiler tarafından adeta dayatılmaktadır. İnsanlar hak veya batıl, dinler hakkında okullarda köklü bilgiler alamamaktadır. Bir parça bilgi bulan ve İslam'a talip olanlar da ya "irtica" suçlamaları ile sindirilmekte, ya da "dini siyasete alet eden" bir "siyasal İslamcı" yaftasıyla yok edilmeye çalışılmaktadır.

Bu İslam açısından çok acı ve tehlikeli bir durumdur. Ne yazık ki bazen Müslüman olduğunu zanneden insanlar, fütursuzca ve bilerek dinden çıkacak sözleri söyleyebilir, işleri işleyebilirler.

Bu gibi durumlarda inananlara düşen, yukarıda belirtilen gerekçeler gereğince o insanlarla, davetin dışında kalan tüm ilişkileri kesmektir. Onlara selam verilmez, selamları alınmaz, kestikleri yenilmez. Müslüman bir eşle evlendirilmez, evli ise, nikâh hükümsüz kaldığından eşi kendiliğinden boş olur ve elinden alınır. Öldüğünde cenaze namazı kılınmaz, müslüman mezarlığına da gömülmez. Şuurlu bir Müslüman için en büyük sorun, işte bu iman sorunudur.⁶

6 Bu konuda şu kitaplarımıza bakılabilir; *İnançta Arınma, İmanın Kıymeti ve Korunması*.

Bize Düşen

Bütün bunlar düşünöldüğünde bugün müslümanların en önemli ve öncelikli meselesi, kendilerinin ve sorumlu olduklarının imanlarını korumaya çalışmalarıdır. Çünkü insanları küfre düşüren cehalet maalesef çok yaygınlaşmıştır. Yabancı inanç ve kültürler, İslam dışı yaşama biçimleri, çeşitli kişi ve kurumlarca değişik metotlarla insanımıza benimsetilmeye çalışılmaktadır. Hatta zaman zaman bu konuda, maalesef temel hak ve hürriyetlere ve yürürlükteki yasalara da ters düşen, insan haysiyet ve şerefine de hiç yakışmayan, çok ilkel baskı, zorlama ve dayatmalara şahit olunmaktadır. Bütün bunları bertaraf edebilmek için sağlam bir inanca, güçlü bir bilgiye, engin bir kültüre ve fevkalade bir cesarete ihtiyaç vardır.

Aynı zamanda bu inancı ve hayat tarzını koruyup kollayacak, yeni nesilleri iyi yetiştirecek, düşmanları ile kalem, kelam ve gerekirse silahla her çeşit cihadı yapabilecek sağlam bir İslam toplumuna ve güçlü bir İslam devletine ihtiyaç vardır. Bu kitabın amacı da böyle bir insan, toplum, devlet ve medeniyet inşasına yardımcı olmaktır. Bu yüzden her işin başı dönüp dolaşıp insan ile İslam ilişkisine varmaktadır.

İSLAM BİRLİK İSTER

İslam Kardeşlik Dinidir

İslam üstüne yazanların zaman zaman “tekrara düşmek” gibi bir sıkıntıları vardır. Mesela birlik ve beraberlik hakkında yazıyoruz ya, bu konu anlatılırken, bu birliğin temeli olan İslam kardeşliği hakkında bilgi vermesek elbette olmaz. Ama biz bu çok önemli konu hakkında müstakil bir kitap yazdık. Ne yapacağız şimdi? Burada da yazsak, tekrar olacak. Hiç yazmasak, ihmal olacak, konu eksik kalacak. En iyisi kısa bir özet çıkararak hatırlatıp geçmek diyelim ve öyle yapalım.

Allah Teâlâ, ilk insan ve ilk Peygamber olan Hz. Âdem’i ve eşi Hz. Havva’yı yarattığını şöyle anlatmaktadır: **“Ey insanlar! Biz sizi bir erkekle bir kadından yarattık. Birbirinizi tanıyıp sahip çıkmanız için milletlere, sülâlelere ayırdık. Şunu unutmayın ki Allahın nazarında en değerli, en üstün olanınız, içinizden takvada (Allah’ı sayıp haramlardan sakınmada) en ileri olanıdır. Muhakkak ki Allah her şeyi mükemmelen bilir, her şeyden hakkiyle haberdardır.”** (Hucurat, 49/13)

Bu ayet bildiriyor ki, insanlar arasında doğuştan veya yaratılıştan kaynaklanan bir üstünlük yoktur. Ancak Allah Teâlâ’nın katında iman ve takvada bir üstünlük söz konusudur. Yoksa insanların ırk, dil, coğrafya, cinsiyet, şöhret, makam, mevki, mal ve para derecesinden üstünlüğü gerçek üstünlük değildir.

Yine bu ayetten öğreniyoruz ki, insanlar önce yaratılıştan kardeş olmuşlardır. Bu bir mecburiyetin ifadesidir. Çünkü daha sonra ikinci bir kardeşlik daha konulmuş ve o asıl kılınmıştır. O da din kardeşliği. İşte onu bildiren ayetler: **“Müminler ancak kardeşlerdir, öyleyse iki kardeşinizin arasını düzeltin, Allah’a itaatsizlikten sakının ki rahmetine mazhar olasınız.”** (Hucurat, 49/10)

Aynı zamanda şu ayet-i kerime de insan hayatının temelini aile olduğunu ifade etmektedir. Yüce Allah insan neslinin yeryüzünde bir tek aile ile başlamasını dilemiştir. Bu yüzden ilk başta bir tek nefis yaratmıştır, ondan da eşini. Böylece iki eşten bir aile meydana gelmiş oldu:

“Ey insanlar! Sizi bir tek kişiden yaratan ve ondan da eşini yaratıp o ikisinden birçok erkekler ve kadınlar türeten Rabbinize karşı gelmekten sakının. Kendi hakkı için birbirinizden dilekte bulunduğunuz Allaha saygısızlık etmekten ve akrabalık bağlarını koparmaktan sakınınız. Allah sizin üzerinizde tam bir gözeticidir.” (Nisa, 4/1)

Biliyoruz ki yeryüzünde çok çeşitli renk ve dillerde ırklar, kavimler ve uluslar yaşamaktadır. Bütün bunlar rengarenk bir bahçenin çiçekleri gibi yeryüzüne güzellikler bahşetmektedir. Herhalde bu bütün şekil, biçim, renk, dil ve karakterdeki insanları bir teke indirmek ne kadar büyük bir zevksizlik ve basmakalıp sıradanlık olurdu.

Türkçemizde kardeş, aynı ana babadan doğmuş veya ana babalarından biri aynı olan çocukların birbirine göre adıdır. Kardeş kelimesinin hakiki anlamlarından başka mecazi anlamları da vardır. Mesela bazen adı bilinmeyen kimselere söylenen bir seslenme sözüdür, bazen çok yakın arkadaşı, sevilen bir dost, bazen de aralarında değer verilen ortak bir bağ bulunanlardan her biridir; yol kardeşi gibi. İşte “din kardeşliği” de böyle mecazi bir mana, ama hakiki bir değer ifade etmektedir.

İnsanların yaratılıştaki eşit olduklarını, hiçbir ırkın, rengin, dilin ve coğrafyanın bir başkasına doğuştan gelen bir üstünlüğünün olmadığını, üstünlüğün ancak iman ve takvada olduğunu anlamışsak, aynı zamanda ırkçılığın, bölgeciliğin, etnik ayrımcılığın haramlığını ve zararlarını kavramışız demektir.

İslam’da insanlar ile sosyal ilişkiler açısından bakıldığında bir Müslümanın başka bir insan ile ilişkisini belirleyen ölçü yine iman ve takvanın varlığı veya yokluğudur. Bu açıdan insanlar iki kısımdır: Mü’min veya kâfir. Münafığa gelince, gizli kaldığı sürece biz ona Müslüman der

ve öyle muamele yaparız. Fakat hakikatte o Allah Teâlâ'nın yanında en kötü bir kâfirdir ve azabı en çetin olan bir alçaktır. Devlet ve toplum hayatında ise insan ilişkilerinin temelinde hukuk esastır. Görgü kurallarını, örf ve adetleri, gelenek ve görenekleri de bir değer olarak ciddiye almak zorundayız.

Evet, İslam toplumunda sosyal yapının temeli kana değil, imana dayalı olan bir kardeşliktir. Müslümanların, aileden ümmete kadar uzanan küçük büyük topluluklarında hakim ilişki, esas doku ve temel yapı kardeşliktir. Bu kardeşlik aynı ana-baba veya soydan gelme veya aynı vatan da yaşama, aynı sosyal sınıfın mensubu olmadan doğan kardeşlik değil, aynı imana mensûb olmaktan kaynaklanan kardeşliktir. Bu kardeşlik çok etkili emirlerle duyurulmuş, korunması için tedbirler alınmış, talimatlar verilmiş, kanun ile hukukun, örf, adet ve görgü kuralları ile ahlâkın teminatı altına alınmıştır. Bunun için her şeyden evvel kardeşlik ilişkisi etkin biçimde sözle duyurulmuş ve ürpertici biçimde ruhlara işlenmiştir. Bu konuda başarılı olanlara çok büyük mükafatlar vadedilmiş, manevi ödüller konmuştur. Yani kardeşlik sırf sözde kalmamış, akrabadan, komşudan başlayarak arada iman kardeşliğinden başka bir ilişki bulunmayan yabancılara kadar uzanan nafaka, zekât, selâm, hakkı tavsiye, doğru yolu gösterme, ödünç verme, maddî ve manevî yardımda bulunma, sevinç ve kederi paylaşma gibi yapıcı görevler verilmiştir.

Sadece şu ilke bile bir toplumu ıslaha yeter:

“Kişi kendisi için istediğini din kardeşi için de istemedikçe gerçek imana ulaşamaz”⁷

Kardeşlerin bir iman gereği olarak birbirlerini sevmeleri, büyüklerine hürmet, küçüklerine şefkat ve merhamet göstermeleri gerekir. İnsanlık icabı meydana gelen kusurlarına bakmayıp, kendileri gibi bağışlanmalarına dua etmeleri ve hiçbir mümine kin beslememeleri lazımdır. Ancak yanlış anlamamak da lazımdır. Bu bizim ictimai me-

7 Buhârî, K. el-İman, 7; Müslim, K. el-İman, 71, 72.

suliyetimize mani değildir. Yani yeri geldiğinde iyiliği emredip kötülükten sakındırma vazifesini ihmal edemeyiz. Çünkü bu da imanımızın icabındandır: **“İnanan erkekler ve kadınlar, birbirlerinin velisidirler. İyiliği emrederler, kötülükten menederler.”** (Tevbe, 9/71)

“İyilik ve takva üzerinde yardımlaşın, günah ve düşmanlık üzerinde yardımlaşmayın ve Allah’tan korkun.” (Mâide, 5/2)

“Asra and olsun ki insan gerçekten ziyandadır. Ancak iman edip salih amellerde bulunanlar, birbirlerine hakkı tavsiye edenler ve birbirlerine sabrı tavsiye edenler başka.” (Asr, 103/1-3)

Şüphesiz, erkek ve kadın bütün iman ehli birbirleriyle yardımlaşır- lar, birbirlerine destek olurlar. Nitekim Peygamber (s.a.v.) Efendimiz, *“Müminin mümine bağlılığı, taşları birbirine kenetli bir duvar gibidir”* buyurmuşlar ve parmaklarını birbirlerine geçirmişlerdir.⁸

Yine bir sahih hadiste *“Birbirlerini sevmeye, birbirlerine merhamette, müminler, -bir organı rahatsız olduğu zaman, diğer organlarını da, ukusuzluk ve ateş saran- bir vücut gibidir..”* buyurmuşlardır.⁹

Müslümanlar birbirlerine velî ve vekildirler. Birbirleriyle her konuda ilgilenmek durumundadırlar. Şu hadislerdeki güzelliğe bakar mısınız?

Enes (r.a.)’dan: Allah Resulü (s.a.v.) şöyle buyurdu: *“Zalim olsun mazlum olsun kardeşine yardım et!”* Bir adam dedi ki: *“Müslümana yardım ederim, fakat zalime nasıl yardım edeyim?”* Cevap verdi: *“Zalimi zulmünden alıkoymakla ona yardım edersin. Çünkü onu zulümden menetmek ona yardım saydır.”*¹⁰

Cabir ve Ebû Talha (r.a.)’dan: Allah Resulü (s.a.v.) buyurdu: *“Namusu çığnendiği, şahsiyetine sataşıldığı bir yerde müslümanın yardımına*

8 Buhârî, salat, 88, Mezalim, 5; Müslim, birr, 65; Tirmizî, birr, 18; Nesâî, zekat, 67.

9 Buhârî, Edeb 27, 41; Müslim, Birr 66, h. no: 2586.

10 Bu hadisi Buhârî (mazâlim 4/1-2, III, 98; ikrâh 7/2, VIII, 59) ve Tirmizî (2255), ayrı ayrı tariklerden olmak üzere Humeyd ve Ubeydullah b. e. Bekr an Enes aslı senedi ile tahrîc ettiler.

koşmayan bir kimseye, yardım istediği bir yerde Allah yardım etmez. İrzina sataşıldığı ve şahsiyetinin çiğnendiği bir yerde müslümanın yardımına koşana Allah da gerektiği yerde yardım eder.”¹¹

Ebü'd-Derdâ (r.a.)'dan: Allah Resulü (s.a.v.) şöyle buyurdu: “Kim müslüman kardeşinin ırz ve şahsiyetini korursa, Allah onun yüzünü kıyamet gününde cehennem ateşinden uzak tutar.”¹²

Sürâka bin Mâlik (r.a.)'dan: Allah Resulü (s.a.v.) şöyle buyurdu: “Günaha girmedikçe, en hayırlınız akraba ve kabilesini savunandır.”¹³

Ebü Zer (r.a.)'dan: Allah Resulü (s.a.v.) şöyle buyurdu: “Amellerin en üstünü, Allah için sevmek, Allah için nefret etmektir.”¹⁴

Ömer (r.a.)'dan: Allah Resulü (s.a.v.) şöyle buyurdu: “Allah'ın kullarından birtakım insanlar vardır ki ne peygamberdirler ne de şehittirler. Lâkin Allah katındaki mevkilerinden dolayı onlara hem peygamberler hem de şehitler kıyamet günü gıpta edeceklerdir.” Dediler ki: “Ey Allah'ın Resulü, kimdir onlar, bize bildirir misin?” Şöyle buyurdu: “Akraba olmadıkları halde ve mali yönden hiçbir çıkarı da bulunmadığı halde birbirilerini sırf Allah için seven kimselerdir. Vallahi onların yüzleri nurdur, şüphesiz onlar nur üzere olacaklardır. Onlar, insanlar korktukları zaman onlar korkmayacak, üzüldükleri zaman da onlar üzülmeceklerdir.” Sonra şu âyeti okudu: “**Haberiniz olsun. Allah'ın velileri var ya, onlar için ne korku vardır ve ne de mahzun olacaklardır.**” (Yûnus, 62)¹⁵

11 Bu hadisi Ebû Dâvud (4884), İshâk b. es-Sabbâh an İbn e. Meryem ani'l-Leys an Yahyâ b. Süleym an İsm. b. Beşir an Câbir ve Ebî Talha senedi ile tahrîc etti.

12 Bu hadisi Tirmizî (1931), Ah. b. Muh. an İbni'l-Mübârek an Ebî Bekr en-Neşeli an Merzk Ebî Bekr et-Teymî an Ümmi'd-Derdâ an Ebî'd-Derdâ senedi ile tahrîc etti ve isnâdı hakkında “hasen” hükmü verdi.

13 Bu hadisi Ebû Dâvud (5120), Ah. b. Amr b. es. Serih an Eyyûb b. Süveyd an Usâme b. Zeyd an Saîd b. el-Müseyyeb an Surâka b. Mâlik senedi ile tahrîc etti.

14 7828- Bu hadisi Ebû Dâvud (4599), Müsedded an Hâlid b. Abdillâh an Yezîd b. e. Ziyâd an Mücâhid an raculin an Ebî Zer senedi ile tahrîc etti.

15 Bu hadisi Ebû Dâvud (3527), Cerîr an Umâre b. el-Ka'kâ' an Ebî Zûr'a b. Amr b. Cerîr an Ömer senedi ile tahrîc etti.

Ebû Hureyre (r.a.)'dan: (Allah Resülü (s.a.v.) şöyle buyurdu:) “*Bir adam başka bir kasabada bulunan müslüman kardeşini ziyaret etti. Allah onun yoluna bir melek gönderdi ve melek ona sordu:*

- *Nereye böyle?*

- *Şu kasabadaki arkadaşşıma.*

- *Ondan beklediğin bir menfaat mi vardır?*

- *Hayır sadece onu Allah için sevdiğimden.*

- *Ben Allah'ın sana gönderdiği bir elçiyim, bilesin ki onu Allah için sevdiğinden dolayı Allah da seni sevmiştir, dedi.”¹⁶*

Ebû Hureyre (r.a.)'dan: Allah Resülü (s.a.v.) şöyle buyurdu: “*Allah bir kulunu sevdiği zaman, Cibril'i çağırıp 'Ben falan kulumu seviyorum, sen de onu sev!' der. Cibril de onu sever ve sonra (Cibril) gökyüzünde şöyle seslenir: 'Allah, falan kimseyi seviyor, siz de onu sevin!'*” *Bunu müteakip tüm sema ehli onu sever. Sonra o kul yeryüzünde de herkes tarafından sevilip kabul görür. Bir kulundan nefret ettiği zaman, Cibril'i çağırıp şöyle der: 'Ben falan kulumdan nefret ediyorum, sen de nefret et!'* *Hemen Cibril de ondan nefret eder, sonra gökte şöyle seslenir: 'Allah, falandan nefret ediyor, siz de nefret edin!'* *Bunun üzerine gök ehli ondan nefret ederler. Sonra yeryüzündeki tüm varlıklar da ondan nefret ederler.”¹⁷*

Diğer bir rivayet: Süheyl bin Ebû Salih dedi ki: “*Arafat'ta idik, derken Ömer bin Abdulazîz geçti. Kendisi hac emîri idi; herkes ona bakıyordu. Dedim ki: 'Babacığım! Allah galiba Ömer bin Abdilazîz'i seviyor. 'Neden?' dedi, 'Çünkü herkes onu seviyor. İnsanların kalbinde yer etmiş.' dedim. O da 'Ben de sana bildiriyorum, Ebû Hureyre'nin şöyle rivayet ettiğini duydum' dedi ve yukarıdaki ilgili hadisi nakletti.”¹⁸*

16 Bu hadisi Müslim (birr 38, s. 1988), Abdü'lâ b. Hammâd an Hammâd b. Seleme an Sâbit an Ebî Râfi' an Ebî Hureyre senedi ile tahrîc etti.

17 Bu hadisi Mâlik (şa'ar 15, s. 953), Buhârî (tevhih 33/1, VIII, 195), Müslim (birr 157-8, s. 2030) ve Tirmizî (3161), Ebû Sâlih an Ebî Hureyre asl-ı senedi ile tahrîc ettiler.

18 Aynı kaynaklar.

Enes (r.a.)’dan: “Bir adam Peygamber (s.a.v.)’e ‘Kıyamet ne zaman kopacak?’ diye sordu. O da ‘Soruyorsun ama ona ne hazırladım?’ buyurdu. Adam, ‘Bir hazırlığım yok; sadece Allah ve Resulünü seviyorum’ deyince o şöyle buyurdu: ‘Kişi sevdiğiyle beraberdir.’ Enes dedi ki: İslâm’dan sonra artık Peygamber (s.a.v.)’in, ‘O halde sen sevdiklerinin beraberisin’ sözünden daha çok hiçbir şeye sevinmedik.”

Yine Enes dedi ki: “İşte ben de Peygamber (s.a.v.)’i, Ebû Bekr’i, Ömer’i seviyorum. Onlar gibi amelim yoksa da onları sevdiğim için (inşallah) onlarla beraber olurum. Bunu umuyorum.”¹⁹

Enes ilgili hadisi naklettikten sonra dedi ki: “Ben Allah’ı da ve Resulünü de seviyorum.”

Biz dahi Allah’ı da Resulünü de bütün Müslümanları da seviyoruz çok şükür.

Bizi Birleştiren Bağ

Yukarıda genişçe anlatıldığı gibi İslam geldiği günden beri mü’minleri kardeş kılmıştır. Bu kardeşlik kana, ırka, toprağa, dile, renge bağlı olmayan, sadece iman bağına değer veren bir kardeşliktir. Bu kardeşlerin birbirlerine karşı hak ve vazifeleri vardır. Birbirlerine karşı hayatın her alanında sorumludurlar.

İslâm, kendi toplum ve devletinin kurulup yaşatılması, hakimiyetinin sağlanması ve dinin yeryüzüne üstün kılınması için müminlerden birlik ve beraberlik ister. Din fert için olduğu kadar aynı zamanda top-

19 Bu ve sonraki iki hadis için bakz. 7833- 7835- Bu hadisi Buhârî (edeb 96/3, VII, 113; ahkâm 10, VIII, 107-8) ve Müslim (birr 164, s. 2033), Sâlim b. ebi'l-Ca'd an Enes asl-ı senedi ile; Buhârî (edeb 91-95, VII, 112) ve Müslim (birr 164, s. 2033; fiten 139, s. 2270), Katâde an Enes asl-ı senedi ile; Buhârî (fadâilu'l-ashâb 6, IV, 200), Müslim (birr 163, s. 2032; fiten 137, s. 2269) ve Ebû Dâvud (5127), Sâbit an Enes asl-ı senedi ile; Tirmizî (2385-6), ayrı ayrı olmak üzere Humejd ve el-Hasan an Enes tarihleriyle; Müslim (birr 161-2), ayrı ayrı olmak üzere İshâk b. Abdillâh b. e. Talha ve Zührî an Enes tarihleri ile tahrîc ettiler.

lum içindir de. Toplumun düzen, huzur, emniyet, refah ve bayındırlığı da dinin kanun ve kuralları altında Müslümanların birlik ve dirlik içinde yaşamasına bağlıdır. Bunun biricik yolu da, Kur'an-ı Kerim'e sıkı sıkı sarılmak, onda inanç ve davranış birliğine ermektir. Bunun zıddı tefrikadır. Yani tefrika, ona aykırı olan farklı görüşlere dalarak ihtilaf çıkarmak, dağılıp parçalanmaktır. Bu ise ümmet için en büyük felaket demektir. O yüzden Kur'an, kendine inananları, ayetleri etrafında birlik olmaya çağırmıştır:

“Hep birlikte Allah'ın ipine (kitabına, dinine) sımsıkı sarılın. Dağılıp parçalanmayın. Allah'ın üzerinizdeki nimetini düşünün. Hani siz birbirinize düşmanlar idiniz de O, kalplerinizi birleştirmişti. İşte O'nun bu nimeti sayesinde kardeşler olmuştunuz. Yine siz, bir ateş çukurunun tam kenarında iken oradan sizi O kurtarmıştı. İşte Allah size âyetlerini böyle apaçık bildiriyor ki, doğru yola eresiniz.” (Al-i İmran, 103)

İslâmiyet vahdet dinidir, tevhid dinidir. Burada tevhidin başı, birliğin temeli, “tek ve bir olan Allah inancı”dır. Aslında her toplum için eğer sağlanabilse, mutlu yaşamının, huzura kavuşmanın tek yolu birlik ve beraberliktir. Fakat İslamsız bu mümkün değildir. Bu ideale yaklaşan insanlar, oluşturdukları toplumda o nisbette mutlu ve müreffeh yaşamışlar, birlik ve beraberliklerinin gününü görmüşlerdir.

Hakikaten de İslam birlik ve beraberlik dinidir. Cemaat halinde toplu yaşamının temel ilkelerini, usul ve adabını öğretir. Onun aziz şeriatı, güzel ahlakı, hep bir arada yaşamının kural ve kaideleridir dense yeridir. Dinin haram kılarak çirkin görüp yasakladıkları hususlar da bireye olduğu kadar topluma da zarar veren, birlik ve beraberliği hançerleyen, dirlik ve düzeni bozanlardır. İyi bir Müslüman, hep toplum içinde geçimi güzel, insanlarla hakta, hukukta, iyilikte uyumlu, geçim ehli, kendisine yapılan hataları bağışlayarak sorunları büyütmeyen fedakar insan demektir. Kur'an-ı Kerim'de hep karşımıza bu insanlar ve özellikleri çıkar okuduğumuzda. İşte size küçük bir örnek:

“Dünyalık olarak size her ne verilmişse, bu dünya hayatının geçimliğidir. Allah’ın yanında bulunanlar ise daha hayırlı ve kalıcıdır. Bu mükafat, inananlar ve Rablerine tevekkül edenler, büyük günahlardan ve çirkin işlerden kaçınanlar, öfkelenedikleri zaman bağışlayanlar, Rablerinin çağrısına cevap verenler ve namazı dosdoğru kılanlar; işleri, aralarında şûrâ (danışma) ile olanlar, kendilerine verdiğimiz rızıktan Allah yolunda harcayanlar, bir saldırıya uğradıkları zaman, aralarında yardımlaşanlar içindir.” (Şura, 42/36-39)

İslam Birliğe Yönlendirir

Dinimizin bütün emir ve yasakları aslında müslümanlar arasında birlik ve beraberliği sağlamağa yöneliktir. Tek Allah’a inanan müslümanların tek bir kitabı, tek bir kiblesi vardır. Her gün beş kere camide cemaatle namaz kılan ve bir araya gelen müslümanlar, birlik olmanın huzurunu duyarlar. Cuma ve bayram namazları da böyledir. Hac ibadeti ise İslâm birliğinin sembolüdür. Dünyanın dört bir tarafından gelen müslümanların, aynı anda Arafat’ta buluşmaları, tanışıp görüşmeleri gönüllerde İslâm’ın birlik ve beraberlik anlayışını kökleştirmektedir. Kur’an-ı Kerim’de birliği emreden ve bunu sağlayacak temel ilkeleri öğreten pek çok ayetler vardır. “Cemaatten ayrılmayınız. Şunu biliniz ki sürüden ayrılanı kurt kapar” diyen Sevgili Peygamberimiz bu konuda şöyle buyurmaktadır: “Size birlik halinde bulunmanızı tavsiye eder; ayrılıp dağılmaktan şiddetle kaçınmanızı isterim. Zira şeytan, yalnız başına yaşayan insana yakın olup, beraber bulunan iki kişiden uzaktır. Kim Cennet’in ta ortasında yaşamak isterse, toplu halde bulunmaya baksın.”²⁰

“Müslüman topluluğundan bir karış da olsa ayrılan kimse boynundaki İslâm bağını çözmüş demektir.”²¹

“Allah’ın yardımı cemaatle beraberdir.”²²

20 Tirmizî, Fiten, 7.

21 Tirmizî, Âdâb, 78.

22 Ebû Davûd, Salat, 46.

“İnsanlar yalnızlıktaki mahzuru benim kadar bilselerdi, hiçbir atlı tek başına bir gececik olsun yol yapmazdı.”²³

“Şeytan tek başına olanla, iki kişi beraber olana sıkıntı verir. Eğer üç kişi olurlarsa onlara sıkıntı veremez.”²⁴

“Bir atlı bir şeytandır, iki atlı iki şeytandır, üç atlı bir gruptur.”²⁵

“Bir sefere üç kişi beraber çıkınca birini emîr (başkan) yapsınlar.”²⁶

Bu hadis-i şeriflere ve dinimizin birlik ve beraberlikle ilgili emir ve tavsiyelerine dikkat etmeli ve “cemaatin (birlik ve beraberliğin) rahmet, ayrılığın azap”²⁷ olduğu unutulmamalıdır.

Cenâb-ı Hak şöyle buyuruyor: “Allah’a ve O’nun Rasûlüne itaat edin, birbirinizle çekişmeyin, sonra içinize korku düşer ve kuvvetiniz elden gider. Bir de sabırlı olun. Çünkü Allah, sabredenlerle beraberdir.” (el-Enfâl, 8/46)

Evet, toplum düzeni birlik ve beraberlikle sağlanır. Sevgili Peygamberimiz bir hadislerinde, birlik ve beraberlik içinde yaşamamanın toplum hayatı bakımından ne kadar önemli olduğunu, birliğin temin edilememesi halinde sosyal bünyede nasıl huzursuzluklar çıkacağını toplumu bir insan vücûduna benzeterek anlatmak istemiştir. Bazı organları hasta olan bir insanın vücudu nasıl zayıf ve güçsüz düşerse; düşmanlıkların yaygınlaştığı, birlik ruhunun kaybolduğu toplumlar da öyle güçsüzleşirler. Bu da düşmanın işine yarar. Bunun için bir milleti yıkmak isteyenler, önce, o milleti meydana getiren fertler arasında ayrılık tohumları ekerek onları birbirine düşürürler. Birlik ve beraberliklerini bozarlar. Maddî ve manevî güçlerini kardeşlerine karşı kullanan

23 Buhârî, Cihâd 135; Tirmizî, Cihâd 4, (1673).

24 Muvatta, İsti’zân 36, (2, 978).

25 Muvatta, İsti’zân 25, (2, 978); Ebû Dâvud, Cihad 86, (2607); Tirmizî, Cihâd 4, (1674).

26 Ebû Dâvud, Cihâd 87, (2609).

27 Tirmizî, Fiten, 7.

ve düşmanlarını unutanlar kolayca başkalarına yem olurlar. Bu gerçek öteden beri bilindiği için, dünyaya hükmetmiş nice büyük devletler, düşmanları tarafından önce içeriden parçalanmış, sonra yıkılıp tarihten silinmişlerdir. Cenâb-ı Hak yukarıdaki ayet-i kerimede bu değişmez gerçeği hatırlatmakta ve böyle bir akibete uğramamak için Allah'ın ve O'nun Peygamberi'nin emirleri çerçevesinde birlik ve beraberliğin korunmasını emretmektedir.²⁸

Çeşitli asırlarda, kültürlerde, coğrafya ve topluluklarda toplumu birleştiren, kaynaşma ve dayanışmayı sağlayan temel bağlar farklı olmuştur. Bunlar arasında din, bölge veya yerleşim alanı, ırk, akrabalık, vatandaşlık öne çıkmaktadır. İslâm'a göre akrabalığa ve yerleşim yakınlığına, yani komşuluğa, aynı köy veya şehirde oturmaya bazı hak ve İmtiyazlar tanınmış olmakla beraber temel belirleyici, baskın siyasî ve sosyal birlik ve dayanışma bağı, yani velayet, dine dayanmaktadır, fert ve grupların aynı dine bağlı bulunmasıdır. Bu sebeptir ki, yakın akraba olsalar bile, dinleri farklı olanlar arasında miras ilişkisi yürümemektedir.

En Muhteşem Birlik Örneği

Din bağına dayalı yardımlaşma ve dayanışmanın kâmil mânada gerçekleşmesinin -en azından o çağda ve bölgedeki- şartı, müminlerin bir arada bulunmaları, belli bir toprak parçası üzerinde bir sosyal ve siyasî "bağımsız birlik" oluşturmalarıdır. Hz, Peygamber (s.a.v.) ve Mekke'deki müslümanlar, dinlerini seçme ve yaşama hürriyeti tehlikeye düşünce Medine'ye hicret ettiler. Bu muhacirleri, Yesrib'in (Medine) müslümanları kendi topraklarına ve evlerine yerleştirdiler, mallarına ortak ettiler, ellerinden gelen bütün yardımı yaptılar ve bu sebeple "yardımcılar" mânasında "ensar" diye anıldılar. İşte şu ayetlerde bu büyük olay anlatılır:

"İman edip de hicret edenler, malları ve canlarıyla Allah yolunda cihad edenler ve onları bağrılarına basıp yardım edenler birbir-

28 Bkz. Şamil İslam Ansiklopedisi, Birlik Md.

lerin yâr ve yakınlarıdır. İman edip de hicret etmeyenlere gelince, göç edinceye kadar onlarla aranızdaki bağ (yakınlık) sebebiyle hiçbir sorumluluğunuz yoktur. Sizden, dinlerini korumak için yardım isterlerse, aranızda antlaşma bulunan bir topluluğa karşı olmamak üzere yardım etmeniz gerekir. Allah bütün yaptıklarınızı görmektedir. İnkâr edenler de birbirlerinin yakın ve yardımcılarıdır. İlişkilerinizi böyle kurmazsanız yeryüzünde bir fitne ve büyük bir bozulma olur. İman edip de hicret edenler, Allah yolunda cihad edenlerle onları bağırlarına basanlar ve yardım edenler var ya, işte gerçek müminler onlardır; bağışlanma onlar için, büyük lutf onlar içindir. Daha sonra iman edenler, hicret edip sizinle beraber cihad edenler, işte bunlar da sizdendir. Aralarında rahim bağı bulunanlar Allah'ın hükmüne göre birbirlerine daha yakındır. Allah her şeyi hakkıyla bilmektedir.” (Enfâl, 72- 75)

Bu bağın daha da güçlenmesi için Peygamberimiz, muhacirlerle ensarı bire bir kardeş yaptı (muâhât). Bu kardeşlerin bir zamana kadar birbirine vâris olmaya varıncaya kadar dayanışmalarını sağladı. Muhacirlerle ensar arasında hem genel hem de özel mânada, yani birbirine vâris olmaları anlamında kurulan ve işleyen velayet ilişkisinin, başka topluluklar içinde yaşayan müslümanlara da aynıyla uygulanması o günkü şartlarda mümkün değildi. Bu yüzden hicret yardım için şart kılındı.

Aslında velayet ilişkisinin dine bağlı olarak yürümesi müslüman olmayan topluluklar için de geçerlidir; yani onlar da kendi dinlerine mensup olanlara öncelik verirler, birbirlerini korurlar, aralarında yardımlaşırlar. İnsan tabiatına ve sosyal realiteye uygun olan da bu kuraldır. Eğer bu kural değıştirilir de, maalesef bugün ülkemizde yaşadığımız gibi dini farklı olan kimselerle velayet ilişkisi ırk, dil, toprak veya ideoloji üstünden kurulursa, âyette bundan iki kötü sonuç doğacağı bildirilmektedir: Fitne ve fesat.

Fitne demek, kişinin dinî ve ahlâkî hayatının bozulması, kirlenmesi, çürümesi ve kötüye doğru değışmesi demektir ki en büyük tehlike-

dir. Fesat ise din birliğine dayalı dayanışma düzeninin değişmesi, suçların, günahların açıktan işlenmesi, anarşi ve terörün yaygınlaşmasıdır. Bunların sebebi, İslam'ın kıymetinin bilinmemesi, farklı din ve ideolojilerden kimselerle yardımlaşan grupların ortaya çıkmasıdır. Bunun da tabii sonucu sosyal düzenin bozulması, asayişin sarsılması, hatta iç karışıklıkların çıkmasıdır.

Bir Müslümanın hayatında en etkin belirleyici güç, hiç şüphesiz dindir, İslamiyettir. İslam insan için varlık sebebidir. Ancak kabul etmek gerekir ki iman zihinde ve kalpte olan psikolojik bir durumdur. Bu yüzden dışa vuran işaretleri, alametleri, delil ve belirtileri olmadan bir kimsede imanın var olup olmadığı bilinemez. Zira insanların inanmadıkları halde inanıyormuş gibi görünmeleri mümkündür. Biz bu olaya “nifak”, böyle yapan kişiye de “münafık” diyoruz. Bunu büsbütün önlemenin maalesef bir yolu yoktur. Herkesten şüphe etmenin de gereği yoktur. Bir insanın “dış görünüşü” dediğimiz “zahirinde” iman ve İslam alametleri varsa, biz onun “batınını”, yani iç dünyasını, kalbini sorgulamayız. Müslüman kabul eder, ona göre davranırız. Çünkü öyle belirtiler ve deliller vardır ki, bunların bulunması halinde imanın gerçek olduğuna hükmedilir.

İnancına göre yaşayabilmek için yurdunu yuvasını bırakıp bir başka ülkeye göç etmek, orada müslümanların safına katılarak düşmanla savaşmak, ne kadar imanın dışa vuran güçlü belirtileri ise, hiç şüphesiz o muhacirlere kucak açarak her şeylerini onlarla paylaşmak, onlara “ensar” olmak da o kadar samimi imanın dışa vuran güçlü belirtiridir. Öyleyse bunlar bir kimsede görüldüğünde onun mü'min olduğuna hükmetmek gerekir. Artık bu hüküm objektif delillere dayanmış olmaktadır.

Belki yeri değildir ama konu buraya gelmişken söyleyelim, bir insan kalbinden iman eder de bunu diliyle söylemez veya dışından belli eden bir amel yapmazsa, yani gizli iman taşır, bu Allah ile kul arasında muteber olur diye inanıyoruz. Bununla beraber müminlerin kuracak-

ları ilişkiler bakımından bunun söz veya fiil ile açıklanması gerekmektedir. Yoksa ona Müslüman muamelesi yapılamaz. Bunun tam tersi de önemlidir. Yani imanını objektif delillerle ortaya koyan herkese mü'min muamelesi yapılır. Şartlarını yerine getiren herkes velayet hakkından istifade eder ve böyle kimseler bütün müminlerin kardeşidir. Araların-
da bunun gereği olan hak hukuk ve nezaket gözetilmelidir.²⁹

Hedef İslam Birliği

İslam, önce kalplerde kurduğu birlik ve beraberliği, aile ve topluma yayarak hayatın her alanına taşımıştır. Zaten inancı bir, ibadetleri bir, davranışları bir olan toplumlarda, birlik kendiliğinden oluşur. Çünkü din kadar akıl ve mantık da birlik ve beraberlik ister. Çünkü birlik ve beraberlik güç demektir, kazanç demektir, barış ve huzur demektir, mutluluk demektir.

Kur'an, kardeş saydığı inananlarını İslam etrafında birlik ve beraberliğe çağırıyor, tefrikadan sakındırıyor. Daha önce gördüğümüz şu ayeti bir başka açıdan değerlendirmek için tekrar edelim: **“Hep birlikte Allah'ın ipine (kitabına, dinine) sımsıkı sarılın. Dağılıp parçalanmayın. Allah'ın üzerinizdeki nimetini düşünün. Hani siz birbirinize düşmanlar idiniz de O, kalplerinizi birleştirmişti. İşte O'nun bu nimeti sayesinde kardeşler olmuştunuz. Yine siz, bir ateş çukurunun tam kenarında iken oradan sizi O kurtarmıştı. İşte Allah size âyetlerini böyle apaçık bildiriyor ki, doğru yola eresiniz.”** (Al-i İmran, 103)

Ayette dikkat çekilen daha önceki bölünmüş ve parçalanmışlık, hem Mekke'de vardı, hem de Medine'de. Allah, göklerden sarkıttığı sağlam ipine, Kur'an'a sarılıp sıkı sıkı tutunan Müslümanlara, birlik ve beraberlik nimetini ihsan etti de, daha önceki ayrılıklardan, düşmanlıklardan, kavgalardan eser kalmadı. Ama bu konu gaflete gelmez. Gönüllerdeki

29 Bkz. Prof. Dr. Hayrettin Karaman, Prof. Dr. Mustafa Çağrırcı, Prof. Dr. İbrahim Kâfi Dönmez, Prof. Dr. Sadrettin Gümüş, Kur'an Yolu, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları: II/560-562.

muhabbet ateşi küllenir de eller Kur'an'dan pırtarsa, zaten uyumayıp her an fırsat bekleyen şeytanlar ve düşmanlar, fitne, fesat ve tefrikanın bin bir çeşidiyle inananlara abanarak birlik ve beraberliklerini parçalayıp dağıtabilirler.

Bu ayetlerin gelmesine sebep olduğu söylenen şu olay, kıyamete kadar Müslümanlara bir ders ve ibret kaynağıdır:

Fitne Ateşini Yakan Yahudi

Rivayet olunuyor ki, Şemmas b. Kays isminde bir yaşlı yahudi alimi varmış. Küfrü ve müslümanlara karşı hiddeti, kini ve çekememezliği pek şiddetliymiş. Bir gün Evs ve Hazrec kabilelerinden birtakım ashab-ı kiram bir mecliste oturmuş konuşurlarken bu yahudi yanlarından geçmiş. Cahiliyye zamanında aralarında şiddetli düşmanlık ve hasımlık bulunan bu kimselerin İslâm'dan sonra aralarındaki bu ülfet ve muhabbeti, derlenip toparlanmayı, birlik ve beraberliği, barış ve düzelmeyi ve nihayet sevgi ve saygıyı görünce öfkesinden çatlamış. İçinden kin ve nefretle şöyle demiş: *"Allah'a yemin ederim ki bunlar böyle toplandıkça, bizim buralarda rahatımız kalmaz."*

Sonra bu birlik ve beraberliği, bu ülfet ve muhabbeti bozmak, kin ve nefretle müslüman cemaati dağıtmak için zeki bir yahudi delikanlısını çağırmış ve ona neler yapacağını öğretmiş: *"Haydi şunların yanlarına otur, 'buas gününü' ve daha öncekilerini hatırlarına getir ve o zaman söyledikleri şiirlerden bazı duygulu parçalar da okuyuver. Irkçılıkla daimarları kabarsın"*.

"Buas günü" dediği, Evs ve Hazrec kabilelerinin İslâm'dan önce yirmi sene kadar birbirleriyle düşmanlık ve hasımlık yaparak yaşamış oldukları savaştır. Son yaptıkları ve Evs'in Hazrec'e galip geldiği savaşa da bu isim verilmişti. Yani çok büyük bir felaket günü idi.

Delikanlı o hainin dediğini yaptı. Vardı meclise oturdu. Bir fırsatını bulduğunda sözü Buas harbine getirdi. O savaşa dair duygusal şiirler okudu. Derken bir münakaşa kapısı açılmış, iki taraf da o savaşlarda

yaptıkları ile öğünmeye başlamışlar, zafer iddiasında bulunmuşlardı. Nihayet bu çekişme bir ağız kavgasına dönüştü. Kahramanlık ve hamiyet damarları coşmuş, öfkeler kabarmış, derin soluk alıp vermelerle burunlar kabarmış, yüzler alev alev kızarmıştı. Sonunda Evs'ten Evs b. Kayzî patladı, hemen karşısındaki Hazrec'den Hübar b. Sahr yerinden sıçradı. Birbirlerine söz atmışlar, ağız dalaşına girmişlerdi. Çok geçmedi birisi, diğerine, "İsterseniz bugün yine öyle bir gün yaparız" demişti.

İki taraf da öfkeye gelip "Haydi yaptık, silâh başına silâh. Haydi zahireye, haydi Harre meydanına!" demişlerdi.

Sözün kısası Evs ve Hazrec kabileleri yeniden bölünüp parçalanarak ayrılmışlar, kendi aralarında birbirleriyle birleşerek elde silah, savaşmak üzere Harre meydanına gitmeye başlamışlardı.

O sırada bu acı durum Hz. Peygamber Efendimize ulaşmıştı. O yüce zat, süratle huzurlarında bulunan Muhacir ashab-ı kiramla birlikte onların yanlarına gelmiş ve şöyle haykırmıştı: "*Ey müslümanlar topluluğu! Allah Allah! Ben aranızda bulunurken de cahiliye davası mı yapıyorsunuz? Cenab-ı Allah sizi İslâm'a hidayet ettikten ve küfürden kurtarıp kerem ve yardımıyla cahiliyyenin kökünü kestikten ve aranızı bulduktan sonra, yine eski küfre mi dönüyorsunuz?*"

Sonra onlara nasihat etti. Bunun üzerine olaya karışanların hepsi de, bir büyüden kurtulmuşçasına, düştükleri tehlikenin bir şeytan tuzağı olduğunu anlayarak derhal ellerindeki silahlarını atmışlar, gözlelerinden yaşlar dökerek ağlaşıp birbirlerine sarılmışlar, kucaklaşmışlardı. Resulullah'a bütün sözlerinde hak verip itaat ederek beraberce şehre gitmişlerdi. Cenab-ı Allah bu şekilde Yahudi alimi Şemmas'ın çıkardığı fitne ateşini söndürmüştür.

Önce Kalp Ve Fikir Birliği

Birlik ve beraberlik için önce kalplerin birliği gerekir. Bu da aynı inanca sahip olmak, aynı dine inanmakla sağlanır. Başka başka inanç ve kanaatte olanların ister istemez davranışları da başka başka olacaktır.

Bu ise sürekli bir iftilaf, münakaşa, kavga ve karmaşa demektir. Bu yüzden kâfirlerin birliği ancak menfaat ileidir. Bu da çok çabuk değişken ve kişilere göre farklı olabileceğinden onların birliği her an tehlikede demektir.

Ama İslam'a iman edenlere gelince, onların iman sayesinde kalplerinde birlik oluşmuştur. İstekleri, arzuları, davaları aynıdır. İbadet ve hayat tarzları da aynıdır. Hatta sünnet-i seniyye sayesinde dünyanın şarkında veya garbında yaşasın farketmez, bütün Müslümanların yeme, içme, yatma, uyuma, giyinme, ziyafet, misafirlik, hatta öksürme veya tuvalete girip çıkması dahi birlik içindedir. Bu birliği bu iman ve ona dayalı hayat devam ettikçe hiçbir dış etki, dış düşman da bozamaz. Her hücum iman dolu kale gibi göğüslere çarparak dağılır. Bu yüzden yüce Rabbimiz her şeyi öğrettiği gibi, birlik ve beraberlik için gerekenleri de bize öğretiyor: **“Allah'a ve Resulü'ne itaat edin.”**

İşte bu kadar.

İş bu kadar basittir.

Yalnız Yaşamaz

Müslümanların birlik ve beraberlik içinde yaşamaları için dinin emir, tavsiye ve teşviklerini gördük. Bildik ki dinimiz birlik ve beraberlik istemektedir.

Din akıllı insanları muhatap alır. Akıl da insan için mutlak bir değerdir. Akılsız insan, insan değildir. Sıradan bir canlıdır. Gerçi aklı kaybedenleri de bizler iyi koruyup kollayarak yaşamalarını en iyi şekilde kolaylaştırıp elden geldiğince güzelleştirmeye çalışmak, insana verdiğimiz değerlerin bir gereğidir. Ama bir gerçek de vardır ki, akıl insanı için elzemdir.

İşte o akıl da bizlere birlik ve beraberlik içinde yaşamamızı emreder. İnsan ictimai bir varlıktır, hemcinsleriyle birlikte yaşamak zorundadır. Öyleyse insanların bir araya gelerek oluşturdukları toplum hayatının normal olarak varlığını devam ettirebilmesi için mutlaka birlik ve bera-

berliğe ihtiyaç vardır. Kurdukları devletin yaşaması için siyasi, ictimai, idari, hukuki, iktisadi, terbiyevi, tarihi, coğrafi, emniyet ve asayiş, milli savunma ve daha başka birçok alanlarda sorunlarını çözmek, barış, huzur ve refah içinde hayatlarını sürdürürebilmeleri için, yine toplumun birlik ve beraberliğine ihtiyaç vardır.

Nereden bakarsanız bakınız, dünyevi ve uhrevi hayatımızın mutlu olabilmesi için birlik ve beraberliği gerektiren o kadar çok sebepler vardır ki, bütün bunları bırakıp da birbirinden kopuk yaşamak, hatta birbirine kin ve nefret duyarak uzak yaşamak mümkün değildir. Toplum kargaşa ve karmaşayı kaldıramaz. Bölünme ve parçalanmaya tahammül edemez. Barış olmadan geçim ve mutluluk olmaz. Kalkınma ve gelişmeden söz edilemez. Bu insan varlığının varoluş amacına aykırıdır. Zira Allah Teâlâ'nın şu ayeti onun yaratılışını ve bir toplum içinde yaşaması mecburiyetini açıkça vurgular:³⁰ **“Ey insanlar! Biz sizi bir erkekle bir dişiden yaratık; sonra da, birbirinizi tanıyasınız diye milletlere ve kabilelere ayırdık.”** (Hucurat, 13)

Ayet açıkça der ki; sizi değişik renk ve ırklar halinde soy soy, kabile kabile, kavim kavim, millet millet olarak yarattım ki, birbirinizi bilesiniz, tanıyıp sevesiniz, birbiriniz sayesinde sosyal hayatın gerekli kıldığı ilişkileri bir kanun ve düzen içinde sürdürüresiniz, ihtiyaç anında birbirinize yardım edesiniz. Allah Teâlâ'nın yaratılıştaki hikmetine bakınız ki bütün türler genellikle birlikte yaşar, birlikte gezer tozarlar. Bu da konumuz açısından ibret verici değil midir?

İslam Yalnız Yaşamağa İzin Vermez

İşte bu sebeplerden ötürü insan yalnız yaşayamaz. Zaman zaman bazı zaruretler yüzünden yalnız kalmalar olabilir. Ama bu tür bir hayat istisnaidir. O yüzden dinimiz ruhbanlığa karşıdır. Bir insanın, vevle ibadet için bile olsa, insanlardan ayrı, tek başına yaşayarak durmadan Allah Teâlâ'nın ibadetinde olmasını istemez. Buna teşebbüs eden

30 Maksat anlaşılınsın diye çok az bir sadeleştirme yapılmıştır.

ashâb-ı kiramdan bazılarını Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.)'in şiddetle reddettiğini görüyoruz. Böyle davranmak isteyenlere kendi hayatını örnek göstererek, “benim sünnetimden, yaşama tarzımdan yüz çeviren benden değildir” demiştir. Şimdi bu tür olayları biraz daha yakından görmeye çalışalım. Elmalılı M. Hamdi Yazır, Maide suresi 87 ve 88. ayetlerin tefsirinde şu bilgileri verir:

“Ey iman edenler! Allah’ın size helal kıldığı temiz şeyleri haram saymayın. Ve aşırısı da gitmeyin. Çünkü Allah aşırısı gidenleri sevmez. Allah’ın size verdiği rızıklardan helal ve temiz olarak yeyin ve inandığınızı Allah’tan korkun.” (Maide, 87-88)

“Önce helale haram demeyiniz, ikinci olarak o hoş ve temiz nimetleri kesib de başkasının hakkına yeltenmek sûretiyle haram yapmayınız, üçüncü olarak helal şekilde kazandığınız nimetlere de hakiki ihtiyaçtan çok hırs ve düşkünlük ile atılıp israf etmeyiniz ve yalnız şehvetler peşinde dolaşmayınız, gerek nefsin ve gerek başkasının hakkını gözeterek ölçülü ve iktisad ile hareket ediniz. Çünkü Allah aşırısı gidenleri sevmez, bu muhakkaktır.

Hasılı, helali haram, haramı helal yapmayınız da, Allah’ın size rızık olarak verdiği nimetlerden helal, hoş ve temiz olarak yiyiniz. Ve iman etmiş olduğunuz Allah’tan korkunuz, azarlamasından korkunuz da ifrat (aşırılık) ve tefrit (ihkalkârlık)ten çekininiz. Ne Allah’ın nimetlerini beğenmemek, onlardan kaçınmak gibi nankörlük, ne de bu dünya nimetlerini son gaye zannedip Allah’dan ve ahiretten gaflet ederek hırsın ve şehvetin esiri olunuz.

Kaliteli Yaşamak Haram Değildir

Rivayet ediliyor ki, bir gün Resulullah (s.a.v.) ashâbına kıyameti anlatmış ve son derecede inzar (korkutma)da bulunmuştu. Ashâb-ı kirâm bundan etkilenip duyguları incelerek Osman b. Maz’ûn’un evinde toplanmışlar, daima oruçlu olmaya, döşek üzerinde uyumamaya, et ve yağlı yememeğe, kadınlara yaklaşmamaya, koku sürünmemeye,

dünyayı terketmeye, eski çul, paçavra giyip yeryüzünde seyahat etmeye ve erkekliklerini kesmeye ittifakla karar vermişler. Derhal bu haber Resulullah'a erişmiş, bundan dolayı onlara, “Ben böyle emrolunmadım, muhakkak ki nefsinizin üzerinizde bir hakkı vardır. Şu halde oruç tutunuz, iftar da ediniz, namaz kılınız, uyku da uyuyunuz; ben namaz kılarım, uyku da uyurum, oruç tutarım, iftar da ederim, et de yerim, yağ da yerim, kadınlara da yaklaşırım. Benim sünnetimden yüz çeviren benden değildir” buyurmuş, bu âyetler inmiştir.

Yine rivayet ediliyor ki, Resulullah tavuk ve palûze yerdı, tatlı ve bal hoşuna giderdi ve buyurdu ki: “Mümin tatlıdır, halâveti, tatlılığı sever.”

İbnü Mes'ud hazretlerinden nakledilmiştir ki bir zat ona, “Ben döşeği kendime haram ettim” demiş, o da bu âyeti okumuş: “Döşeğine yat ve yeminine keffaret ver” diye cevap vermiştir.

Hasenü'l-Basrî hazretlerinden nakledilmiştir ki, “Bir gün yemeğe davet edilmiş, beraberinde Ferkad Sebhî ve arkadaşları da varmış, sofraya oturmuşlar, yağlı tavuklar, tatlı ve diğerleri türlü türlü yemekler var. Ferkad bir kenara çekilmiş, Hasenü'l-Basrî de “Oruçlu mu?” diye sormuş, “Hayır, böyle çeşitli yiyecekleri mekruh görür” demişler. Bunun üzerine Hasenü'l-Basrî, Ferkad'e dönmüş: “Ey Ferkadcik, demiş, sen hâlis tereyağı ve buğday özü ile lüab-ı nahli, yani balı bir müslüman ayıplar fikrinde mi bulunuyorsun?”

Yine adı geçen Hasenü'l-Basrî'ye, “Falan zat palûze yemiyor, 'şükrünü edâ edemem' diyor” demişler. O da “Soğuk su içiyor mu?” diye sormuş. “Evet” demişler. Buyurmuş ki: “O halde bu adam cahil, Allah Teâlâ'nın ona soğuk sudaki nimetinin palûzeden daha çok olduğunu bilmiyor.”

Bedreddin Çetiner esbab-ı nüzullere dair eserleri topladığı kitabında bu ayetlerin tefsirinde daha ayrıntılı bilgiler verir. Fert ve cemiyet için ictimaî hayatın ne kadar fitrî bir hakikat olarak elzemliğini ifade etmesi bakımından oradan bazı olayları almak istiyorum. Verdiği hadiselerin kaynakları orada mevcuttur. Tekrar almaya gerek görmedik.

“Ey iman edenler, Allah’ın size helâl kılması olduğu hoş ve temiz şeyleri kendinize haram kılmayın ve haddi aşmayın. Gerçek şu ki Allah, haddi aşanları sevmez. Allah ‘m sizi mihlandırmış olduğundan helâl ve temiz olarak yişin. Sizin mü ‘minleri olduğunuz Allah ‘tan da takva üzere olun.” (Maide, 87-88)

Bu âyet-i kerimelerin nüzul sebebinde dört rivayet vardır. Bunlardan birinde, içlerinde Hz. Ali ve Osman ibn Maz’ûn’un da bulunduğu bir grup sahabi hakkında; ikincisinde de Abdullah ibn Revâha hakkında, üçüncüsünde de kendisine et yemeyi haram kılan bir sahabi hakkında; dördüncüsünde de bir mağarada inzivaya çekilmek isteyen bir sahabi hakkında nazil olduğu anlatılmaktadır:

İslam’da Ruhbanlık Yoktur

I. Suddî’den rivayette o şöyle anlatıyor: Bir gün Allah’ın Rasûlü (s.a.v.) oturup (bir rivayette Osman ibn Maz’ûn’un evinde ashabına öğüt verdi, onlara âhîret hallerini hatırlattı. Efendimizin yanından çıkınca bazıları -ki Hz. Ali ve Osman ibn Maz’ûn’un da içlerinde olduğu 12 kişiydiler.- yaptıkları amelleri, az görerek daha da artırmak istediler ve dediler ki: “Hristiyanlar şöyle şöyle yapmışlar, kendilerine şunları şunları haram kılmışlar; o halde biz de bunları kendimize haram kılalım.”

Bazısı eti, et yağın ve gündüz yemek yemeyi kendine haram kıldı. Yani her gün oruçlu olacaktı. Bazısı gece uyumayı, diğer bazıları da -ki Osman ibn Maz’ûn bunlardan idi.- kadınlara yaklaşmayı kendine haram kıldı.

Osman ibn Maz’ûn bu sözü verdikten sonra hanımına yaklaşmadığı gibi hanımının da kendisine yaklaşmasına müsaade etmedi. Bir gün hanımı Havla, Hz. Aişe’ye geldi. Hz. Aişe’nin yanında Hz. Peygamber (s.a.v.)’in diğer hanımları da vardı.

Hz. Aişe ve Efendimiz (s.a.v.)’in diğer hanımları, “Ey Havla, ne bu halin? Taranmamış, koku sürünmemiş, perişan (pejmürde) bir halde-sin?” diye sordular. O, “Ne olsun ki Osman şu kadar zamandır bana

yaklaşmadı, elbisemi bile yoklamadı. Niye taranıp koku sürüneyim.” dedi.

Kadınlar başladılar gülmeye. O sırada Hz. Peygamber (s.a.v.) yanlarına girdi ve onları gülerken görünce “Sizi güldüren nedir?” diye sordu. Hz. Aişe cevap verdi: “Havlâ’ya gülüyoruz. ‘Nedir bu pejmürde halin?’ diye sorduk, ‘Kocam şu kadar zamandır elbisemi bile yoklamadı?’ dedi.”

Burada “kadının elbisesini yoklamak veya kadının elbisesini kaldırmak ifadesi, onunla temasta bulunmaktan kinayedir.

Allah’ın Rasûlü (s.a.v.) birisini Osman’a gönderip çağırtdı ve gelince de “Ey Osman, sana ne oluyor, durumun nedir?” diye sordu. Osman, “Ey Allah’ın elçisi, ben, ibadet için zaman bulayım diye onu Allah için tertkettim.” deyip olanları, hatta kendini iğdiş etmeyi düşündüğünü anlattı. Hz. Peygamber, “Allah’a yemin olsun ki hemen şimdi evine dönecek ve hanımınla birlikte olacaksınız.” buyurdu. Osman, “Ey Allah’ın elçisi, ama ben oruçluyum.” dedi. Efendimiz (s.a.v.), “O halde orucunu aç.” buyurdular.

Osman, Efendimizin emrini yerine getirdi. Ertesi günü Havla’ taranmış, koku sürünmüş olarak Hz. Aişe’ye geldi. Hz. Aişe yine gülererek “Nasılsın ey Havla?” dedi. Havla da kocasının o gece kendisiyle birlikte olduğunu söyledi. İşte bu hadise üzerine Allah’ın Rasûlü minbere çıkarak “Bir kısım insanlara ne oluyor da kadınları, yemeyi ve uykuyu kendilerine haram kıyorlar? Dikkat ediniz! Ben, gece uyuyorum da kalkıp namaz da kılıyorum, oruç tutuyorum da bazı günleri oruçsuz geçiriyorum ve kadınlarla da temasta bulunuyorum. Her kim benim sünnetimden yüz çevirir ayrılırsa benden değildir.” buyurdu ve “**Ey iman edenler, Allah’ın size helâl kılmış olduğu hoş ve temiz şeyleri kendinize haram kılmayın ve haddi aşmayın.**” âyet-i kerimesi nazil oldu. Müslim’de Osman ibn Maz’ûn’un kendini iğdiş etmek istediği ve fakat Hz. Peygamber (s.a.v.)’in buna izin vermediği rivayetleri olmakla birlikte bu âyet-i kerimenin bu sebeple nazil olduğu kaydı bulunmamaktadır.

Ölçüyü Kaçırmanın

Bu hadise Buhârî ve Müslim’de, bu âyet-i kerimenin nazil olduğu kaydı olmamakla birlikte Enes ibn Mâlik’ten rivayetle şöyle zikrediliyor: Hz. Peygamber (s.a.v.)’in zevcelerinin evine üç kişi geldiler ve onlara, Efendimiz (s.a.v.)’in ibadetini sordular. Kendilerine haber verilince de onu kendileri için azımsadılar ve “Peygamber (s.a.v.)’in yanında biz neyiz ki? Onun, geçmiş ye gelecek günahları yarlığanmıştır.” dediler. Bunlardan birisi, “Ben, yaşadığım müddetçe bütün gece namaz kılacağım.” dedi. Diğeri, “Ömrüm boyunca oruç tutacağım, asla iftar etmeyeceğim.” dedi. Üçüncüleri de “Kadınlardan uzak kalacağım ve hiçbir zaman evlenmeyeceğim (ya da kadınlarla temasta bulunmayacağım.” dedi.

Sonra Hz. Peygamber (s.a.v.) bunların yanına geldi ve onlara “*Şöyle söyle diyenler sizler misiniz? Dikkat ediniz! Allah’a yemin ederim ki Allah’tan en çok sakınanınız ve en müttakî olanınız benim. Böyle iken bazan oruç tutuyor, bazan da tutmuyorum; geceleri namaz kılıyorum ve uyuyorum ve kadınlarla evleniyorum (yani hanımlarımla temasta bulunuyorum). Eğer bir kimse benim sünnetimden yüz çevirirse o kimse benden değildir.*” buyurdu.

Mucâhid’den gelen rivayette Osman ibn Maz’un’la birlikte Abdullah ibn Amr’ın da adı geçmektedir ki başka rivayetlerde Abdullah ibn Amr’ın, yaptığı ibadetleri az görerek kendine zorlaştırdığı, Hz. Peygamber (s.a.v.)’in durumu kendisine hafifletmesi tavsiyesine rağmen daha ağır ve çok ibadet etmek istediği ve fakat daha sonra “Keşke Rasûlullah’ın ruhsatını kabul etseydim.” diyerek bundan pişman olduğu da kaydedilmektedir.

Vahidî, Hz. Peygamber (s.a.v.)’in, ashabına âhîret hallerini anlatmasından sonra yaptıkları amelleri az görerek daha da artırmaya karar veren ashabın sayısını on olarak verir ve bunlar içinde “Hz. Ebu Bekr, Hz. Ali, Abdullah ibn Mes’ûd, Abdullah ibn Ömer, Ebu Zerr el-Gıfârî, Ebu Huzeyfe’nin kölesi Salim, el-Mikdad ibnu’l-Esved, Selman el-Fârisî ve Ma’kıl ibn Mukarrin’in de isimlerini sayar. (İbn Abbâs’tan gelen bir

rivayette ise İbn Ömer ve Ma'kıl yerine Hz. Ömer, Osman ibn Maz'ûn ve Ammâr ibn Yâsir'in isimleri geçer.

Vahidî rivayeti şöyle devam ediyor: Onların bu kararlarından haberdar olan Hz. Peygamber (s.a.v.) kendilerini çağırır ve onlara sorar: “*Şöyle şöyle yapmaya karar verdiğiniz bana haber verilmedi mi?*” “Evet ey Allah'ın elçisi öyle kararlaştırdık ve fakat biz bununla sadece hayır murad ettik.” derler. Allah'ın Rasûlü (s.a.v.) şöyle buyurur: “*Ben bununla emrolunmadım; nefislerinizin sizin üzerinde hakkı vardır. O halde oruç tutunuz ve iftar ediniz (bazı günler oruç tutmayınız), geceleri kalkıp ibadet ediniz ve uyuyunuz. Ben, gecenin bir kısmını ibadetle ihya ederken bir kısmında da uyuyorum, bazı günler oruç tutuyorum, bazı günlerde de tutmuyorum, et de yiyorum yağ da. Kim benim sünnetimden yüz çevirirse benden değildir.*”

Sonra Resûl-i Ekrem (s.a.v.) Mescid-i Nebevi'ye çıkıp insanlara hitaben şöyle buyurdular: “*Bir kısım insanlar neden kadınları, yemeği, hoş kokuyu, uykuyu ve dünya lezzetlerini kendilerine haram kıyıyorlar? Ben, hiçbir şekilde size rahipler ve papazlar olmanızı emretmiyorum. Benim dinimde et ve kadınların terkedilmesi yoktur, manastırlara kapanmak yoktur. Ümmetimin seyahati oruçtur. Ruhbanlığı da Allah yolunda cihad etmektir. Siz, Allah'a kulluk edin, O'na hiçbir şeyi ortak koşmayın, haccedin, umre yapın, namazı dosdoğru kılın, zekâtı verin ve Ramazan orucunu tutun. Sizden öncekiler dinlerini kendilerine zorlaştırdıkları için helak oldular. Onlar dinlerini kendilerine zorlaştırdılar, Allah da onlara zorlaştırdı. İşte bakın onların son kalıntıları manastırlardadırlar.*” Bunun üzerine Allah Tealâ da bu âyet-i kerimeleri indirdi.

Bu âyetin inmesi üzerine “Ey Allah'ın elçisi, böyle böyle yapacağımıza dair yemin etmiştik. Şimdi bu yeminlerimiz ne olacak?” dediler de Allah Tealâ yeminle ilgili şu âyet-i kerimesini indirdi: “**Allah sizi, kasıtsız olarak yaptığınız yeminlerinizden sorumlu tutmaz. Fakat kasıtlı yaptığınız yeminlerinizden sizi sorumlu tutar. Bozulan yeminin keffareti (cezası), ailenize yedirdiğinizin ortalamasından on**

yoksulu yedirmek veya giydirmek yahut da bir köle azad etmektir. Verecek bir şey bulamayan kimse için de üç gün oruç tutmaktır. İşte yemin ettiğiniz zaman yeminlerinizi bozmanın cezası budur. Yeminlerinizi koruyun. İşte Allah âyetlerini size böyle açıklar ki, şükredesiniz.” (Maide, 89)

Müslüman Mağara Adamı Olmaz

2. Ebu Ümâme el-Bâhilî'den rivayette o şöyle anlatıyor: Allah'ın Rasûlü (s.a.v.) ile birlikte seriyyelerden birisine çıkmıştık. Bir adam (içimizden biri) bir mağaraya uğramış. İçinde bir miktar su varmış. İçinden geçirmiş ki burada dünyadan ve insanlardan ayrı yaşasa, içindeki suyla ve mağaranın çevresinde bulacağı bakliyat türünden yiyeceklerle kifaf-ı nefis etse.” Ama daha sonra düşünüp bunu Allah'ın Rasûlü (s.a.v.)'ne sormaya, eğer o buna izin verirse o zaman yapmaya karar vermiş.

Bu kişi gelip Rasûlullah (s.a.v.)'e, “Ey Allah'ın elçisi, ben bir mağaraya uğradım. Orada benim kifaf-ı nefis edebileceğim kadar su ve bakliyat türü yiyecek vardı. Kendi kendime düşündüm ki orada ikamet edeyim ve dünyadan kendimi soyutlayayım, ne dersin?” dedi.

Hiz. Peygamber (s.a.v.) de “Ben, yahudilikle veya hristiyanlıkla gönderilmedim. Ben, müsamahalı hanif dini ile gönderildim. Muhammed'in nefsi kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki Allah yolunda bir sabah veya öğleden sonra yürüyüşü dünya ve içindekilerden daha hayırlıdır. Sizden birinin savaşta birinci safta durması altmış sene namaz kılmasından daha hayırlıdır.” buyurdular. Müsned'de nüzul kaydı olmadan anlatılan bu hadise Kurtubî tarafından bu âyet-i kerimenin nüzul sebebi olarak zikredilmiştir.

Misafir Önünde Yemek Kavgası

3. Taberî ve Suyûtî'nin tefsirlerinde İbn Zeyd ve Zeyd ibn Eslem'den nakledildiğine göre bir gün Abdullah ibn Revâha Hiz. Peygamber (s.a.v.)'in yanında iken akrabalarından birisi onun evine misafir gel-

miş. Bir süre sonra eve gelen Abdullah ibn Revâha hanımına, misafiri-ne yemek ikram edip etmediğini sormuş. Hanımı, “Yemek az idi. Senin gelmeni bekledim.” demiş.

Misafiri-ne ikramda bulunulmamasına kızan Abdullah, hanımına, “Misafirimizi benim yüzümden aç olarak hapsettin. Eğer tadarsam senin yemeğin bana haram olsun.” deyince hanımı da “Sen yemedikçe eğer ben de yersem o yemek bana da haram olsun.” demiş. Abdullah ve hanımı arasındaki konuşmalara muttali olan misafiri, “Siz yemedikçe o yemek bana da haram olsun.” demiş.

Misafirin bu tavrı üzerine Abdullah, hanımına, “Getir yemeği. Besmele çekin ve yiyin” deyip yemeği yemiş.

Sabah olunca da Hz. Peygamber (s.a.v.)’e gelip akşam evde olanları haber vermiş. Efendimiz (s.a.v.), “*Güzel yapmışsın.*” buyurmuş ve “**Allah sizi yeminlerinizdeki lağvden dolayı muâhaze etmez...**”e kadar olmak üzere “**Ey iman edenler, Allah’ın size helâl kılmış olduğu hoş ve temiz şeyleri kendinize haram kılmayın ve haddi aşmayın...**” âyetleri nazil olmuş.

4. İkrime’nin İbn Abbâs’tan rivayetine göre ise Allah’ın Rasûlü (s.a.v.)’e bir adam gelmiş ve “Ben et yediğim zaman kadınlara arzum şiddetleniyor, şehvetim bana galip geliyor ve kendimi tutamıyorum. Bu sebeple kendime eti haram kıldım.” demiş de bunun üzerine bu âyet-i kerime nazil olmuş.³¹

Birlikte Yaşama Mecburiyeti

Az önce yazılanlardan anlaşılıyor ki din de, akıl da, ihtiyaçlar da insanı bir toplum içinde birlikte yaşamaya mecbur ve mahkum ediyor. İnsan tabiatı budur. Onun bu tabîi, fitrî halini bozmak, onun saadetini elinden almak, hayatını yaşanmaz kılmaktır. İslam bunun istisnâî olana dahi izin vermemiştir.

Hayat, dünyada geçim temini olduğu kadar onun imar edilerek bairındır hale getirilmesi için de birlikte yaşamaya insanı mecbur ediyor. Zira bu gayenin temini birçok sanatları öğrenmeyi gerektiriyor. Bir insan bütün sanatları nasıl öğrenebilecek? Bu mümkün değildir. Öyleyse toplumda insanlar ister istemez iş bölümüne gideceklerdir. Kimisi çiftçi olacak, arpa buğday ekecek. Kimisi değirmenci olarak tahılı un edecek. Kimisi fırıncı, kimisi nakliyecı olacak ki, o ekmek soframıza gelsin. Geldi diyelim, ya bunun parası, ücreti, bedeli nasıl ödenecek? Daha elbise için terziye, ev için mühendis ve işçiye, eğitim için öğretmene, hastalık için doktora, asayiş için askere, polise... ihtiyaç vardır. Bütün bu sanat ve meslek dallarının hepsini bir insanda toplayamayız. Öyle olsa hayat çok ilkel olur, asla gelişme olmaz. Demek birlikte yaşamaya mecbur ve mahkumuz.

Burada önemli olan bu birlikte yaşamayı düzen içinde karşılıklı hak ve hukuka riayet ederek, barış ve huzuru koruyarak nasıl sağlarız? İşte din bunun içindir. Din insana varoluş sırrını izah ederek ona birlik sebeplerini öğretir. İnsan anlar ki yaratıcıları bir, rızık vericileri bir, Peygamberleri bir, kibleleri bir, kitapları bir, vatanları bir, bir, bir, bir, binlerce bir... İşte İslam bize bildiriyor ki, bu kadar birler kardeşliği, sevgi ve muhabbeti, birlik ve beraberliği gerektiriyorlar.

Kâfirlere Bile Faydası Olur

Bugün dünyanın gelişmiş ülkeleri değişik birliklerle güç kazandılar. Dün birbirlerini amansız savaşlarda katledenler, siyasi, iktisadi, idari, askeri birlikleri sayesinde dünyanın süper güçleri oldular. Dün biz onlara örnektik. Ama ne acı ki bugün biz onların birlikteliklerini örnek gösteriyor ve aynısını kendimiz için de teklif ediyoruz. Ben bu vaziyete düşmaktan haya ediyorum, ar ediyorum, çok üzülüyorum. Daha da beteri var. Müslümanlar, güç ve kuvvet kazanmak, gelişip kalkınmak için onların birliklerine girmek istiyorlar. Bu nasıl bir zillet ve hacalettir Allah'ım!

Yakın çağlarda üst üste çok büyük felaketler yaşadık maalesef. Bu yıllar, Müslüman şaire, “Müslümanlık bizden evvel böyle zillet görmedi” dedirtmişti. Müslümanların inançlarına aykırı ideoloji ve sistemlerle kalbî birliklerini, ırkçı ve bölgeci anlayışlarla da coğrafi birliklerini parçalanmış ve bölünmüş görmek gerçekten de içler acısıdır. Ardır ve ayıptır. Oysa dinimiz gibi aklımız, ilmimiz, ekonomimiz, siyasi gerçeklerimiz ve tarihi tecrübelerimiz de birlik olmamızı gerektiriyor. Bu halimizden bir an evvel sıyrılmalı, dün olduğu gibi yine insanlığa bu konuda da bizler örnek olmalıyız.

Müslümanların birlik ve beraberlik içinde yaşamaları için dinî, siyasi, ictimai, idarî, hukukî, iktisadî, terbiyevî, tarihî, coğrafi, emniyet ve asayiş, milli savunma ve daha başka birçok bakımlardan o kadar çok sebepler vardır ki, bütün bunları bırakıp da sayılanlar için en büyük zarar olan “kavmiyyet, asabiyyet ve ırkçılık” düşüncesi ile bölünme ve parçalanmaya gitmeleri, üstelik bunu yaparken de dinin ve diğer sayılanların en çok yok etmek istediği şeyleri alet etmeleri, ne dinin kabul edebileceği, ne de aklın alabileceği bir şey değildir.

Görülüyor ki İslam Birliği önündeki en büyük engel, cehalettir. Bu cehalet sebebiyle imanın kıymetini, kardeşliğin faziletini, birliğin dirlik ve esenlik oluşunu bilemiyoruz Gurur, kibir, kendini beğenmişlik, şahsi çıkar, mal, makam, baş olma sevdası gözlerimizi kör ediyor da, kendimizden başkasını göremiyor, kardeşlerimizin hayırlı işlerini takdir edemiyoruz. Dedikodu, koğuculuk, kusur araştırma, yalan, dolan, iftira ile kardeşlerimizi kaçırıyor, kazanılamayacak gereksiz tartışmalarla enerjimizi boşa harcıyor, zayıf düşünce de bir kurtarıcı gibi düşmanlarımıza sarılıyor. Oysa onlar, bizi bölüp parçalamak ve parçaları da bir araya getirmemek için ne oyunlar sergiliyor, ne tuzaklar hazırlıyorlar.

Tek Çare

Çare, cehaletten kurtulma, yani kendi dinimizi, kültürümüzü, tarihimizi iyi bilme, kardeşlik hak ve hukukunu gözetme, her türlü ayı-

rımcılık ve ırkçılıktan uzaklaşma, hata ve kusurlara af ve musamaha ile yaklaşma, faydasız münakaşalardan kaçma ve sabırla çalışma, çabalama, gayret etmedir. Laf değil, iş üretmedir. Hareket berekettir. Her şeyi temizleyen suyun bile durgun olup akmadığında kokuştüğünü görmek bize ibret olmalı değil mi?

Bu konular en fazla bilinen ve konuşulanlar olduğundan sözü çok uzatmak istemiyoruz. Sonucu söyleyelim, yetsin; bütün bunlardan çıkan sonuç, birlik ve beraberliğin en büyük düşmanı az sonra yakından göreceğimiz ırkçılıktır, kavmiyetçiliktir. Öyleyse samimi olarak Müslüman olan bir kişi asla ırkçı olamaz. Ama kimileri de vardır ki, ırkçı olduğunu asla kabul etmez, “bu ırkçılık değildir, milletini sevmek ve esirgemektir” der. Evet, kavmini, milletini sevmek, akrabasını sevmek gibidir ve asla ırkçılık değildir. Fakat haklı da olsa, haksız da olsa hep kavminin yanında ve yardımında olmak ırkçılığın ta kendisidir. Zira cahiliye döneminde bile Araplar ırkçılığı şöyle tarif etmişlerdir: “zalim de olsa, mazlum da olsa, her zaman kardeşinin yardımcısı ve destekçisi olmak, ırkçılıktır.”

Ne diyordu Sevgili peygamberimiz hadisinde: “Bir Müslüman kendisi için istediğini (veya istemediğini) din kardeşi için de dilemedikçe (tam) Müslüman olamaz.”³²

İşte ölçü bu! Üstelik bu kadar da basit!

Bugünkü Manzara Bize Yakışmıyor

Bu gün dünyanın gelişmiş ülkeleri değişik birliklerle güç kazanırken, Müslümanların inançlarına aykırı ideoloji ve sistemlerle kalbî birliklerini, ırkçı ve bölgeci anlayışlarla da coğrafi birliklerini parçalanmış ve bölünmüş görmek içler acısıdır. Ardır ve ayıptır. Oysa dinimiz gibi aklımız, ilmimiz, ekonomimiz, siyasi gerçeklerimiz ve tarihi tecrübelerimiz de birlik olmamızı gerektiriyor. Bu halimizden bir an evvel sıyrılmalı, dün olduğu gibi yine insanlığa bu konuda da bizler örnek olmalıyız.

32 Buharî Enes'ten rivayet etmiştir.

Birlik önündeki en büyük engel, cehalettir. Bu cehalet sebebiyle imanın kıymetini, kardeşliğin faziletini, birliğin dirlik ve esenlik oluşunu bilemiyoruz Gurur, kibir, kendini beğenmişlik, şahsi çıkar, mal, makam, baş olma sevdası gözlerimizi kör ediyor da, kendimizden başkasını göremiyor, kardeşlerimizin hayırlı işlerini takdir edemiyoruz. Dedikodu, koğuculuk, kusur araştırma, yalan, dolan, iftira ile kardeşlerimizi kaçırıyor, kazanılamayacak gereksiz tartışmalarla enerjimizi boşa harcıyor, zayıf düşünce de bir kurtarıcı gibi düşmanlarımıza sarılıyor. Oysa onlar, bizi bölüp parçalamak ve parçaları da bir araya getirmemek için ne oyunlar sergiliyor, ne tuzaklar hazırlıyorlar.

Çare, cehaletten kurtulma, yani kendi dinimizi, kültürümüzü, tarihimizi iyi bilme, kardeşlik hak ve hukukunu gözetme, her türlü ayırıcılık ve ırkçılıktan uzaklaşma, hata ve kusurlara af ve musamaha ile yaklaşma, faydasız münakaşalardan kaçma ve sabırla çalışma, çabalama, gayret etmedir. Laf değil, iş üretmedir. Hareket berekettir. Her şeyi temizleyen suyun bile durgun olup akmadığında kokuştüğünü görmek bize ibret olmalı değil mi?³³

Şimdi sizlere bu konularda örnek oluşturacak muhteşem bir tarihi olayı sunmak istiyorum. İnşallah bizim için büyük derslere ve ibretlere vesile olur.

Ayrıllık Sebepleri: Çekişme

Normal hayatta ve anormal savaş günlerinde başarının altın kuralları vardır. Kur'an-ı Kerim'de hep bunları görürüz. O, bütün müminlere hitap ederek âyetlerinde hep bunları sıralamaktadır: Harekette sebat ve istikrar, Allah'ı devamlı anmak ve asla unutmamak, Allah ve Resulü'ne itaat, birlik ve beraberliği korumak, düşmana karşı caydırıcı güç edinmek, başarının gerektirdiği kadar hazırlıklı olmak, dayanmak ve direnmek, yani sabırlı olmak. İşte bu iman ve itaat bilinci, bu birlik ve beraberlik şuuru, bu sabır ve sebat gücü ve her an maddî manevî cihada

33 Bkz. Cemal Nar, İslam'ın Özeti, İyi Huylar, Birlik, s.

hazır oluş durumu, Müslümanlara her zaman zafer ve saadet getirir. Zaten kalıcı barış ve huzur da bunlara bağlıdır.

Bu açılardan bakıldığında Allah Teâlâ'nın şu ayetleri ne kadar önemlidir: **“Allah ve Resulü’ne itaat ediniz, birbirinize düşmeyiniz, çekişip didişmeyiniz, sonra zayıflarsınız ve zaferi elden geçirirsiniz. Sabrediniz, kuşkusuz Allah sabredenleri sever.”** (Enfal, 46-47)

Kendi içinde ihtilafli bir milletin havası gider, balonu söner, ağırlığı kaybolur. “Su uyur, düşman uyumaz” denmiştir. Sonuçta saldırmak için uygun şartları bekleyen düşmana belki mağlup olunur ve devlet elden gidebilir.

Bütün bunların olmaması için Müslümanca yaşamada sabırlı olmalı, nefis ve şeytana karşı mücadelede dayanmalı ve direnmeli, dış düşmana karşı da güç ve kuvvet biriktirerek savaşa, cihada her an hazır olmalıyız. Gerekiyorsa savaşmalı, onun zorluklarına da katlanmalıyız. Çünkü zafer Allah katındadır, o da kesinlikle sabredenlerle beraberdir. Beraber olduğu için de zaferi sabredenele ihsan edecektir.

Başka bir tecelli de olabilir. Bunun da elbette sebepleri vardır. Akla ilk gelenler, eğer bir mağlubiyet varsa bu ya bir imtihandır, denenme ve sınanma vardır orada. Ya da zafer şartlarına riayet edilmemiştir. Zaferin şartlarını kısaca söylersek, düşmanla karşılaşılırken direnmek, Allah'ı sürekli anarak O'na bağlanmak, Allah'a ve peygamberine itaat etmek, çekişme ve tartışmadan uzak durmak, savaşın doğurduğu ağır zorluklara sabretmek, çalım satmaktan, gösterişten ve aşırılıktan kaçınmak.³⁴

Bu ayetin tefsirinde Seyyid Kutup güzel yorumlar getirir: “İnsanlar ancak birden fazla komuta ve direktif merkezine uymak durumuyla karşı karşıya kaldıklarında, görüş ve düşünceleri yönlendirici olarak insan arzusuna itaat ettiklerinde, çekişmeye düşerler.

34 Biz bu konuda çok zaman evvel “Hak Batıl mücadelesi Ve Zafer Şartları” diye bir kitap yazdık ama henüz bastıramadık.

İnsanlar Allah'a ve Peygamberine teslim oldukları zaman -karşılaşılan soruna ilişkin olarak birbirinden farklı bakış açılarına sahip olsalar bile aralarındaki çekişmenin en başta gelen sebebi ortadan kalkmış olur.

Çünkü çekişmeye neden olan insanların farklı görüşlere sahip olmaları değildir. Gerçek ortaya çıktığı halde insanı, görüşünde ısrara sürükleyen ihtirastır, arzudur. Bu da, insanın kendi "şahsını" terazinin bir kefesine, "gerçeği" de bir kefesine koyması ve daha baştan "şahsını" tercih etmesidir.

Savaşla karşı karşıyayken Allah'a ve Peygamber'e itaat etmeye ilişkin bu direktifin yer alması bu yüzdendir. Hiç kuşku yok ki, bu direktif, savaş esnasında son derece gerekli olan "kontrol" işlemlerinden biridir. Burada en yüce yol göstericilik, en üstün komuta merciine itaat sözkonusudur. Kitleye komutanlık eden kişiye itaat de bundan kaynaklanır. Bu, gönülden gelen derin bir itaattir.

Allah için cihad etmeyen ve komutana olan bağlılığı Allah'a bağlılıktan kaynaklanmayan ordularda görülen askeri itaat gibi göstermelik bir disiplin değildir. Bu ikisinin arasındaki mesafe korkunçtur."

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz de Kur'an gibi hep birliğe çağırmış, kardeşlik için emirler ve yasaklar getirmiş, cemaat olmaya teşvik etmiş, bazı ibadetlerde cemaatı şart koşmuş, birliğin güç ve rahmet olduğunu söylemiş, ayrılıklara sebep olacak düşünce ve davranışlardan ümmetini sakındırmış, "sürüden ayrılanı kurt kapar" diyerek uyarmıştır.³⁵

Onun bize bildirdiğine göre "Allah bu ümmeti dalalet üzerinde birleştirmez." "Allah'ın rahmet eli daima cemaat üzerinedir. Cemaatten ayrılan, Cehenneme ayrılır." "cemaat rahmet, ayrılık azaptır." "Cemaatten bir karış ayrılan, İslam bağını boğazından atmış olur." "Ayrılan, bölen, parçalayan bizden değildir." "Müslümanların derdi ile dertlenmeyen onlardan değildir." "Şeytan yalnız kalanladır."

35 Ebu Davud, salat, 46.

Ayrılık Sebepleri: İrkçılık

Peygamber Efendimiz nesep ile övünmeyi, ırklar arasındaki üstünlük meselesini, yok denecek bir seviyeye indirdi. İrkçılığı bir cahiliye adeti olarak ayaklarının altına aldı ve ezdi. Bundan sonra üstünlük artık hasep ve nesep değil, imanda, ilimde, İslam'ı yaşamakta, güzel ahlakta, kısacası takvada idi. Habeşli bir zenci olan Bilal'in yanında nice Arap kabilelerinin reisleri geride kalmıştı. Bizans'tan gelen Süheyb-i Rumî, İrandan gelen Selman-ı Farişî, İslam sayesinde toplumun en saygın insanları haline gelmişti.

Bu güzel haller Peygamberimizin hayatında olduğu gibi raşit halifeler döneminde de böyle devam etti gitti. Yapılan inkılap, asırlara muhtaç iken, çok kısa bir dönemde gerçekleşmişti. İnsanlık alemi böyle bir başarıya hayal bile edemezdi.

Fakat ne kadar acıdır ki, insanlar arasında ayrılık sebepleri olan dünya sevgisi, yönetme arzusu, mal ve servet hırsı, şan ve şöret tutkusu, gurur ve kibir, ırkçılık ve tarafgirlik gibi kötü huy ve duygular zaman içinde bu muhteşem seviyeyi süratle düşürerek eski haline indirdi. Bu da insanın zalim ve cahil tarafı olsa gerektir.

Raşid Halifelerden hemen sonra gelen Emevî Devleti maalesef Arapçılık asabiyetine tutulmuştu. Yöneticiler kendilerini Arap ahaliden bile üstün görüyorlardı. Arap halk da kendilerini yeni Müslüman olmuş diğer ırklardan üstün görmeye başladı. Sonuçta kıyamet koştı. Emevi Devletini değiştiren ve düşüren sebeplerin başta geleni Araplık asabiyeti olmuştur. Abbasi Hilafetini zayıflatan ise Acemlik, yok eden de Türklük asabiyetidir denmiştir.

Sonuçta tarihin hangi devresine bakarsanız görürsünüz ki nerde bir ırkçılık varsa orada bölünme ve parçalanma vardır. İslam tarihinin de en büyük bölünme, parçalanma ve yok olmalar hep bu ırkçılık has-talığından sonra olmuştur.

Neden mi?

Çünkü adaletsizliğin, eşitsizliğin, adam kayırmacılığın ilk adımları hep bu ırkçılıkla atılmış, giderek bu asabiyet ile zulümler son haddine varmıştır. Bundan daha tabii ne olabilir? Irkçılık zulmü, zulüm de vahşeti getirdi. Sonuç bölünme ve parçalanmadan başka bir şey değildir. Bunun sonu ise acıdır, ıstıraptır, zillettir, yokluktur, yoksulluktur, horluktur, hakirliktir, fakirliktir, aşağılanmaktır.

Bugün yaşadığımız bu büyük bela, bu korkunç musibet ve felaketlerin arkasında da yine maalesef o ırkçılık vardır. Tabi ki bundan kurtuluşun yegane yolu, izzet ve şerefin biricik kaynağı, sağlıklı refah ve kalkınmanın imkanı ancak birlik ve beraberlikten geçmektedir. Bunun çaresi de bizim için İslam kardeşliğinden başka bir şey olamaz. Öyleyse Müslümanlar iman davası etrafında birleşerek yeniden bir ümmet ve büyük bir devlet olabilirler. Bunun birinci şartı ise ırkçılığı ve ulus devlet düşüncesini reddetmektir. Son iki yüz yıldır ümmeti yiyip bitiren tefrika derdi ve asabiyet hastalığı, ırkçılık belası olduğu gibi, şimdi bugün de Müslümanların başındaki en büyük felaket ve musibet yine maalesef odur.

Öyleyse ırkçılığı biraz daha yakından tanımak ve dindeki hükmünü bilmek zamanı gelmiştir. Şimdi o bölüme gelmeden bir fezleke yapmak isteriz.

Osmanlıyı Yıkan Bölünme Parçalanma

Bu birliği en çok bozan ise ırkçılık ve asabiyet duygularıdır. Zamanımızda “milliyetçilik” adı altında maalesef ırkçılık kalplerde yer edinerek insanlar arasında kin ve nefreti tetikledi, giderek savaşlara ve büyük felaketlere sebep oldu. Hatta bu fikirlerin beslediği dünyalık hırslar, emperyalizme, zayıf milletlerin sömürülmesine sebep oldu. Bu çok çirkin davranış, maalesef uydurulan çok süslü kelimelerle güzel gösterilmeye çalışıldı, zulüm savunuldu. İşte tam da burada devreye girerek İslam, gerek ırkçılık, gerekse başka sömürüyü makul gösteren bütün kavramları lanetledi ve insanları bu felaketlerden açık seçik beyanları ile korudu. İnsanların yaratılıştaki birliklerine ve din kardeşliğine dikkat çekti.

Bakınız daha geçen asırda teknikte bu kadar ileri gitmiş sözde akıllı Avrupalılar, sırf bu ırkçılık beyinsizliği yüzünden veya onu emperyalist duygularına maske yapmalarından, iki büyük dünya savaşlarına sebep oldular ve elleriyle milyonlarca insan hemcinslerini öldürdüler.

Osmanlı gibi dünyada adaletin ve barışın dengesi bir devlet, bu ırkçılık hastalığı yüzünden yıkılmadı mı? oysa gerek müslim, gerekse gayr-i müslim tebasıyla ne muhteşem bir hayat yaşıyordu? Ondan ayrılmak isteyen gayr-i müslimler veya Müslüman milletler acaba şimdi bölük pörçük yaşamadan çok mu mutlular?

Nerde! Heyhat ki şimdi, en ziyade birbirine muhtaç ve birbirinden mazlum ve birbirinden fakir ve yabancı tahakkümü altında ezilen unsurlar maalesef onlardır. İslâm birliğe davet ederken, onlar tefrikaya davet ettiler. Ama şimdi herkes kendi köşesinde pişmandırlar ve ağlıyorlar. Batının doymak bilmez hırsları karşısında ne yapacaklarını bilemez hale gelmişlerdir. Kendilerini yeniden birleştirecek ve eski mesut ve bahtiyar günlerine erdirecek olan yine İslâm'dır. Ancak sersemlemiş beyinler bunu ne zaman idrak edecekler acaba? Bilmiyoruz, bunu anlamaya vakit erken midir? Yok, anlasalar da itirafı mı zordur? Bunu anlasalar ve itiraf etme zorluğunu aşsalar bile, düşmanın karşı hamleleri yamandır. Velhasıl durum ne olursa olsun, değişmeyen bir gerçek vardır: Şimdi insanlık İslâm'ı daha çok arar vaziyettedir. Çünkü başka bir çaresi yoktur. İlahî bir destek olmadan kendi çamuru ile baş başa kaldığında, ırkçılık belasını aşamayacağı belli olmuştur.

Yeniden İslam Birliği'ne

O yüzden tekrar ediyoruz ki, tek çare İslam birliğidir. Onun da en büyük vesilesi, İslâm'ı iyi bilerek sağlam bir iman ile yaşamaktır. Dini-mizi ve medeniyetimizi iyi bilmeme cehaletinden kurtulma, en büyük çıkış kapımızdır. Bize düşen, kendi dinimizi, kültürümüzü, tarihimizi iyi bilme, kardeşlik hak ve hukukunu gözetme, her türlü ayırimcılık ve ırkçılıktan uzaklaşma, hata ve kusurlara af ve müsamaha ile yaklaşma,

faydasız münakaşalardan kaçma ve sabırla çalışma, çabalama ve gayret etmedir. Laf değil, iş üretmedir. Hareket berekettir. Her şeyi temizleyen suyun bile durgun olup akmadığında kokuştüğünü görmek bize ibret olmalı değil mi?

Evet, güç ve kuvvet, birlik ve beraberliktedir, onu da bize ancak “iman kardeşliği” ile İslam verebilir. Onun kıymetini bilmekten başka çaremiz yoktur. Öyleyse dört elle İslam’a sarılıp din kardeşliği ve ümmetin ittihadı içinde yeniden dirilip ayağa kalkalım ve zafer günlerine yüzümüzü çevirelim.

Olur mu?

Neden olmasın?

Tarih bunu bize açıkça gösteriyor. İslam’ın doğduğu ve toplumu- nu oluşturup devletini kurduğu zamanından beri, asırlardır Kur’ân-ı Hakîmin bayraktarı olarak bütün cihana karşı meydan okuyan bizim ecdadımız değil midir? Doğudan üstlerine gelen Cengiz belasını, batıdan gelen haçlı sürülerini kahramanca göğüs gererek durduran ve ters yüz eden o cengaver ecdadımız değil midir? Arapları, yeni Müslüman olan Türk, Kürt, Acemler ile birleştirip bir millet eden İslamiyet değil midir? O kadar ki, Türk kelimesi ile Müslüman kelimesi özdeşleşmişlerdir. Müslümanlıktan çıkanlar Türklükten de çıkmışlardır bu zamana kadar. İşte Macarlar böyledir. O yüzden nerede Türk kavmi varsa Müslümandır. Müslümanlıktan çıkan veya Müslüman olmayan Türkler, Türklükten dahi çıkmışlardır.³⁶ Buna alışık olmadığımızdan ilk defa Lübnan ve başka yerlerde hıristiyan Arapların olduğunu duyduğumda çok şaşırılmıştım. “Araptan hıristiyan olur mu?” diye kendime hayretle sormuştum.

İşte bu sebeplerden ötürü deriz ki, kim milletini ve insanlığı seviyorsa, ırkçılık yapmasın, milletin birlik ve beraberliğine zarar verme-

36 Şimdi “Gagavuz” Türkleri bunun aksine örnek verilebilir. Ama o ayrı bir macera ve felakettir. Onlar da Müslüman iken hıristiyanlaştırılmıştır. Ama maalesef cebir ve şiddet ile.

sin. Çünkü yukarıdan beri okuduklarımızı düşünürsek kesin olarak anlarız ki ırkçılık demek, ayrışma, bölünme ve parçalanma demektir. Bu ise izzetten zillete, efendilikten köleliğe, zenginlikten fakirliğe, bilgi, sanat, kültür ve medeniyetten, cahillığe, ilkelliğe ve medeniyetsizliğe düşmeye sebeptir. Oysa ileride daha geniş olarak göreceğimiz gibi Peygamber Efendimiz ırkçılık ruhlarına işlenmiş bir kavimin insanların “Müslümanlık” namıyla “iman kardeşliği” etrafında birleştirdi. Gayr-ı Müslimlerini de hukukun üstünlüğünde bu birliğe kattı. Onları Müslümanlara emanet etti. Bırakın Araçlar arasındaki kavim ve kabileleri, İslamiyet ruhlarına öyle bir etkili oldu ki, daha sonra Müslüman olan Türler, Kürtler, Farşlar Çeçenler, Çerkezler, Arnavutlar, Afganlar, Hintliler, evet, bütün bu ırklar din kardeşliği içerisinde birlik ve beraberlik halinde yaşadılar.

Nihayet bu bölümü bitirirken bir kere daha söyleriz ki İslam birlik ve beraberlik dinidir ve inananlarından bunu ister. Dinimiz gibi aklımız, ilmimiz, ekonomimiz, siyasi gerçeklerimiz ve tarihi tecrübelerimiz de birlik olmamızı gerektiriyor. Dünyanın da iyiliği, ahiretin de iyiliği buna bağlıdır. Bu bölünmüş ve parçalanmış halimizden bir an evvel sıyrılmalı, dün olduğu gibi bugün de yine bütün insanlığa örnek olmalıyız. Yeniden dini, siyasi, idarî, ictimai, hukukî, iktisadî, ilmî ve askerî alanlarda İslam Birliğini kurmalıyız.

Peki, buna ne manidir?

Hiç!

Peki, neden olamıyoruz?

Cevap basit ve acı. Maalesef birlik önündeki en büyük engel, ilimsiz ve eğitimsiz nefislerimizdir, yani kendi cehaletimizdir. O yüzden Mehmet Akif çok haklıdır:

“Ey hasm-ı hakiki seni öldürmeli evvel,

Sensin bize düşmanları üstün çıkaran el.”

Cehaletin Zararları

Bu cehalet sebebiyle imanın kıymetini, kardeşliğin faziletini, birliğin dirlik ve esenlik oluşunu bilemiyoruz.³⁷ Gurur, kibir, kendini beğenmişlik, şahsi çıkar, mal, makam, baş olma sevdası gözlerimizi kör ediyor da kendimizden başkasını göremiyor, kardeşlerimizin hayırlı işlerini takdir edemiyoruz. Dedikodu, koğuculuk, kusur araştırma, yalan, dolan, iftira ile kardeşlerimizi kaçırıyoruz. Kazanılamayacak gereksiz tartışmalarla, didişmelerle enerjimizi boşa harcıyoruz. Zayıf düşünce de kolayca kaçarak sanki bir kurtarıcı gibi düşmanlarımıza sarılıyoruz. Oysa onlar, bizi bölüp parçalamak ve bu parçaları da asla bir araya getirmemek için ne oyunlar sergiliyor, ne tuzaklar hazırlıyorlar.³⁸

Dünyanın “süper” denilen güçleri bugün enerji merkezi olan İslam Dünyasını yeniden bölme ve şekillendirmeye çalışıyorlar. ABD, AB, Rusya ve Çin gibi ülkeler bizim dünyamızda etkin güçleriyle cirit atıyorlar.

Mehmet Akif’in şu müthiş ikazı acaba bizleri gaflet ve dalalet uykusundan uyandırır mı?

*“Gebermek istemezsen, yoksa izmihlâl için niyyet,
 “Şu vahdet târumâr olsun!” deyip saldırma İslâm’a;
 Uzaklaşsan da îmandan, cemâ’atten uzaklaşma.
 İşt, bir hükm-i kat’î var ki istînâfa yok meydan:
 “Cemâ’atten uzaklaşmak, uzaklaşmaktır Allah’tan.
 Nedir îman kadar yükselterek bir alçak ilhâd,”³⁹*

37 Bu konularda yazılmış bir kitap için bkz. Cemal Nar, İmanın Kıymeti Ve Korunması, Beyan/Toprak y.; Cemal Nar, İlim Ve Özgürlük, aynı yerden. Cemal Nar, Alimin Önderliği, Ukde y.

38 Bu konularda yazılmış bir kitap için bkz. Cemal Nar, İnançta Kirlenme, Beyan/Toprak y.

39 İrkçılıkla Müslüman milleti bölüp parçalamak ve yok olmalarına sebep olmak, Akif’in yanında “ilhâd”dır. Lügatlerde ilhad; dinden çıkmak, dinsizlik, dinden dönmek. Allahın varlığına, birliğine inanmamak. İmânsızlık manalarına gelir.

*Perişân eylemek zâten perişan olmuş âhâdı?
Nasıl yekpâre milletler var etrâfında bir seyret?
Nasıl tehvîd-i âheng eyliyorlar, ibret al, ibret!*

* * *

*Sen! Ben! Desin efrâd, aradan vahdeti kaldır;
Milletler için işte kıyâmet o zamandır.*

* * *

*Girmeden tefrika bir millete, düşman giremez;
Toplu vurdukça yürekler, onu top dindiremez.*

Akıllı olalım, zarar gördüğümüz delikten ders ve ibret alarak bir kere daha sokulmayalım, birlik ve beraberliğimizi iyi koruyalım.

IRKÇILIK BÖLÜCÜLÜKTÜR

İslam İrkçılığı Yasaklamıştır

İrkçılık, bir ırkın doğuştan üstünlüğünü kabul ederek, zalim de olsa, haksız da olsa, yanlış da olsa, suçlu da bulunsa her halükarda ırkdaşını desteklemek, sahiplenmek ve başka ırklara karşı üstün tutmaktır. Bile bile yalanın ve yanlışın üstüne gerçek gibi oturma yani. Bu yüzden ırkçılığa “ahmaklık ve aptallık” diyoruz. Başka sebepleri de vardır bunun. Yeri geldikçe göreceğiz inşallah.

İslam, ırkçılığı şiddetle yasaklamıştır. Bilindiği gibi İslam'ın doğuşunda her yerde olduğu gibi Araplarda ve Kureyşlilerde çok çirkin, çok kaba bir ırkçılık vardı. Arap olmayanlarla, hatta arabın fakirleriyle bile oturamayacak kadar gururlu kibirli insanlar vardı. İslam, uzun mücadeleler vererek insanları bu çok zararlı ahmaklıktan kurtardı.

Nihayet toplum o hale geldi ki, Asr-ı Saadette hiçbir kişinin, sınıfın, soyun, beldenin, dilin, rengin her ne surette olursa olsun bir ayrıcalığı, imtiyazı, üstünlüğü yoktur. İslâm ülkesinde yaşayan bütün insanlar, hukukun eşittirler. Köle veya zimmî (gayr-i müslim vatandaş) bile olsalar durum farklı değildir. O kadar ki bu dinin Peygamberi, ne kendisi için, ne de ailesi için pozitif bir ayırımcılık, özel bir statü ile korumacılık, hukukun üstünlüğünden ve kanunların herkese adil ve eşit olarak uygulanmasından bir dokunulmazlık zırhı ile istisna edilmeyi asla istemiştir. Bu inanç ve duruşun temelleri hiç kuşkusuz Kur'an-ı Kerim ve sünnet-i seniyyeden kaynaklanmaktadır.

Kur'an, bütün insanların bir erkek ve bir dişiden yaratıldığını, saygılığın da ancak takva ile olduğunu bildirir: **“Ey insanlar! Şüphe yok ki, biz sizi bir erkek ve bir dişiden yarattık ve birbirinizi tanımanız için sizi boylara ve kabilelere ayırdık. Allah katında en değerli ola-**

nınız, O'na karşı gelmekten en çok sakınanınızdır. Şüphesiz Allah hakkıyla bilendir, hakkıyla haberdar olandır.” (Hucurat, 13)

Temel ilke, inananların kardeş olduğudur: **“Mü'minler ancak kardeşlerdir. Öyleyse kardeşlerinizin arasını düzeltin. Allah'a karşı gelmekten sakının ki size merhamet edilsin.”** (Hucurat, 10)

Allah Teâlâ insanların renklerin, dillerin, soyların, boyların ayrı ayrı olmasını,⁴⁰ Allah'ın varlığının, birliğinin, ilminin, gücünün, kudretinin bir delili olarak zikreder. Soysuzluk kötülenmiş,⁴¹ ırk üstünlüğüne inanarak ırkçılık yapmak,⁴² soy sople öğünmek de şiddetle yasaklanmıştır.⁴³ Hal böyle olunca, birisi kalkar da, haksız olarak ırkını, aşiretini savunur, haksızlıkta kavmine yardım ederse, ırkçılık yapmıştır.⁴⁴

Resulullah (s.a.v.) de ırkçılığı ısrarla reddetmiş, hatta lanetlemiştir. Bu konuyla ilgili bazı hadisleri yorumsuz sunalım isterseniz:

*“Allah (a.c.) katında en şerefliiniz, takvada en ileri olanınızdır. Arab'ın Acem'e (Arap olmayana) bir üstünlüğü yoktur. Acem'in de Arap üzerine bir üstünlüğü yoktur. Siyah derili olanın beyaz derili olana, beyazın da siyah üzerine bir üstünlüğü yoktur. Üstünlük ancak takva iledir.”*⁴⁵

*“Hepiniz Adem'in oğullarısınız, Adem de topraktan yaratılmıştır. İnsanlar babaları ve dedeleri ile övünmekten vazgeçsinler. Çünkü onlar Allah nazarında küçük bir karıncadan daha değersizdirler.”*⁴⁶

“Allah kıyamet günü sizin soyunuzdan-sopunuzdan sormayacaktır. Şüphesiz Allah katında en üstün olanınız kötülüklerden en çok sakınanınızdır.” buyurmuştur. Aynı anlam diğer bir hadiste de şöyle dile getirilir:

40 Rum, 22; Fatır, 27-28; Furkan 4; Hucurat, 13

41 Kalem, 13

42 Hucurat, 13.

43 Tekasür, 1-7

44 Ebu Davud, Edep, 121. (5117-5120)

45 Rudanî, Cemu'l Fevaid, 2/160 (3634)

46 Tirmizi Tefsir sure, 49.

“Allah sizin mallarınıza ve şekillerinize bakmaz; fakat O sizin kalblerinize ve amellerinize bakar.”⁴⁷

“İrkçılık davasına kalkan, onu yaymaya çalışan, bu dava yolunda mücadeleye girişen, bizden değildir.”⁴⁸

“Kim cahiliye davasında (kavmiyetçilik, ırkçılık) bulunursa, cehenneme iki dizi üzerine çökmüş demektir.” Dediler ki: “Ey Allah’ın Resulü, namaz kılsa, oruç tutsa da mı?” “Evet: Namaz kılsa da, oruç tutsa da!”⁴⁹

“Kim itaatten çıkar, cematten ayrılır (ve bu halde ölürse) cahiliye ölümlü ile ölmüş olur. Kim de körükörüne çekilmiş (ummiyye) bir bayrak altında savaşır, asabiyet (ırkçılık) için gadablanır veya asabiyyete çağırır veya asabiyyete yardım eder, bu esnada da öldürülürse bu ölüm de cahiliye ölümdür. Kim ümmetimin üzerine gelip iyi olana da, kötü olana da ayırım yapmadan vurur, mü’min olanlarına hurmet tanımaz, ahid sahibine verdiği sözü de yerine getirmezse o benden değildir, ben de ondan değilim.”⁵⁰

Dikkat edilirse yasak olan, kavmini sevmek değildir. Peygamberimiz: “Kişi kavmini sever”⁵¹ demekle, kavim ve kabile sevgisinin fitraten insan tabiatındaki yerine işaret etmişlerdir. Sıla-i rahim denilen akraba ilişkilerinin önemine ne kadar dikkat çekmiştir. Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) nesepleri öğrenmemizi ve korumamızı istemiştir. Buna aykırı olan zina ve benzeri çirkinlikler yasaklanmıştır. İnsanın hısım ve akrabalarını, kavim ve kabilesini, milletini sevmesi ve onların maddi manevi faydasına çalışması başkadır, ırkçılık başkadır.

Hz. Peygamber (s.a.s) de câhili bir âdet olan ırkçılığı sık sık gündeme getirerek eleştirmiş ve yasaklamıştır. Veda haccı sırasında, “Veda Hutbesi” olarak bilinen ünlü konuşmasında “Arab’ın Arap olmayana, Arap olmayanın Arab’a, beyaz renklinin siyaha, siyah renklinin beya-

47 Müslim, Birr, 33; İbn Mâce, Zühd, 9

48 Ebu Davud, Edep, 121, (5121)

49 Hakim, Müstedrek, 4/298

50 Müslim, İmâret 53, (1848); Nesâî, Tahrim 28, (7, 123); İbnu Mâce, Fiten 7, (3948)

51 Hakim, age. 3/131

za bir üstünlüğü olmadığını, üstünlüğün yalnızca takva ile olduğunu” ilan etmiştir.⁵² O, insanların “bir tarağın dişleri gibi eşit” olduğunu hep vurgulamıştır.⁵³ Mekke’nin fethinde, Kabe’yi tavaf ettikten sonra yaptığı konuşmada Hz. Peygamber (s.a.s) aynı gerçeği şöyle dile getirmiştir: “Sizden câhiliyye ayıplarını ve büyüklenmesini gideren Allah’a hamd olsun. Ey insanlar, tüm insanlar iki gruba ayrılırlar. Bir grup iyilik yapan, iyi olan ve kötülükten sakınanlardır ki bunlar Allah nazarında değerli olan kimselerdir. ikinci grup ise günahkar ve isyankar olanlardır ki bunlar da Allah nazarında değersiz olanlardır. Yoksa insanların hepsi Adem’in çocuklarıdır; Allah Adem’i de topraktan yaratmıştır.”

Bir de olur olmaz bahanelerle ecdad ile övünme, böbürlenme, tekebbür, yani büyüklenme yasaklanmıştır. Hepimiz Adem (a.s.)’ın çocukları iken, inananlar kardeş iken, bu kardeşliği bozucu büyüklenme, hele hele de kâfir, sapık ve zalim atalarla övünme yerilmiştir. İşte böyle bir kimsenin kötü akıbeti: “...Bir kısım insanlar var ki, Cehennem kömüründen başka bir şey olmayan adamlarla övünürler. İşte bunlar, ya bu öğünmeden vazgeçerler, ya da Allah (a.c.) nezdinde pisliği burunlarıyla yuvarlayan mayıs böceklerinden daha değersiz olurlar.”⁵⁴

“Kim kâfir atalarından dokuz tanesine izzet ve üstünlük niyetiyle intisap ederse, Cehennemde, onların onuncusu olur.”⁵⁵

İşte İbrahim⁵⁶ ve Nuh,⁵⁷ Peygamberler, kâfir babalarına ve evletlerine sahip çıkmadılar. Eğer Müslümanlar Allah (a.c.)’nin dinini atarak küfrü tercih etmiş olan ana baba, kardeş ve soy sopu severlerse ve onları din kardeşlerinin üzerine çıkararak kayırırlarsa, İslam’ı hiç anlamamış demektir. Konuyla ilgili peş peşe gelen iki ayet, yeterlidir sanırım:

52 Rudanî, Cemu’l-Fevaid, 2/160 (3634)

53 Ahmed, Müsned, 5/411

54 Ebu Davud, edep, 120. (5116); Ahmed, Müsned, 2/524

55 Heysemi, age. 8/85

56 En’am, 74; Meryem, 42-48; Enbiya, 52-57; Mümtahine, 4; Şura 69-82 vd

57 Hud, 45-46

“Ey iman edenler! Eğer küfrü imana tercih ediyorlarsa, babalarınızı ve kardeşlerinizi (bile) veli edinmeyin. Sizden kim onları dost edinirse, işte onlar zalimlerin kendileridir. De ki: Eğer babalarınız, oğullarınız, kardeşleriniz, eşleriniz, hısım akrabanız kazandığınız mallar, kesada uğramasından korktuğunuz ticaret, hoşlandığınız meskenler size Allah’tan, Resûlünden ve Allah yolunda cihad etmekten daha sevgili ise, artık Allah emrini getirinceye kadar bekleyin. Allah fâsıklar topluluğunu hidayete erdirmez.” (Tevbe, 23-24)

İrkçılık, insanlık tarihinde görülen en büyük ihtilaf ve tefrika sebebidir. Sırf ırkçılık yüzünden yaşlı dünya birçok sürgün, savaş, istila, işgal, zulüm, katliam görmüş ve yüzyılımızda iki büyük dünya savaşına sahne olmuştur. Bu gün her akli başında insanın lanetlediği ırkçılık ve asabiyet, başka “görüntüler” altında hala tefrika, ayrılık, zulüm sebebi olarak varlığını sürdürmektedir. Bu görüntüler de mezhep, meşrep, parti, cemaat, ideoloji, düşünce asabiyetidir. Hatta iş, dernek, vakıf, oda, ocak, kulüp gibi cüzlere kadar düşmüştür maalesef.

Tarih ve yaşadığımız günler bize öğretmiştir ki ırkçının gözünde hiçbir hak hukuk ve değer kalmaz. Onun için tek ölçü ırkçılığını tatmindir. Ne imanın, ne vicdanın, ne ilmin, ne ehliyetin, ne hakkın, ne hukukun, ne medeniyetin, ne insanlığın... gözünde hiçbir şeyin kıymeti kalmamıştır; asabiyet ve ırkçılık adına hepsini yakabilir, yıkabilir! Böyle adalet ve ehliyete aykırı zalim bir görüşün İslam ne lakası ve Müslüman ile ne işi olabilir?

İrkçılığın İnsanlığa Zararları

İslam kardeşliğini anlatırken görmüştük, müslümanlar birbirlerine kardeş kıldıkları için İslâm ümmetinin birçok ırktan ve dilden insanları içinde barındırması, herhangi bir probleme sebep olmaz. İslam’ın istediği cemaate, birlik ve beraberliğe zarar vermez. Çünkü birlik ve bütünlüğü bozucu her kötülüğe izin vermediği gibi İslam ırkçılığa da izin vermemiştir. Kur’ân-ı Kerim insan ırklarının, renklerinin ve dillerinin

çokluğunu kabul eder ve bunları kaynaşma vesilesi olan bir rahmet olarak haber verir. Bir ümmet için en büyük fitnenin ırkçılık, bölünüp parçalanma, kör taklit ve taassup, yani ataları veya başka din ve kavimleri dine aykırı konularda taklit etmek, peşlerinden gitmek olduğunu bildiriyor. Elbette İslam, zaman içinde gelişim ve ona bağlı olarak meydana gelen olumlu değişimleri inkar etmez. İlim, hikmet ve tekniği Müslümanın yitiği sayar ve nerede bulunursa alınmasını tavsiye eder.⁵⁸

Eğer İslam birliği söz konusu edilecekse, işte orada birlik bütünlük ile bunun zıddı olan bölünüp parçalanmadan; iman kardeşliği ile kan kardeşliğinden, yani ırkçılıktan, kavmiyetçilikten bahsetmek yerinde olacaktır.

Biz ırkçılık ve ulusalcılığa dair iki büyük kitap yazdık ve konuyla ilgili ayet, hadis, hüküm ve tavsiyeleri topladık, fayda ve zararlarını uzun uzadıya konu ettik, çok şükür. Bu yüzden burada bu konuyu yeniden ele almayı zaid görüyoruz. Ancak, bu kadar önemli bir konuyu tamamen boş bırakmak da bu kitabı okuyanlara saygısızlık olacaktır diye düşünüyoruz. Bu yüzden burada bazı hususlara dikkat çekmek istiyoruz.

İnsanların önceki atalarını taklit etme gibi bir eğilimleri vardır. Bu genlerinden gelen güdü, kolaya kaçmak ve kurulu düzeni muhafaza etmek fikriyle birleşince “atalar kültü” denebilecek bir olguyu taklit etmesi sık görülen bir zaftır. Körü körüne taklit elbette doğru da değildir. Kişiler gibi ümmetler de şahsî sorumluluk sahibidir. Bir ümmet başka bir ümmetin yükünü çekmez. Veya sırf bundan dolayı tebcil edilmez. Kutsal kitabımız bu geçeklere şöyle dokunur: **“Onlar bir ümmetti, gelip geçti. Onların kazandıkları kendilerinin, sizin kazandıklarınız sizindir. Siz onların yaptıklarından sorguya çekilmezsiniz.”** (Bakara 2/134)

“Onlar bir ümmetti; gelip geçti. Onların kazandıkları kendilerine, sizin kazandıklarınız da size aittir. Siz onların yaptıklarından sorguya çekilmezsiniz.” (Bakara 2/141)

58 Bkz. Cemal Nar, Batılılaşmayla Hesaplaşma.

Bütün bu bilgilerden çıkan tabii sonuç şudur; İslâm birliği ve ümmetçilik ile ırkçılık asla yan yana gitmez. Bu yüzden ümmet düşünmesini dinden alan Müslümanlar asla ırkçı olamazlar. İrkçılar da asla ümmetçi olamaz. Bir insan hem ümmetçiliğe karşı çıkan bir ırkçı, hem de Müslüman olduğunu söylüyorsa, o adam ya yalancıdır. Kendini bir sebepten ötürü gizleyen bir münafıktır. Ya da İslâm'ı bilmeyen bir cahildir. Cehalet ise en büyük düşman olarak kendisine en büyük zararı vermektedir, fakat bu ırkçının vaziyetinden haberi yoktur. Çünkü şursuzdur, bilinçsizdir.

İrkçılık Emperyalizmin Tuzağıdır

Biz bugün içimizdeki bu şursuzların yaptıkları felaketlerin en acı neticelerini yaşamak zorunda kaldık ümmet olarak. Çünkü Ümmet-i Muhammed I. Dünya Savaşı sonrasında ırkçıların devleti ele geçirme ve yönetememe, belki de düşmanla gizli açık, bilinçli bilinçsiz anlaşma sonunda mağlup sayılarak ülkeleri işgal edildi. Böylece birlik ve beraberliğini kaybetti. Devletini kaybetti. Gücünü kuvvetini kaybetti. İzzet ve şerefini kaybetti. Küçük küçük devletçikler halinde ama emperyalist batılı güçlerin güdüm ve kontrolünde yaşamaya mahkum oldular.

Bu dönemde sömürgeciler; ümmet bilincini, ümmet inancını kolaylıkla parçalayacak bir zemin buldular. İslâm ümmeti bünyesinde yaşanan içteki yabancılaşma, batı taklitçiliği, sömürgecilerin amaçlarını gerçekleştirmek için büyük kolaylıklar sağladı. Sömürgeciler devlet eliyle müslümanları istedikleri kalıplara döktüler, halkları köklerinden kopardılar. İslâm dünyasında ırkçılığı körükleyerek milli-ulus devlet kurmalarını sağladılar. Bu milli devletler eli ile ümmet arasına sonu gelmez sorunlar ektiler.

Daha önce başlayan batılılaşma hareketleri, emperyalistlerin fiili destekleriyle bütünleşince, İslâm toplumlarında dini, siyasi, hukuki ve kültürel alanlar öz değiştirerek iyice bozuldu. Birbirlerine düşman, birbirlerinden korkan, birbirlerine rakip, birbirlerine karşı ideolojiler

içinde zayıf düşürülmüş bir sürü küçük devletler halinde yaşamak durumunda bırakılmış bir İslam dünyasında yaşıyoruz maalesef. Eli kolu bağlı bir mahkumun, her ayağa kalkma çabasında üstüne çullanan eşkıyalar tarafından yeniden yıkılışının acı manzarasıdır yaşadığımız.

Bütün bu acı kayıpların ve mazlumiyetin altında sebep olarak ırkçılık yatmaktadır.

Mehmet Akif'in "Müslümanlık bizden evvel böyle zillet görmedi" diyerek anlattığı bu yaman vaziyetin neticesine bir bakınız; görülen odur ki bugünün dünyasında Müslümanlar için, müslümanca yaşama hak ve hukuku yoktur. İslâm ümmeti, İslâm medeniyeti bugün yaşanan bir gerçeklik olmaktan çıkmıştır. İçerisinde yaşadığımız dünyada kendi vatanımızda esir gibi yaşıyoruz. Bireysel anlamda inanma özgürlüğü varsa da; inandığımız değerleri vicdanımızda hapsetmemiz istenmekte, onların dış dünyada harekete dönüşmesine izin verilmemektedir. Bu ise en temel insan haklarından bile mahrumiyet demektir. Utanç verici de olsa söylemek zorundayız ki, özgürlüğümüz yoktur bugün Müslümanlar olarak. İçerisinde yaşadığımız gayr-ı İslâmî yapılanmayı değiştirmek ve toplumlarımızı İslâm toplumlarına dönüştürme siyaset ve yargı ile yasaklanmıştır. Onların koyduğu kurallar ile İslam devlet ve toplumu inşa etmemiz de çabalansa da başarısız kalmaya mahkum oluyor. Müslümanların emekleri sürekli ziyan ediliyor. Giderek batı kültürünü taklide dayalı bir eğitim İslam'ı öğretmeyi yasaklıyor. Nesiller giderek din, düşünce, kültür ve sanat anlayışını, bakış açısını, sosyal ve siyasal yapılanmayı, bizim küfür saydığımız ilke, ideoloji ve sistemlerden almaya başlıyor. Bu acı vaziyet ise İslamî bir değişimi, yeniden öze dönüşümü, yeni bir tecdit, yeni bir yenilenmeyi nerden bilecek, düşünecek, değerlendirecek de gerçekleştirmeyi başaracak?

Umutsuz değiliz, amacımız bu ırkçılığın bizden alıp götürdüklerini ve tamirinin ne kadar zorluğunu anlatabilmektir. Yeni bir bilinç hareketi, yeniden İslam'a dönüş ve diriliş hareketi ümmet içinde her zaman hüsnü kabul görebilir ve ümmet her zaman yeniden kendi devlet ve

medeniyetine kavuşabilir. Nitekim yaşanan sevindirici olaylarda bunu müjdeleyen binlerce göstergeler vardır hamdolsun.

Bu Zillete Daha Fazla Katlanamayız

Bizim gibi coğrafi ve ırkî sınırları bulunmayan, ırklar ve uluslarüstü, ülkeler ve halklarüstü bir din ve dünya görüşüne, yani İslâm'a sahip bir ümmetin bu zillete katlanması kabul edilemez. Bugün coğrafi ve ırkî sınırlara hapsedilmiş ve ulusal ideolojilerle özünden sapıtırılmış olmaya İslâm Ümmeti tahammül edemez. Batı medeniyetine teslim olmaktan başka bir fikri olmayan köksüz milli-ulusal ideolojilerin baskı ve denetimi altına alınmaya çalışılan İslâm'ın, bu esarete elbette isyanı olacaktır ve bu isyan başta ırkçılık olmak üzere kendisini denetim altına alarak ezmeye çalışan her kokuşmuş düşünceyi ayaklarının altına alarak çiğneyip ezecektir. Bu potansiyel ona Allah Teala tarafından ih-san edilmiştir.

Netice itibariyle bugün dünya dün bir kurtuluş saydığı ırkçılığın zararlarını görmüş, ondan vazgeçerek ırkçılığı yasaklamış ve kendisi için büyük birlikler oluşturmaya başlamıştır. Ama neye yarar ki verdikleri zarar hala devam etmektedir. Yani içinde yaşadığımız dünyayı denetim altına alan; ulusal birlik, ulusal egemenlik, ulusal devlet, vatan, bayrak gibi kavramlar, hala yüceltilen, kutsanan Batı kültürüne mahsus kavramlardır. Bu kavramlar yoluyla geçen zamanlarda, hatta yer yer bugün bile her ülkede halklar kendisinden olmayanları dışlamakta, aşağılamakta ve acı çektirmektedir. Oysa bu tanımlar, İslam'ın insana sunduğu değerlerin ve zenginliklerin yanında ne kadar da zavallı ve bayağı kalmaktadır!

Evet, ırkçılık yapmak, bölge, ulus, kabile, dil, renk asabiyet taassubu gütmek, insanlığı parçalayan, insanlığın kamplara bölünmesine neden olan, insanlığı fesâda veren bir düşüncedir. İnsanlık, gerçek anlamda İslam Dininin sunduğu Allah inancını tam olarak kabullenip ona teslim olduğu zaman, ırkçılık dahil bütün asılsız ve yapmacık ayırıcılık ve

bölücülük kıymet ve ehemmiyetini yitirecektir. Bütün işlerinin ilkelelerini yalnızca Allah'tan alan Müslümanlar, yeryüzünde gerçek bir örnek kardeşliği kurulabilirler. Zaten yaşanmış bir tecrübedir ki ırk, renk, dil, bölge ve çıkar farklılıklarına göre düzenlenecek olan insanî ilişkilerin ahlâkî değerleri ve dayanakları, dolayısıyla başarı şansları da yoktur. Bu yüzden ırkçılık, kavmiyetçilik, ulusçuluk, milliyetçilik tarih boyunca her zaman düşmanlıklara ve savaşımlara neden olmuştur, bugün de olmaktadır. Bu ateşi gerçek manada ancak İslam söndürebilir.

“İslâm, evrensel bir âilenin adıdır” dense sezadır. İslâm, bütün ırkları, renkleri, dilleri, bölgeleri içeren bir din ve sistemin adıdır. İslâm tarihi boyunca birbirinden çok farklı etnik ve dinî topluluklar, hayatlarını şeriat hukuku içerisinde düzenlediler. İslam gayr-i müslim olanlara kendi dinlerini ve hukuklarını yaşama imkanı da vermiştir. Bu da onun insana verdiği değeri gösterir. Yine bunun gibi İslâm evrenin bütün imkânlarını herkesin istifadesine sunmuştur. Sosyal hayatta hukuk önünde eşitlik gibi imkan ve fırsatlardan yararlanma eşitliğini de sağlamıştır.

Tabiidir ki bu imkânlardan faydalanmanın ilim, tecrübe, çalışkanlık, teşebbüs, ahlakilik gibi başka ölçüleri de vardır. Bütün bunların bir denenme, bir sınanma aracı olduğu, insanın zaman zaman imtihana tabi tutulduğu gerçeği de unutulmamalıdır.⁵⁹

İnsan İradesinden Sorumludur

Allah, ilk insan ve ilk Peygamber olan Hz. Âdem'i topraktan, eşî Hz. Havva'yı da ondan yarattı. Bu iki eşten de evlatlar dünyaya gelerek insanlığı oluşturdular. Bu yaratılış şöyle anlatılmaktadır: **“Ey insanlar! Sizi bir tek kişiden yaratan ve ondan da eşini yaratıp o ikisinden birçok erkekler ve kadınlar türeten Rabbinize karşı gelmekten sakının. Kendi hakkı için birbirinizden dilekte bulunduğunuz Allaha saygısızlık etmekten ve akrabalık bağlarını koparmaktan sakınınız. Allah sizin üzerinizde tam bir gözeticidir.”** (Nisa, 4/1)

59 Bkz. Süleyman Ateş, Kur'an Ansiklopedisi, Kuba Yayınları, 22/5-9.

Bu bilgilerin bir fezlekesi mahiyetinde bazı hatırlatmalar yapalım. Evet, ayetlerde gördük ki, insanı Allah yaratmıştır. Sonra ona bir aile vermiştir. Akrabalık bağları ile birbirine sevgi ve saygı ile bağlamıştır: **“Karşılıklı dileklerinizi adına bağladığınız Allah’tan ve akrabalık bağlarını çignemekten sakınınız. Hiç kuşkusuz Allah sizi sürekli gözetmektedir.”**

İnsan yeryüzüne niçin gönderilmiş, ona emanet olarak niçin ve ne gibi gibi sorumluluklar yüklenmiş, bütün bunları kitabın başında yazmıştık, hatırlayalım. Bu ayette de verilen ilk emirler, Allah Teâlâ’nın tanınması ve iradesine teslim olunması ve akrabalık bağının korunmasıdır.

Görülüyor ki insanın kendisi özgür iradesi ile bilerek ve seçerek gelmemiştir yeryüzüne. Enini boyunu, elini ayağını, rengini dilini, karakter yapısını, güç ve kuvvetini, sağlamlık ya da özürlü, engelli oluşunu, hatta güzelli ve çirkinliğini kendisi seçmemiştir.

Bütün bunlar ona sorulmamış, bu konuda fikri alınmamıştır. Sadece verileni almak zorunda kalmıştır. Hatta ana baba ve kardeşlerini de kendisi seçmemiştir. Şimdi insanın bizzat özgür iradesi ile kendisinin seçmediği ırkı, ailesi, rengi, dili ve bölgesi ile övünmeye hakkı var mıdır? Hayır!

Ya yerinmeye ve dövünmeye? Hayır!

Verileni alma ve en güzel biçimde kullanma, ondan beklenen en akıllı davranış biçimidir. Buna rağmen birisi kalkar da ırkçılık yaparsa, ondan daha akılsız insan olur mu dersiniz?

Ya da birisi kalkar da boyu posu, rengi veya dili, yakışıklılığı ve güzelliği ile övünür ve şımarırsa, ondan daha görgüsüz bir mantıksız olabilir mi? Ne dahli vardı ki övünüyor bunlarla?

Bu gerçeğin insanın kalbine yerleşmesi, ona huzur ve mutluluk verir. Tam aksine kendisini başkalarından üstün görerek onları aşağılaması, ırkçılık hastalığına düşürerek onu mutsuz, huzursuz eder ve başına büyük belalar sarar.

Fakat insan sadece bunu bilmesi bile, olmadık acıları tattıran ırkçılık davasının, kavga ve çekişmelerinin yok olması için yeterlidir. Ayrıca bu gerçeğin yerleşmesi, Hint kast sisteminde yaygın olan sınıfsal kulluğun ve komünist ülkelerde uğrunda oluk oluk kan akıtılan sınıfsal mücadelenin hayattan uzaklaşması için bir güvencedir. Modern cahiliye, herkesin bir tek nefisten doğduğunu ve herkesin başvuracağı bir Rububiyetin varlığını unutarak bir tek sınıfın egemenliğini sağlamak için bunu dinsel felsefesinin temeli ve diğer tüm sınıfları ezme için hareket noktası yapmaktadır.

İnsanlar ne kadar bozulurlarsa bozulsun, çok şükür ki elimizde böyle bir Kur'an, böyle bir İlahî metot vardır da, her sapıklık onunla bitmekte, her yanlış onunla düzeltilmektedir. İnsanlar aynı Allah Teâlâ'nın yarattığı kullar olunca ve aynı aileden türeyince, nerde kalır ırkçılık? Eğer buna rağmen ırkçılık varsa, orada ne insan aklı, ne aile ve akrabalık bağları, ne de bir Allah Teâlâ'ya iman vardır. İnsan için bundan daha büyük bir zarar ve mahrumiyet düşünülebilir mi?

Bu bilgilere göre insanlar arasında doğuştan veya yaratılıştan kaynaklanan bir üstünlük yoktur. Ancak Allah Teâlâ'nın katında iman ve takvada bir üstünlük söz konusudur. Yoksa insanların ırk, dil, coğrafya, cinsiyet, şöhret, makam, mevki, mal ve para derecesinden üstünlüğü gerçek üstünlük değildir.

Ne kadar dönüp dolaşsak, sonunda varacağımız gerçek işte şu iki ayette belirtilmiştir: **“Ey insanlar! Biz sizi bir erkekle bir kadından yarattık. Birbirinizi tanıyıp sahip çıkmanız için milletlere, sülâlelere ayırdık. Şunu unutmayın ki Allah'ın nazarında en değerli, en üstün olanınız, içinizden takvada (Allah'ı sayıp haramlardan sakınmada) en ileri olanıdır. Muhakkak ki Allah her şeyi mükemmelen bilir, her şeyden hakkiyle haberdardır.”** (Hucurat, 49/13)

“Mü'minler ancak kardeşlerdir. Öyleyse kardeşlerinizin arasını düzeltin. Allah'a karşı gelmekten sakının ki size merhamet edilsin.” (Hucurat, 49/8)

II. BÖLÜM
İSLAM BİRLİĞİNİN
ASR-I SAADET UYGULAMASI

TEK VÜCUT BİR TOPLUM

Yardımlaşmanın Son Sınırı

İslam Müslümanları kardeş kılmış, ırkçılıktan ve bölücülükten sakındırmış, birlik ve beraberlik içinde İslam'a sıkı sıkıya sarılmayı tavsiye etmiş, buna mani olan her türlü haramlardan ve zararlı çirkin davranışlardan onları yasaklamıştır. İslam ümmetini, bir İslam devleti altında, birlik ve dirlik içinde kardeşçe yaşamayacaktır.

Müslümanların böyle bir toplum ve devletin huzur ve refah içinde yaşamasının en büyük müeyyidelerinden birisi de, hiç şüphesiz bu dünya hayatını yaşarken sürekli yardımlaşma içinde olmalarıdır: **“İyilik ve takvada (Allah’a karşı gelmekten sakınma) yardımlaşın. Ama günah ve düşmanlık üzere yardımlaşmayın. Allah’a karşı gelmekten sakının. Çünkü Allah’ın cezası çok şiddetlidir.”** (Maide, 2)

Her şey gibi yardımlaşmanın da bir sınırı vardır. İşte bu ayet bu genel sınırı ifade etmektedir. Takva ile Allah Teala'nın emrettiği, teşvik edip güzel gösterdiği her niyet, söz ve işlerdir. Günah ise bunun tam tersidir. Zaten günahların, haramların, zulümlerin insanı ve dünyayı nasıl bozduğunu az yukarıda anlatmıştık. Ya bu fesat işi bir de el birliği ile toplu yapılırsa, elbette verdiği zarar daha büyük, cezası da daha şiddetli olacaktır.

Şüphesiz ki insanlar arası yardımlaşma ve dayanışma sosyal hayatın bir gereğidir. Ancak bu yardımlaşma hukuk ve ahlâk kurallarına, İslâm'ın bildirdiği ve insanlığın de benimsediği ortak değerlere aykırı olmamalıdır. Hukuk ve ahlâk ilkeleri gözetilmeden yapılan yardımlaşmanın İslâm nazarında hiçbir değeri yoktur; aksine İslâm haksızlığa yardımı zulüm sayar ve engellenmesini emreder.⁶⁰

60 Kafirlerle olan ilişkilerimizi alabildiğine geniş anlatan bir kitabımızı hatırlatmak istedim; *İslam'da Irkçılık Ulusalılık Ve Milliyetçilik*.

Hz. Peygamber, bir defasında “*Zalim de olsa mazlum da olsa kardeşine yardım et!*” buyurdu.

Bu söz o gün geçerli olan ırkçılık zulmünün ta kendisi idi. Sahabiler buna şaşırıyorlar ve hemen sordular: “Ey Allah’ın Resulü! Kardeşim mazlum ise yardım edelim, zalim ise nasıl yardım edelim?” Resûlullah Efendimiz de zaten bu ilgiyi çekmek için böyle demişti. Memnuniyetle açıkladı: “*Onu zulmetmekten engellersin, bu da senin ona yardımın olur.*”⁶¹

Müslümanlar birbirlerini hayra davet eder ve hayırda yarışır. Onların en büyük özelliklerinden birisi de budur: “**Sizden, hayra çağıran, iyiliği emreden ve kötülükten men eden bir topluluk bulunsun. İşte kurtuluşa erenler onlardır.**” (Al-i İmran, 104)

Hiç şüphesiz Müslümanlar bir birinin dostu olduğu gibi kâfirler de birbirinin dostudurlar ve birbirlerini küfürde desteklerler. Yukarıda buna işaret edilmiş ve onları dost, veli, yardımcı ve idareci edinmememiz gerektiği ayet ve hadislerle anlatılmıştı. Maalesef onlar birbirlerinin dostudurlar. Kim onları sever de dost, idareci edinirse o da onlardan olur.⁶² Bu sebepten ötürü onları sevip yardımcı görmekten kaçındığımız gibi, dünya işleri hariç din işlerinde onlara yardım etmekten de yardım dilenmekten de kaçınmalıyız. İşte konu ile ilgili ayetler:

“**Sakin kâfirlere arka çıkma.**” (Kasas, 86)

“**Allah, sizi ancak, sizinle din konusunda savaşıyor, sizi yurtlarınızdan çıkarıyor ve çıkarılmanız için destek verenleri dost edinmekten men eder. Kim onları dost edinirse, işte onlar zalimlerin ta kendileridir.**” (Mümtehine, 9)

“**Allah, sizi ancak, sizinle din konusunda savaşıyor, sizi yurtlarınızdan çıkarıyor ve çıkarılmanız için destek verenleri dost edinmekten men eder. Kim onları dost edinirse, işte onlar zalimlerin ta kendileridir.**” (Enfal, 73)

61 Buhârî, Mezalim, 4; İkrâh, 7

62 Bkz. Maide, 51 vd.

“Allah, sizi ancak, sizinle din konusunda savaşan, sizi yurtlarınızdan çıkaran ve çıkarılmanız için destek verenleri dost edinmekten men eder. Kim onları dost edinirse, işte onlar zalimlerin ta kendileridir.” (Ahzab, 26)

“Allah, sizi ancak, sizinle din konusunda savaşan, sizi yurtlarınızdan çıkaran ve çıkarılmanız için destek verenleri dost edinmekten men eder. Kim onları dost edinirse, işte onlar zalimlerin ta kendileridir.” (Casiye, 19)

İşte şu çıplak gerçek sanki biz hep hatırda tutalım diye, bizim ağızımızdan söylenmiştir: **“Allah, sizi ancak, sizinle din konusunda savaşan, sizi yurtlarınızdan çıkaran ve çıkarılmanız için destek verenleri dost edinmekten men eder. Kim onları dost edinirse, işte onlar zalimlerin ta kendileridir.”** (A’raf, 126)

Allah İçin Fedakârlık

Bugün sahip olduğumuz nimetler üzerinde bir dşunelim mi? Bu dinimiz, bu vatanımız, bu hürriyetimiz ve istiklalimiz, bu malımız ve mülkümüz, evet, Allah Teala’nın bir ihsanıdır, amenna, ama bunların bin bir emekle korunarak bize kadar ulaşması acaba nasıl olmuştur? Atalarımızın hangi fedakârlıklarının eseridir? Bu gayretler, bu çabalar, bu cihatlar olmasaydı, uğruna bu kadar can, mal, ömür feda edilmeseydi, acaba bize kadar ulaşır mıydı?

Eğer bu fedakarlığı takdir ediyorsak, yeri geldiğinde bizden sonrakiler için fedakârlık sırasının bize geldiğini anlamışız demektir. Bundan kaçmak, geçmiş atalarımıza olduğu kadar gelecek neslimiz de büyük bir ihanettir. Bunlar birer emanettirler üstümüzde. Emanete ihanet nifaktır. Allah Teala’ya ve Resulullah (s.a.v.) Efendimize de ihanettir. Bile bile hain olursak hangi imandan bahsedebiliriz?

“Ey iman edenler! Allah’a ve Peygamber’e hainlik etmeyin. Bile bile kendi (aranızdaki) emanetlerinize de hainlik etmeyin.” (Enfal, 27)

Müslümanlık bir yerde sevip saymanın, esirgeyip korumanın, fedakârlık yapıp paylaşmanın, hizmet ve diğerkâmlığın adıdır. Bu bir dini görev, ilahî bir sorumluluk, toplu yaşayabilmek için bir zorunluluk, Allah için sergilenen bir gönüllülüktür. Müslümanyüce bir gaye için kimi zaman malından, kimi zaman istirahatından, kimi zaman rahatından, hatta kimi zaman canından bile vazgeçebilmelidir. İşte örnek nesil ashab-ı kiramın yaptığı budur. Hatta Ensar olsun Muhacir olsun onların yaptığı cömertlikten öte bir şeydir. Yani isârdır. İsâr, kendisi muhtaçken dahî kardeşimizi kendimize tercih edebilme erdemidir. Bu da hakiki imanın bir alametidir. Bugün bizim muhtaç olduğumuz haslet de budur.

Ne acıdır ki bugün insanlık maddeye esir olmayı, birileri açken daha çok kazanmayı, bencilliği uğruna başkalarını yok sayıp ezmeyi normal bir davranış sayan katı bir materyalist bir zihniyetin kısıkcı altındadır. İnsan insanın kurdudur diyen bir düşünce batıdan doğuya alemleri sarmaktadır. Kapitalizmin de, komünizm ve faşizmin de altında yatan, insanın kendini put yaparak tapmasıdır. İnsan, kendine tapan bencil bir canlı türüne dönüşmüştür. İmansızlığın varıp durduğu nota işte burasıdır.

Maalesef bugün dünya bu materyalist ve pozitivist düşüncenin yanğın yerine çevirdiği bir yerdir. Çok yazık ki bu düşünce tarihi bir süreç içinde Müslüman memleketleri de işgal etmiştir. Bu sürece “Batılılaşma Süreci” diyoruz. Bunun nasıl başımıza bela olduğunu seri kitaplarla yazdık çok şükür. Bu aymazlığı, bu zalim sapkınlığı nesillerimize anlatmaya çalıştık. Bu yüzden burada söz konusu etmeyeceğiz. Ancak bu süreç inancımızı doğrudan etkilemiştir. Nesillerimizi İslâm’dan koparmıştır. Kendini Müslüman sanan milyonlarca insan, irtidat ateşlerinde yanmaktadır. Allah Teala’nın kurtarıcı nizamı gericilik olarak sunulmakta ve kendi evlatlarına çirkin gösterilmeye çalışılmaktadır. Cahil bırakılmış insanımız kendi dininden ve medeniyetinden habersizdir. Onun ahlakından habersizdir. Kâfirlerin hayat tarzlarına, görgü kurallarına, yaşam felsefelerine mahkum edilmiştir. O kadar ki kaybettiklerimiz için çalışmak, didinmek, cehd ve gayret sarf etmek, fedakârlık yapmak, sahip oldukları-

mızı paylaşmak, onlar için anlamsız, hatta saçma gelmektedir. Cömertlik neyse de isarı anlayacak akıl neredeyse kalmamıştır.

Çağımızın önderleri alimlerimiz Allah için, Peygamber hatırına İslam'ı hem Müslümanlara hem de kâfirlere tebliğ ederek öğretmek için çabalamalı, bizler de onlara maddî manevî her destek ve yardımı yapmalıyız. Hayat, acısıyla tatlısıyla bir imtihandır, bir cihattır, bir mücadeledir. Bundan kaçamayız. Şimdi sıra bizim imtihanımızdadır. Allah Teala'nın bakışları üstümüzdedir. Kendi kalp gözümüz de bizi görmektedir. Bu ikisini kandıramayız. Belki başkalarına çeşitli mazeretler sunarak aldatabiliriz. Ama ya kendimizi nasıl kandıracağız. Daha kiramen katibin var. her şeyden önemlisi işiten, gören ve bilen Allah Teala var.

Öyleyse birlik ve beraberlik içinde, kardeşlik şuuruyla hak ve vazifelerimize yönelelim. Elle gelen düğün bayram derler. Musibet umumileşirse hafiflermiş. Bizler de acımızı, kederimizi paylaşalım. Birbirimize karşı fedakâr ve diğegam olalım. Neşe ve sevincimizi paylaşalım. Dinimize ve insanımıza hizmetlerimizi artıralım. Yardım ve desteklerimizi esirgemeyelim birbirimizden böylece Rabbimizi razı edelim. O zaman Allah Teala'nın zaferi bizimle olacaktır. Zafer onun katındadır ve dilediğine verir. Elbette zaferin de şartları vardır.⁶³ Biz onları yerine getirme adına bir adım atarsak, Allah Teala bize iki adım atacaktır. Biz ona yürüyerek gidersek, o bize koşarak gelecektir. O yüzden umutlu olmalıyız. Hayırlı akıbet daima muttakilerindir. Sizlere umut aşılacak üç ayetle konuyu bitirelim: **“Ey iman edenler! Sizden kim dininden dönerse, (bilin ki) Allah onların yerine öyle bir topluluk getirir ki, Allah onları sever, onlar da Allah'ı severler. Onlar mü'minlere karşı alçak gönüllü, kâfirlere karşı güçlü ve onurludurlar. Allah yolunda cihad ederler. (Bu yolda) hiçbir kınayıcının kınamasından da korkmazlar. İşte bu, Allah'ın bir lütfudur. Onu dilediğine verir. Allah, lütfu geniştir, hakkıyla bilendir.”** (Maide, 54)

“Allah, içinizden, iman edip de salih ameller işleyenlere, kendilerinden önce geçenleri egemen kıldığı gibi onları da yeryüzünde mutlaka egemen kılacağına, onlar için hoşnut ve razı olduğu dinlerini iyice yerleştireceğine, yaşadıkları korkularının ardından kendilerini mutlaka emniyete kavuşturacağına dair vaadde bulunmuştur. Onlar bana kulluk eder ve bana hiçbir şeyi ortak koşmazlar. Artık bundan sonra kimler inkâr ederse, işte onlar fasıkların ta kendileridir.” (Nur, 55)

“İşte (zafer veya iyi kötü) günleri insanlar arasında (böyle) döndürür dururuz. (Bazen bir topluma iyi ya da kötü günler gösteririz, bazen öbürüne.) Allah, sizden iman edenleri ayırt etmek, sizden şahitler edinmek için böyle yapar. Allah, zalimleri sevmez.” (Al-i İmran, 140)

Cihat

Hiç şüphesiz İslam’ın yeryüzü hakimiyetini sağlama ve Müslümanlara yardım etme konusu anlatılırken “cihat”, yani “Allah yolunda kelimıyla, kalemıyla, malıyla, itibarıyla, hatta yeri gelince canı ve kanıyla çabalamak, ceht ve gayret sarfetmek” konusu da işlenmelidir. Bu iki konu her zaman yan yana durur.

Ne var ki bu kitapta biz bu ikiliyi birbirinden ayıracağız. Zira biz daha önce “Cihat Ve zafer şartları” kitabımızda bu konuyu enine boyuna işledik. Başka kitaplarımızda da yeri geldikçe değişik boyutlarda ele aldık. Şimdi burada aynı konuları tekrar etmek istemiyoruz. Arzu edenleri o esere havale ederiz.

SÖZ VE DAVRANIŞ BİRLİĞİ

Kalpler Bir Olunca

Hiç şüphesiz bir toplumda söz ve iş birliği çok önemlidir. Sağlıklı ve mutlu toplumlar, ortak inançları olan, kanunlar gibi yazılı, örf ve adetler, töre ve teamüller gibi sözlü olan, uymaktan herkesin memnun ve mutlu olduğu sabit kuralları bulunan toplumlardır. Bunlara herkesin bildiği anlamında “mütearefeler” ve yerleşik uygulamalar anlamında “sabiteler” de denir. Hiç şüphesiz bunların altında kalp birliği vardır. Kalpler bir olursa, hedefler, idealler, amaçlar da bir olur. Toplum lafla değil, propaganda ile değil, geçici menfaatlerle değil, ancak samimi bir ortak iman ve değerler sayesinde tasada ve kıvançta bir olabilir. Dökme su ile değirmen dönmez. Özellikle de iyilikler, yardımlar, fedakarlıklar, koruma ve kollamalar, insan ve toplumun üstünde kıymetli olan aşkın değerlerin, üst değerlerin bir neticesidir. Bu birlikteliği başarmış toplumlar, her zaman ayakta kalabilirler.

Evet, dünyanın bin bir hali vardır. İyi günleri olduğu gibi kötü günleri de olur toplumların. Mesela depresyon, heyelan, göçük, sel baskını, salgın hastalıklar, kuraklık gibi tabii felaketler, büyük ekonomik krizler, sosyal buhranlar, devlet ve yönetim krizleri, iç veya dış savaşlar, bir toplumun başına gelebilecek tehlikeli musibetlerin başlıcalarıdır. Bunu daha baştan önlemenin, olmazsa rahat atlatabilmenin yegane yolu, toplumun hemen birleşmesinden, ortak tepkiler vererek ortak hareket edebilmesinden geçer. Bunun başarılması için o toplumun çok önceden inançta, amelde ve ahlakta ortak değerlere sahip olması ve bu değerler istikametinde eğitilmesi, terbiye edilmesi gerekir. Bütün bunlar, örtülü sivil savunma hareketleri dense yeridir. Hiç şüphesiz bu tür hareketler, felaket öncesinden verilirdir topluma. Felakete hazır hale getirilir böylece. Bunda başarılı olan-

lar, insan kaynaklı felaketlere zaten maruz kalmazlar. Tabii felaketlere de hazır olduklarından, en az zararla savuşturabilirler o felaketleri.

Öyleyse toplumu bir merkezde toplayacak, çok aykırı, çok farklı, hatta zıt ve birbirine düşman düşünce ve davranış farklılıklarından ve bundan kaynaklı iç ihtilaflardan koruyacak, kalp, dil ve davranış birliğini sağlayacak sağlam inançlara, kutsal değerlere ihtiyaç vardır. Bu değerler, herkesin üstünde mutabık olduğu üstün değerlerdir ve genellikle aşkın değerlerdir. İslam söz konusu olduğunda bu değerler ve onların kaynağı bellidir. Müslüman toplumları bir noktada buluşturacak ve birleştirecek olan, Allah Teâlâ'nın dünya uçurumlarından tutunup kurtulsunlar diye uzattığı kopmaz ip, içine düştükleri her buhran ve felaketlerden yapışıp da selamete ersinler diye sunduğu sağlam kulp, hiç şüphesiz öncelikle Kur'an-ı Kerim'dir. Sonra bu sünneti açıklayan ve uygulamasını göstererek pratiğe döken sünnet-i seniyyedir.

Kur'an Kulpuna Yapışmak

Allah Teâlâ'nın bu kopmak bilmeyen ipi, hem geldiği zamandaki parçalanmış toplumları birleştirip kardeş kılmış, hem de her zaman ona yönelenleri geliştirip büyütmüş, müreffeh kılmış, maddî manevî yücelterek mutlu etmiştir. Konuyla ilgili daha önce gördüğümüz, Mekke ve Medine'de yaşayan Arapları dahili ihtilaf, düşmanlık ve savaşlardan kurtardığını anlattığımız ayeti bir daha analım: **“Hep birlikte Allah'ın ipine (Kur'an'a) sımsıkı sarılın. Parçalanıp bölünmeyin. Allah'ın size olan nimetini hatırlayın. Hani sizler birbirinize düşmanlar idiniz de O, kalplerinizi birleştirmişti. İşte O'nun bu nimeti sayesinde kardeşler olmuştunuz. Yine siz, bir ateş çukurunun tam kenarında idiniz de O sizi oradan kurtarmıştı. İşte Allah size âyetlerini böyle apaçık bildiriyor ki doğru yola eresiniz.”** (Al-i İmran, 103)

Müfessirlere göre⁶⁴ “Allah'ın ipi”nden maksat, Kur'an ve İslâm'dır. “Hep birlikte Allah'ın ipine sımsıkı yapışmak”, hep birlikte İslâm dinine

64 Mesela bkz. Komisyon, Kur'an Yolu, 1/477.

inanmayı, onu kabul etmeyi ve gereklerini yerine getirmeyi ifade eder. Hz. Peygamber Kur'an'ı, "Allah'ın gökyüzünden yeryüzüne sarkıtılmış ipidir" diye tarif etmiştir.⁶⁵

Allah'a karşı gereği gibi saygılı olmak ve müslüman olarak ölebilmek için Allah'ın ipine toptan yapışarak tevhid inancında birleşmek, ayrılıktan uzak durmak ve hayatın sonuna kadar dini ihlasla yaşayarak imanı korumak gerekir. İslâm dini inançta ve amelde birliğe büyük önem verir. Bunun içindir ki inanç alanında Allah'ın birliği ilkesini getirdiği gibi, ibadet alanında da namaz, zekat, oruç ve hac gibi insanları bedensel ve duygusal olarak bir araya toplayacak ve böylece müslümanların birliğini sağlayacak ilkeler koymuş ve amelî tedbirler almıştır. Cemaatin rahmet, ayrılığın azap olduğu ve sürüden ayrılanı kurt kapacağı hep duyurulmuştur. Fert olarak münzevî veya bölünmüş gruplar halinde yaşayanların dinlerini ve milliyetlerini korumaları kolay değildir. Bunların sosyal, maddî ve manevî baskılar karşısında dayanma güçleri az olduğundan daima din ve milliyetlerini kaybetme tehlikesiyle karşı karşıya bulunurlar. Bu tür baskılar peygamberleri bile zor durumlarda bırakmış, bu sebeple Allah'tan ve insanlardan yardım istemeye mecbur kalmışlardır.⁶⁶

Bir toplumda hiç mi ihtilaf olmaz? Farklı fikirler her zaman tehlikeli midir? Düşünce özgürlüğünü yok mu sayacağız?

Süleyman Uludağ Hocamızın "İslam Düşüncesinin Yapısı Selef Kelam Tasavvuf Felsefe"⁶⁷ isimli eserini ilk çıktığında adeta su içer gibi

65 Mûsned, 4/ 14,17; İbn Kesîr, 2/ 73.

66 Bkz. Bakara 214; Âl-i İmrân 52.

67 Dergâh Yayınlarından çıkan bu eserin tanıtımında şunlar söylenir: "İnsan bilgisinin kaynağı ve elde edilme şekli (epistemoloji), felsefede başka, dinde daha başka biçimde ele alınmıştır. Manevi ahlaki ve ilahi gerçeklerin anlaşılmasında ağırlık, ya nas ve nakle veya akıl ve istidlale veyahut da keşf ve ilhama verilmektedir. İslam dünyasında nas ve nakle ağırlık verenler Selefiye hareketine, akıl ve istidlale ağırlık verenler kelam hareketine, keşf ve ilhama ağırlık verenler de tasavvuf hareketine kaynaklık etmişlerdir. İslam felsefesi bu üç hareketten de izler taşımakla beraber, akla birinci derecede önem vermiş ve naslarla kendisini

okuduktan sonra böyle düşünmek mümkün müdür?⁶⁸ Asla böyle söylemiyoruz. Ama her kafadan bir sesin çıktığı, bu seslerin de tekfir ve kıtale dönüştüğü amansız bir kargaşa ve karmaşa da istemiyoruz. Öyleyse ifrat ve tefrit gibi iki aşırı uç arasında nasıl makul ve mutedil bir orta yolu bulabileceğiz?

İşte bunun ölçüsünü Kur'an ve sünnet açıkça belirlemiş, akaid, ke-lam ve fıkıh ilmi bunun düşüncede ve uygulamada kanunlarını koy-muştur. Fakat önemli olan bunu kavrayacak bir anlam ve usul bilgisini elde etmektir. Yoksa herkes aynı sözden çok değişik manalar çıkararak kendi düşüncesini Allah ve resulünün düşüncesiymiş gibi sunabilir. Böyle bir düşünceden ancak taasup doğar. Zaten yersiz ve yanlış ihtilaf anlamında "tefrika" dediğimiz de bundan değil midir?

Evet, Kur'an insanlar arasında düşünce ayrılıklarının bulunmasını, insanın yaratılış hikmetine ve özelliklerine bağlar.⁶⁹ İyi niyete dayalı ol-ması ve mâkul bir çizgide kalması halinde bu ayrılıkların insanlar ara-sında hayırlı rekabete, dolayısıyla toplumların ilerlemesine ve kalkın-masına yardımcı olacağı açıktır. Ancak İslâm düşünce ayrılığının düş-manlığa dönüşmesini, insanları çekişen ve vuruşan kamplara ayırması-

bağımlı hissetmemiştir. İslam düşüncesinde nas ve nakil, bir insandaki hafızaya; akıl ve istidlal, muhakemeye; ilham ve sezgi, hisse benzetilebilir. Hafıza olmazsa düşünenin, muhakeme olmazsa hafızanın, his olmazsa yaşamının önemi yoktur. Elinizdeki eser bu noktalardan kalkarak İslam düşüncesinin boyutlarını tesbit ediyor. Bu eserde İslam Düşüncesi mezhepler tarihçisi bakış açısıyla ele alınmıştır. Selef, Kelâm, Tasavvuf ve Felsefe olmak üzere ortaya çıkan düşünce tarzlarının karakteristik özelliklerine yer verilmiştir. Bu düşünce biçimleri arasındaki, daha çok uç (radikal) yaklaşımlardan örnekler getirilmiştir. İslam ümmetinin durumunun tefrika ile ihtilaf arasındaki ince çizginin bilinmesine vurgu yapılır. İslam düşüncesinin farklı yapılarını teşkil eden şahsiyetler zikredilir; önde gelen temsilcilerin eserlerinden alıntılara yer verilir."

68 Bu konuda şu eser de önemlidir: Talat Koçyiğit, *Kelamcılarla Hadisciler Arasındaki Münakaşalar*.

69 Hûd 118.

nı müsamaha ile karşılamaz. Nitekim bu âyet-i kerîmede müslümanların birliği Allah'ın bir nimeti olarak değerlendirilirken, toplumsal barışı tehdit eden ve İslâm'dan önce örnekleri çokça görülen çekişme hallerini her an içerisine düşüp yanabilecekleri ateşten bir çukurun kenarında bulunmaya benzetmiştir. Yüce Allah, insanların böyle bir tehlike ile karşı karşıya kalmamaları için toptan Allah'ın ipine (Kur'an) sarılmalarını, onun genel prensiplerinin dışına çıkmamalarını emretmektedir.

“O'nun (Allah'ın) nimeti sayesinde kardeş oldunuz” ifadesi, İslâm'ın insanlar arasında birlik ve beraberliği sağlama konusunda ne derece kaynaştırıcı önemli bir unsur olduğunu, hatta din kardeşliğinin, dolayısıyla inanç ve dava birliğinin soy kardeşliğinden daha kuvvetli olduğunu gösterir. Zira soy, dil ve vatan birliğinin, aynı ırktan olan Araplar arasında meydana getiremediği barış, kardeşlik ve dayanışmayı İslâm, bu millet arasında başardığı gibi farklı ırklar ve soylar arasında da başarmıştır. İslâm tarihi bunun örnekleriyle doludur.⁷⁰

Ashabın Söz Birliğine Önem Vermeleri

Ashab-ı kiram (r.a.) söz birliğine değer verir, yeni hükümlerin ortaya çıkarılmasında ilim sahibi sahabilerin istişaresini önemser, herkesin özgürce fikir beyanına fırsat tanır, fakat sonunda görüşlerin birleşmesine de ihtimam gösterirlerdi. Çünkü Allah Teala ve Hz. Peygamber Efendimiz her konuda, özellikle de devlet yönetiminde, insanları İslâm'a davet ve cihat konularında aralarında ihtilaf ve anlaşmazlığa düşmekten onları sakındırmıştı. Onlar da bu emre uyma konusunda çok titiz davrandılar.

Neden Halife Öncelikli Meseledir?

Bu konuda Müslümanların ilk büyük imtihanı, Peygamber Efendimizin (s.a.v.) vefatı sonrasında bir devlet başkanı seçme meselesiydi.

Neden mi?

70 Bkz. Komisyon, Kur'an Yolu Tefsiri, 1/477.

Ashab-ı kiramın devlet ve toplum bilinci yüksekti. Birlik ve dirliğin önemini kavramışlardı. Etraftaki tehlikenin de farkındalardı. Bu yüzden devlet başkanlığı seçimi öncelikli bir konuydu. Millet ancak onun liderliğinde birleşecek ve ortak hareket edebilecekti. Buna büyük ihtiyaç vardı.

Hız. Peygamber (s.a.v.) vefat edince Medine halkı olan Ensar, Medine'yi ve müslümanları idare edecek bir lidere hemen ihtiyaç duymaya başladılar. Çünkü bu şehirleri, Hız. Peygamber (s.a.v.)'in vefatıyla, meydana gelen boşluktan ötürü, civardaki bedevilerin ve kabile adamlarının baskın ve muhtemel saldırılarına yeniden hedef olma durumuna girdi. Çünkü çok iyi biliyorlardı ki birçok göçebe Araplar ve kabileler henüz gerçek manada iman etmiş değillerdir; inanmış gibi görünüyor iseler de iman onların kalplerine iyice oturmamıştır. Bu genç İslam devletinin sahip olduğu güç ve otorite sebebiyle korkup çekindikleri için sadece dilleriyle müslüman gibi görünüyor, fakat gerçek anlamda iman etmiş bulunmuyorlardı. Nitekim Hız. Peygamber (s.a.v.) 'in vefatından kısa bir süre önce bazı bölgelerde Riddet hareketleri bile oldu.

Bu arada Peygamber Efendimizin (s.a.v.) vefatına yakın zamanlarda yalancı peygamberler çıkmaya başlamıştı. Bir kısım kabilelerin irtidat ederek dinden döndüğü, bir kısmının yalancı peygambere katıldığı haberleri geliyordu. Bir kısmı da merkezi otoriteyi tanımama, eski kabile hayatını sürdürme taraftarıydı. Bu arada devlete vergi / zekat vermek istemeyenler de seslerini yükseltiyordu.

Bu çok tehlikeli ortamda her an düşmanlar Medine'yi basma ve Müslümanları kılıçtan geçirme teşebbüsüne geçebilirlerdi. Ensar bu yüzden kendilerini muhacirlerden daha fazla tehlikede sayıyor ve endişeleniyorlardı.

İşte bu gibi acil zaruretler sebebiyle daha Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.)'in cenazesi kalkmadan "kim halife olacak?" konusu konuşulmaya başlandı.

Ensarın Kaygıları Nelerdi?

Halife seçimi meselesi öncelikle Ensar arasında konuşulmaya başlanmıştı. Ensar bunun için acele edip Benî Sakif'de toplanmışlar ve halifelerini seçmişlerdi. Neredeyse biat ederek olayı sonuçlandıracaklardı. Muhacirlerin sonradan bu olaydan haberleri oldu ve derhal bu toplantıya katıldılar ve konuyu yeniden müzakereye açtılar.

Hız. Peygamber (s.a.v.)'e ve İslam davasına başta Ensar bu bölgede sahip çıkarak destek vermişlerdi. O'na ellerinden gelen yardımı yapmış, evlerini Mekke'den gelen muhacirlere açmış, onları bağrılarına basmış ve onlarla birlikte Hız. Peygamber (s.a.v.)'in sağlığında ilk İslam devletini kurmuşlardı. Bu suretle de, bölgedeki bedevi Arap kabilelerini dize getirmişlerdi.

Ensariler, Muhacirlerin, Hız. Peygamber (s.a.v.)'in vefatından sonra günün birinde ana yurtları olan Mekke'ye tekrar avdet etmeleri ihtimalini hesaptan çıkarmıyorlardı. Çünkü Muhacirler, sırf din için baskıya uğradıklarından dayanamayarak Medine'ye göç etmişlerdi. Onlar Mekke'den çıktıkları zaman şehrin halkı müşrik idiler. Ancak fetihten sonra hepsi müslüman oldular. Şu halde onların kendi diyarlarına yeniden dönmeleri ihtimal dahilinde idi. Çünkü Medine'ye göç ederken, evlerini barklarını orada terkedip gelmişlerdi. Orada malları, mülkleri, arazileri vardı. Bu sorun Hız. Peygamber (s.a.v.) henüz hayattayken bile Ensarı meşgul etmişti.

İşte bu sebeple Muhacirleri hiç hesaba katmadan Hız. Peygamber (s.a.v.)'e bir halife seçmek için birinci derecede kendilerini sorumlu hissettiler. Bundan dolayıdır ki muhacirleri davet etmeden Medineli Beni Saide ailesinin toplantı yerinde buluşmaya sözleşip bir araya geldiler. Şûraya da gerek yoktu. Çünkü Hazreçliler zaten Ensarın çoğunluğunu oluşturuyordu. Liderleri de sahabilerin en büyüklerinden olan ve Hız. Peygamber (s.a.v.)'in vefat ettiği sırada kendilerinden fevkalade memnun ve razı bulunduğu kimselerden Sa'd bin Ubade idi. Bu sebeple onu seçmek üzere sözbirliği etmiş bulunuyorlardı.

Ensar'ın ileri gelenleri bu saatlerde Benî Saide ailesinin toplantı yerinde bir araya gelmişlerdi. Kısa bir görüşme yaptılar ve “Hz. Muhammed (s.a.v.)’den sonra, müslümanları idare etmesi için Saad bin Ubade’yi seçelim” dediler. Hasta durumda bulunan Sa’d’ı da toplantı yerine getirerek oturumda hazır bulundurdular. Sa’d, oğluna şöyle dedi: “Rahatsızım, sesimi hazır bulunanlara duyuramıyorum. Sen sözlerimi yüksek sesle tekrarla.”

O, uzun bir konuşma yaptı, oğlu da sözlerini yüksek sesle tekrarladı. Konuşmasında İslâm’ın zuhurunu ve Medine’ye gelişini özetledi. Konuşmasından anlaşılıyor ki, Hz. Peygamber (s.a.v.)’in vefatından sonra Medine’nin, yeniden Arapların hedefi haline geleceği endişesini taşıyorlardı. İşte bu endişedir ki onları tez elden bir halife seçmeye yöneltmişti.

Muhacirler Devrede

Muhacirlere gelince, onlar Ensar’a nisbetle bu konudan biraz daha uzak idiler. Çünkü onlardan bazıları Hz. Peygamber (s.a.v.)’in vefatı ve defni ile meşgul idiler. Bazıları hala bu olayın derin şokunu yaşıyordu. Bir diğer kısmı ise Hz. Peygamber (s.a.v.)’den sonra bir halifenin seçilmesi konusunu akıllarına bile getiremiyorlardı. Bu durumda olanlara göre bu en az ihtilaf konusu olabilecek bir meseleydi.

İşte o sırada muhacirlerden bir grup Hz. Peygamber (s.a.v.)’in evinde bulunuyorlardı. Adamın biri, dışarıdan, “Ey Hattaboğlu, hemen dışarı çık, seninle görüşeceğim, çok acil bir mesele var!” diye seslendi.

Olayı bilmediğinden durumun nezaketini henüz kavrayamayan ve Hz. Peygamber (s.a.v.)’in vefatı sebebiyle yaşadığı şoku henüz üzerinden atamayan Hz. Ömer, ona, “Benden uzak dur, şu anda seni dinleyemeyecek kadar meşgulüz” karşılığını verdi. Ama adam ısrar ediyordu: “Çok önemli bir mesele cereyan ediyor, mutlaka senin de bulunman gereklidir. Ensar Benî Sâide ailesinin toplantı yerinde bir araya gelmiş bulunuyorlar. Onlarla daha sonra aramızda kanlı ihtilaflara sebep olabilecek bir karar alınmadan derhal yetiş!” diye ısrar etti. Bunun üzerine

Hz. Ömer Hz. Ebu Bekir'e, "Haydi bakalım! Şu Ensarî kardeşlerimize gidiyoruz" dedi.

İşte ancak o dakikada silkinerek kendilerine gelebildiler. Müslümanların başına geçecek bir halifenin mutlak surette seçilmesi zorunluğunu idrak ettiler. Hemen Benî Sâide'lere doğru yürümeye başladılar. Yolda Ebu Ubeyde Amir bin el-Cerrah'a rastladılar. Onu da yanlarına alarak devam ederlerken yolda Ensar'dan Uveym bin Saide ve Maan bin Adiy adında iki zata rastladılar. Onlardan, mesele hakkında bilgi almak istediler. Onlar da şöyle dediler:

- Onlara yanaşmamanızdan, Ensarilere katılmamanızdan dolayı bir sorun çıkacağını sanmıyoruz. Siz muhacirler de kendi aranızda uzlaşırsanız, Ensar'la hiçbir anlaşmazlığınız olmaz.

Fakat muhacirlerin temsilcisi durumundaki Hz. Ebu Bekir, Hz. Ömer ve Ebu Ubeyde, Benî Saidede oturma katılmak üzere yollarına devam ettiler ve nihayet toplantıya katıldılar.

Hadisenin bu şekildeki akışından da anlaşılıyor ki Muhacirlerle Ensar arasında esasen hiç bir ihtilaf yoktu. Ensar'ın Muhacirler'e haber vermeden kendi aralarında toplanmış olmalarında o günün şartları bakımından zaruret vardı.

Yaman Bir Oturum

Muhacirlerin temsilcileri oturum yerine geldikleri zaman, az önce de ifade edildiği gibi, ensarın ileri gelenleri toplanmış bulunuyorlardı. Temsilciler oturdular. Ensar adına konuşmak isteyen sözcü ayağa kalkarak önce Allah'a hamd ve senada bulundu sonra da şöyle konuştu:

- Biz Allah'ın dinine yardım edenler, İslam'ın öncü kuvvetleriyiz. Siz ise Ey Muhacir kardeşler, bizim bir oymağımız, halkımızın bir parçasısınız. Bize katılmış olan bir kuvvetsiniz. Görüyorum ki bizi çiğneyip, bizi temelimizden sarsıp bu işi omuzlamak hevesindedesiniz. Halbuki Rasulullah (s.a.v.) aranızdan birini görevlendirdiği zaman muhakkak

bizden de birini yanına katardı. Bu sebeple başkanlığımıza biri sizden biri de bizden olmak üzere iki kişinin getirilmesi görüşündeyim.

Hız. Ömer anlatıyor, diyor ki: “Ensar’ın sözcüsü konuşmasını bitirince ben söz almak istedim. İçimden de hoşuma giden bir konuşma hazırlamıştım. Hız. Ebu Bekir’den önce konuşmak istiyordum. Ben söz almak isteyince Ebu Bekir bana, “Biraz müsaade eder misin?” dedi.

Tabii onu gücendirmek istemedim. Gerçekte o benden çok daha hoşgörülü ve daha ağırbaşlıydı. Söz alıp konuştu. Allah’a yemin ederim ki, içimden hazırlayıp gayet beğendiğim konuşmanın her kelimesinin ya benzerini veya daha iyisini kullanarak sözlerini bitirdi. Ensar hakkında gerek ayet gerekse Hız. Peygamber’in sözleri olarak ne varsa anlatmadık bir şey bırakmadı. Ezcümle şöyle konuştu:

- İyi biliyorsunuz ki Hız. Peygamber, “*Eğer insanların hepsi bir yol, Ensar ise başka bir yol izleyecek olsa, ben ensarın takip ettiği yolu ötekisine tercih ederim*” buyurmuştur. Kendinizin lehinde söylediğiniz, hatırlattığınız iyiliklerin hepsine zaten siz ehilsiniz. Fakat bu makama gelince Araplar, buna Kureyş’in burada bulunanlarından başkasını ehil görmemektedir. Nitekim bunlar tüm Arap milletinin bir hülasesidir. İşte ben, size başkanlık yapma üzere şu iki zatı aday gösteriyorum. Hangisini tercih ederseniz onu seçiniz.”

O sırada Hız. Ebu Bekir, Hız. Ömer ile Ebu Ubeyde’nin ellerinden tutarak onları Ensar’a takdim etti. Hız. Ömer bundan sonrasını şöyle anlatıyor: “Allah’a yemin ederim ki Ebu Bekir’in beni durdurup konuşmasından hiç alınmadım. Eğer günahkar olmayacağımı bilsem de boynumu vurdursam, bu durum, Ebu Bekir’in de aralarında bulunduğu bir millete başkanlık etmekten çok daha hoşuma gider. Ebu Bekir konuşmasını bitirince Ensar şöyle dediler:

- Yemin olsun ki Allah’ın size verdiği nimetlerden dolayı sizi kıskanmıyoruz. Allah’ın yaratıkları arasında size tercih ettiğimiz hiç kimse de yoktur. Fakat bugünden sonra başımıza gelebilecek hadiselerden

endişe ediyoruz. Bu sebeple aranızdan bu kez birini seçin. O ölünce Ensar'dan birini seçip yerine koruz. O da ölürse yine muhacirlerden birini seçer yerine koruz. Böylece biri bizden biri sizden olmak üzere ebediyete kadar devam eder gider. Hem sonra bu suretle eğer Kureyş'ten olan başkan, yoldan çıkacak olursa Ensar'dan birinin ona karşı devrim yapmasından veya Ensarlı başkan adaletten sapacak olursa Kureyş'li birinin üzerine yürümesinden artık çekinmeyecektir. Yani nasıl olsa karşı taraftan birinin, zamanı gelince yerine geçeceğini hesaba katarak taraflar arasında adaletsizlik etmeyecektir.

Bu tartışmalardan da anlaşılmalıdır ki Ensar, Muhacirlerin, Medine'de kalacaklarına kanaat getirince, onların da bu konuda bir hakka sahip bulduklarına ve hilafeti onlarla paylaşmaları gerektiğine inanıyorlardı. Bu konuda iktidar hırsıyla hareket etmedikleri, iyi niyetli oldukları belliydi.

Ortada Duran Sorun

Fakat şimdi ortada bir sorun vardı. Daha Muhacirler oturuma katılmadan önce Sa'd bin Ubade halife seçilmiş, bey'at başlamıştı. Neredeyse fiilen görevine başlayacaktı. Halife seçiminde elbette muhacirler de olmalıydı. O halde bir hata yapılmıştı. Bu yanlışlığı, böylesine nazik bir saatte ve mevcut şartlara rağmen düzeltmek gerekirdi. Ama nasıl olacaktı?

Bu zor iş nezaket içinde halledilmeliydi. Aksi halde seçilmiş halifeye başkaldırmak olurdu ki bu çok tehlikeliydi. Zira Sa'd bin Ubade, Ensar'ın lideriydi. Geri adım attırmak ancak tedrici olarak yapılabilirdi. Çünkü ne de olsa insanlar insan olma zaafını taşıyorlardı. Şu halde tartışma devam edecek ve Ensar'ın geri adım atması bir şekilde temin edilecekti.

Hz. Ömer, Ensar'dan konuşmacıların sözlerini dinledikten sonra şunu söyledi:

- Bu makam ancak Kureyş'ten birine layıktır. Araplar, ancak böyle olursa rıza gösterirler. Başkanlık makamına onlardan başka kim getiri-

lirse tanımazlar. Ve kim bu konuda bize muhalefet edecek olursa derhal öldürürüz!

Bunun üzerine Ensar'dan Habbab Bin El-Munzir ayağa kalkarak yine "Emir bir bizden, bir sizden olsun" görüşünü tekrarladı. Ensar muhacirlere hak veriyor ve sorunu bir kendilerinden, bir de onlardan halife seçmekle çözmek istiyorlardı. Ancak hem Hz. Ebubekir hem de Hz. Ömer bu ayrılık kokan düşünceye yanaşmadılar. Hz. Ebubekir şöyle söyledi:

- Müslümanlar için, iki halife seçmek caiz değildir. Çünkü iki halife oldukça, emirleri ve hükümleri ihtilafli olur. Cemaatleri parçalanır. Aralarında mücadele başlar. İşte o zaman sünnet terkedilir, bid'at ortaya çıkar. Fitne büyür. Hiç kimse için bunda bir yarar yoktur! dedi.⁷¹

Hz. Ömer de, "İki kılıç bir kında olmuş oluyor ki hiçbir zaman anlaşamazlar" dedi.⁷²

Ne kadar haklı idi. Bir evde iki reis, bir mahallede iki muhtar, bir şehirde iki vali olamayacağı gibi, bir memlekette de iki başkan olamazdı. Yardımcıları çok olabilir, ama başkan ancak bir tane olurdu. Malum, çatal kazık yere batmaz.⁷³

Şimdi Müslümanların tarihte ilk defa başlarına gelen bu ilk halifenin seçimi konusunda yaptıkları konuşmaları, tutum ve davranışlarındaki iyi niyet, saygı ve sevgiyi, birbirlerini dinleme ve anlama nezaketini, nihayet en iyi karara konuşa konuşa ulaşma başarısını burada kısa da sunmak istiyoruz. Ta ki bütün siyaset bilimcilerine, özellikle de demokrasiyi överek göklere çıkaran Batılılara, bu övünmeler karşısında etkilenerak aşağılık duygusuna kapılan kimi müslümanlara tarihi bir örnek olsun. Olsun da

71 Bkz. Beyhaki, 8/145'den nakleden M. Yusuf Kandehlevi, Hayatu's-Sahabe, 2/59.

72 Beyhaki, 8/145; Kandehlevi, Hayatu's-Sahabe, 2/59.

73 Türkiye bugünlerde "Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi" için referanduma gidiyor. Bu olayları bilmesi gerekenlerin "evet" demekten başka yapabilecekleri var mıdır? Böylece Cumhurbaşkanı ve Başbakan gibi yönetimde çift başlılıktan ülke idaresi kurtulacaktır. Her ne kadar halife seçmiyorsak da bu sistem Müslümanların menfaatine olacaktır inşaallah.

daha ilk İslam devlet başkanlığı seçiminde bugünlere misal olacak düşünce ve davranış biçimlerini görüp ders ve ibret alsınlar.

Hız. Ömer aynı görüşü tekrar eden sahabeye şu cevabı verdi:

- Heyhat! Bir makama hiç bir zaman iki emir sığmaz. Allah'a yemin olsun ki Araplar Peygamber (s.a.v.)'in halifesinin başka kabileden olduğunu görürlerse sizi baş diye tanımazlar. Fakat peygamber (s.a.v.)'in aralarından çıktığı topluluktan birinin liderliğine ses çıkarmazlar. Buna aykırı tutum izleyenlere karşı apaçık delilimiz vardır. Biz ki Hız. Muhammed (s.a.v.)'in dostları ve yakınlarıyız. Kim O'nun bırakmış olduğu makamın kavgasını bizimle yapabilir?! Kim bunu göze alacak olursa batıla uğraşmış olur, günah işlemeye meyletmiş veya helak olmak üzere ayağı kaymış olur.

Hız. Ömer'in bu sert çıkışına rağmen Habbab tutumunda ısrar edince ve Ensar'ı bu görüşe katılmaya davet edince Muhacirlerin temsilcilerinden Ebu Ubeyde bin el-Cerrah sözü olarak şöyle dedi: "Ey Ensar Topluluğu! İlk yardım eden ve destek çıkan siz oldunuz. O halde ilk çarpıtan ve değiştiren siz olmayınız."

Sorun Çözen Yiğitler

İş iyice çetrefilleşmeye doğru gidiyordu. Böyle zamanlarda çok akıllı, ihlaslı, fedakar ve sorunu iyi gören ve gösteren insanlara ihtiyaç vardır. Ashâb-ı kiramın içinde böyle insanlar da bir hayli vardı. İşte bu noktada onlardan birisi, Beşir bin Sâd el-Ensari ayağa kalkarak şöyle hitap etti:

- Ey Ensar Topluluğu! Allah'a yemin olsun ki eğer biz müşriklerle yaptığımız cihat ile Allah katında bir üstünlük kazandıysak ve eğer bu dine ilk girip kıdem sahibi olduysak, bunu sırf rabbimizin hoşnutluğunu kazanmak ve peygamberimizin emirlerine bağlı kalmak maksadıyla yaptık. Bunu biz kendi yararımız için yaptık. Şu halde bu meziyetlere tutunarak ileri gitmemeliyiz. Bunları dünya menfaati için alet etmemeliyiz. Bize karşı minnet etmeye hakkı olan Allah'tır. Dikkat ediniz ki

Muhammed, Kureyş'tendir. O'nun halkı ve yakınları O'nunla ilgili olan şeyde önceliklidirler. Onlarla bu konuda tartışmayacağıma Allah şahid olacaktır. O halde siz de Allah'ın koyduğu sınırlara saygılı olunuz, onlara muhalif olmayınız, onlarla çekişmeyiniz.

Öte yandan ensardan Üseyd bin Hudayr da ayağa kalkarak Ensar'ın, bu işin peşini bırakmaları ve Muhacirlerden birini seçmeleri konusunda davette bulundu. Üstelik ısrar ederlerse şöyle bir tehlikeye düşme ihtimaline dikkat çekti: Eğer bu işi üstlenecek olurlarsa Evs ve Hazreç kabileleri arasında büyük ihtilafların yeniden cereyan edeceği konusunda dilinin döndüğü kadar konuştu. Bu sebeple muhacirlerden birine bey'at edilmesi çağrısında bulundu.⁷⁴

Nesei ve Hakim'in rivayetlerine göre Hz. Ömer o gün Ensar'la karşılıklı olarak şöyle konuştu: "Hz. Peygamber (s.a.v.)'in Ebu Bekir'i namazda öne sürdüğünü biliyor musunuz?" dedi. "Elbette biliyoruz" diye cevap verdiler.

- Peki, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in seçip öne koyduğu kimsenin önüne geçmeyi hanginiz göze alabilir?

- Hiçbirimiz, diye cevap verdiler.

Bunun üzerine Ensar'dan Zeyd bin Sabit şöyle dedi:

- Bakınız, Hz. Peygamber (s.a.v.) muhacirlerden idi. Şu halde Halife de Muhacirlerden olmalıdır. Biz de nasıl ki Hz. Peygamber'in Ensarı (yardımcıları) olduysak onun da Ensarı olmalıyız.

Bu sözlerden sonra Hz. Ebu Bekir ayağa kalkarak onlara, "Allah sizi hayırla mükafatlandırсын ve sözcünüze kuvvet versin. Bakınız eğer bundan başka bir şey söyleyecek olursanız asla sizinle barışık olamayız."

Uzattmaya Gerek Yoktu

Ebu bekir ortamın yumuşadığını, aklı selimin devrede olduğunu gördü. Daha fazla sözü uzattmaya gerek yoktu. Bu sözleri söyler söyle-

74 İbnü'l-Esir, el-Kamil ter., 2/299-303.

mez hemen Hz. Ömer'e dönerek ona, "Ver elini bakayım! Sana bey'at ediyorum" dedi. Ancak Hz. Ömer, "Sen benden daha üstün, daha faziletlisin" diyerek halifelik teklifini kabul etmedi.

Bu sefer de Hz. Ebu Bekir ona, "Sen benden daha güçlüsün" dediyse de Hz. Ömer, "Benim gücüm de senin sahib olduğun faziletlerle birlikte yine senindir" dedikten sonra hem kendisi hem de Ebu Ubeyde ona, "Ya Ebu Bekir! Hz. Peygamber (s.a.v.)'den sonra hiç kimsenin, senin önüne geçmesi doğru değildir. Sen Sevr mağarasında en nazik saatlerde kendini tehlikelere atarak Hz. Peygamber ile beraber bulundun. Onun uğruna baş koydun, O hastalandığı zaman müslümanlara imam olmak üzere seni öne geçirdi. Bu konuda, herkesin üzerinde senin önceliğin vardır" diyerek kendisini destekleyici kararlı bir tavır koydular.

Bu konuşmadan sonra Hz. Ömer hemen yerinden fırlayarak Hz. Ebu Bekir'in elini tuttu. Keza Useyyid Bin Hudayr ve Beşir Bin Saad da derhal yerlerinden kalkarak yarışircasına Hz. Ebu Bekir'e beyat ettiler. Bunu gören oturdaki diğer zevat da onları takib ederek kendisine bey'atte bulundular. Orada bulunanlar arasında Saad Bin Ubade'den başka Hz. Ebu Bekir'e bey'at etmeyen kalmadı. O'nu fiilen bey'atte bulunmaktan alıkoyan sebep, rahatsızlığından başka bir şey değildi. Bununla beraber hiç bir şey de söylemedi. Elinden hilafetin alınır başkasına verilmesini hiç sorun etmedi. Bu davranışı onun ne kadar takdire şayan bir olgun kişiliğe sahip olduğunu gösterir.

Bu olay, Hilafet konusunda Ensar'la Muhacirler arasında bir ihtilaf bulunmadığını açık şekilde isbat etmektedir. Sadece Ensarın endişesinden kaynaklanan acele davranıştan dolayı bir yanlışlık yapıldı. Bu da Saad Bin Ubade'nin mevkisi sebebiyle Ensar'a geri adım attırmayı temin için bir tartışmaya sebep oldu.

Keza şu noktaya da işaret etmek lazımdır ki Ensar'ın Beni Sâide'ye ait toplantı yerinde bir araya gelmeleri, hilafet konusunda kendilerini Muhacirlere tercih etmek, liderlik sevdasına kapılmak, şunu veya bunu desteklemek kasıt ve niyetine matuf değildi.

Sa'd Bin Ubade'ye gelince bu zat, bütün sahabiler arasında saygın bir şahsiyetti. Ancak amaç bu zatı seçmek değil, müslümanların genel manada menfaatini korumaktı. Bu da Medine'nin içinde bulunduğu şartlar, millet ve memleket meselelerinin yürütülmesi endişesinden kaynaklanıyordu. Bu hadise Hz. Peygamber (s.a.v.)'in, vefat ettiği, Hicretin onbirinci yılı Rebiulevvel ayının onikinci günü cereyan etmişti.⁷⁵

Hilafet Konusunda İhtilaf Çıkarma Çabaları

Hz. Ebubekir'in halife seçilmesi nispeten sorunsuz atlatılmıştı. Ancak az da olsa geride bu işe üzüntülü insanlar da vardı. Ensardan kendisine biat edilen zatın o anki sessizliği, üzüntüsü ve biat etmeyişi anlayışla karşılanır. Bu arada zaten hasta idi ve konuşmaya bile dermanı yoktu. Sonra biatını yapmış mıdır? Bildiğimiz, hiç sorun çıkarmadığı ama biat da etmediğidir.⁷⁶ Ensar ise öteden beri hak yolunda Müslümanlara hep yardımcıdır. Bu meselede de öyle olmuştur.

Geride bu konuda muhtemel sorun çıkarabilecek tek grup, Hz. Ali'nin ağzına bakan kimseler kalmıştı. Hz. Ali'nin, bu işte kendisinin haberdar edilmediği, görüşünün alınmadığına dair üzüntüleri olsa bile, kalkıp biat edince, ona bakanlar da oturmuşlardır. Fakat bu arada onu kışkırtmamış, ihtilafa zorlamamışlar da değildir. Ancak Hz. Ali Hz. Ebubekir'in hilafetine karşı çıkmadığı gibi onu samimi olarak desteklemiş ve korumuştur. Elinden gelen yardımı da esirgememiştir. Belki ilk başta bu işin çok aceleye getirilmesine ve kendilerine haber verilmemesine biraz üzülmüş ve gücenmiştir, ama daha sonraki davranışları Ebu Bekir'i kabul edip biat etmesinde ne kadar samimi olduğunu defaatla göstermiştir. Şimdi bu konudaki bazı haberleri görelim:

75 Bkz. Mahmud Şakir, *Hz. Âdem'den Bugüne İslam Tarihi*, Kahraman Yayınları: 2/353-368. (*Ibnü'l Esir, El Kamil ter, 2/ 304.*)

76 *Diyanet İslam Ansiklopedisinde* şunları okuyoruz: "Sa'd b. Ubâde, Hz. Ebû Bekir'e ve Sakifetü Benî Sâide'de kendisi hakkında ağır sözler söyleyen Hz. Ömer'e biat etmedi, ancak aleyhlerinde herhangi bir faaliyette bulunmadı." Bkz. 35/377-378.

“Hz. Ebubekir, kendisine biat edildiğinde üç gün evinin kapısını kilitledi. Sonra çıkarak halka, ‘Ey insanlar! Biatınızı size geri verdim. İstedığınız kimseye biat ediniz’ dedi. Bunu söylediğinde Hz. Ali ayağa kalkarak, ‘Biz ne senin istifanı kabul ederiz, ne de seni istifaya davet ederiz. Hz. Peygamber seni takdim etmiştir. Kim seni arkaya atarak tehir edebilir?’ dedi.”⁷⁷

“Bir defasında Hz. Ebubekir, Hz. Peygamber’in minberi üzerinde, ‘Acaba beni istemeyen var mıdır ki ben bu vazifemden istifa edeyim?’ dedi ve bunu üç defa tekrarladı. O bunları söylerken Hz. Ali ayağa kalkarak, ‘Hayır! Allah’a yemin ederiz ki ne senin istifanı kabul ederiz, ne de seni istifaya davet ederiz. Allah’ın Resûlü seni namazda takdim etmiştir. Kim seni tehir edebilir?’ dedi.”⁷⁸

İki Büyük Destek

Evet, Hz. Ali hilafet isteseydi hiç şüphesiz ortalık çok karışacak ve bitmez tükenmez ihtilaflar ortaya çıkacaktı. Belki de maazallah kan dökülecekti. Çünkü onun arkasında bir cemaat vardı. Belki Hz. Ebu Bekir hilafetten ferağat edebilirdi. Ama başta Hz. Ömer olmak üzere sahabenin ileri gelenleri buna izin vermeyeceklerdi.

Biatten sonra ikinci bir halifenin ortaya çıkması, hadiste de buyrulduğu gibi, ikincisinin kellesinin gitmesiydi. Çünkü bu dahilde bir fitne ve fesat hareketi olarak isyan ve savaş çıkarırdı. Malum “**Fitne** (isyan, zulüm ve baskı), **adam öldürmekten daha ağırdır.**” (Bakara 191)

İşte böyle bir ortamda ilk günler gergin geçiyordu. Şu rivayet o gerginliği yansıtır: “Abdurrahman b. Avf, Hz. Ömer’le beraberdi. Muhammed b. Mesleme, Zübeyr’in kılıcını kırdı. Sonra Ebubekir kalktı, halka bir hutbe irad etti. Onlardan özür dileyerek, ‘Allah’a yemin ederim ki ben, herhangi bir gün veya herhangi bir gece halife seçilmeye haris ve istekli

77 *Kenz*, 3/141 (Uşşari’den). Bkz. Kandehlevi, *Hayatu’s-Sahabe*, 2/73.

78 *Kenz*, 3/140 (İbn Neccar, Zeyd b. Ali tarikiyle). Bkz. Kandehlevi, *Hayatu’s-Sahabe*; 2/73.

değildim. Ve Allah'a ne gizlide, ne de açıktaki bu vazifeyi bana vermesi için yalvarmadım. Fakat fitneden korktum. Benim için emirlikte herhangi bir rahatlık yoktur. Fakat bana büyük bir iş yüklendi. Benim buna gücüm yetmiyor. Allah'ın yardımından başka, bu hususta bir kuvvete de sahip değilim. İsterdim ki, bugün yerimde daha güçlü biri olsun' dedi.

Muhacirler de onun söylediklerini haklı buldular. Ali ile Zübeyir, 'Biz fikrimiz alınmadığı için öfkelenedik. Biz de Ebubekir'in peygamberden sonra halifelğe en uygun olduğunu biliyoruz. Çünkü Hz. Peygamber'le beraber mağarada arkadaşlık yapmıştır. İki kişiden birisidir. Biz onun şerefini ve yaşlılığını biliyoruz. Hz. Peygamber hayattayken ona, '*Halka namazda imam ol'* emrini vermiştir' dediler."⁷⁹

Hız. Ali'yi Kışkırtılar

Hilafet konusunda Hz. Ali'yi kışkırtanlar vardı demiştik. İşte onlardan biri de Ebu Süfyan'dır. Hz. Ali engin bilgisi ve üstün ahlakıyla bu olayı kendi zamanında musibete dönüşmeden bitirmiştir. Hem kendine hem de Müslümanlara büyük bir iyilik yapmıştır. İşte o haber: "Ebu Süfyan, Hz. Ali ile Hz. Abbas'ın yanına girdi ve 'Ey Ali ve ey Abbas, ne oluyor ki bu iş Kureyş'in en güçsüz, en az kabilesine geçiyor. Allah'a yemin ederim ki eğer istersem Medine'yi süvari ve piyadelerle doldururum' dedi.

Hız. Ali ona, 'Hayır! Allah'a yemin ederim ki, senin Medine'yi piyade ve süvarilerle doldurmanı istemiyoruz. Eğer biz Ebubekir'i halifelğe müstâhak görmeseydik, halifelği ona vermezdik. Ey Eba Süfyan! Müslümanlar nasihatçı bir kavimdir. Bir kısmı diğerine nasihat ederler. Evleri ve bedenleri birbirlerinden uzak olsa da birbirlerini severler. Münafıkların evleri ve bedenleri birbirine yakın ise de, birbirlerine karşı hilebaz bir kavimdir. Hız. Ebubekir'e biat ettik. Ebubekir de buna ehildir.' dedi."⁸⁰

79 Hakim, 3/66; Beyhaki, 7/152 (Sa'd b. İbrahim b. Abdurrahman b. Avf'dan). Bkz. Kandelevi, *Hayatu's-Sahabe*, 2/69-70.

80 Bkz. Kenz, 3/141 (İbn Asakir'den): Kenz, 3/142 (Ebu Ahmed ed-Dihkan'dan); Kandelevi, *Hayatu's-Sahabe*, 2/70.

Bu konuda Abdurrezzak ve Hakim'in Hz. Ali ile Ebu Süfyan arasinda geçen konuşmayla ilgili hadiseleri de şöyledir: "Ebubekir'e biat edildiği zaman, Ebu Süfyan, Hz. Ali'ye geldi ve 'Ey Ali! Kureyş içinde sayısız en az olan aile sizi mağlup mu etti? Vallahi eğer istersen, Medine'yi süvari ve piyadelerle doldururum' dedi.

Hz. Ali ona, 'Ey Ebu Süfyan! Sen hâlâ İslâm'a ve Müslümanlara düşmansın. Fakat bu, İslâm'a ve Müslümanlara bir zarar getirmez. Biz Ebubekir'i halifelik için müstahak ve ehil olarak gördük.' dedi."⁸¹

Bir başka rivayet de şöyledir: "Ebu Süfyan bin Harb, Ebu Talib'in oğlu Ali'ye geldi ve 'Bu iş (Halifelik), şanı nedir ki Kureyş'in en az ve en güçsüz kabilesine veriliyor? Allah'a yemin ederim ki, eğer dilersen şu Medine'yi piyade ve süvarilerle doldururum' dedi.

Hz. Ali, Ebu Süfyan'a hitaben, 'Ey Eba Süfyan! Sen uzun bir zaman İslâm'a ve Müslümanlara düşmanlık yaptın. Fakat senin bu düşmanlığın onlara hiçbir zarar vermedi. Biz Ebubekir'i halifelğe layık bulduk.' dedi."⁸²

Hz. Ali Gerçekten Yiğittir

Hz. Ebubekir'in kendisi yalancı peygamber ve mürtetler için hazırladığı orduya katılarak bizzat savaşa çıkmak istemesi ilginç olduğu kadar, Hz. Ali'nin onu bundan vazgeçirmesi de ilginçtir. Eğer onun içinde hilafete bir arzu olsaydı, "bırak gitsin. Belki ölür de hilafet bize kalır" diye düşünerek, onu savaşa gitmekten engellemezdi. Ebubekir'in oğlunun anlattığı şu rivayete bakar mısınız?

"Babam kılıcını kuşanıp devesine binerek "Zi'l-Kassa"ya doğru yola çıktı. Ali b. Ebi Talib geldi, devenin yularına yapıştı ve 'Ey Allah Rasûlü'nün halifesi! Nereye? Sana Rasûlullah'ın Uhud gününde söylediklerini söylüyorum: *"Kılıcını kınına sok! Ve nefsini feda etmek suretiyle*

81 İstiaab, 4/81 (Abdurrezzak'dan).

82 Hakim, 3/78 (Mürre et-Tayyib'den). İki rivayet için de bkz. Kandehlevi, Hayatu's-Sahabe, 2/70-71.

bize bir facia meydana getirme. Allah'a yemin ederim ki, eğer öldürülürsen, artık senden sonra İslâm'ın bir nizamı hiçbir zaman olmayacaktır' dedi. Bunun üzerine babam geri gelerek orduyu gönderdi."⁸³

İşte Hz. Ali budur ve o hakkıyla imamdır. Ne yazık ki ahir ömründe bu hilafet yükü istemediği halde, hem de en fitne fesat bir zamanda ona kalmıştır. Bu yüzden çok acı çekmiş, çok yorulmuş ve dünyadan ihanet hançeriyle şehit olarak ayrılmıştır. Bu yüzden bazen adını duyunca çiğirim parçalanır, içim sızlar. Allah Teâlâ mükafatını bol vermiştir inşallah.

İhtilaftan Kaçınmak

Buraya kadar gördüklerimizden anladık ki birlik ve beraberlik hiç şüphesiz güç, kuvvet, dirlik, düzen, emniyet, asayiş, barış, huzur, refah, kalkınma, zenginlik, sağlık ve mutluluk demektir. Bunların zıddı olan tefrika ve ihtilaflar, ayrılıklar, küskünlükler, kavgâ ve kan dökmeler, kargaşalar ve karmaşalar da bir o kadar üzüntü, keder, musibet, zulüm, zayıflık, mağlubiyet, anarşi, terör, geri kalmışlık, istibdat, hastalık, yokluk, kıtlık ve kara fakirliktir. İnsan izzet ve şerefine ayaklar altına alınması, milletin ezilmesi demektir. Hadislerde ifade edildiği gibi, *cemaat rahmettir, ayrılık azaptır. Allah Teâlâ'nın kudret eli daima cemaat üstündedir. Onlara destek verir, güç verir, kuvvetlendirir.*

Bu denli zararlara sebep olan ihtilaftan kaçınmak manasında İbn Mes'ud'un bir hutbesi şöyledir: "Ey insanlar! İtaat ediniz, birlik olunuz. Çünkü birlik Allah'ın emrettiği ipidir. Cemaat içerisinde sizin hoşunuza gitmeyen, tek başınıza iken hoşunuza gidenden daha hayırlıdır. Çünkü Allah Teâlâ neyi yaratmışsa, onun için bir sonuç yaratmıştır, o da o sonuca varır. İslâm'da da bir cansızlık baş göstermiş ve kuvvetinin sona ermesi yaklaşmıştır. Bundan sonra artar ve eksilir, kıyamete kadar. Bunun alameti de fakirliktir. Öyle bir zaman gelir ki, fakir kendisine yardım edecek hiç kimse bulamaz. Hatta zengin malının kendisine kâfi

83 Kenz, III/143 (Hz. Aişe'den); Bidaye, VI/315 (Darekutni'den) Muhammed Yusuf Kandelevi, Hayatu's-Sahabe, Akçağ Yayınları: 2/72.

gelmeyeceği telaşına kapılır. Hatta kişi kardeşine, amcasının oğluna gider, ister, buna rağmen kimse kendisine bir şey vermez. Hatta dilenci iki cuma arasında yürür, dilenir, fakat kimse ona bir şey vermez. Bu durum olduğu zaman yerden şiddetli bir ses gelir. Her taraftaki insanlar, o sesin yalnız kendi bölgelerinden geldiğini zannederler. Sonra, yer Allah'ın dilediği kadar sükûnete kavuşur. Sonra yer içindekileri dışarı atar, ciğerpârelerini kusar.”

Ona, “Ey Eba Abdurrahman! Yerin ciğerpâreleri nedir?” diye sordular. İbn Mes’ud, “Altın ve gümüşten damarlarıdır. İşte o gündün kıyamete kadar hiç kimse, artık ne altından, ne de gümüşten faydalanamaz.” dedi.⁸⁴

Ebu Nuaym şu sözleri de o konuşmaya katmıştır: “Sıla-yı rahimler kesilir, hatta zengin fakirlikten başka bir şeyden korkmaz. Fakir de kendisine lütufta bulunan hiç bir kimseyi bulamaz. Hatta kişi amcasının oğlu zengin olduğu halde fakru zaruretten şikâyet eder de ona hiç bir yararı dokunmaz.”⁸⁵

Mümkün Olduğu Kadar

“En iyi, iyinin düşmanıdır” derler. Malum, salih ameller çoktur ve kıymet itibariyle çok çeşitlidir. Bunlar içinde bir “efdal”, yani “en faziletli” olan vardır. Bir de “faziletli” olan vardır. Faziletli olan konusunda herkes mutabıktır. Ama en faziletliyi bulma konusunda çoğu zaman ihtilaf vardır. Bunun için basit bir misal verelim:

Bir miktar mal infak etmek istiyoruz. Bunu en fakir, en muhtaç olana vermek hiç şüphesiz en güzel, en faziletli ve en sevaplı ameldir. Karşımızda ise on tane fakir bildiğimiz vardır. Acaba bunların en fakiri hangisidir? Bunu bilemiyoruz. Kendilerine de soramıyoruz. Tasad-

84 Heysemi, 7/328, Taberani'nin çeşitli senetlerle rivayet ettiği bu hadisin senetlerinden ancak birinin ravileri güvenilir kimselerdir.

85 Ebu Nuaym, Hilye, 9/249. İki rivayet için de bkz. Kandehlevi, Hayatu's-Sahabe, 2/59-60.

duk edeceğimiz mal elimizde bekliyor. Oysa karşımızda on fakir insan muhtaçlıktan kırılıyor, her geçen saat daha fazla eziliyor. Biz ise hala “acaba en fakiri kimdir?” derdindeyiz. Evet, hepsinin de fakir olduğunu ve hangisine verirse sevap ve fazilet olduğunu biliyoruz. Bunda ihtilaf, kuşku, sorun yok. Ama “en fakiri” deyince, elimizde mal, öyle kalakalıyoruz. Bu esnada vakit geçip gidiyor. Halbuki, geçen zaman içinde elimizdeki mal da, biz de, hatta fakir de zayi olup gidebilir. O zaman “en iyi, iyinin düşmanı olur.”

Bunu mesela devletin başına bir adam seçme konusunda da düşünebiliriz. Üç aday var. Hepsi de iyi. Hangisi seçilirse seçilsin, memleketle hayırlı nefili olur. Ama acaba onlardan en iyisi kimdir? Bu konuda görüşler farklı olur da iş ihtilaf ve kavgaya kadar giderse, şimdi bu “en iyi” düşüncesi, “iyi olana” düşman olmaz mı? kaldı ki, kimin en iyi olduğunu Allah Teâlâ’dan başka kim bilebilir? İyi insanlar bir çok iyiliklerini gizlerler. Hatta bazı ibadetleri onunla ilgili melekler bile bilemez. Kullar nereden bilecekler!

İşte bu yüzden alimlerimiz, ihtilaflı zamanlarda ittifak ve uyumu sağlayan iyi ve faziletli amel, ihtilafa götüren en iyi ve en faziletli amelden, en doğru ve en sevaptan daha fazla faziletli, daha sevaplı ve daha kârlı olur demişlerdir. Çünkü ihtilafı önler, uyumu, mutabakatı sağlar. Bireysel ibadet ve muamelelerde bunu pek yaşamayız. Ama az çok başkalarını da ilgilendiren toplumsal amel ve ibadetlerde, sırf ayrılıkları yok etmek, birliktelikleri çoğaltıp bereketlendirmek için, efdal terk edilip faziletliyi almak daha efdaldır, daha sevaptır, daha faydalıdır, daha da teşvik ve takdir görür. Çünkü bunda nefis yok, ihlas vardır. İhlas demek, bir ameli sırf Allah için yapmak demektir. Onun kıymetini uzun uzadıya anlatmaya gerek var mı?

Elbette bu en iyiyi araştırmak, bir müşkil, bir sorun yoksa büsbütün de terk edilmemelidir. O yüzden sizi dinlendirmek için iki canlı hikaye anlattıktan sonra konuya devam edebiliriz.

Ebuzer el-Gıfarî Bakın Ne Yaptı?

Ravi anlatıyor: “Ebu Zer (r.a.)’e bir hediye götürüyorduk. Rebze’ye⁸⁶ vardığımızda onu bulamadık. Bize, ‘Hacca gitmek için izin aldı’ dediler. Biz de Mekke yolunu tuttuk ve onu Mina’da bulduk. Biz onun yanındayken ona, ‘Osman Arafat’ta öğle ve ikinci namazını dört rekât olarak kıldırdı’ dediler. Ebuzer bu habere çok üzüldü ve Osman hakkında ağır bir söz söyledi. Ondan sonra, ‘Ben burada Hz. Peygamber’in arkasında namaz kıldım. O iki rekât olarak kıldırdı. Ebubekir ve Ömer’in arkasından da kıldım, onlar da iki rekât olarak kıldırdılar’ dedi.⁸⁷

Sonra namaz kılmaya kalktı. Fakat dört rekât olarak kıldı. Ona, ‘Mü’minlerin emîrini dört rekât kıldırdığı için eleştirdiğin halde, sen neden dört rekât olarak kıldın?’ dediler. Şöyle cevap verdi:

- İhtilaf bundan daha şiddetlidir. Çünkü Allah’ın Resûlü bize hutbe okuyarak, “*Benden sonra bir halife gelecektir. Onu zelil etmeyiniz. Kim ki onu zelil ederse o İslâm’ın hükmünü boynundan çıkarmıştır. Onun tövbesi ancak İslâm’da açmış olduğu yarayı tedavi etmekle olur. Bunu da ancak hatasından dönüp başlarında bulunan kimseye değer verenler arasında yer almakla yapabilir*” buyurdu. Bize ancak şu üç hususta onlara itaat etmememizi emretti: İyiliği emretmemek, kötülüğü nehyetmemek ve din hükümlerini öğretmemekte, dedi.”⁸⁸

İbn Mes’ud’un İhtilafı Nitelendirmesi

Hz. Peygamber (s.a.v.), Ebubekir, Ömer ve Osman da hilafetinin başlarında hacca geldiklerinde Mekke’de, Mina’da dört rekâtlı namazlarını iki

86 Rebeze, Medine yakınlarında bir köydür. Hz. Osman Ebu Zer’i zararlı gördüğü bazı görüşmelerden dolayı oraya sürgün etmişti. Bunun içindir ki, hacca ancak izin alarak gidebilmiştir. Ebu Zer bu köyde vefat etmiştir ve defnedilmiştir.

87 Denir ki, Hz. Osman’ın dört kıldırmasının sebebi, Mekke’den bir evlilik yaptı. Bu münasebetle kendini seferî saymamıştı.

88 Heysemi, Macmau’z Zevaid, 5/216. Bu hadisin senedindeki ravinin birinin adı açıklanmamıştır. Bkz. Kandehlevi, Hayatu’s-Sahabe, 2/60.

rekât kılarlardı. Sonra Hz. Osman hilafeti döneminde dörder rekât olarak kıldı. Bu, İbn Mesud'un kulağına geldi. O, **“İnna lillah ve inna ileyhi raciun,”** yani **“Biz Allah içiniz ve Allah'a döneceğiz”** ayetini okudu.⁸⁹ Sonra kalkıp namazı dört rekât olarak kıldı. Ona, “Sen daha önce büyük bir musibetle karşılaşmış gibi istirca ettin, sonra da namazını dört rekât olarak kıldın. Bu nasıl olur?” dediler. Cevap olarak “İhtilaf şeridir” dedi.⁹⁰

Cemaat Kimdir, Tefrika Nedir?

Hz. Ali de hep “Ben ihtilafı sevmem” demiştir.

Bu münasebetle sorulan bir soruya verdiği cevaptan sünnet, bid'at, cemâat ve cemaatten ayrılma tabirlerinin mahiyeti hakkındaki görüşlerini öğrenmiş bulunuyoruz. Hz. Ali, “Siz nasıl hükmediyordusanız öyle hükmedin. Çünkü ben ihtilaftan hoşlanmam. Ta ki halkın bir cemaati olsun veya arkadaşlarımın öldüğü gibi ben de ölüp gideyim” dedi.⁹¹

Abdullah b. Kevva, Hz. Ali'den sünnetin bid'atın, cemaatin, firkatın manalarını sordu. Hz. Ali, “Ey İbn Kevva! Sen soruyu ezberlemişsin, cevabını da anla: Allah'a yemin ederim ki Sünnet, Muhammed'in sünnetidir. Bid'at, onun sünnetine aykırı olan şeylerdir. Cemaat, Allah'a yemin ederim, ehli hakkın bir araya gelmesidir; velev ki onlar az olsun. Firkat, ayrılık ehli batılın bir araya gelmesidir. Velev ki çok olsunlar” dedi.⁹²

Hz. Ali Efendimizin cemaat ve firkat, yani tefrika hakkındaki sözleri ne kadar harika değil mi?

Demek ki niteliksiz, kalitesiz, haksız ve hukuksuz olarak, hatada, yanlışta, suç ve günahta bir araya gelmiş bulunan kuru kalabalığın ce-

89 Malum bu ayet genellikle hoş gitmeyen musibet anında okunur. Buna “istirca” denilir. Menduptur, adabtanır.

90 Kenzül-Ummal, IV/241. Bkz. Kandehlevi, Hayatu's-Sahabe, 2/60-61.

91 Müntehab'ı Kenz, 5/50 (Buhari; Ebu Ubeyd, el-Emval'de; İsbahani, el-Hücc'e'de İbn Sirin'in çoğunun uydurma olduğunu söylediği bu sözler, Rafizilerin Ali'den, kendisini diğer halifelerden üstün gördüğüne dair rivayet ettiği sözlerdir.)

92 Kenzül-Ummal, 1/96 (Askeri'den). Bkz. Kandehlevi, Hayatu's-Sahabe, 2/61.

maat ile bir alakası yoktur. Hak ve hukuk ehli, doğrudan yana olanlar, sayıca az da olsalar, cemaat, yani yanlarında olunması ve desteklenmesi gerekenler onlardır.

Çağımızda mesela demokrasi gibi mutlaka çoğunluğa değer veren sistemler ve düşünceler, bu doğru görüş istikametinde kendilerini test etmelidirler. Nitekim onlar da bunu kısmen de olsa görmüşler, o yüzden çoğunluğun her istediğini yasallaştırmayı yanlış görerek, çoğunluğu insan hakları ve Anayasalar ile sınırlandırmışlardır. Bu yüzden çoğunluk azınlığın haklarını gasp edemez.

Hiç şüphesiz bu cemaat, birlik, ayrılık, tefrika gibi kavramlara her zaman bilinçli yaklaşma zarureti vardır.

İhlas İhtilafı Kırar

Çağımızın İmamlarından Said Nursî, “Lem’alar” kitabında “İhlas Risalesi” diye meşhur olan “Yirmi Birinci Lem’a” risalesine, hem de “Bu Lem’a lâakal (en az) her on beş günde bir defa okunmalı” tembihi ile başlayarak şöyle der: “Bu dünyada, hususan uhrevî hizmetlerde en mühim bir esas, en büyük bir kuvvet, en makbul bir şefaatçi, en metin bir nokta-i istinad, en kısa bir tarîk-i hakikat, en makbul bir duay-ı mânevî, en kerametli bir vesile-i makasîd, en yüksek bir haslet, en sâfi bir ubudiyet, ihlâstır.”

Sonra da ihlâsî kazanmak ve muhafaza etmek ve mânileri def etmek için, bazı düsturlar sayarak onlar için “rehberiniz olsun” der. Şimdi oradan “İkinci Düsturunuz” başlığı altında yazılanları iktibas edelim: “Bu hizmet-i Kur’aniyede bulunan kardeşlerinizi tenkid etmemek ve onların üstünde faziletfüruşluk nev’inden gıpta damarını tahrik etmemektir. Çünkü nasıl insanın bir eli diğer eline rekabet etmez, bir gözü bir gözünü tenkid etmez, dili kulağına itiraz etmez, kalb ruhun ayıbını görmez.. belki birbirinin noksanını ikmal eder, kusurunu örter, ihtiyacına yardım eder, vazifesine muavenet eder; yoksa o vücud-u insanın hayatı söner, ruhu kaçır, cismi de dağılır. Hem nasıl ki bir fabrikanın çarkları birbiri-

le rekabetkârane uğraşmaz, birbirinin önüne tekaddüm edip tahakküm etmez, birbirinin kusurunu görerek tenkid edip sa'ye şevkini kırıp ataletle uğratmaz.

Belki bütün istidadlarıyla, birbirinin hareketini umumî maksada tevcih etmek için yardım ederler, hakikî bir tesanüd, bir ittifak ile gaye-i hilkatlerine yürürler. Eğer zerre mikdar bir taarruz, bir tahakküm karışsa; o fabrikayı karıştıracak, neticesiz akîm bırakacak. Fabrika sahibi de o fabrikayı bütün bütün kırıp dağıtacak.

Tenkid, edebî, fennî ve kinâî asârı tetkik ile iyi ve fena cihetlerini şahsiyâta taarruz olmaksızın bilmuhâkeme göstermektir. **Gıpta**, bir kimsenin nâil olduğu ni'metin zevâlini istemeksizin kendisi de o ni'mete nâil olmayı arzû etmektir. Lûgat ma'naları böyle olan iki tâbirden tenkid, hakikatte tahkir olmadığı gibi, gıpta da hased yâni, kıskançlık etmek değildir. Fakat, mâdem ki, nefis emmâredir. Söyleyene üstünlük fikrini verdirip onu enâniyete sürüklemesi ve söylenilene de "tahkir ediliyor-sun" hissini verdirip hizmetin esâsı olan ihlâslı muhabbeti, birlik ve beraberliği bozması ihtimâli olduğundan bu kudsi hizmetteki kardeşlerin kusurlarını kendimizde mevcûd bilip, onlara acımak ve ıslâhlarına duâ etmek ve meziyyetlerini de kendimizde hâzır bilip, bir nev'i ayrılık demek olan gıptaya lüzûm hissetmeden onların meziyyetleriyle fikren ve hâlen şâkirâne yaşamak gerektir."⁹³

Yazar 20. Lem'ada da konuyla yakın ilgisi olan bir meseleyi genişçe açıklar. "İttifak" ve "ihtilaf" konusunun işlendiği bu yazının okunmasında fayda görüyoruz. Biz mevzuya girerken sorduğu sorudan maksadını anlıyoruz:

"Mühim ve müthiş bir سوال: Neden ehl-i dünya, ehl-i gaflet, hattâ ehl-i dalâlet ve ehl-i nifak rekabetsiz ittifak ettikleri halde, ehl-i hak ve ehl-i vifak olan ashab-ı diyanet ve ehl-i ilim ve ehl-i tarikat, neden rekabetli ihtilâf ediyorlar?

İttifak ehl-i vifakın hakkı iken ve hilâf ehl-i nifakın lâzımı iken, neden bu hak oraya geçti ve şu haksızlık şuraya geldi?

Elcevap: Bu elim ve fecî ve ehl-i hamiyeti ağlattırarak hadise-i müthişenin pek çok esbabından, yedi sebebini beyan edeceğiz.⁹⁴

İtaat Bilinci Ve İhtilaf

Bediuzzaman Said Nursî bu risalenin başına teberrüken şu ayeti koymuş: **“Ayrıca Allah’a ve Resulü’ne itaat edin. Ve birbirinizle didişmeyin. Sonra içinize korku düşer ve kuvvetiniz elden gider. Sabırlı olun, çünkü Allah sabredenlerle beraberdir.”** (Enfâl 46)

Ayet itaat ile başlıyor, önemli bir nükte var burada. Müslümanın itaat bilinci olacak. İtaat edilecek makamlara itaat etmek izzet ve şereftir. Bunda nefse bir küçüklük gelmez. O yüzden Allah’a ve Resulü’ne itaat eyleyiniz. Biz burada ulu’l emre itaati de hatırlayabiliriz. Bunlar amirler ve alimlerdir. Her ikisi de Kur’an ve sünnet doğrultusunda emir verdikleri zaman onlara itaat vacip olur. İhtilaf ise fitne ve fesat çıkarır. Bu yüzden ayet “aranızda niza etmeyiniz ki, feşele düşersiniz” diyor. Yani yani, zayıf, tembel, çekingen ve korkak olursunuz, salaklaşır, şapşallaşır, yılınlaşırırsınız. Ayette “riyhiniz gider” kelimeleri geçiyor. “Riyh”, hava, rüzgâr demektir. “Hava atmak, hava almak, havasının olması, havasından geçilmemek, havan batsın” deyimlerimizde kullanılan mecazi mana aynen ayette geçer. Müslümanın bir “havası” vardır. “Heybet” gibi yani. İşte ihtilaf, tartışma, münakaşa, cedel bu havayı alır, söndürür, giderir. İnsan başkalarının gözünde küçülür, basitleşir, değer kaybeder. Burada hava aynen vakar gibi bir ağırlıktır, saygınlıktır, mutlaka korunması gerekir. şerefli ve şahsiyetli fertler ve devletler için bu çok önemli bir özelliğidir. “Ve sabırlı olunuz”. Nefsin kendisini müdafa lezzet ve şehvetine dayanıp direniniz. Az bir karnınızın şişini indireceğim diye dostlukları, kardeşlikleri, muhabbetleri yiyip bitirmeyiniz. Gerçi bu münakaşa, mücadele, tartışma nefse tatlı gelir. Fakat sabrederseniz sonucu elbette

94 Bediuzzaman Said Nursî, Lemalar, 20. Lema.

daha tatlıdır. Zira öfke anında nefsi dizginlemek çok zordur. Gereğini yapmak da yerine göre çok tatlıdır. Ama öfkeyi yutmak önceleri zehir yutmak gibi zor olsa da sabredilir de tutulursa sonu bal yutmak gibi tatlıdır, menfaatlidir. Zira Allah, “kesinlikle sabredenlerle beraber olduğunu” söyleyerek bizi buna davet etmektedir. Beraber olduğu için de sabredenlere zafer ihsan eder. Hepimiz tecrübelerimizle biliriz, hangi zorlu, değerli, şerefli, yararlı iş ki sabredilmeden nail olunmuştur. İlim mi? İbadet ve taat mı? Zenginlik ve servet mi? Sportif başarılar mı? Sabır olmadan hiçbir güzellik ele geçmez.

İhtilaf Kendini Tercihle Olur

Bu ayetlerin tefsirinde Seyyit Kutup bazı noktalara dikkatimizi çeker: “Allah ve Peygamber’e itaat etmelerine ilişkin buyruk ise, mü’minlerin daha baştan tüm varlıklarıyla Allah’a teslim olarak savaşa girişmeleri amacına yöneliktir. Böylece “*Allah’a ve Peygamber’e itaat ediniz*” buyruğundan sonra işaret edilen çekişmenin nedenleri ortadan kalkmış olur.

“Çekişmeye düşmeyiniz. Yoksa moraliniz bozulur, hızınız kaybolur.”

İnsanlar ancak birden fazla komuta ve direktif merkezine uymak durumuyla karşı karşıya kaldıklarında, görüş ve düşüncelerini yönlendirici olarak insan arzusuna itaat ettiklerinde, çekişmeye düşerler. İnsanlar Allah’a ve Peygamberine teslim oldukları zaman -karşılaşılan soruna ilişkin olarak birbirinden farklı bakış açılarına sahip olsalar bile- aralarındaki çekişmenin en başta gelen sebebi ortadan kalkmış olur. Çünkü çekişmeye neden olan insanların farklı görüşlere sahip olmaları değildir. Gerçek ortaya çıktığı halde insanı görüşünde ısrara sürükleyen ihtirastır, arzudur. Bu da, insanın kendi “şahsını” terazinin bir kefesine, “gerçeği” de öbür kefesine koyması ve daha baştan “şahsını” tercih etmesidir. Savaşla karşı karşıyayken Allah’a ve Peygamber’e itaat etmeye ilişkin bu emrin yer alması bu yüzdendir. Hiç kuşku yok ki, bu

emir, savaş esnasında son derece gerekli olan “kontrol” işlemlerinden biridir. Burada en yüce yol göstericilik, en üstün komuta merciine itaat söz konusudur. Halka komutanlık eden idareciye itaat de bundan kaynaklanır. Bu, gönülden gelen derin bir itaattir. Bu itaat, Allah için cihad etmeyen ve komutana olan bağlılığı Allah’a bağlılıktan kaynaklanmayan ordularda görülen askeri itaat gibi göstermelik bir disiplin değildir. Bu ikisinin arasındaki mesafe korkunçtur.

Sabır ise savaşa girişmek için gerekli olan bir sıfattır. Hangi savaş olursa olsun, ister insanın kendi içinde giriştiği savaş olsun, isterse muharebe meydanında düşmanla giriştiği savaş olsun, mutlaka sabretmek gerekmektedir: “Sabrediniz, çünkü Allah sabırlılar ile beraberdir.”

Allah’ın beraberliği, sabırlılar için başarının, düşmana üstünlük sağlamanın ve kurtuluşun garantisidir.”⁹⁵

Dağılıp Parçalanmak Çok Kötüdür

Hız. Peygamber Medine’ye geldiği günlerde Cüheyne kabilesi ona geldi ve dediler ki: “Sen aramıza geldin. Bize ahd ve söz ver de kavmi-mizle beraber sana gelelim!” Hız. Peygamber (s.a.v.) onlara ahid verdi, onlar da Müslüman oldular.

Hız. Peygamber Receb ayında Cüheyne kabilesinin yanında bulunan Benî Kinâne soyundan bir kabileye baskın yapmak için bizi yola çıkardı. Yüz kişiden azdık. Biz de gidip onlara baskın yaptık. Fakat oba halkı kalabalık olduklarından dolayı geri çekilmek zorunda kaldık ve Cüheyne kabilesine sığındık. Cüheyne kabilesi bize, “Niçin haram olan bir ayda savaşıyorsunuz?”⁹⁶ dediler.

95 Bkz. Fı Zilal, Enfal Suresi 46. ayetin tefsiri.

96 Araplar haram aylara çok saygı gösterir, asla o aylarda savaşmazlardı. Çünkü geçimleri bu barışa bağlıydı. Görüldüğü gibi İslam bunu kaldırmıştır. Artık şimdi “haram aylarda savaşılmaz” hükmü yoktur. Bu kabile yeni Müslüman olunca Peygamberimize itaat hakkında demek tam yetişmemişlerdi. Yoksa bu durumu sorgulamazlardı.

Biz de onlara, “Biz haram olan ayda bizi haram beldeden çıkarırlar!” dedik. Bunun üzerine bazılarımız diğerlerine “Peki, şimdi görüşünüz nedir?” diye sordu. Onlar da “Rasûlullah’a gidelim, ona haber verelim” dedi. Bir kısmımız da “Hayır, biz burada duralım” dediler. Ben ve birkaç kişi de “Kureyş kervanının yolunu keselim” dedik.

O zaman ganimetten kim ne ele geçirirse onun olurdu. Sonra biz kervanın bulunduğu tarafa doğru ilerledik. Arkadaşlarımız da Medine’ye dönüp durumu Hz. Peygamber’e anlattılar. Hz. Peygamber bu durumumuza öfkelenmiş, öyle ki yüzü kıpkırmızı kesildi ve “*Benim yanımdan hepimiz birlik olarak gittiniz. Şimdi parçalanarak bana döndünüz. Sizden öncekileri parçalanmak helâk etmiştir. Yemin ederim, ben sizin üzerinize bir kişiyi kumandan tayin edeceğim ki, o sizden daha hayırlı, açlığa ve susuzluğa daha sabırlıdır*” dedi.

Böylece bize emir olarak Abdullah b. Cahş el-Esedî’yi tayin etti. Abdullah, İslâm’da tayin edilen ilk emirdir.⁹⁷

Çıkan Sonuç

Bu olaydan iki durum anlaşılıyor:

Birincisi, özellikle savaşan askerlerin ihtilafa düşerek parçalanması çok kötüdür. Kendilerini de, milletini de helak eder. Asker demek disiplini ve birlik demektir.

İkincisi, lider veya komutan konuyu istişareye açacaktır. Herkes özgürce fikrini söyleyebilecektir. Meseleyi enine boyuna tartışarak inceleyecekler, bu esnada asla şahsiyet yapmayacaklar, sadece konuyu görüşeceklerdir. Sonuçta bir hüküm üzerinde birleşebilecekler ise ne âlâ, onu uygulayacaklardır. Bir hükümde birleşemezlerse, komutanın görüşüne veya son kararına itaat edeceklerdir. Asla meseleyi öyle sonuca bağlamadan yüz üstü bırakmayacaklardır. Zira bu tefrikaya ve par-

97 İmam Ahmed’den. Ayrıca İbn Ebi Şeybe, Begavi ve Beyhaki Delail’de zikretmişlerdir. Kenz, 7/60; İsabe, 2/287. Bkz. Kandehlevi, Hayatu’s-Sahabe, 2/99.

çalanmaya götürür. İşte asıl bu kararsızlık, ne yapacağını bilememek ve fikirde dağınıklık, felaketin ta kendisidir. Bu yüzden bu bahsi bitirince hemen istişare ve danışmayı usul ve adabıyla anlatacağız. Zira birlik ve beraberliğin en büyük sebeplerinden birisi de işte bu şura, yani konuyu danışmaya açma ve istişare etme meselesidir.

İtaat Bilinci

Bu konuda şöyle bir örnek verelim: Hz. Peygamber, içlerinde Hz. Ebubekir'le Ömer'in de bulunduğu bir askerî birliğin başına Amr İbnü'l-As'ı getirmişti. Hedefe varılıp da konaklanıldığında Amr İbnü'l-As ateş yakılmamasını emretti. Bunun üzerine Hz. Ömer öfkelenip ona hakaret etmeye kalkıştı. Hz. Ebubekir onu engelleyerek, "Hz. Peygamber, savaşı iyi bilmeseydi Amr'ı başımıza tayin etmezdi" dedi.

Bu sözler üzerine Hz. Ömer yumuşadı.⁹⁸

Zaten askerlik mesleği, komutanı sorgulamadan ona itaatı gerektirir. Askerlik demek, astın üstüne kesin itaat ettiği meslek demektir. Komutan bir hikmete binaen her konuda askere bilgi vermeyebilir. Ama onun kafasında bir plan ve strateji vardır. Harp anında bunu izaha zaten zaman bile olmayabilir. O yüzden özellikle de asker, meşru her emre itaat etmelidir. Yoksa akıbetleri korkunç olur.

Mesela ne mi olur?

Cevabını Hz. Ali versin mi?

Bir komutan anlatıyor: "Hz. Ali'nin hilâfeti devrinde bir grup askerim başında bulunuyordum. Bir gün Hz. Ali bize bir görev verdi. Bir müddet sonra 'Emrettiğim işi yerine getirdiniz mi?' diye sordu. Biz,

98 Beyhaki, 9/41 (Abdullah b. Yezid'den); Hakim, 3/42 (Abdullah b. Büreyde'den, o da babasından. Bu hadis "Hz. Peygamber, Amr İbnü'l-As'ı Zatü's-Selasil gazvesinden emir olarak gönderildi..." cümlesiyle başlamakta ve olayı benzer şekilde anlatmaktadır. Ayrıca Hakim "Bu hadis, isnadı sahih olmasına rağmen Müslim ve Buhari tarafından rivayet edilmemiştir" demektir). Bkz. Kandehlevi, Hayatu's-Sahabe, 2/110.

‘Hayır!’ deyince, ‘Allah’a yemin ederim ki ya size verilen emirleri yerine getirirsiniz, ya da Yahudiler’le Hristiyanlar boyunlarınıza biner’ buyurdu.”⁹⁹

Şu Bilince Bakar mısınız?

Çağımız dahil her devirde yaşayan asker sivil müslüman halk meşru ulu’l-emre, meşru veya mübah noktalarda, yani Allah Teâlâ’ya isyan olmayan yerlerde itaat etmek borcundadır. Müslümanların itaat bilinci de keskin olmalıdır.¹⁰⁰

Bu bilince dair çok ilginç bir hikayeyi anlatalım: Hz. Ömer, Kâbe’yi tavaf eden cüzzamlı bir hanımın yanından geçti ve ona, “Ey Allah’ın kulu! Müslümanlara eziyet etme! Sen evinde oturmuş olsaydın çok daha iyi olurdu” dedi. Kadın da bu emre uyararak evine çekildi ve dışarı çıkmaz oldu. Sonunda bir kişi onun yanına giderek, “Sana çıkmayı yasaklayan kişi öldü; artık çıkabilirsin” dedi. Ancak kadın, “Hayattayken itaat edip de öldüğünde isyan edemem” cevabını verdi.¹⁰¹

Madem ittifak, vahdet, söz ve iş birliği bu kadar önemlidir, madem ihtilaf, tefrika, ayrılık bu kadar zararlıdır, İslam toplumunu ve devletini yok etmeye kadar varan tehlikeleri davet eder, öyleyse şimdi ittifak ve birliği sağlayan, ihtilaf ve tefrikayı öldüren bir konuyu gündeme getirmemiz gerekir. O da istişaredir. Yani işleri ehli ile danışarak yürütmektir.

99 Kenz, 3/167 (İbn Ebi Şeybe, Şemir’den, o da bir adamdan) Bkz. Kandehevi, Hayatu’s-Sahabe, 2/115.

100 Bu konuda “İlim Ve İktidar” ile “İslamlaşma Bilinci” kitaplarımıza geniş bilgiler vardır, bakılabilir.

101 Kenz, 5/192 (İmam Malik, İbn Ebi Müleyke’den). Bkz. Kandehevi, Hayatu’s-Sahabe, 2/115.

BİRLİĞİ KORUYUCU TEDBİR: İSTİŞARE

İstişare İhtilafı Önler

İstişare kavramı, İslâm siyasî sisteminde büyük bir öneme sahiptir. Rasulullah (s.a.v.) bizzat kendisi idarî meselelerde sahabesiyle daima istişarede bulunmuştur. Bu kavramı söz ve uygulamaları ile anlatmış, hep önemine vurgu yapmıştır.

Az önce hilafet meselesinde kırgın ve kızgın olan Hz. Ali ve arkadaşları gerekçe olarak “bize danışılmadı” demişlerdi. Çünkü onlar istişarenin önemini biliyor ve bekliyordular. Bu ilke Rasulullah (s.a.v.) tarafından, Hz. Ali’ye öğretilmişti. Hz. Ali ona sordu: “Ey Allah’ın Rasulü, senin irtihalinden sonra hakkında ne Kur’an’da ne de sende bir şey bulamadığımız bir problemle karşılaşırsak ne yapalım?”

Rasulullah (s.a.v.) şöyle cevaplamıştır: “*Ümmetimden (Allah’a ve O’nun hükmüne) itaatkâr olanları bir araya toplayıp istişare için meseleyi onlara sor. Yalnızca bir ferdin görüşlerini esas alarak sakın karar verme.*”¹⁰²

Bu hadisi rivayet eden Hz. Ali’ye yıllar sonra halife olduğunda yönlendirilen tenkitlerden biri de, istişare etmemesi olmuştur. Hz. Ali Efendimiz buna şu cevabı vermişler: “Kiminle istişare edeyim? Bu konuda çevremde kim ne biliyorsa benden öğrenmiştir.”

Ama mesele sadece bilgi almak değildir. Bilindiği gibi insanlar dinlenilmelerini ve görüşlerine değer verilmesini isterler. Bunun aksine bir davranış onları huzursuz ve tatminsiz edebilir, gücendirip kırabilir, yalnızlığa ve küskünlüğe itebilir. Peygamberimizin istişaresi de, hem bir emri uygulamak, hem de onlara sevgi, şefkat ve merhametini göstermek, gönüllerini almak, değer verdiğini anlatmak, birlik ve beraberliği korumak, kin ve düşmanlıkların önüne geçmek, olabilecek yanlışları daha baştan yok etmek içindir. Üstelik istişarelerden bir hayli yararlanmışlardır da.

102 Alûsî, Ruhu'l-Meânî, ilgili ayetin tefsirinde.

Bu mesele çok önemlidir. Eğer bir konuda istişare edilse, ortaya genellikle iki güzellik çıkar. Ya en doğru fikir ortaya çıkarak herkes onu benimser. Ya da insan, “gerçi fikrimiz çoğunluk görmedi, ama bizi de adam yerine koyup danıştılar. Konuştuk, dinlediler. Öfkeye, hasede, ihtilafa gerek yok” der, sakın olur, çoğunluğa uyar, ul’ul emre, yetkili yöneticiye itaatte zorluk çekmez. Ama danışma ve dinleme olmasaydı, bunu bahane ederek kendi fikrinde ısrar edip enaniyetini devam ettirebilir, ihtilafa sebep olabilirdi.

İşte bu meseleye aynen ışık tutan o muhteşem ayet: **“Allah’tan bir rahmet dolayısıyla ki onlara yumuşak davrandın. Eğer kaba, katı yürekli olsaydın, çevrenden dağılır giderlerdi. Öyleyse onları bağışla, onlar için mağrifet dile. Ve (yapacağın) işler konusunda onlarla müşavere et. Bir kez azmedersen de artık Allah’a tevekkül et. şüphesiz Allah kendisine tevekkül edenleri sever.”** (Al-i İmran,159)

Bu ayet istişarenin ne derece önemli olduğunu gösterir. Çünkü indiği atmosfer, çok önemli bir istişare ve sonucunu anlatıyor. Uhud savaşı öncesiydi. Düşman saldırısı karşısında Hz. Peygamber (a.s) savaş stratejisi konusunda ashabını toplayıp danıştı. şahsî fikri şehir dışına çıkmak yerine Medine’de kalarak savunma savaşı yapmaktı. Fakat karşı görüş taraftarları fazla oldu. Bedir savaşına katılamayanlar, onlar gibi sevap kazanmak amacıyla Uhud’a çıkarak düşmanla göğüs göğüse savaşmak istiyorlardı. Onlar çoğunluk olunca Peygamber Efendimiz (s.a.v.) de onların fikrine uyararak Uhud’a çıktı. Savaş neticesinde bu fikrin iyi sonuç vermediği anlaşıldı. Kısmî bir bozgun yaşamalarına rağmen, ne peygamberimiz, ne de Müslümanların çoğunluğu asla bu yüzden istişarede meydana çıkalım diyenleri hiç eleştirilmediler. O görüş sahiplerine sitem etmemiş, kınamamış, hatta dile bile getirmemişlerdir. Bu da birlik ve beraberliği devam ettirmede çok önemli oldu.¹⁰³

Bu kısmî mağlubiyetin arkasından gelen ayetler, çok büyük acılar çekilmesine rağmen hemen bu savaş akabinde gelen bu ayetler, yine de

istişareyi emrediyordu. Demek ki danışmada büyük bir hayır ve bereket vardı. Öyleyse istişare asla terk edilemezdi.

Madem istişare, yani danışma, yani şura bu kadar önemlidir, öyleyse onu kısaca görelim.¹⁰⁴

İstişare bir kişi veya grubun fikrini, görüşünü alma, danışma demektir. Her ne kadar beynimizin bütün kapasitesini kullanamıyorsak da o, her işin üstesinden tek başına gelebilecek şekilde yaratılmamıştır. Çünkü onun yaratıcısı, bireysel veya toplumsal işlerde başkalarıyla istişare etmeyi, akıl danışmayı, işleri şura ile götürmeyi emrediyor: **“Yapacağın işlerde onlara da danış.”** (Al-i İmran,159)

Ashabını da bu yüzden övüyor: **“Onların işleri de kendi aralarında bir istişare iledir.”** (Şura, 39)¹⁰⁵

İstişare sadece en iyi, faydalı, doğru görüşe ulşamanın yanında az önce anlattığımız konu gibi başka sebeplerden de yapılması gereklidir: Mesela, bir mesele iki veya daha fazla kişiyi ilgilendirdiği halde, o konuda bir kişi karar verirse, diğerlerine haksızlık edilmiş olur. Bunun önlenmesi gerekir.

Yine ortak işlerde bir kimse tek başına karar vermek istiyorsa bu, ya kendi çıkarını gözetmesinden, ya da kendisini öbür kişilerden üstün görmesinden ileri gelir. Her iki durum da yanlıştır, ahlakî değildir, neticesi hayırlı olamaz. Kaldı ki müşterek haklar ve ortak işler hakkında karar vermek çok büyük sorumluluktur. Ahirette hesap vereceğine inanan hiç kimse, bu yükü tek başına yüklenmemelidir. İstişare yükü hafifletir ve ya ortadan tamamen kaldırır.

Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.)’in bizzat kendisi istişare ile emredilmiştir. Öyleyse hiç kimse istişareden muaf olamaz. O da, hayatında iş-

104 Konu hakkında bkz. Cemal Nar, İslam’ın Özeti, s. 345.

105 Kur’an-ı Kerim’de geçmiş kavimler anlatılırken de güzel istişare örneklerine rastlarız. Ama konumuz doğrudan istişare olmadığından onları hatırlatmakla geçiyoruz.

lerini hep istişare ile götürmüştür. Hatta hiç kimse O'nun kadar istişare etmezdi. Bedir, Uhut ve diğer savaşlara çıkarken yapılan istişareler ve farklı görüşlerin özgürce tartişılması meşhurdur.

Raşit Halifeler de devlet yönetiminde hep danışmayı devam ettirmişlerdir. Mesela halife seçimi, mürtetlerle savaş, şarap içenlere verilecek ceza, Irak arazisinin durumu gibi birçok konuda müşavere yapmışlardır. İstişarenin önemini iyi kavramış olan Hz. Ebu Bekir ve Ömer, sırf müteşar, danışman olarak hizmet almak için, alim ve görüş sahibi sahabilerin savaş, yerleşmek veya daha başka sebeplerle Medine'den ayrılmalarını istememiş, kendilerine gelen bu tür taleplere izin vermemişlerdir.

Zaten İslam hukukunda istişareyi terk ederek devlet işlerini tek başına halletmeye kalkışan devlet başkanı görevinden azledilir. Bu günkü meclis veya parlamentonun ilk uygulama örnekleri, hiç kuşkusuz asr-ı saadette yaşanmıştır.

İstişare heyeti faaliyetlerinde tamamıyla bağımsız, kararlarında özgür değildir. Allah tarafından ortaya konduğu üzere şeriatın açık emirleri istişare konusu değildir. Belki dinleme ve itat etme konusudur. Kur'an der ki: **“Ey iman edenler! Allah'a itaat edin. Peygamber'e itaat edin ve sizden olan ulu'l-emre (idarecilere) de. Herhangi bir hususta anlaşmazlığa düştüğünüz takdirde, Allah'a ve ahiret gününe gerçekten inanıyorsanız, onu Allah ve Resûlüne arz edin. Bu, daha iyidir, sonuç bakımından da daha güzeldir.”** (Nisa, 59)

Bu ayete göre müminler Kur'an ve Sünnet'in ihtiva ettiği tüm meselelerde Allah ve Rasulünün kararlarına tamamıyla bağlıdırlar. Allah ve Rasulünün verdiği kararlara riayet etmekten başka bir seçenekleri de yoktur. Ancak metnin ne anlama geldiği veya amacına tamamıyla ulaşabilmesi için pratiğe nasıl aktarılacağı gibi hususlar istişare konuları olarak müzakere edebilirler. Lakin Müslümanlar Kur'an ve Sünnet'te açıkça ortaya konmuş olan meseleleri tartişamazlar ve bu meseleler üzerinde kişisel görüş beyan edemezler.

Sonuçta istişare edilecek konuların, Kur'an ve sünnette açıklanma-
yan ve/ya onlara ters düşmeyen konularda olması gerekir. Çünkü dince
emredilen bir konuda istişare etmenin anlamı yoktur. O konuda istişa-
re, olsa olsa icraatın nasıl yapılması hususunda olabilir.

Kiminle istişare edileceği de önemlidir. Danışılacak insanların
dindar, adaletli, bilgili, sır saklayan ve danışılan konuda uzman olması
gerekir. Bu insanların sayısı, tespiti, seçim şekli, görevlerinin temek ka-
nunlara bağlanması gibi durumlar hakkında bağlayıcı bir nass yoktur.
Bu gibi durumlar tamamen Müslümanlara bırakılmıştır. Onlar zaman,
zemin, şartlar ve ihtiyaçlara göre bunları belirleyebilirler. Çağdaş dev-
letler bu gibi kurumlar kurmuşlardır. Müslümanların bu tür tecrübe-
lerden istifade etmelerine bir mani yoktur. Hikmet Müslümanların yi-
tiğidir. Nerede bulurlarsa alırlar.

Dikta ve faşist yönetimler istişareyi çok dikkate almazlar. Bu da bir
cahiliye adetidir. Müşaverede bulunmaksızın insanların meselelerini
yürüten herhangi bir kimse sadece bir diktatör olarak cahiliyeyi izle-
mekle kalmaz, aynı zamanda Allah'ın açık emirlerine karşı da gelmiş
olur. İslâm'ın müşavereye niçin bu kadar önem verdiğini biz bu yöneti-
me katılımın ilkelerinin devletler tarafından benimsendiği zamanımız-
da daha iyi anlıyoruz.

Daha önce de görmüştük, şûra, her zaman en iyiyi bilmek için de
olmayabilir. Şura aynı zamanda karşıdakine değer verdiğini göstermek,
gönül almak, insanları etkileyecek önemli kişileri doğru görüşe çekmek
ve ikna etmek, ayrılıkları aza indirmek gibi ya da daha başka güzellik-
leri gerçekleştirmek için de yapılır. Onun için İslâm'da danışma, yöneti-
ciler için bir zorunluluktur.

İstişare heyetinin üyeleri inançlarına ve bilgilerine uygun olarak
fikirlerini açıklayabilmeliler. Bu yüzden de tamamıyla hür olmaları ge-
reker. Korku, zorlama, kâr vaadi veya diğer baskılarla heyet üyelerinin
görüşlerini açıklamaları önlenirse artık buna istişare dışında bir ad bul-
mak gerekir. Cebir ve baskının hiçbir türüne mahal bırakmadan özgür,

samimi, tarafsız müşavere esastır; aksi takdirde tüm işlem hükümsüzleşecek ve müşaverenin sadece ismi kalacaktır.

İstişarede herkes düşüncesini rahatça, özgürce ve hiçbir şeyden çekinmeden açıklayabilmelidir.¹⁰⁶ Müsteşar, yani danışılan kişi emindir, güvencedir. Kendisi de güven vermelidir. Rasulullah (s.a.v.)’dan rivayet olunur ki: “Doğru olmadığını iyice bildiği halde kardeşine bununla nasihat eden kişi muhakkak onun güvenine ihanet etmiştir.”¹⁰⁷

Ancak her zaman bir fikirde birleşme olmayabilir. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bu durumlarda, kendi görüşünün aksine de olsa, çoğunluğa uyardı. Fakat, devlet başkanı yürütmeden sorumlu olduğu için, son onun olarak görüşü alınır diyen alimler de vardır. Müşavere heyetinin oy birliği ile ya da çoğunluğun oyuyla ulaşıp verdiği tavsiye, devlet başkanı tarafından da kabul edilmesi doğrusu sünnete en yakın olandır kuşkusuz. Yoksa “istişarenin ne gereği veya değeri var öyleyse?” denilebilir. Fakat bunun da cevabı bellidir:

Evet, vardır. Çünkü başkan, meclisteki tartışmalardan doğruyu yakalayabilir, kendi görüşünü kısmen veya tamamen değiştirebilir. Böyle bir imkan vardır. Hem biraz önce “şûra, her zaman en iyiyi bilmek için de olmayabilir, bunun başka güzellikleri de vardır” demiştik hatırlarsanız.

Hiç şüphesiz asrı saadette en etkin istişareler, devlet başkanı seçimleri sırasında yaşanmıştır. Rasulullah (s.a.v.) kurduğu devlette başkan olarak on yıl kadar yaşamış ve devletle ilgili bütün kararları sahabesiyle müşavere ederek almıştır: İnançları uğruna her tür fedâkârlıklarda bulunan ve büyük gayret gösteren ensar ve muhacirlerin ileri gelenleri onun müşavere heyetinin ilk üyeleri olmuşlardır. Toplum onlara güvenmekte, onlara saygı duymaktadır. Onlar da Resulullah (s.a.v.)’e bütün seferlerinde arkadaşlık etmekteydiler.

İlk halife Ebu Bekir (r.a.), açıkça ümmetin kısmî oylarıyla seçildiğini görmüştük. O, Rasulullah döneminde ensar ve muhacirin arasında ileri

106 Bkz. Cemal Nar, İslam’da Devlet Ve Siyaset, s.

107 Ebu Davud.

gelen kişilerle memleket meselelerinde istişarede bulunmuştur. Vefatından önce ensar, muhacirûn ve İslâm toplumunun diğer bölümlerinden Medine’de bulunanların ileri gelenleriyle görüşmüş; en güvenilir, en uygun ve en kabul edilebilir olarak Ömer (r.a.)’ı bulmuş, bu yüzden de Müslüman Devlet’in başkanı olarak O’nu tavsiye ederek görevlendirmiştir. Birçok halk gruplarıyla ayrı ayrı ya da topluca yaptığı sayısız istişare, görüşme, sohbet ve düşünme sonucu müslümanlara şöyle seslenmiştir:

“Halefim olarak gösterdiğim kişiyi emîriniz olarak kabul etmek istiyor musunuz? Allah şahidimdir ki, bu hususta en iyi sonuca ulaşmak için çevirmediğim taş kalmadı. Kendi akrabam olan birini aday göstermiyorum, halefim olarak Hattab oğlu Ömer’i gösteriyorum. Bu yüzden onu dinleyin, ona itaat edin.”

Orada toplanmış olan halk “Duyduk ve kabul ettik” diye karşılık verdiler. Sonuçta bu iş de büyük bir istişare sonucu gerçekleşmiştir. Bu yüzden muhalefet olmamış, olduysa da cılız kalarak toplumda ihtilaf çıkaramamıştır. Ancak Hz. Ömer’in halife seçiminde meşruiyet, halkın seçimidir. Ebu Bekir’in tavsiyesi önemli ve etkindir. Ama asıl karar, halkın kabulü ve biatıdır. Ancak bundan sonra Ömer (r.a.) “Devletin Başkanı”, “Emiru’l Mü’minin” olarak resmen İlan edildi.

Ömer (r.a.) ömrünün sonuna yaklaşırken bir sonraki Emîr’i belirli bir süre içinde kendi aralarından seçmeleri için müslürhanlar arasından en güvenilen en hak sahibi altı kişilik bir istişare heyeti tayin etti. Görev süresi içersinde müşavere heyeti bu vazifeyi aralarındaki en güvenilen, en hak sahibi kimseye, insanların genelde eğilimini ortaya çıkarmak için şehri dolaşacak olan Abdurrahman bin Avf’a havale ettiler. O da toplumun çeşitli kesimleriyle; erkekler, kadınlar, hatta okul öğrencileri, İslâm’ın diğer ülkelerinden gelerek Mekk’de hac görevini ifa edip sonra da Medine’yi ziyaret eden hacılarla görüştü. Umumî Hissiyatı bulmak için uzun süren yoğun çabalar sonrası müşavere heyetinin iki üyesinin, Ali ve Osman (r.a.) halkın geniş desteğine sahip oldukları sonucuna

ulaştı. Osman (r.a.) için müslümanların en büyük desteğini bulduğundan, Abdurrahman bin Avf onu Başkan - Emîr olarak açıkladı ve halk da onu liderleri olarak kabul etti.

Osman (r.a.)'ın acıklı ölümünden sonra, Rasulullah (s.a.v.)'ın bazı sahabeleri Ali (r.a.)'a gelip Emirlik vazifesini kabul etmesini istediler, çünkü bu sorumluluğu yüklenecek ondan daha uygun başka kimse yoktu. Ali (r.a.) başlangıçta bu isteği reddetti, ancak sahabeler ısrar ettiğinde; "Böyle olmasını istiyorsanız mescide gelin, çünkü benim Emîr kabul edilmem müslüman kitlelerin rızasına aykırı gizli bir tarzda olamaz." dedi. Halk toplanıp Rasulullah'ın (s.a.v.) mescidine ulaştıklarında ittifakla olmasa da büyük bir çoğunlukla Ali (r.a.)'ı emîr olarak kabul ettiler.

Ali (r.a.) ölümcül yarayı alıp ölmek üzereyken, büyük oğlu Hasan (r.a.)'ı kendilerine Emîr olarak kabul etmelerine izin verip vermeyeceği sorulduğunda, şöyle cevap vermiştir: "Ne böyle yapın derinine de bunu yasaklarım. Kendi isteklerinize göre karar verebilirsiniz."

Bu uygulamalar devlet başkanı seçimi ve müşavere metodu için bütün uygulamaları gösterir. Bu metot, daha sonrakilere örneklik oluşturmuştur. Ama kesin bir nass da değildir. Daha sonra ortaya çıkabilecek daha güzel usul ve yöntemleri bu gerekçe ile yok sayamayız. Burada vurgulanması gereken, İslâm Devlet Başkanının atama yoluna değil, seçim yoluyla gelmesi gereğidir. Bu yüzden veliahtlık sistemi geçersizdir. Darbe yoluyla ve zorbalıkla biat alarak birisini devlet başkan kabul ettirmek de hukuken geçersizdir. Bu mesele, zorlama ve kaba kuvvet olmaksızın müslüman halkın kendi hür iradesiyle karara bağlanmalıdır.

Müşavere heyetine seçilecek kişiler kabiliyetli, bilgili ve ayrıca insanların güvenine sahip olmak zorundadır. Burada sadece bilgi ve kabiliyetler değil, aynı zamanda insanların güvenine sahip kişilerin nasıl seçileceği sorusu ortaya çıkacaktır. İslâm herhangi özel bir seçim metodu ya da şekli için kesin ve sıkı kurallar ortaya koymamıştır; bu yüzden görevlerini yeterince ve etkili yapabilen, halkın da güvenine sahip bu tür insanları seçmemizi sağlayacak herhangi bir sistem İslâm'ın

Siyasî Sistemi içerisinde kabul edilebilir. Her ne kadar devlet başkanının ve onun müşavere ya da yasama kurulunun seçim şekli hakkında Kur'an ve Sünnet suskunsada, bu her iki makamda görev yapmaya ehil insanların kişilik ve nitelikleri gözönünde tutularak Kur'an ve Sünnet'ten özel ilkeler, kurallar çıkarılabilir. Burada olmazsa olmaz olan kural, hem devlet başkanı, hem de şura ve yasama heyeti üyeleri öncelikle Müslüman olmak zorundadır. Bundan sonra bilgili, ahlak ve ehliyet şartları gelir. Gayri müslimlerin ihtiyaçları için onlardan seçim veya atanma yoluyla istişareye üye alınabilir.

Şimdi yeni bir İslam toplumu kurulurken yapılan bazı istişareleri görelim. Görelim de yeni bir İslam toplumu ve devleti inşa ederken biz de usul ve metodumuzu öğrenelim, sahabe laboratuvarından ders alarak aynı neticelere erelim inşallah. Birbirimizi dinleyerek, fikir ve hareket birliği içinde, ihtilaf ve tefrikadan uzak, kendi devlet ve medeniyetimizi yeniden kurmak için çalışıp çabalayalım. O zaman Allah bizim de yâr ve yardımcımız olur, bizi de davamızda muvaffak eder.

Allah Teâlâ'nın emri gereğince Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.) işlerinde çok istişare ederdi. Belki de onun kadar istişare eden yok gibiydi. Bedir, Uhut ve Hendek savaşları öncesinde yaptığı uzun istişareleri hatırlarsınız. Şimdi size Bedir harbi sonrasında yaşanan bir şura olayını aktaralım:

Bedir Esirlerine Ne Yapmalı?

Hem Ömer, hem de İbn Ömer değişik kaynakların rivayetine göre şöyle anlatıyorlar: Bedr günü esirler getirildiğinde Rasûlullah (s.a.v.) ashâbı ile istişare etti, *"Bu esirleri ne yapmamızı uygun görürsünüz?"* diye sordu. Hz. Ebu Bekr, *"Ey Allah'ın elçisi, onlar senin kavmindir, senin aslındır. Onları hayatta bırak ve onlar hakkında teennî ile davran. Onlardan alacağımız kâfirlere karşı bize güç kuvvet olur. Sonra belki Allah onlara hidayet nasib eder de bize destek olurlar. Kim bilir belki Allah onlara tevbe nasib eder"* diye görüş bildirdi.

Allah'ın Rasûlü (s.a.v.), “*Sen ne dersin ey Hattab'ın oğlu?*” diye Hz. Ömer'e sordu. O da “Ben Ebu Bekr'in görüşünde değilim. Onlar seni yalanladılar, seni memleketinden çıkardılar. Yürü boyunlarını vur. Bana müsaade et filânın (bir akrabasının ismini söyledi) boynunu ben vura-
yım. Ali'ye müsaade et kardeşi Akil'in boynunu o vursun, Hamza'ya mü-
saade et kardeşi Abbâs'ın boynunu o vursun. Böylece Allah Tealâ bizim,
müşriklere karşı hiçbir dostluk beslemediğimizi bilsin. Bu esirler müşrik-
lerin büyükleri, ileri gelenleri, Önderleri ve komutanlarıdır” dedi.

Abdullah ibn Revâha da “Ey Allah'ın elçisi, bak hangi vadiye daha çok odun varsa onları o vadiye topla. Sonra vadinin ağaçlarını ateşe ver” diyerek Hz. Ömer'in görüşüne destek verdi.

Esirler arasında bulunan amcası Abbâs, “Akrabalarınıza ilişkisini ko-
paracak mısınız?” dedi. Allah Rasûlü (s.a.v.) hiç cevap vermeden hane-i
saadetlerine girdiler. Arkasından insanlar konuşmaya başladılar. Kimisi
“Ebu Bekr'in görüşünü kabul edecek”, kimisi “Ömer'in görüşünü kabul
edecek.” Kimisi de “Abdullah ibn Revâha'nın görüşünü kabul edecek.”
dediler. Biraz sonra Allah Rasûlü (s.a.v.) yanlarına çıktı ve şöyle dedi:

- Allah Tealâ bazılarının kalblerini yumuşatır da onları süttten daha yumuşak kılar. Yine Allah Tealâ bazılarının kalblerini katılaştırır da on-
ları taştan daha katı kılar. Senin misalin ey Ebu Bekr, Hz. İbrahim'in
misali gibidir ki “**Her kim bana tabi olursa bendendir. Kim de bana
karşı gelirse Rabbim hiç kuşkusuz Sen Gafur ve Rahim'sin.**” (İbrahim,
14/36) demişti. Ey Ebu Bekr, senin misalin İsa'nın misali gibidir ki “**Eğer
onlara azâb edersen hiç kuşkusuz onlar Senin kullarıdır. Eğer on-
ları bağışlarsan hiç şüphesiz Sen Aziz'sin, Hakim'sin.**” (Maide, 5/18) de-
mişti. Ey Ömer, senin misalin de Musa'nın misali gibidir ki “**Rabbim
mallarını sil süpür, kalblerine sıkıntı ver.**” (Yûnus, 10/88) demişti. Ey
Ömer, senin misalin Nuh'un misali gibidir ki “**Rabbim, yeryüzünde
kâfirlerden hiç kimseyi bırakma.**” (Nûh, 71/26) demişti. Sizler bugün fa-
kir ve yoksul durumdasınız. Onlardan hiçbiri size fidye vermeden ya da
boyunları vurulmadan dönüp evlerine gitmesinler.”

Hemen akabinde Allah üç âyetini indirdi:¹⁰⁸ **“Yeryüzünde küfrün belini kırıncaya kadar hiçbir peygambere esirleri olması yaraşmaz. Siz, geçici dünya malını istiyorsunuz, Allah ise âhireti(n sizin olmasını) istiyor. Ve Allah Aziz’dir, Hakim’dir. Eğer Allah’ın geçmiş bir yazısı olmasaydı aldığınız (fidye ya da ganimet) de size herhalde büyük bir azâb dokunurdu. Artık elde ettiğiniz ganimetten helâl ve temiz olarak yiyin. Allah’a karşı gelmekten sakının. Şüphesiz Allah çok bağışlayan-dır, çok merhamet edendir.”** (Enfal, 67-69)

Hz. Ömer anlatmaya devam ediyor: Allah Rasûlü (s.a.v.) Ebu Bekr’in söylediğine meyletti. Ertesi sabah Hz. Peygamber (s.a.v.)’e gittim. O ve Ebu Bekr oturmuş ağlıyorlardı. Ben, “Ey Allah’ın elçisi, bana, seni ve arkadaşını ağlatanı haber ver ki içimden ağlamak gelirse ben de ağlayayım, içimden ağlamak gelmezse hiç olmazsa ağlar görüneyim” dedim.

Allah’ın Rasûlü (s.a.v.), “Fidye almaları sebebiyle ashabının başına geleceklere ağlıyorum” buyurup yakınındaki bir ağaca işaretle *“O sebeple size verilecek azâb bana şu ağaçtan daha yakın olarak gösterildi,”* buyurdular ve Allah Tealâ **“Yeryüzünde küfrün belini kırıncaya kadar hiçbir peygambere esirleri olması yaraşmaz...”** âyet-i kerimelerini indirdi.

Muhteşem Bir Davranış

Uyeyne b. Hısn ve Akra b. Hâbis, “müellefe-i kulup”tan idiler. Bu iki azgın kabile reisini Peygamber Efendimiz (s.a.v.) mal ile idare eder, müslümanlara zarar vermelerini böylece önlerdi. Hz. Ömer ise İslam güçlendikten sonra bu mal ile susturmanın gereksizliğini görmüştü ve bu uygulamayı kaldırmak istiyordu. Hz. Ebubekir döneminde bu ikisi ona geldiler ve “Ey Rasûlullah’ın halifesi! Önümüzde çorak bir arazi vardır. Orada herhangi bir şey yetişmiyor. Eğer orayı bize verirsen ziraat ederiz” dediler. Hz. Ebubekir de istişare etti ve neticede o araziyi

108 Bkz. Müslim, Cihâd, 58; Ahmed, Müsned, 1/30-31,33; Taberî, Tefsir.10/31; Vahidî, age s, 165-166. Nakleden, Bedreddin Çetiner, Esbab-ı Nüzul, 1/430-432.

ikisine verdi. O arazi hakkında onlara bir de ahidname yazdırdı. Orada olmadığı halde Hz. Ömer'i şahid gösterdi.

O ikili ahidnameyi imzalatmak için gittiler. Hz. Ömer ahidnamenin içeriğine vakıf olduğunda onların elinden aldı, sonra da tükürüğüyle onu sildi. Onların ikisi de Hz. Ömer'e kızdılar ve onun hakkında kötü bir söz söylediler. Ömer onlara fikrini açıkça söyledi: "Hz. Peygamber, İslâm az ve güçsüz olduğu devrede sizinle ülfet eder, size müsamaha gösterirdi. Fakat Allah İslâm'ı aziz kıldı. Gidiniz, isterseniz var kuvvetinizle aleyhimize çalışınız. Eğer beni gözetirseniz Allah sizi gözetmesin!"

Onlar öfkeli olarak Ebubekir'e geldiler ve şeytan gibi tam da fitne çıkaracak sözü bulup söylediler: "Biz bilmiyoruz, sen mi halifesin, Ömer mi?" Ebubekir hem kendi olgunluğunu gösteren hem de onları susturan şu cevabı verdi: "O halifedir. İsteseydi size verirdi."

O sırada Hz. Ömer öfkeli olarak Hz. Ebubekir'e geldi ve "Şu iki kişiye vermek istediğin arazi senin midir? Yoksa bütün Müslümanların arazisi midir?" dedi. Hz. Ebubekir, "Bu, bütün Müslümanların arazisidir." dedi. Hz. Ömer, "O halde niçin Müslümanları bu araziden mahrum ediyor ve onu iki kişiye veriyorsun?" dedi.

Hz. Ebubekir, "Ben etrafındaki bu insanlarla istişare ettim. Bunlar 'Ver' dediler!" deyince Hz. Ömer, "Etrafındakilerle istişare ettiğin zaman bütün Müslümanlarla istişare etmiş gibi sayılır mı?" dedi. Buna gerek olmadığını Ömer de bilirdi, ama öfkeyle öyle demişti. Daha fazla konuşmak gereksizdi. Bunun üzerine Ebubekir tartışmayı şöyle bitirdi: "Ben daha önce sana, 'Sen halifelik için benden daha kuvvetlisin' dedim, fakat sen o zaman beni dinlemedin. Halifeliği benim boynuma attın."¹⁰⁹

Bu olaydaki Ebu Bekir Efendimizin olgunluğuna bakar mısınız? Hz. Ömer'in yaptığını ve söylediğini zamanımızda hangi devlet baş-

109 Kenz, 2/189, İbn Ebi Şeybe, İbn Asakir, Beyhaki, Yakup b. Süfyan ve Buhari, Tarih'inde rivayet etmiştir. İsa-be, 3/55, 1/59. Bu hadis Buhari'nin Tarih-i Sagir'inde Yakup b. Süfyan'a nisbet edilmiştir. Bkz. M. Y. Kandehlevi, Hayatu's-Sahabe, 2/93.

kanı yapabilir? Hele de adamın nefesine dokunacak “devlet başkanı sen misin, Falan mı? Sözüne nasıl bir cevap verileceğini az çok tahmin edebiliyorsunuz. Biz devlet idaresinde nice can dostların bazı fikir ayrılıklarından ötürü can düşmanı olmasa da nasıl muğber, kırgın olduklarını ve bir birlerinden alakayı kestiklerini gördük, biliyoruz. İşte bu olgunluk hem iş bitiriyor, hem de bu tür ayrılıkları önüyor. Boşuna değil, İslam devlet başkanı Müslümanların en alimi, en olgunu, en takvalısı olması gereği. İşte asr-ı saadet bu açıdan da bir örnek tir bizim için.

Bu davranış bir kere de olmamış anlaşılın. İşte benzer bir olay daha. Burada Ebu Bekir Efendimizin olgunluğuna bakar mısınız?

Bahreyn Haracı Meselesi

Bir gün Akra ile Zeberkan, para kokusunu almışlar ki Hz. Ebubekir’e geldiler ve “Bahreyn haracını bize ver, buna karşı kavmimizden artık bir tek kişinin bile irtidad etmeyeceğini tekeffül ederiz” dediler.

Lafa bak! Madem samimi Müslümansınız, para şartı koşmadan da İslam için çalışsanıza ya! Madem elinizden geliyor, size para verilse de verilme de iman için çalışmalısınız yani.

Her neyse, Hz. Ebubekir de buna razı oldu, hatta bir de ahidname yazdı. Aralarında sefirlik vazifesini Talha b. Ubeydullah yapıyordu. Bu ahidnamede bir kaç kişiyi de şahid gösterdiler ki, onlardan birisi de Hz. Ömer’di. Hz. Ömer’e şahidlik etmesi için haber getirildiğinde bu teklifi reddederek “Bu pek hayırlı bir iş değildir!” dedi.

Hatta ahidnameyi de yırtıp attı. Tâlha, Hz. Ömer’in bu hareketine öfkelenerek halifeye geldi ve “Sen mi halifesin, yoksa Ömer mi?” diye sordu. Hz. Ebubekir de “Halife Ömer’dir. Fakat ad benim” dedi. Bu olgun davranışı gören Hz. Talha, onu örnek alarak sükût etti.¹¹⁰ İşte ihtilaflar böyle olgun davranışlarla büyümeden bitiriliyordu.

110 Müntehabü'l-Kenz, IV/390. Bkz. Kandelevi, Hayatu's-Sahabe, 2/93-94.

Hız. Ömer'de İstişare

Hız. Ömer herkese danışırdı. Hatta kadınlarla bile istişare ederdi. Çoğu kez de kadınların görüşlerini uygun bulur ve onunla hükmederdi. Hız. Ömer ile Hız. Osman bir mesele çıktığı zaman Abdullah İbn Abbas'ı davet ederlerdi. O da Bedir ashabıyla beraber danışmanlık yapardı. İbn Abbas vefat edinceye kadar Hız. Ömer ve Hız. Osman'ın dönemlerinde fetva vermiştir.

Sa'd b. Ebî Vakkas şöyle anlatıyor: "Abdullah İbn Abbas'tan daha anlayışlı, daha hazır cevap, akıl yönünden daha mükemmel, ilim yönünden daha fazla, hilim yönünden daha genişini görmedim. Ben Hız. Ömer'i gördüm. Onu, çözümlmesi zor olan meseleler için huzuruna davet eder ve ona, "Bana müşkül bir mesele geldi" der ve İbn Abbas'ın dediğinden dışarı çıkmazdı. O ne derse öyle yapardı. Halbuki onun etrafında muhacir ve ensardan Bedir'e katılanlar vardı.

Hız. Ömer zor bir mesele baş gösterdiğinde gençleri çağırır, onlarla istişare eder, onların akıllarının keskinliğini kontrol ederdi.¹¹¹

şimdi onun gerçekten müşkil bir meselede nasıl istişareye önem verdiğini görelim: İnan meselesi ortaya çıkmıştı. Hız. Ömer Medine'den çıktı. "Sırar" denilen bir suyun üzerinde ordugâhını kurdu. Fakat halk Hız. Ömer'in ne yapacağını bilmiyordu. İnan'a doğru mu gidecek, yoksa kalacak mıdır?

Halk Hız. Ömer'den bir şey sormak istediğinde Hız. Osman'ı veya Abdurrahman b. Avf'ı gönderirdi. Hız. Osman'a, Hız. Ömer'in halife olduğu devrede redif deniliyordu. Redif, Arapçada idarecinin arkasında olan kişi demektir. Araplar, reislerinden sonra riyaset makamına geçmesini ümid ettikleri kişiye redif derlerdi.

Eğer Hız. Osman ile Abdurrahman b. Avf, Hız. Ömer'den bir şey elde edemezlerse üçüncü kişi olarak Hız. Abbas'ı gönderirlerdi. Hız. Osman,

111 Kenz, II/163 (İbn Sa'd, Beyhaki ve İbn Sim'anı'den) Kandehevi, Hayatu's-Sahabe, 2/94-95.

Hz. Ömer'den, "Kulağına hangi haber gelmiştir? Ne yapmak istiyorsun?" diye sordu.

Hz. Ömer, halkı namaza davet etti. Halk toplandı. Onlara İran'da meydana gelen hadiseyi haber verdi. Sonra halkın bu husustaki fikirlerini öğrenmek için onları dikkatle dinledi. Genel olarak halk, "Git ve bizi de beraberinde götür" dedi.

Böylece Hz. Ömer onların reyine girmiş oldu. Onları aniden terketmek de istemiyordu. Ancak güzel bir şekilde onların reylerinden çıkış yolunu arıyordu. Onlara, "Hazırlanınız, savaş tedbirlerinizi alınız. Ben kesinlikle gideceğim. Ancak bundan daha pratik bir görüş ortaya çıkarsa o zaman mesele değişebilir" dedi.

Sonra rey sahiplerine haber gönderdi. Peygamberin ileri gelen Sahabîler'inin hepsi yanına geldiler. Arap önderleri hep birlikte orada buluştular. Hz. Ömer onlara, "Bana fikrinizi söyleyiniz. Ben gitmek istiyorum" dedi.

Onlar istişare ettiler ve Hz. Ömer'in bizzat savaşa gitmemesine karar verdiler. Hz. Ömer'e, "Ordunun başına ashabdan birini tayin et ve onu arkadan takviye ederek destekle. Eğer fetih müyesser olursa zaten senin de Sahabîler'in de istedikleri budur. Yok, eğer fetih müyesser olmazsa, o zaman onun yerine başka birini tayin eder ve yeni bir ordu kurarsın. Senin bizzat ordunun başında bulunmaman düşmanın umudunu daha çok kırar. Allah Teâlâ, bize va'dettiği yardımı hiç bir zaman esirgemez" dediler.

Hz. Ömer halkı bir kez daha namaza davet etti. Askerler gelip toplandı. Hz. Ömer Medine'de yerine vekil bıraktığı Ali ile keşif kolu kumandanlığına tayin ettiği Talha'ya haber salarak onları çağırdı. Ordunun sağ ve sol kanatlarına Zübeyir'le Abdurrahman b. Avf'ı kumandan tayin ettikten sonra kalktı ve şu hutbeyi okudu:

"Ey insanlar! Allah, İslâm üzerinde Müslümanları toplamıştı. Kalplerin arasına ünsiyet koymuştur. İslâm'da hepsini kardeş yapmıştır.

Müslümanlar aralarındaki meselelerde bir vücut gibidirler. Vücudun bir parçasına isabet edenden, diğer parçaları da etkilenir. Müslümanlar bütün işlerini kendi aralarında istişare ile yapmalıdırlar. Müslümanların oyu ile yönetimi üzerine alan kimseye, bütün Müslümanların itaat etmeleri gerekir. Yönetimi üzerine alan da, Müslümanlardan görüş sahibi olanların görüşlerine uymalıdır. Ey insanlar, ben de sizlerden biriyim. Sizinle beraber gitmek için hazırlanmıştım. Fakat içinizdeki görüş sahiplerinin tavsiyesi üzerine sizinle beraber gitmekten vazgeçerek Medine’de kalmayı ve ordunun başına bir başkasını kumandan tayin etmeyi daha uygun buldum.”¹¹²

Amr b. Ma’dikerib cahiliye döneminde meşhur bir savaşçı idi. İslâm’a yetişti. Hz. Peygamber’e gelip iman etti. Hz. Ömer halife iken onu Kadisiyye’de bulunan başkumandan Sa’d b. Ebî Vakkas’a gönderdi. Amr, bu savaşta büyük yararlıklar gösterdi. Hz. Ömer onu Sa’d’a gönderirken şöyle bir mektup yazmıştı: “Sana her biri bin kişiye bedel olan Amr b. Ma’dikerib ile Züleyha b. Huveylid’i gönderiyorum. Savaş konusunda onlara danış, fakat kumandan yapma”¹¹³

Birlik İçin Başkan Gerek

İslam demek, cemaat olmak ve birlik demektir. Nerede bir İslam topluluğu varsa, muhakkak teşkilatlanmalı ve devletlerini kurmalı, başlarına da bir reis, bir başkan tayin etmelidirler. O da işleri istişare ile yürütmeli, son kararı verdiğinde herkes başkana itaat etmelidir. Her şehirde, her kasabada, her köyde muhakkak devlete bağlı başkanlar olmalı ve onlara itaat edilmelidir.

112 İbn Cerir, IV/83 (Seyf yoluyla). Ayrıca İbn Cerir bunu Ömer b. Abdulaziz’den rivayet ederken “Hz. Ömer, Ebu Ubeyde b. Mes’ud’un şehid olduğunu ve İranlıların Kisra ailesinden yeni bir şahın etrafında toplandıklarını haber alınca, Muhacir ve Ensar’ı savaşa çağırdı ve onlarla birlikte Medine’den çıkarak Sırar denilen yere kadar geldi...” şeklinde başlamak suretiyle rivayet ediyor. Bkz. Kandehevi, Hayatu’s-Sahabe, 2/95-96.

113 Heysemi, IV/319 (Tabaranî’den) Bkz. Kandehevi, Hayatu’s-Sahabe, 2/96-97.

Müslümanlar bir yolculukta bile olsalar, üç kişi olduklarında içlerinden birisini emir tayin etmeleri ve ona itaat etmeleri, Hz. Peygamber'im emridir. Kendisi de hep böyle yapmıştır.¹¹⁴

Bu itatin tek istisnası, günaha davet edilmektir. İşte o zaman itaat edilmemelidir. İsyan etmese bile, pasif direnme, sivil itaatsizlik hakkı vardır. Eğer başkan her önemli işini istişare ile yapıyorsa, zaten günah olan bir emir ve iş de Müslümanların istişaresinden asla çıkmaz.

Sonuçta “Halika, yani Allah’a isyan olan yerde mahluka itaat yoktur. İtaat ancak meşru olanda gerekir”¹¹⁵ hadisi en temel ilkelerimizdendir.

Nasıl Bir Başkan?

Aslında “Müslümanların başkanı nasıl olmalıdır?” sorusunun cevabını az önce vermiştik. Bizim bu konuda iki kitabımız var.¹¹⁶ Konu orada enine boyuna işlenmiştir. Ancak burada şunu söylemek isteriz. Müslümanlar emaneti ehline vermek zorundadırlar.¹¹⁷ O yüzden devlet başkanı seçerken de, daha alt birimlere idareci seçerken de bu ilkeye dikkat ederler. Onlar yakınlık ve uzaklık, maddi manevi fayda ve kazanca bakmaksızın, işe akıl, ilim, takva ve nihayet iş görececek sağlık bakımından en uygun birisini seçmelidirler.

Kitabımızı bu bakımdan çok hoş ve ilginç bir hikaye ile bitirmek istiyorum:

114 Kenz, III/344 (Bezzar, İbn Huzeyme, Darakutni ve Hakim'den). Bkz. Kandelevi, Hayatu's-Sahabe, 2/100.

115 Buhârî, âhâd 1; Müslim, imâre 39-40; Ebû Davud, cihad 87; Nesâî, bey'at 34; İbn Mace, cihad 40; Ahmed b. Hanbel, 1/94, 400, 4/426, 427, 432, 436; 5/66, 67, 70, 325, 329

116 Bkz. *İlim Ve İktidar, İslam'da Devlet Ve Siyaset*.

117 “Allah, size, emanetleri mutlaka ehline vermenizi ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle hükmetmenizi emrediyor. Doğrusu Allah, bununla size ne güzel öğüt veriyor! Şüphesiz ki Allah, hakkıyla iştiridir, hakkıyla görendir.” (Nisa, 58)

Ŗikayet Edilen Vali

Halid b. Mağân Ŗöyle anlatıyor:

Hiz. Ömer, Said b. Âmir b. Hızıyem el-Cumahî'yi bizim baŖımıza Humus valisi olarak tayin etmiŖti. Sonra bir gün Humus'a geldiğinde "Ey Humuslular! Valinizden memnun musunuz? Onu nasıl buluyorsunuz?" diye sordu. Onlar da memnun olmadıklarını Ŗöylediler. Hiz. Ömer, "Peki Ŗikayetleriniz nelerdir?" diye sordu.

Halk Ŗöyle dedi: "Dört Ŗeyden dolayı kendisinden Ŗikayetçiyiz" dediler ve tek tek anlattılar. Hiz. Ömer her Ŗikayet için de "Bu büyük bir hatadır" dedi.

Bunun üzerine Hiz. Ömer, vali Said b. Âmir ile Humusluları bir araya getirdi ve "Ey Rabb'im! Bu zat hakkındaki düşüncelerimi yanlıŖ çıkarma" diye dua etti. Sonra da Humuslulara, "Validen Ŗikayetiniz nedir?" diye sordu. Valiye de "Her soruya gizlemeden açıkça cevap var" dedi.

Onlar da valinin huzurunda daha önceki Ŗikayetlerini tekrar ettiler: "Birincisi güneŖ iyice çıkmadıkça görevinin başına gelmiyor."

Vali Said b. Âmir Ŗu cevabı verdi: "Allah'a yemin ederim ki istemeyerek de olsa bunların sebebini Ŗöyleyeceđim. Ailemin hizmetçisi yoktur. Bütün işleri kendisi yapar. Ben de yardım olsun diye onun hamurunu yoğuruyor; mayaya gelmesini bekleyerek ekmeği piŖiriyorum. Sonra da abdest alıp görevimin başına gidiyorum."

"İkinci Ŗikayetimiz, geceleri hiç kimseyi kabul etmez ve hiç kimseyle konuşmaz" dediler. Vali Ŗöyle cevap verdi: "Bunu Ŗöylemek de hoŖuma gitmiyor ama çaresiz Ŗöyleyeceđim: Ben gündüzümü onlara, gecemi de Allah'a verdim."

"Üçüncü Ŗikayetimiz, onun ayda bir günü vardır ki evinden hiç çıkmaz" dediler. Vali, "Elbisemi yıkayacak bir hizmetçim olmadığı gibi ikinci bir elbisem de yoktur. Evimden çıkmadığım gün onu yıkıyor ve kurumasını bekliyorum. Sonra onu ovalayıp giyiyorum. Ama o zamana kadar da gün sona eriyor" diye cevap verdi.

“Sonuncu şikayetimiz, bazı günler titremeye tutulup bayılıyor ve hiç iş görmüyor” dediler. Vali buna da şöyle cevap verdi: “Şehit sahabi Hubeyb b. el-Ensârî'nin Mekke'de öldürülüşü sırasında ben de oradaydım. Henüz Müslüman olmamıştım. Müşrikler onun bazı organlarını keserek hurma ağaçlarının üzerine koydular ve sonra ona ‘Şu anda Muhammed’in senin yerinde olmasını ister misin?’ diye sordular. O da şöyle dedi: ‘Allah’a yemin ederim ki ben şu anda ailemin içinde, çoluk çocuğumun arasında bulunmayı, Muhammed’in ayağına batacak bir dikene değışmem’ cevabını verdi ve sonra da ‘Ya Muhammed!’ diye bağırıldı.

Ben o sırada müşriklerden olduğumdan Hubeyb'e hiçbir yardımda bulunamadım. İşte ben o zamandan beri vicdan azabı çekiyor ve Allah Teâlâ'nın beni bağışlamayacağını düşünüyorum. Bu düşünceye daldığım bazı zamanlar da düşüp bayılıyorum.’

Hız. Ömer, “Benim bu zat hakkındaki düşüncelerimi doğru çıkaran Allah'a hamdolsun” diyerek valiye bin dinar yolladı. Bununla işlerini düzene sokmasını istedi.

Büyükük Böyle Olur

Parayı gören valinin hanımı sevinerek, “Bizi zengin kılıp senin hizmet etmene gerek bırakmayan Allah'a şükürler olsun” dedi. Ancak vali, hanımına, “Bunu daha hayırlı bir yere harcamamızı istemez misin? Onu öyle birine vereceğiz ki o da bize bunun karşılığını en muhtaç olduğumuz bir sırada verecektir” dedi.

Karısı bu yatırıma razı oldu. Bunun üzerine vali güvenilir bir adamını çağırıldı ve parayı beş on keseye bölüp ona vererek “Şu keseyi falan zatın dul hanımına ver. Şunu falan zatın yetimine, şunu da falan kişinin fakirlerine götür” dedi.

Böylece paranın tamamını Allah rızası için dağıttı. Elinde çok az bir şey kaldı. Onu da hanımına vererek “Artık bunu da sen infak edersin!” dedi ve işine gitti.

Döndüğünde hanımı, “O paradan bizim için hizmetçi tutacak kadar bir şey ayıramaz mıydın?” dedi. Vali, “O verdiklerimiz, en muhtaç olduğumuz bir zamanda bizlere geri verilecektir” karşılığını verdi.¹¹⁸

İşte Allah Teâlâ’ya ve ahiret gününe iman bir insanı böyle faziletli kılar ve topluma adalet ve hakkaniyete uygun olarak en güzel biçimde hizmet ettirir. Keremi bol, lütfu büyük, ihsanı şahane, nimeti sonsuz, rahmeti engin, bağışlaması misilsiz, sevgisi cezbeden Allah Teâlâ’dan yalvar yakar dilenip isteriz ki bizim nefsimizde de bu imanın tesirini halk etsin. Bizi de bu iman ve güzel ahlak ile kemale erdiresin. Bizi kulluğuna kabul etsin. Bizi sevip razı olduğu nebiler, sıddıklar, şehitler ve salihlere yoldaş eylesin, cemalini seyir ile sevinçten bayılsın.

Amin, yâ Rabbel alemin!

II. BÖLÜM
İSLAM BİRLİĞİNİN ANA UNSURLARI

İSLAM TOPLUMU

Önceki bölümde birliğin temellerini görmüştük; İslam'a iman ve bu iman kardeşliğinin gereğini yaşamak. Bu birliğe zarar veren her türlü tefrikadan, bölünme ve parçalanmadan kaçmak, özellikle de imana dayalı bu birliği bozan en büyük fitneden, en korkunç bela ve musibetten, yani o lanetli ırkçılıktan kaçınmak.

Hiç şüphesiz temel sağlam olursa, onun üzerine muhkem binalar inşa etmek mümkün olur. İnsanlar toplu yaşamak zorunda olan varlıklardır. Bu yüzden bu sağlam fertlerden, sağlam bir toplum ve devlet kurmak mümkün olur. Çürük tahtalardan yapılmış ve iyi de süslenip boyanmış bir gemi, her ne kadar ilk bakışta göze muhteşem gözükse de, denize indirilip biraz yol alınca, hele bir de fırtına kopunca, aslında o görüntünün nasıl bir aldatmaca olduğu belli olur ve büyük bir felaket kaçınılmaz hale gelir. Devlet ve toplumlar da böyledir. Ancak sağlam fertlerin oluşturduğu bir toplum ve devlet, mutluluk ve refah içinde varlıklarını devam ettirerek büyük medeniyetler inşasına muvaffak olur.

İşte bu yüzden dinini iyi öğrenen ve samimiyetle yaşayan müslümanlar, birlik ve beraberlik için çalışıp çabalar, bu uğurda fedakarlıklar yapar ve bunun hayırlı neticesini de bir İslam toplumu inşa ederek devletlerini kurmakla ve bütün ümmeti kapsayan bir İslam medeniyetini inşa etmekle daha dünyada peşinen görmüş olurlar. Hiç şüphesiz ahiretteki mükafatları bundan kat be kat büyük olacaktır. İşte bu yüzden birlik ve beraberlik deyince bunun tatlı meyveleri ve hayırlı neticeleri olan toplum, vatan, devlet ve ümmet gibi kavramları yakından görmemiz gerekir diye düşünüyorum. O yüzden sırasıyla bu kavramları kısaca da olsa görelim.¹¹⁹

119 Daha fazla bilgi için bu ve benzeri kavramları geniş olarak işlediğimiz şu kitabımıza bakılabilir: *İslam'da İrkçılık Ulusalılık Milliyetçilik*, Özgü y.

Toplum deyince aklımıza gelen, sosyal ihtiyaçlarını karşılamak için karşılıklı etkileşen ve ortak bir kültürü paylaşan çok sayıdaki insanın oluşturduğu bir birlikteliktir.

Bir toplumun bazı unsurları ve özellikleri vardır. Bunların en büyük ve en başta gelenleri halk, toprak ve dindir. Öyleyse üç büyük özelliği şöyle sıralayabiliriz: Ortak bir halk, ortak bir din ve ortak bir coğrafi mekân, yani yurt, yani vatan.

Bir toplumda işleri farklı temel meslek gruplarından oluşmuş kesimler ve farklı olgular vardır. Mesela din, aile, ekonomi, siyaset, eğitim, gelenek, görenek ve eğlenme tarzları bunların belli başlı öğeleri sayılır. Toplum ortak bir dil, giyim kuşam, örf ve adetler, töreler gibi benzer davranış biçim ve tezahürleriyle de kültürel olarak benzer gruplardan oluşur. Her toplum hayat tarzı ve kültürü az çok diğerlerinden farklıdır. Bir toplumun en büyük özelliği ise işbirliğinin yaygın olmasıdır.

Bu özellikleri göz önüne alarak toplumu şöyle tarif edebiliriz: Toplum, ortak bir mekânda birliktte yaşayan, temel sosyal ihtiyaçlarını tatmin etmek için çeşitli gruplar içinde iş birliği yapan, ortak bir inanç ve kültüre bağlı olan ve belli bir sosyal birikim olarak faaliyette bulunan kişilerin örgütlenmiş işbirliğidir.

Bir başka ifadeyle toplum, tarihsel gelişme içinde, aynı toprak parçası üzerinde birliktte yaşayan, ortak bir kültürü, ortak bir inanç ve uygarlığı olan, hayatlarını sürdürmek ve birçok temel çıkarlarını gerçekleştirmek için işbirliği yapan insanların tümüdür. Bu açıdan millet, kavim, kültür gibi kelimelerle müşterek anlamları paylaşan bir kavramdır.

Bir toplum sosyal ilişkiler içinde kurumları, gelenekleri, örfleri, ölçüleri, ilkeleri, kısacası sosyal alanda gözlemlenebilecek tüm özellikleri üretir. Bunlara aynı zamanda, “insanın meydana getirdiği unsurlar” anlamında “kültür” adı da verilmektedir. Bu bakımdan toplum ve kültür birbirlerini yansıtmaktadır. Bu sebeple kültürün çeşitli kurumlarıyla toplum, zaman zaman eş anlamda kullanılmaktadır. Mesela dini bir grup-

la eş anlamlı olarak, “Müslüman toplumu”; devletle eş anlamlı olarak, “Türk toplumu” deyimleri kullanılabilir.

“İslam toplumu” deyince aklımıza Müslümanların meydana getirdiği toplum gelir. Burada toplumun davranış kalıpları İslam’a ayarlanmıştır. Elbette azınlıklar da olacaktır ama bu toplumun her bir ferdi İslamî değerleri kişiliğine mal etmiştir. Bu topluma ait bir birey olma durumunu gönüllü olarak kabullenmiş ve severek katılmıştır. Bunun tabii sonucu ise o fertlerin toplumun temel kanunlarından, inanç ve alışkanlıklarından, örf ve adetlerinden tutun da devlet yönetimine, kurumların işleyişine, hatta ilim yöntemlerine kadar uzanan temel disiplinleri benimseyip kabullenmesidir.

Bu yüzden İslam toplumunda aile, akraba ve arkadaş grupları, okullar, kitle iletişim araçları dini öğrenme ve topluma gönüllü katılma çabalarında çok önemli unsurlardır. Çünkü bir toplumun can damarı, fertler arasında inanç ve işbirliğini, katılım ve iletişimi doğru sağlamadadır. Bunu sağlamada çevre çok önemlidir. Çünkü toplumda bir yer edinme anlamında “konum, yer, değer, statü”, fertlerin hiçbir katkısı ve etkisi olmadan, toplumun kendi kabul ettiği bazı ölçülere göre elde edilmiştir. Bu ise genellikle onların kendi yetenek, çaba ve başarılarına göre kendilerinin elde ettikleridir. Bu bakımdan fertlerin birbirleriyle ilişkili birtakım davranış kalıplarını benimseme ve yaşama konusunda başarılı olması için, dolayısıyla fert ve toplum olarak sağlık ve mutluluğu kazanabilmek için, o ilişkiler ağının, o toplumsal rolün önemi çok büyüktür.

Bu başarı nasıl kazanılabilir?

Bize göre bunun yolu, insanın yaratıcısı ile sağlıklı bir iletişime geçmesidir. Bu ise, yaratıcıyı ve onun iradesini iyi tanımak, isteklerinde ona tam teslim olmaktır. Bunun anlamı, İslam’ı gönüllü kabullenmek ve öğrenip yaşamaktır. Çünkü Allah Teâlâ’nın iradesi İslam olarak tecelli etmiştir. Bu tecelli edişin öteden beri işleyen en sağlıklı yöntemi, insanların kendi aralarından iyi bildikleri, temiz ahlaklı, doğru dürüst yaşayan, her bakımdan güvenilen, akıllı mantıklı insanların, insan ile

yaratıcısı arasındaki iletişim aracılığıdır. Biz bunu, İslam'ın “peygamberlere iman” öğretisinde buluyoruz.

İslam açısından dine yaklaşırken, önce onun “insan” hakkında söylediklerini bir ön bilgi olarak öğrenmemiz gerekir. Biz bir önceki başlıkta bunu verdiğimiz için mutluyuz. O yüzden birçok sözü tekrar etmekten kurtulmuş bulunuyoruz. nk insan için geçerli olan her durum, iyilik veya kötülük, başarı veya başarısızlık, genellemede toplumu da aynı doğrultuda etkiler. nk toplumlar bireylerden meydana gelirler. Onun için toplumun saadeti, huzuru ve temizliği, bireyin saadeti, huzuru ve temizliğine bağlıdır. rk tahtalardan sağlam bir gemi inşa edilemeyeceği gibi, bilgisiz, görgüsüz, huzursuz bireylerden de güzel bir toplum inşa etmek mümkün değildir. “Ne olur inşa edilirse?” diyene, “denize girersen, görürsün” denilir. Bu vaziyet, içinde yaşadığımız zamanda acı bir geek olduğu kadar, dinler tarihi, genel tarih ve sosyal bilimlerin de bize kesinlikle bildirdiği bir geçektir.

İslam ta başından beri bu geeği insanlara iletme gelmiştir. İnsan ve nihayet toplum, kendi huzur ve saadeti için, söz dinleyen, öğütlerden yararlanan, tarihî tecrübelerden ders alan bir varlık olmak zorundadır. Bizden önce yaşamış olanların yaptıklarından ders almalı, bize bahşedilen akıl ve zek gibi nimetlerimizle iyi ile kötüyü, doğru ile yanlışı ayırt etmeli, kendimizi sürekli gözetmeli, iyi ahlakımızı geliştirmeli, kötü huy ve alışkanlıklarımızı gidermeye gayret etmeliyiz. şüphesiz bunların olabilmesi için insanın önce Allah'ı bilmesi, sevmesi ve ona samimiyetle ibadet etmesi elzemdir. Geek saadet, huzur, i temizliği ancak ve ancak Allah'ı bilmek ve sevmekle mümkündür.

İnsanın içindeki kötü huy, güdü, şehvet, istek, hırs ve ihtiraslardan büsbütün arınması ve korunmasının Allah Te'ya iman ve teslimiyetten başka bir yolu yoktur. nk insanın bütün arzu, istek ve ihtirasları, bedeninde geekleşmektedir. Bedenin ise ölümlü olduğu açık seçik bir geçektir. Ölüm endişesini yenen yegne unsur, Allah'a iman ve itaattir. Sonra “ahirete” iman ve ona dünyada hazırlanmaktır. Bu iman ve ita-

at, bu bilgi ve hazırlık, insana sonsuz bir zevk bahşetmektedir; ahiret mutluluğu!¹²⁰

İşte bu bilgi, bu amel ve arınma, her ne kadar sonuçta fâni olup tez geçse de, hiç şüphesiz ahiretten önce dünya mutluluğunu sağlamaktadır. Lakin asıl olan ahiretteki hayattır. Çünkü insanın orada, ölümsüz bir ebedilik, kesintisiz bir zevk, katıksız bir sevinç, zevalsiz bir zenginlik, kusursuz bir olgunluk ve minnetsiz bir nimet ve hakiki bir izzet içindedir. Orada gözlerin görmediği, kulakların işitmediği, dillerin diyemediği, akla hayale gelmeyen nimetler ve zevkler içinde yaşayacaktır. İşte buna iman etmenin, bunu bilmenin Müslümanlara verdiği saadet, huzur, güven ve tatmin duygusunun dünyaya bir yansıması olacaktır. Kuşkusuz bu iman, bu bilgi, dünya saadetinin de en büyük sebeplerindendir. Nihayet iman, mutluluğun en önemli kaynaklarından.

Görülüyor ki saadetin, huzurun, itminanın kaynağında Allah Teâlâ'ya iman, O'nu bilme ve sevme, ona ibadet ve itaat ile ubudiyet/kulluk vardır. Zira Allah'ı bilmenin en büyük faydası, hiç şüphesiz insanı, O'nun rızasını kazandıracak amellere, davranışlara iletmesidir. İhlasla ve O'nun istediği ölçüler çerçevesinde bir amele. İman, "olmazsa olmaz" olandır ama amelsiz ilmin de bir değeri, yani faydasız bir ilmin de değeri, herhalde yok gibidir.

Bütün bu iyi işlerin, amellerin ve erdemlerin amacı Allah rızasını kazanmaktır. Faydası ise, kişiyi arındırmak, kalbini temizlemek, nefsi-ni tezkiye etmektir. Yani her türlü olumsuz düşünce ve davranışlardan arındırmaktır. İşte bireyin saadeti, huzuru, doymuşluğu buradadır.

Bu aynı zamanda mutlu ve sağlıklı bir toplumun da temel unsurudur. Bu toplum birbirlerine iman, sevgi, saygı, kardeşlik, birlik, bütünlük, yardımlaşma, dayanışma duyguları ile bağlıdır. İşte İslam birliğinin temelinde böyle bir birey ve toplum vardır.

120 Daha fazla bilgi için bkz. Cemal Nar, *İmanın Kıymeti ve Korunması*, Toprak y.

Bu toplumun ilk oluşum sürecinin ne kadar zor ve zahmetli olduğunu biliyoruz. Bu yüzden asr-ı saadette yaşanan olayları sürekli okuma gereğine inanıyoruz. Bu kitabımızda da bu birliğe götüreren değerlerin bir bölümünü yazmak istiyoruz.

İSLAM ÜMMETİ

Ümmet, Arapça bir kelime olup “emme” fiilinden isimdir. Çoğulu “ümem”dir.¹²¹ Sözlükte ana, yol, din, cemaat, aile, nesil, boy, zaman anlamlarına gelir. İstilahta ise kendi irâdeleriyle veya bir zorunluluk neticesinde aynı yerde, aynı zamanda veya aynı dine tabi olma, aynı Peygamber’e uyma neticesinde bir arada yaşayan insan topluluğudur. Âlimlerin çoğu, ümmet kelimesini “aynı dine tabi olanlar” şeklinde kullanmışlardır. Buna göre Müslümanlara “ümmet-i Muhammed” denir.¹²²

“Ümmet” ve “ümem” kelimeleri Kur’ân’da altmış küsur yerde geçmektedir.¹²³ Biz kelimenin değişik anlamlarını içeren bazı ayetleri oradan iktibas edelim: **“İnsanlar bir tek ümmet idi. Allah peygamberleri, müjdeciler ve uyarıcılar olarak gönderdi; onlarla beraber, anlaşmazlığa düştükleri konularda insanlar arasında hükmetmek üzere, içinde gerçekleri taşıyan Kitabı indirdi. Kendilerine Kitâb verilmiş olanlar, kendilerine açık deliller geldikten sonra, sırf aralarındaki kıskançlıktan ötürü o (Kitâb hakkında ayrılığa düştü(ler). Bunun üzerine Allah, kendi izniyle inananları, onların üzerinde ayrılığa düştükleri gerçeğe iletti. Allah, dilediğini doğru yola iletir.”** (Bakara, 2/213); **“Bu sizin ümmetiniz bir tek ümmettir; ben de sizin Rabbinizim, bana kulluk edin (benden korkun)!”** (Enbiyâ, 73/92; Mü’minûn, 74/52) Bu âyette ümmet, toplumsal din anlamındadır.

“Siz, insanlar için çıkarılmış en hayırlı bir ümmet oldunuz. İyiliği emreder, kötülükten men edersiniz ve Allah’a inanırsınız.” (Âl-i İmran, 3/110); **“İçinizden hayra çağırın, iyiliği emredip kötülükten men**

121 Bkz. Râğıb el-İsfahânî, el-Müfredât, İstanbul 1986, 27, “emme” mad.

122 Bkz. Şamil İslam Ansiklopedisi, “Ümmet” md.

123 Bkz. Süleyman Ateş, Kur’an Ansiklopedisi, Kuba Yayınları: 22/5-9.

eden bir ümmet olsun. İşte onlar kurtuluşa erenlerdir.” (Âl-i İmran, 3/104) Bu âyetlerde ümmet din bağıyla birbirine bağlı cemâat anlamındadır.

“Andolsun, onlardan azabı sayılı bir ümmete erteleseک ‘Onu tutan nedir?’ derler.” (Hûd, 52/8) **“Bir ümmet sonra anımsadı.”** (Yûsuf, 53/45) Bu âyetlerde ümmet “süre” anlamındadır.

“İbrahim, Allah’ı birleyerek O’na itaat eden bir ümmet idi, müşriklere değildi.” (Nahl, 70/120) Bu âyette ümmet lider, önder anlamındadır.

“Siz, insanlar için çıkarılmış en hayırlı bir ümmet oldunuz. İyiliği emreder, kötülükten menedersiniz ve Allah’a inanırsınız.” (Al-i İmrân, 94/110) Bu âyette ümmet “dinbirliğine dayalı toplum” anlamındadır.

Bu kavram daha birçok ayet konu edilmektedir. Hadis-i şeriflerden de buna kavrama birkaç misal verelim isterseniz.

Resûlullah (s.a.s) Efendimiz de buyururlar ki: *“Bu ümmet (İslâm ümmeti), diğer ümmetlere karşı üstün kılındı.”*¹²⁴

*“Her ümmet kendi peygamberine tabi olur.”*¹²⁵

İslam, ümmet dahilindeki her milletin kendi dilini, edebiyatını, şiirini, kültürünü yaşayıp devam ettirmesini çok tabii olarak kabul etmiştir. Kur’ân ve sünnetin Arapça olması, birlik ve beraberliği getirdiği gibi, bu dilin haliyle ümmet içinde tabii bir şekilde yükselmesini de sağlamıştır. Ancak ümmet olarak Müslümanların ibâdet dili Arapçadır. Kur’ân Arapça olduğu için, başka dillere tercüme edilen meallerin Kur’an’ın bizzat kendisi olmadığı ve sayılmadığı için, namazdaki süre ve duaları Arapça okumak gerekir.

Ezan da bir İslam şiarı, yani sembolü, remzi olduğundan, üstelik dünya çapında birlik ve beraberliğe sebep olduğu için bir sünnet olarak Sevgili Peygamberimizin (s.a.v.) dudaklarından alındığı gibi okunmaktadır. Müslümanlar bu konuda bu zamana kadar bir sıkıntı yaşamamışlar,

124 Ahmed b. Hanbel, 5/383.

125 Buharî, Tefsir sure 17,11.

bunu seve seve yapmışlar, bunu yaparken de akıllarına asla “Arapçılık” gelmemiştir.

Ne var ki son asırlarda yeniden hortlayan ırkçılık hastalığı ile kimi ırkçılar bu durumu dillerine dolamış, “her millet kendi diliyle ibadet etmeli” diyerek ümmet birliğini parçalamak istemişlerdir. Ancak yüzleri kara olarak kalmaya mahkumdurlar. Çünkü ümmetin kahir ekseriyeti çok şükür bu lanetli düşünceyi reddetmektedirler.¹²⁶

Ümmeti tanımada son olarak şunu da söyleyelim, Hz. Muhammed (s.a.v.) Son Peygamber olunca, artık geçmiş Peygamberlerin görevi bitmiştir. Şayet bütün Peygamberler dünyaya yeniden gelecek olsalar, tıpkı hayatlarında Allah Teâlâ’ya söz verdikleri gibi¹²⁷, Hz. Muhammed (s.a.v.)’i peygamber bilerek onu tasdik edecekler ve Kur’an’a göre amel edeceklerdir. Bu yüzden artık Hz. Muhammed (s.a.v.)’den sonra kıyamete kadar dünyaya gelen her insan istese de istemese de “Ümmet-i

126 Bkz. Süleyman Ateş, a.y.

127 **“Hani Allah, peygamberlerden: “Ben size Kitap ve hikmet verdikten sonra nezdinizdekileri tasdik eden bir peygamber geldiğinde ona mutlaka inanıp yardım edeceksiniz” diye söz almış, “Kabul ettiniz ve bu ahdimi yüklediniz mi?” dediğinde, “Kabul ettik” cevabını vermişler, bunun üzerine Allah: O halde şahit olun; ben de sizinle birlikte şahitlik edenler denim, buyurmuştu.”** (Al-i İmran, 3/81)

Bu ayet için “Kur’an Yolu” tefsirinde (1/ 618-620-620) şöyle denmektedir: “Allah peygamberlerden... söz (mîsâk) almıştı” ifadesi şu şekillerde açıklanmıştır: a) Âyet, peygamberlerden daha sonra gelen elçiye (resul) iman edeceklerine ve onu destekleyeceklerine dair söz alındığını belirtmektedir, şu halde burada söz verenler peygamberlerdir. Bu yorumu benimseyenlerin bir kısmına göre alınan söz genel olarak peygamberlerin birbirlerini onaylayacakları hakkındadır; diğer bir kısmına göre ise Hz. Muhammed’in geleceğini müjdeleyeceklerine dairdir. b) Kur’an-ı Kerim’in üslûbu ve “mîsâk”la ilgili âyetler dikkatle incelendiğinde görülür ki, burada kastedilen bizzat peygamberlerden söz alınması değil, onların kendi ümmetlerinden Hz. Muhammed geldiğinde ona iman edeceklerine ve ona destek vereceklerine dair söz almış olmalarıdır (Taberî, III, 331-332; İbn Atıyye, I, 463-464; Râzi, VIII, 114-116).

Muhammed” içindedir, öyle sayılır. Başka bir peygamber gelmeyeceği ve olmayacağı için sevgili Peygamberimiz onun da peygamberidir.

Bu bakımdan ondan sonra gelen bütün insanlığa “Ümmet-i Muhammed” denmiştir. Bunlardan onu kabul edip iman edenlere “ümme-i icabet” denmiştir. Yani davete icabet etmiş, evet demiş ümmettir. O’nu şimdilik reddedip de henüz iman etmeyenlere ise, hala muhatap alınarak davete devam edilmesi sebebiyle “ümme-i davet” denilmiştir.

İslam, birey için olduğu kadar toplum ve devlet için de var olan bir dindir ve bu bütün bu alanlara dönük düzenlemeler ve yasalar içermektedir. Allah Teâla bu düzenlemeler ve yasaları alıp uygulamakta birey ve devleti muhayyer bırakmamış, kendi yasalarına mecbur etmiştir. Bir mümin erkek veya bir mümin kadının, Allah ve resulü bir emir ve hüküm verdiklerinde artık işlerinde bundan başkasını seçme hakları olamaz. Allah’ın ve resulünün emrine itaat etmeyenler doğru yoldan açıkça sapmışlardır.¹²⁸ Bu açıdan bakıldığında İslam’da teşri yetkisi, yani yasamanın kaynağı Allah Teâlâ’dır. O bu yetkisini Resulüne de vermiş, açıkça “Resulullah’a itaat ediniz” demiştir.¹²⁹ Onun da dolaylı ola-

128 Bu “itaat” mevburiyeti hakkında ayetler çoktur. Biz teberrüken birisini yazalım: **“Allah ve Resûlü bir iş hakkında hüküm verdikleri zaman, hiçbir mü’min erkek ve hiçbir mü’min kadın için kendi işleri konusunda tercih kullanma hakları yoktur. Kim Allah’a ve Resûlüne karşı gelirse, şüphesiz ki o apaçık bir şekilde sapmıştır.”** (Ahzab 33/36)

129 Bu konuda pek çok ayet vardır. Biz bir tanesini görelim: **“Ey iman edenler! Allah’a itaat edin, peygambere itaat edin, sizden olan ülü’l-emre de. Eğer bir hususta anlaşmazlığa düşerseniz -Allah’a ve âhirete gerçekten inanıyorsanız- onu, Allah’a ve peygambere götürün. Bu, elde edilecek sonuç bakımından hem hayırlıdır hem de en güzeldir.”** (Nisa 4/59)

“Allah’a itaat, “O’nun Kur’ân-ı Kerim’de ve elçisinin tebliğ mahiyetindeki söz ve davranışlarında ortaya çıkan emir ve iradesine uymak” demektir. Resûlullah’a itaat, öncelikle tebliğ ettiği Kur’an’a ve sünnete uymaktır. Ancak burada “ve” bağlacı ile yetinilmeyip “İtaat ediniz” emrinin “Resûlullah” için de tekrar edilmesi ona itaatin, “Kur’an’dan ibaret olan vahyin tebliğine uyma”yı aştığını, kaide olarak bütün davranışlarının örnek edinilmesini, bütün buyruklarının

rak kanun koyma, yasama hakkı vardır. İctihat müessesesi de yasama yetkisini bu iki kaynaktan alır.

Sonuçta ümmet dinî, ictimai, siyasî, idarî, iktisadî, malî, hukukî, eğitim ve sanata dayalı teşkilatlı bir topludur. Bu ümmetin devlet biçimini, yönetim yapısını ve hukukunu, doğrudan İslam belirler. Bu açıdan İslam Devleti özel ve orijinal bir devlettir. Ümmet içinde yönetenler ve yönetilenler diye bir sınıflaşma yoktur. Devlet başkanlığı ve sair kamu hizmetleri için insan seçilirken aranan vasıf ahlak ve ehliyettir. Bu işler büyük sorumluluk gerektirdiğinden, doğrusu talep edilmesi hoş karşılanmamış, görev verilirse kabul edilmesi tavsiye edilmiştir.¹³⁰

Netice itibariyle ümmet içindeki her müslüman, Allah'ın mükerrem kıldığı bir kuludur. Her kul, İslâm ölçüleri dahilinde kulluğunu yerine getirmekte ve eşit haklara sahip bulunmaktadır.

yerine getirilmesini içine aldığını göstermektedir. Sahâbe, Resûlullah'ın "dinî veya bağlayıcı olmadığını bildirdiği, ya da karîneler yoluyla böyle olduğunu anladıkları emirleri" dışındaki bütün emir ve isteklerini, "Ona itaat dinî bir görevdir" şuuru içinde yerine getirmişlerdir; bunu yaparken de itaat hakkındaki âyet ve hadislerle Allah elçisinin gönderiliş amacına, kendisine verilen vazifelere ve O'nun örnekliğini bildiren naslara dayanmışlardır."(Bkz. Kur'an Yolu Tefsiri, 2/86-89)

130 Bu konular hakkında geniş bilgiler için bkz. Cemal Nar, *İslam'da Devlet ve Siyaset; İlim ve İktidar*.

İSLAM VATANI

Bir önceki bahiste toplumu tanımaya çalışırken dikkat çekmiştik: Bir toplumun ana unsurları ve bazı özellikleri vardır. Bunların en başta gelenleri ise halk, toprak ve dindir.

Din ve toplum hakkında yeterli bilgi verdikten sonra, şimdi sıra vatani anlamaya ve değerlendirmeye gelmiştir. Bize göre vatan, İslam toplum ve devletinin sahib ve hakim olduğu ve bu hakimiyeti gönüllü kabul eden insanların yaşadığı belirli sınırlar içindeki kara, deniz ve havadan meydana gelen coğrafi alandır.

Özel olarak kişinin doğup büyüdüğü yerlere de vatan denir. Vatan içinde vatan olan bu yerler fıkıh açısından müslümanın içinde doğup büyümesi, bir işte çalışması veya yolculukta ise on beş günden az kalmasına göre “*asil, ikame ve süknâ*” kısımlarına ayrılır. Bizim kastettiğimiz, Bizim dil, kültür, tarih ve hukukumuzda vatan kabul ettiğimiz yer, İslami ıstılahta “*dâr*” diye bilinen “*şer’i ülke*”dir.

İnsan sosyal bir varlıktır. Bir toplum içinde yaşar. Sıcak bir yuvası olsun ister. Orada aile fertleriyle huzur ve saadet içinde yaşamak, dost ve ahbablarıyla, konu komşusuyla, hemşehri ve vatandaşlarıyla mutlu ve müreffeh bir hayat sürmek ister. Onlardan ayrı kalmak üzer insanı. Hasret duyar, özler gurbete düşünce, ayrılınca sıladan. Gözünde tüter yaşadığı dağlar taşlar. Bütün bunlar hep hür bir vatan içinde var olan ilahi nimetlerdir. Bu yüzden anlaşılır ki insanlarda vatan sevgisi fitrîdir. Kendisini mutlu kılan bütün maddî ve manevî değerlerin, nimetlerin ve servetlerin varlığını ancak bir vatan içinde devam ettirebilir insan.

İnsanın en büyük arzularından birisi olan hürriyet de ancak böyle bir vatanda sayesinde söz konusu olabilir. İnsan Allah’a ancak hür bir vatanda en güzel şekliyle ibadet edebilir, dinini öğrenip yaşayabilir. Başta hayat hakkı olmak üzere seyahat ve yerleşme, emniyet, özel haya-

tın korunması ve bütün sosyal faaliyetlere katılabilme gibi şahsi hürriyetler; din, vicdan, fikir, ilim ve sanat, öğrenme, yargıdan faydalanma ve her çeşit haklarını arama gibi manevî hürriyetler; ailenin korunması, mülkiyetin kazanılması, sağlık ve sosyal güvenlik haklarından yararlanabilmesi gibi iktisadi ve sosyal hak ve hürriyetler; seçme, seçilme, kamuda görev alma gibi her çeşit vatandaşlık haklarından faydalandıran siyasi hak ve hürriyetler, hiç şüphesiz ancak hür ve bağımsız bir vatanda gerçekleşebilir.

İşte bütün bu sebeplerden ötürü insan vatanını sever ve korur. Hiç şüphesiz cihadın bir amacı da vatan müdafaasıdır. Müslümanların maddî manevî servetlerinde gözü olduğundan her zaman hırsıyla yanıp tutuşan veya onlara dinlerinden dolayı düşmanlık yapan haydutlar, İslam ülkesine saldırdıkları zaman, müslümanlar canlarıyla ve mallarıyla cihad ederler. Bu uğurda her türlü sıkıntı ve meşakkatlere katlanarak vatanlarını korurlar. Gerekirse ölümlerini ölümlerine daha sıkı bağlar ve birliğin, beraberliğin, sevginin, fedakarlığın harika örneklerini ortaya koyar. Vatanlarına hayırlı olan her hizmeti severek yapar, zararlı olanları da asla kabul etmezler. Çünkü, bu vatan, İslam'ın üstünde yaşadığı, müslümanların hür olarak şeriatın emir ve yasaklarını hayatlarına hakim kıldıkları yerdir.

İslam'da en değerli amaç, Allah'ın rızasını kazanmaktır. Buna bir araç olduğu için vatan değerlidir. Onun için çalışmak, orada yaşayanlara hizmet etmek, aslında Allah için çalışmaktır aynı zamanda. Değilse, sırf toprak için çalışmak ve savaşmak, İslam açısından şirkdir. Evet, Allah'ın rızası gözetilerek yapılan her iş nasıl ibadet ise, Allah'ın izni olmaksızın, onun emirlerine aykırı olarak Allah'tan başkasının rızasını kazanmak için yapılan her iş de şirkdir. Öyle bir şirk için çalışmak insana sevap kazandırmadığı gibi, bunun için ölmek de cehenneme sürüklenmektir.

Bir başka açıdan bakıldığında, “yeryüzünün tamamı müslümanlar için bir vatandır” denilebilir. Çünkü yeryüzü Allah'ındır ve insanın ya-

şamasına müsait yaratılmıştır. Eğer insanlar tam inansalar ve inandıkları gibi de yaşasalar, kuşkusuz yeryüzüne hakim de olacaklardır. Bu Allah'ın bir vadidir müslümanlara. Kaldı ki zaten Allah'ın dininin hakim olduğu yerlerde ancak fitne ve fesat yok olacak, insanlar huzur ve saadet içinde yaşayabileceklerdir. İşte bu amaç gerçekleşinceye kadar, Müslümanlar için vatan iki kısımdır: Dâru'l-İslam (İslam vatanı) ile Dâru'l-Harb (Küfür vatanı).

İslam vatanı, İslam hukukunun hakim olduğu ülkedir. Harp vatanı ise, kâfirlerin emir ve idaresindeki ülkedir. Amaç ise giderek yeryüzünün baştan sona bir İslam vatanı haline getirilmesidir.

Küfür ülkesinde yaşayan insanları birbirlerine ve vatanlarına bağlayan şey, aynı vatanda yaşıyor olmalarıdır. Bazen de aynı ırktan oluş, aynı dili konuşma ve aynı tarihten geliş de önemli bir bağdır. Dolayısıyla vatan ve milletleri için faydalı olanı yapar, zararlı olandan kaçınırlar. Bunun için sevişir veya savaşır. Vatandaşlarını sever, vatandaş olmaya önem vermezler. Şüphesiz dünyada bunun faydasını görürler.

Müslümana gelince, onun her davranışı İslam'dan kaynaklanır. Onun vatan ve milletine bağlılığı, onları koruyup yüceltmeye çalışması, ancak o vatan ve milletin İslam'a bağlılığı oranındadır. Eğer bir müslüman "kâfir bir vatanda" yaşıyorsa, orada dinini yaşayıp neslini koruyabildiği takdirde, yaşamasını sürdürebilir. Başka bir kâfir devlet vatanına saldırdığı zaman, canını, malını, neslini korumak için savaşabilir. Ama bir İslam ülkesi ile savaşıldığında ne yapacaktır?

Yapacağı bellidir; İslam ülkesinde yaşayan kardeşleriyle beraber kendi vatan ve kavmine tavır alır. Çünkü artık orası onun gerçek vatanı değildir. Vatan ona göre, ancak İslam ülkesidir. Ne içinde yaşadığı küfür ülkesi, ne de orada yaşayan ailesi, soyu sopu onu İslam ile ve Müslümanlarla savaşmaya itemez. Ancak, böyle bir savaş yoksa, eğer orada dinini yaşayabilirse ne âlâ. Orada yaşamaya devam edebilir. Değilse, İslam ülkesine hicret etmek zorundadır.

Müslümanlar, dünyanın neresinde ve hangi ırktan, dilden ve renkten olurlarsa olsunlar birbirlerinin kardeşi ve İslam ümmetinin birer parçasıdır. İslam toprakları da o onların vatanıdır. Resmi devlet sınırlarının dışında kalsa bile her müslümanın onlarla ilgilenme, koruma, kollama ve yüceltme vazifesi vardır. Kısacası bütün İslam ülkeleri, müslümanlar için tek bir vatanıdır. Bu vatanda gayr-i müslimler de vatandaş olarak bulunabilirler. “Zimmi” dediğimiz bu insanların da hak ve hukukuna riayet edilir, kişiliklerine, kültürlerine, medeniyetlerine saygı gösterilir.

İslam ülkesinde birden fazla devlet, dilke olarak istenmese de maalesef fiilen olmuştur. Bunun bir tek hilafet altında birleşmesi ve bütün dünya müslümanlarına sahip çıkması, halletmemiz gereken en temel meselelerimizdendir.

Çağımızda bir fitne de, maalesef birçok İslam ülkesinin, kâfirlerin ve münafıkların maddî manevî işgali altında olmasıdır. Onları oralarından kovarak İslam devletini kurmak, yeryüzünü adil hilafetin gölgesinde Allaha boyun eğerek hale getirmek, bütün inananlara düşen ilahi bir görevdir.

İşte bu yüzden bir İslam devleti kurmak farzdır. Müslümanların kendi vatanlarında hür yaşayabilmelerini sağlayacak, dinlerini öğretip yaşatacak, birlik ve beraberlik içinde barış ve emniyeti sağlayacak, suç işleyenleri önleyecek ve cezalandıracak, toplumu maddî manevî yönlerden kalkındıracak bir devletin, bir yönetimin olması mutlaka gereklidir. Şimdi bu konuyu biraz daha yakından görmeye çalışalım.

İSLAM DEVLETİ

Devlet; halk, ülke ve egemen bir siyasal otoritenin beraberliğinden oluşan siyasal bir örgütlenme olarak tanımlanabilir.¹³¹ Siyaset ise devlet ve diğer siyasal kurumların kuruluşu, gelişimi, amaçları, işleyişleri ve bunlar arasındaki ilişkilerin yanında siyasal katılım, siyasal değişim, siyasal önderlik ve siyasal kararların analizlerini de içine alan bir çalışma alanı diye tarif edilir.¹³² Kısacası toplumu yönetme ilmidir.¹³³

Biz “İslam’da Devlet Ve Siyaset” kitabımızda bu konuyu enine boyuna işledik, bakılabilir. Oradan iktibasla burada kısaca şunları söyleyebiliriz: Başta Hz. Muhammed (s.a.v.) olmak üzere, Allah’ın gönderdiği bütün peygamberler, Allah’tan aldıkları ve insanları dünya ve ahirette mutlu kılacak bütün bir ilke ve ilişkiler manzumesini belli bir düzen içinde insanlara sunan ve uygulayan “siyaset önderleri” kişilerdir. Onların arkasından ve izleri üzerinden gelen ve onların varisleri ve vekilleri olan alimler ise toplumun tüm maslahat ve menfaatlerini, yani canlarını, mallarını, ırzlarını, akıllarını, din ve düşüncelerini koruyup kollamak için onların siyasetlerini devam ettirirler. Bu siyasetin özü, İslam ümmetinin birliğini sağlamak, İslam devletini kurarak İslam’ı hayata hakim kılmaktır. İslam, bir devlet dinidir. Bu sebeple devlet hayatını ilgilendiren bütün kurumların İslam’da yeri vardır. Onların her birine, devlet hayatındaki önemi nisbetinde yer vermiştir.

İslam devletsiz olamaz. Çünkü İslam’ın amacı, Allah’ın kanunlarını adalet ve eşitlik çerçevesinde yer yüzünde uygulayarak düzeni korumak, sosyal adalet ve ıslahı gerçekleştirerek barış ve kardeşlik içinde maddi kal-

131 Ömer Demir, Mustafa Acar, Sosyal Bilimler Sözlüğü, s. 59; Ali Safak, Hukuk Terimleri Sözlüğü, s. 98.

132 Age. s. 203

133 Ali Şafak age. s.159.

kınma ve manevi huzuru sağlamak, her türlü fedakarlıklara göğüs gere-
rek toplumda iyiliği, güzelliği gerçekleştirip onu fitne, fesat, isyan, zulüm,
zorbalık ve azgınlıktan kurtararak mutlu kılmaktır. Bütün bu amaçların
gerçekleştirilebilmesi için İslam'ın bir güce, organizeli bir güce ihtiyacı
vardır ki, o da devlettir. Eğer İslam devleti olmasaydı, inkarcılar onun
yaşamasına izin vermeyeceklerdi. İnanç korunamayacaktı, din emniyeti
sağlanamayacaktı, küfrün, bid'atların ve hurafelerin baskısı bozulamaya-
cak ve bu yoğun baskı, cehalet sebebiyle diri diri yanmaktan daha çirkin
gördüğümüz irtidatlar, yani dinden dönmeler olacaktı. İnsan kendi kal-
bini katledecek, huzur ve mutluluğunu yok edecekti.

İslam'da devlet başkanı, din ve dünya işlerini, İslam hukukuna göre
ve onun amaçlarını gerçekleştirecek bir şekilde yürütecek, insanları ir-
şat ile olgunluğa ulaştıracak genel bir başkandır. Müslümanlar, Allah
Resulü (s.a.v.)'in getirdiği kurallara göre ümmeti idare eden bir devlet
başkanını seçmek ve ona meşru emirlerinde itaat etmek borcunda-
dırlar. Kur'an ve sünnet bunu emrettiği gibi, akıl da bunu zaruri gör-
mektedir. Çünkü devletin başında bir başkan olmazsa, idarî işleri kim
görecek? Kanunları kim uygulayacak? Kötülükleri kim engelleyecek?
Suçluları kim cezalandıracak? Kim savunacak İslam yurdunu?

Elbette toplum ve devletin bu ve benzeri birçok işlerini devlet baş-
kanı, atadığı memurları eliyle yapacaktır. Bu memurların atanmasında
en önemli faktör bilgi, beceri ve ahlaktır. Biz buna kısaca "ehliyet" di-
yoruz. Dolayısıyla İslam devletinde ilim ve idare iç içedir ve aynı amaç
için çalışmaktadır. Buna bir tür "ilmin iktidarı" da diyebiliriz.

Müslümanlar, "**İnsanlık için çıkarılmış hayırlı bir topluluk**"tur-
lar.¹³⁴ Bütün bir insanlığın mutluluğu onların sorumluluğundadır.
Bu sadece dinî olanla sınırlı değildir. Dünya hayatının da düzen-
lenmesi, barışın ve huzurun temini, refahın artması, sömürü ve
zulmün ortadan kalkması, Müslüman milletlerin siyasi yapılarının

gelişmesine, devletlerinin güçlenmesine bağlıdır. Müslümanların bunu temin edecek siyasi faaliyetlerden uzak durmaları, yukarıda andığımız sorumluluktan kaçmak gibi bir vebali doğuracağında hiç bir şüphe yoktur.

Müslümanların bugünkü az gelişmişliği ve kendilerine yüklenen sorumluluğu yerine getiremeyişleri, siyasi yapılanmalarının az gelişmişliğine bağlıdır. İslam gibi siyasi hayatın temel prensiplerini ortaya koymuş bir dine ve Asr-ı Saadette en güzel biçimde yaşanmış bir uygulamaya sahip olan Müslümanların, yüzyıllarca yaşadıkları tarihi tecrübe ve insanlığın bunca birikiminden sonra, kendilerine hiç yakışmayan geri kalmış bir siyasi yapılanmadan doğan sorumlulukları, her halde katlanacaktır.

Eğer Müslümanlar, İslam'ın kendilerine sunduğu siyasi ve sosyal yapıyı iyi araştıran alimlerin ortaya koyduğu parlak prensiplerin etrafında siyaset ve devlet düşüncelerini yeniden değerlendirir, özümser, içine sindirir ve uğrunda mücadeleyi göze alırlarsa, kuşkusuz bu inanç ve irade, bu bilgi ve aksiyon onları, muhteşem bir mirasın üzerinden, daha muhteşem bir geleceğe götürerek ve dünyanın liderliğine liyakat kazandırarak sorumluluklarını icrada yüz akıyla başarılı kılacaktır. “İslamsız bir sosyal hayat” gibi “ikinci bir cahiliyetten”, yeni bir “Asr-ı Saadet”e çıkışımız ve yepyeni bir uygarlık inşamız da ancak böyle mümkün olacaktır.

İslam devleti denilince şüphesiz ki anlatılmak istenen, gerek anayasası, gerekse idarî, malî, medenî, cezaî vs. yasaları İslamî hükümlerden oluşan yönetimdir. Bu gün bütün medeni ülkelerde yönetimler, “anayasa” denilen temel yasalar çerçevesinde oluşan, kişiye, aileye, topluma haklar ve vazifeler vererek onların medenî, malî, idarî, cezaî vb. temel durumlarını yasalarla düzenleyen yönetimlerden oluşmaktadır. Aslında bir toplumun, böyle yasalarla yönetiminden arındırılmış olarak yaşamasını düşünmek akıldan ve sosyal gerçeklerden uzak düşmektir.

Kur'an'a göre İslâm devletinin başlıca iki amacı vardır. Bunlardan ilki insanlar arasında adaleti sağlamak,¹³⁵ ikincisi de ülke kaynaklarının halkın yararına kullanılmasını temin etmektir. Halkın yararına olan iyi; zararına olan şeyler kötüdür.¹³⁶ Devletin başlıca görevi de ister müslim, ister gayri müslim olsun, tüm vatandaşların temel insan hak ve özgürlüklerini güvence altına almaktır. Bunların önde gelenleri can güvenliği,¹³⁷ mal güvenliği,¹³⁸¹ özel hayatın mahremiyeti,¹³⁹ namus ve şeref dokunulmazlığı,¹⁴⁰ zulme karşı çıkma hakkı,¹⁴¹ iyiliği emredip kötülükten sakındırma hakkı,¹⁴² örgütlenme hakkı,¹⁴³ vicdan ve inanç özgürlüğü,¹⁴⁴ kişiyi inancına ilişkin duyarlılığına yönelik saldırılara karşı koruma,¹⁴⁵ suçu kanıtlanmayan insanın masumluluğu,¹⁴⁶ ihtiyaç sahiplerinin ve yoksulların temel ihtiyaçlarının devlet tarafından karşılanması hakkı,¹⁴⁷ ve devletin vatandaşları arasında hiç bir ayırım yapmaması, bütün insanları eşit tutmasıdır.¹⁴⁸

İşte bu sebeplerden ötürü bütün ehl-i sünnet alimleri, bütün haricîler, çok azı müstesna mütezile alimleri ve “imamet” şeklinde bütün Şia, İslam devletinin ve onun başında bir “halife”, bir “imam” tayininin “farz” anlamında “vacip” olduğunu söylemişlerdir. Yani vazgeçilmez bir gerekliliktir. Terki günah olan dîni bir vecibe, bir gereklilik. Bu

135 el-Hadid, 57/25

136 el-Hac, 22/41

137 el-İsra, 17/23

138 el-Bakara, 2/188; en-Nisa, 4/29

139 en-Nur, 24/27; el-Hucurat, 49/12

140 el-Hucurat, 49/11,12

141 en-Nisa, 4/148

142 Al-i İmran, 3/110; el-Maide, 5/78-79; el-A'râf, 7/165

143 Al-i İmran, 3/101

144 el-Bakara, 2/191, 256; Yunus, 10/199

145 el-En'am, 6/164; el-İsra, 17/15; el-Fatır, 25/18; ez-Zümer, 39/7; en-Necm, 53/38

146 en-Nisa, 4 /58; el-İsra, 17/36; el-Hucurat, 49 /6

147 ez-Zariyat, 51/19

148 el-Kasas, 28/4.

konuda “icma” oluştuğunu söyleyen ehl-i sünnet alimleri, bunu belirtti-
len “vaciplik-gereklilik” için en büyük delil saymışlardır.¹⁴⁹³²

Aslında, medeni bir varlık olan insanın, yaşadığı toplum içinde be-
lirleyici ve düzenleyici yasalar olmadan da yaşayabileceğini söylemek,
akıl dışılıktır. Bir İslam toplumunda, İslamî yasaların dışında, başka ya-
saların da olabileceğini ve müslümanlara uygulanabileceğini söylemek
ise, İslam dışılıktır. İslam’ın kaynakları ortada iken buna itiraz tam bir
bilgisizliktir, kör bir cehalettir.

Bir İslam devletinin özelliklerini ve gerekliliğini gördük. Acaba bir-
den fazla İslam devleti olabilir mi? bir başka açıdan sorarsak, birden
fazla devlet başkanı, halife, imam, emiru’l mü’minin olur mu?

Bir devlet içinde iki başkan, iki halife elbette olamaz. Atalarımız
“çatal kazık yere batmaz” demişlerdir. Akıl mantık da bunu kabul et-
mez. Çünkü iki başlılık tefrika ve fitne demektir. Bölünme ve parçalan-
ma demektir. Sevgili Peygamberimizin (s.a.v.) hadisleri de bu açıdan
değerlendirildiğinde “iki başlı bir yönetim olmaz” hükmünü kesin ola-
rak ifade eder: “İki halife çıkarsa birini öldürünüz.”¹⁵⁰

Bu hadis, “öldürmekten başka hiçbir çarenin kalmadığı” zaman
şeklinde anlaşılmıştır. Bir devlette iki kişinin aynı zamanda halife seçi-
lemeyeceğine, alimler ittifak etmiştir. Böyle bir konu, Peygamber Efen-
dimizin (s.a.v.) vefatından hemen sonra gündeme gelmiştir. O zaman
ortam biraz karıştı. Yalancı peygamberler çıkıyor ve kimileri onlara
katılıyor, kimileri de zekat vermek istemiyorlar, devlete bu konuda baş
kaldırıyorlardı. Medine açık bir tehdit altındaydı. Ensar bunu görmüş
ve çözüm için Hz. Peygamber’in vefatından hemen sonra, daha cenaze-

149 Kemal İbn Hümam, *Kitabu’l-Muyasereh*, s. 253; M. Ziyauddin Rayyis, *İslam’da
Siyasi Düşünce Tarihi* s. 172; M. Faruk en Nebhaî, *İslam Anayasa ve İdare
Hukukunun Genel Esasları*, s.383-391; Vehbe Zuhayli, *İslam Fıkıh Ansiklopedisi*,
8/394-399; Fethi Abdu’lkerim, ed-Devletü ve’s-Siyadetü Fi’l Fikhi’l-İslâmî, s. 150;
Hallaf, *es-Siyasetü’ş-Şer’iyyetü*, s. 54.

150 Müslim, *İmare*, 61; *Mecmau’z-Zevaid*, 5/198.

si kaldırılmadan Benî Sâide avlusunda toplanmışlar ve Sa'd b. Ubâde'yi halife seçme konusunda anlaşmışlardı. Ebû Bekir ve Ömer durumdan haberdar olunca anında yetiştiler ve müzakerelere katıldılar. Onların konuşması üzerine ensar, "Bizden bir emîr, sizden bir emîr olsun" teklifini sundular. Bu görüş, Hz. Peygamber'in, "İki halifeye birden biat edilmişse sonrakini öldürün"¹⁵¹ hadisi gereğince reddedildi. İleride "Söz Ve Davranış Birliği" başlığı altında bu konuyu genişçe göreceğiz. Burada neticeyi yazalım; Sosyal yönü ağır basan imâmet gibi bir görevin, hemen bütün Arap kabilelerince saygı duyulan Kureyş mensuplarının dışında birine verilemeyeceği yolundaki tartışmalardan sonra Hz. Ebû Bekir'in, "Emîrler bizden, vezirler sizden" demesi ile muhacir ve ensar grupları Ebû Bekir'e biat ettiler.¹⁵²

* Konuyla ilgili şu hadisleri görelim:

*"Kim ki bir imama biat eder, eliyle musafaha ederek kalbinin sevgisini verirse gücü yettiği kadar itaat etsin. Eğer başka birisi gelip o imama (idareyi ele geçirmek için) mücadele ederse, sonra çıkanın boynunu vurun"*¹⁵³

*"Eğer iki Halife'ye (aynı dönemde) biat edilirse kendisine sonradan biat edileni öldürün"*¹⁵⁴.

*"İşiniz (yönetimle ilgili işleriniz) bir adam (Halife) üzerinde karar kılınmışken birisi gelip sizin birliğinizi parçalamak ve cemaatımızı bölmek isterse onu öldürün"*¹⁵⁵.

"İsrail oğullarını Nebiler yönetiyordu. Bir Nebi öldüğünde onu bir başka Nebi takip ederdi. Benden sonra Nebi yoktur. Fakat benden sonra birçok Halifeler gelecektir." (orada bulunanlar) Dediler ki "Bize ne emre-

151 Müslim, "İmâre", 61.

152 Bkz. DİA, İmamet md. 22/201-203.

153 Müslim K. İmara Bab 10 H. No: 1844.

154 Müslim Kitabı'l İmara Bab 15 C. 2 S. 1480 H. No 1853.

155 Müslim Kitabı'l İmara Bab 14 C. 2 S. 1480 H. No 1852/60.

dersiniz?” Rasulallah (u) dedi ki: “İlk biat edilene vefalı olun. Onların haklarını verin. Muhakkak ki Allah onlara yaptıklarından soracaktır”¹⁵⁶.

Gerek Peygamber Efendimizin (s.a.v.) zamanında, gerekse raşit halifeler devrinde İslam devleti tekti ve bütün bu hadis ve sahabe sözlerinin kastı, allah’u a’lem, bir devlet içinde iki halifenin zuhuru idi. Onlar birden fazla İslam devletinin olabileceğini belki de hiç düşünmemişlerdir. Zira onların İslam anlayışında böyle bir bölünme ve parçalanmaya yer yoktur. Çünkü gerek yoktur.

Ama gün geldi, böyle bir durum ortaya çıktı. O zaman imâmet/hilafet konusunda “aynı anda iki halifenin bulunup bulunamayacağı” meselesi tartışılmaya başlandı. Başlangıçta gerek Şîa gerekse Ehl-i sünnet aynı anda ancak bir devlet başkanının olacağı görüşündeydi. İmâmîyye Şîası’nda tayinle belirlenen bir tek imamın mevcudiyeti karşısında iki imamdan bahsedilmesi esasen mümkün değildir. Sünnîler de Sünnî-Abbâsî hilâfetine Şîi-Fâtımî imâmetiyle tehdit edilme tehlikesi karşısında hilâfetin teklîğine daha fazla sarılmışlardır. Fakat daha sonra Fâtımî tehdidinin bertaraf edilmesi ve Abbâsîler için bir tehlike oluşturmayan Endülüs Emevî Devleti’nin kurulması üzerine bazı Sünnî âlimler (meselâ Abdülkâhir el-Bağdâdî), arada bir deniz bulunması durumunda aynı anda iki halifenin mevcut olabileceğini kabul etmişlerdir. Zeydîler de başlangıçta aynı anda sadece bir imamın mevcut olacağını söylerken III. (IX.) yüzyılda biri Yemen’de, diğeri Taberistan’da iki Zeydî imamın ortaya çıkması karşısında belirli şartlarla iki imamın mümkün olabileceğini kabul etmişlerdir. Her iki tavır, hem Sünnî hem Şîi muhitlerinde yönetim teorisinin mevcut siyasî duruma göre yeniden şekillendirilmesinin tipik örnekleridir.¹⁵⁷

Bu konu çağımızda hala tartışılmaktadır. “Eğer aynı zamanda iki ayrı ülkede iki ayrı Halife’ye biat edilirse gerçek anlamda bir biat gerçekleşmemiş olacağından bu biatlar geçerli olmaz. Çünkü aynı anda

156 Müslim; K. İmara Bab 10 H. No: 1842.

157 Bkz. DİA, İmamet md. 22/ 203-207.

müslümanların iki Halifesinin olması caiz değildir” diyen Takiyyuddin en-Nebhanî, çözüm konusunda tatbiki mümkün olmayan çok karmaşık şeyler söylemektedir.¹⁵⁸

Çağdaş Mısırlı hukukçu Abdürrezzak Ahmed es-Senhûrî ise hilâfeti sahih ve nâkıs olmak üzere ikiye ayırmakta, iki halifenin ancak nâkıs hilâfet düzeninde olabileceğini, sahih hilâfet esasen bütün ümmetin ehlü'l-hal ve'l-akdinin iştirakiyle gerçekleşeceğinden aynı anda iki halifenin hukuken ve fiilen mümkün olamayacağını söylemektedir (*Fıkhü'l-hilâfe*, s. 136, 177)¹⁵⁹

Bugün Sünnî imâmet/hilafet düşüncesinde en çok vurgulanan husus, devlet başkanının seçime dayandırılması ve şûra hükümetinin kurulmasıdır. Bizim kanaatimiz de budur. Ayrı İslam devletlerinin başkanları “nakıs” da olsalar kendi devletlerinin meşru imamlardır. Bütün İslam devletlerini bir çatı altında birleştirip ortaklaşa kararlar alarak ülkelerini yönetmeleri pekala mümkündür. Bu iş, sınırları gönüllü kaldırarak devletlerin birleşmesini neticelendirirse ne güzeldir. Değilse, ille de tek devlet olacağız diye kan dökmeye gerek yoktur. Bu konunun nasıl olabileceği örnekleriyle son bölümde anlatılacaktır.

158 Bkz. İslam Şahsiyeti, 2. Cilt, “Halifenin Tek Oluşu” başlığı.

159 Bkz. DİA, Cengiz Kallek, Biat Md. 6/ 123.

III. BÖLÜM
ULUS DEVLETEN İSLAM BİRLİĞİNE

GÜNÜMÜZDE İSLAM BİRLİĞİ VE D-8 ÖRNEĞİ

Gerçekleri Görelim

Dünyaya “ırkçılık/milliyetçilik/ulusalcılık” düşüncesini yaygın devletlere peş peşe iki büyük dünya savaşı yaşadılar. Bu düşüncenin nasıl da büyük felaketlere yol açtığını bizzat yaşayarak gören ırkçılar, kendi aralarında oluşan kin, nefret ve düşmanlığı hazmederek güç birliğine gittiler. “Babalarımızın kötü düşünce ve davranışlarının cezasını biz de çekmeyelim” diyerek aralarında ortak Pazar kurdular. Sonra da bunu ekonomiden siyasete dönüştürerek Arupa Birliğini” (AB) oluşturdu- lar. Fakat fikren eksikliklerini bütün bütün yenemeyerek, kendileri için istediklerini sömürdükleri ülkeler için de isteyemediler. Bu kadar fa- zileti onlara kazandıracak ne doğru bir dinleri, ne de dürüst bir fel- sefe ve medeniyet anlayışları vardı. Bu konuda vahşilikleri devam etti ve emperyalist duygu ve düşüncelerle sömürdükleri ve sömürmek için sıraya girdikleri İlkelerin birlik ve beraberliklerini yok ederek bölünme ve parçalanmalarından, kin, nefret ve terörden başka faydası olmayan, insan tabiatına aykırı ırkçılıklığı, ulusalcılığı önermeye ve desteklemeye devam ettiler, ediyorlar. Kendileri birlik içinde yaşarken başka ülkelere “ulus devlet” modelini kutsayarak dayatıyorlar.

Neden?

Çünkü “ulus devlet” düşüncesi 19. asırda kapitalistlerin ihtiyaçları için icad edilen bir bölme, parçalama ve kolay yutma yöntemidir. Yani hammadde, sermaye, üretim araçları ve ticaret yollarına hakim olan güçlerin ihdas ettiği sözde hukukî bir çerçevedir. Devrin uluslararası para, sermaye ve endüstri patronları yeraltı kaynaklarını, ticaret yolla- rını ve insanları paketleyip paylaşmışlar.¹⁶⁰ Kendi güvenliklerini garan-

160 Bkz. www.derindusunce.org Fikir Platformu Derin Lügat 7.0

tilemek için bölüp parçalamaktan daha güzel bir yöntemi şimdilik bilmiyorlar. Bilmem ki yarın yine millî heyecanlarımızı veya çıkarlarımızı dillendirerek başımıza yeni yeni ne çoraplar örerler?

Bu şeytanların aklını yabana atmamak lazım. Allah Teâlâ'nın insanlara verdiği en büyük nimet olan Kur'an-ı Kerim olmasa bunların şerrinden kurtulmak cidden zordur. Oyunlarını anladığınızda iş işten geçiyor. Çünkü anladığınız oyun olmaktan zaten çıkmış bulunuyor. Artık siz de bir alışkanlığı acı veya tatlı bir "hatıra" olarak yaşamaya devam ediyorsunuz. İşte bakınız, bu emperyalistler, sömürü ve paylaşımı meşru ve sanki halkların kendi tercihleriymiş gibi sunmak için bir takım gösteriler düzenlemişler: Milletler Cemiyeti, Berlin Barış Konferansı, Birleşmiş Milletler vs. Aslına bakarsanız bırakın "Dünya Sağlık Örgütü" gibi yardım yapılanmalarını, uluslararası futbol maçları, olimpiyatlar, hatta güzellik veya şarkı yarışmaları gibi gösteriler bile 19. asır kapitalist zihniyetinin bir mirasıdır.

İşte görüyorsunuz, dünyanın her yanında ulus devlet adına oluk oluk kan akıtılıyor. Vatanımızın içinde yıllardır "yeni bir ulus devlet" için terör faaliyetlerinde bulunanlar var. İstekleri ne kadar masum geliyor: "Her ulusun bir devleti var. Ne olur yani, Kürtlerin de bir devleti olsun!" diyorlar. Sanki Kürt kardeşlerimiz dağlarda, vadilerde, çöllerde kendi başlarına devletsiz yaşıyorlar. Sanki Türkiye Devleti, ülkesinde yaşayan Kürtlerin de devleti değil! Sanki Kürtler vatandaşı değil!

Yine komşu devletlere bakıyoruz, savaş bir türlü bitmiyor. Her yer harabeye dönmüş ve fiilen bilmem kaç bölünmüş. Evet, maalesef her ülke üçe beşe bölünmek isteniyor. İç savaşların yaşattığı korkunç felaketlerden ötürü insanlar can derdine düşmüş, sığınacak ülke arıyor. Kalanlar ölüm ve tecavüz tehdidi altında eziyetten öte işkence gibi bir hayat yaşıyor. Dün Bosna'da, Çeçenistan'da bugün Afganistan, Irak, Suriye, Yemen, Libya ve daha bir çok ülkede yaşananlar bunlar değil midir?

Neden yaşıyor bu acılar?

Çünkü kapitalizme faydası var. Uluslararası sermaye gücü, para babaları, karteller böyle istiyorlar. Ulusları birbiriyle savaştırıp ülkelerindeki petrolü, madenleri, hatta ilim dolu beyinlerini sahiplenmek istiyorlar. Görüyoruz ki bunların seçtirdikleri ve emirleri altında kullandıkları devlet ve hükümetler, mahvettikleri milletlerin bırakın cepelerindeki parayı soymalarını, sair maddi zenginliklerine el koymalarını, hatta sanat ve kültür eserlerini, el yazma kitaplarını bile çalıp çırıp ülkelerine götürüyorlar.

Eskiden endüstriyel kapitalizm savaş çıkmadan önce çıksın diye, çıkınca da devam etsin diye geri kalmış diye aşağıladıkları ülkelere, cahil kalmış uluslara silah satıyordu. Şimdi finansal kapitalizm sahte krizler çıkartarak aynı uluslara borç faizleri, doların değeri ve enerji fiyatlarıyla oynayarak kan emiyorlar. Matbaaları harıl harıl karşılıksız para basıyor ve beş kuruşa malettikleri kağıtları parçalarını bazen yüz, bazen bin katından fazlasına satıyorlar. Zavallı milletler bütün ticaretlerini o karşılıksız para ile yapmak zorunda bırakılıyorlar. Buna itiraz edenlerin başına ise, Irak ve Libya örneğinde görüldüğü gibi bombalar yağdırıp halkını mahvediyorlar. Bakar mısınız, dünyanın her yerine “kurtuluş orduları” var. Kendi halklarıyla ve devletleriyle savaşıyorlar. Sonu gelmez kavgaların oralarda bir kazananı var mı? Bir kazananı var elbette, ama onlar değil. Terör örgütlerini besleyip ülkeleri onlarla tehdit ederek diz çöktürüyorlar.

Emperyalizmin özünde dinsizlik olan kültürel işgalini “Milli Eğitim” ve “Milli Talim Ve Terbiye” olarak alan taklitçi kafalar, kendi kimliğine yabancı kalmış, öz değerlerini kaybetmiş, geçmişinden nefret ederken ecnebilerin her işini beğenmeye ayarlanmış zavallı nesiller, gözlerinin önünde cereyan eden bu gerçekleri göremiyorlar. Mesela Amerika'nın (ABD) elli büyük eyaletten, yani devletten oluştuğunu bilmiyorlar. Bayraklarında neden bu kadar yıldız var, merak bile etmiyorlar. Çünkü düşünmeye, mehakeme ve muhasebeye kapalı yetiştirilmişlerdir. Avrpa devletlerinin peş peşe iki dünya savaşı yaşadıkdan sonar nasıl olup da

AB gibi büyük devletlerin oluşturduğu birliği kurabildiklerini düşünemiyorlar. Kanada, Rusya, Çin, Hindistan gibi ülkelerin içindeki birliği göremeyecek kadar kör, değerlendiremeyecek kadar muhakemenin yoksundurlar. Bu zavallılara mesela bir Osmanlı gibi, veya çağdaş tecrübelerden de faydalanarak daha güzel bir İslam Birliği kurmadan bahsetseniz, alacağınız ilk cevap “Araplar bizi arkadan vurdu” olacaktır. Bu kendine yabancılaşmış insanlar, bu sözün yalan olduğunu da bilmezler. Velev öyle olsun, “madem birlikte fayda var, biz Avrupa ülkelerinden daha mı fazla birbirimizi kırdık? Neden onlar şimdi birleştiler ve bunun nimetlerini yiyorlar da, aynıını biz yapamıyoruz?” diye düşünemezler. Çünkü mankurtlaşan insanların önce kendilerine güvenleri kalmaz. İradeleri felç olmuştur, tıpkı beyinleri gibi. Yoksa bugün “super güçler” diye nitelenen Amerika’nın, Avrupa’nın, Rusya ve Çin’in kaç devlet veya eyaletten meydana gelmiş bir birlik olduğunu görmezler mi? görürler fakat düşünüp değerlendiremez, mukayese ve muhakeme yapamazlar. Emperyalizmin en büyük başarısı bu görünmez işgaldir. Zihinlerin işgalidir. Aslında asıl bağımsızlık savaşı da bu alanda verilecektir. Asıl ve kalıcı zafer, bu alanda verilen savaşı kazanmaktır.

Bu memlekette Amerika Birleşik Devletleri’nin İdari Yapısına aklı yetmeyenler, kendi cedleri olan Osmanlıyı bilmeyen cahillerdir. Kendilerine bir ipucu verelim, neden Osmanlı devlet yapısını en çok ABD ve AB devletleri inceliyor? Neden arşivlerimizde ve eski eserler kütüphanelerimizde yerliden çok yabancılar araştırma yapıyor?

Hiç şüphensiz olmasın, yarın emperyalistlerin menfaati ulus devletleri yok ederek birleştirmekte olsun, -ki bunun işaretlerini görüyoruz- bu beyni yıkanmışlar hep birlikte koro halinde ulus devlete lanet ederler. Belki de çok kalmadı, bugün çağın finansallaşan kapitalizmi ulus devletlerdeki endüstri ve tarım patronlarını sadık derebeyleri haline getirdi. Ulus devlet artık dünyayı süpermarketleştirmek isteyenlerin önünde bir en büyük engele dönüşüyor. Bu sebeple geçmişte imparatorlukları yıkıp ulus-devlet modelini savunan sermaye sınıfları bugün ulus devletleri yok

etme peşindeler. Bunların hain uşaklarının yarın neler söyleyeceklerini şimdiden duyar gibiyiz.

50 Devlet Birlik Olmuş

Ne dersiniz, bu konuya biraz daha yakından bakalım mı? Dünyada Rusya, Çin, Hind gibi büyük ve çok yapılı ülke örnekleri gözümüzün önünde. Ama biz daha çok bizi sömüren Batılları biliriz. İşte size ABD ve AB gibi iki örnek sunalım:

Amerika Birleşik Devletleri, idari olarak bir federal bölge (Washington, DC [Başkent]), 50 federe-devlet/eyalet, 5 özerk bölge, yani 5 bağımlı devlet ve Washington'dan yönetilen 9 toprağa ayrılır. Washington'dan yönetilen 9 toprak küçük ada ya da adalar grubundan oluşur. Bu toprakların çoğunda yerleşim yoktur. Ya askeri üst olarak kullanılır ya da stratejik olarak elde tutulur. ABD'ye bağlı özerk bölgeler şunlardır: Amerikan Samoası, Guam, Kuzey Mariana Adaları, Porto Riko, ABD Virjin Adaları. Washington'dan yönetilen topraklar ise; Baker Adası, Howland Adası, Jarvis Adası, Johnston Atolü, Wake Adası, Midway Adası, Navassa Adası, Palmyra Atolü, Kingman Resifi.

ABD'nin asıl federal yapısını oluşturan 50 federe devlet yani 50 eyalet kendi içerisinde ayrı ayrı, bir yasama organı meclise (Nebraska hariç; Nebraska iki meclise sahiptir.), bir yürütme organı hükümete ve bir yargı organına sahiptir. Ayrıca eyaletlerin kendi başkentleri de vardır. Bunun yanı sıra ABD, iki meclisli federal bir yasama organına, federal bir hükümete ve federal bir yargı sistemine de sahiptir. Ülkenin tamamını ilgilendiren savunma, dış politika vs. gibi olaylar federal organları ilgilendirirken yerel çaptaki olaylar, yerel mahkemeler ve organların idaresine bırakılır. ABD'de eyalet yasaları federal anayasaya uygun olmak kaidesiyle birlikte eyaletler arasında değişiklik gösterebilir. Örnek olarak Fuhuş, ABD'de sadece Nevada eyaletinde yasaldır, diğer tüm eyaletlerde yasadışıdır. Eyalet yasalarının birçok maddesi federal anasadan kopyalanmıştır.

Onun kısa tarihine kısacık bir göz atarsak şunu görürüz: Başlangıçta federasyon, İngiltere'den bağımsızlığını kazanan 13 koloniden oluşuyordu. 1776'da toplanan Kongre 4 Temmuz günü bağımsızlığını ilan etti. 13 İngiliz kolonisinin birleşmesiyle kurulan federasyon daha sonra farklı tarihlerde diğer koloni ve devletlerin de federasyona katılmasıyla federasyon, günümüzdeki yapıya kavuşmuştur.

Amerikan bayrağındaki altısı beyaz yedisi kırmızı olan 13 şerit başlangıçtaki 13 koloniyi ve sol üst köşedeki mavi zemin üzerindeki 50 beyaz yıldız 50 eyaleti temsil eder. Buna bağlı olarak Amerikan bayrağındaki yıldız sayısı her zaman 50 değildi. Başlangıçta Amerikan bayrağında 13 yıldız bulunuyordu. Birlikteki eyaletlerin sayısı zamanla arttığı gibi Amerikan bayrağındaki yıldızların sayısı da zamanla artmıştır.

Sonuç olarak ABD'de iki meclisli, iki partili (Cumhuriyetçi Parti-Demokratçı Parti), başkanlık sistemiyle yönetilen federal bir cumhuriyettir. 50 eyalet, 5 özerk bölge ve 9 deniz aşırı toprağa sahiptir. Şimdi bu ülke, kendisinin yapısı bu iken, Türkiye ve Irak'ı üçe, Suriye'yi beşe, Libya'yı bilmem kaç bölerek toplam İslam ülkesi sayısını yüze çıkarmak istiyor.

Neden?

Kendisine kafa tutamayacak kadar küçük küçük sömürü devletleri olsun diye.

Avrupa Birliği

Ya Avrupa?

Kendi aralarında AB'yi (Avrupa Birliği) kuran Avrupa ortak paraya geçmiş, aralarında sınır ve pasaportu kaldırmış, ekonomi ve savunmalarını birleştirmiş Avrupa, çok acıdır ama maalesef bize örnek olmalı değil midir? İslam'ın istediğini ve tarihte gerçekleştirdiği güzelliği onları örnek göstererek bugün gündeme getirmemiz bizim için ar değil midir? Ama buna rağmen bakıyorsunuz o ahlaksız Avrupa da bizi bölüp parçalamaya çalışıyor. Bunun için ayrı ayrı Türk, Kürt, Arap ve Acem

kardeşleri birbirine düşürmeye çabalıyor. Aramızda teröristler besleyerek ve çeşit çeşit nifaklar sokarak yeni yeni bağımsız ülkeler oluşturmaya çalışıyor.

Osmanlı Devlet-i Aliyye'nin torunları olduğumuzu unutturmuşlar bize. Bütün bunları görüyoruz da hala ırkçılık ve ulusalcılık fikrine bir haltmış gibi sarılıyoruz, hala ulus devlet anlayışını kutsuyoruz. Bu bir zihniyet çarpılması ve esaretidir. Batıcı aydınlarımızın (!) zihni hala Batılılaşmanın işgali altındadır maalesef. Oysa Müslüman halkın kalbi her zaman bütün Müslümanlar için çarpar. Kafasının içinde her zaman bir İslam Birliği, ümmet birliği şuuru vardır. Bu yüzden sözde aydın denilen karanlık insanlar ile halk irfanı hep çatışmıştır ve halk onların zihniyetini hiç kale almamıştır. Ama ne yapsın, kaybettiği sistem içinde, kendi dünyasını kurmanın hayal ve heyecanı ile yaşamaktadır.

İslam İşbirliği Teşkilatı

İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT) Uluslararası bir örgüttür. Örgütün amacı, İslam Dünyasının hak ve çıkarlarını korumak, Üye Devletler arasında işbirliği ve dayanışmayı güçlendirmektir. Kuruluş Tarihi: 25 Eylül 1969. Merkezi: Cidde, Suudi Arabistan. 57 üyesi bulunmaktadır.

Türkiye kuruluşundan bu yana üyedir. Türkiye, İİT'ye kuruluşundan bu yana üyedir ve faaliyetlerine faal katkı yapmaktadır. KKTC 1979 yılından bu yana İİT'te gözlemci statüsüne haiz olup, İİT Zirvesi ve Dışişleri Bakanları Konseyi toplantılarına düzenli olarak katılmaktadır. Daha önce "Kıbrıs Türk Müslüman Topluluğu" adıyla İİT'de temsil edilen KKTC'nin, 14-16 Haziran 2004 tarihlerinde İstanbul'da gerçekleştirilen 31. İslam Dışişleri Bakanları Konferansı'nda (İDBK) Annan Planında zikredildiği şekliyle "Kıbrıs Türk Devleti" adıyla temsili kararlaştırılmıştır. Zirve ve Dışişleri Bakanları Konseyi'nde "Kıbrıs'ta Durum" başlığıyla kabul edilen kararlarla, İİT, KKTC ile işbirliği ve dayanışmasını teyit etmekte, Kıbrıs sorununun çözümüne destek vermektedir. İİT ayrıca, Yunanistan, Batı Trakya Türk Azınlığı konusunda her yıl kabul

ettiği kararlarla, Azınlığın hak ve çıkarlarının korunmasına ve sorunlarının çözümünü desteklemektedir.

Ülkemizdeki İİT Kuruluşları:

- İslam İşbirliği Teşkilatı Ekonomik ve Ticari İşbirliği Daimi Komitesi (İSEDAK)
- İslam Kalkınma Bankası Türkiye Ofisi (İKB)
- İslam Ülkeleri İstatistik Ekonomik ve Sosyal Araştırma ve Eğitim Merkezi (SESRIC)
- İslam İşbirliği Teşkilatı İslam Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi (IRCICA)
- İslam İşbirliği Diyalog ve İşbirliği Gençlik Forumu (ICYF-DC)
- İslam Ülkeleri Müşavirler Federasyonu (FCIC)
- İslam Ülkeleri Standartlar ve Metroloji Enstitüsü (SMIIC)
- İslam İşbirliği Teşkilatı yayıncılık Düzenleyici Otoriteleri Forumu (IBRAF)
- İslam Oşinografi Merkezi (INOC)
- İslam Ülkeleri Çimento Birliği (ICA)

Sözkonusu kuruluşlar ve Komite görev yönergeleri çerçevesinde üye ülkeler arasındaki işbirliğini artırmaya yönelik çeşitli projeler üretmekte ve mevcut projelere destek vermektedir.

Ülkemiz ayrıca, “Kadının, İİT Üyesi Ülkelerin Kalkınmasındaki Rolü konulu 6. Bakanlar Konferansı’nın Dönem Başkanı” sıfatıyla, İİT İstişari Kadın Konseyi dönem başkanlığını da yürütmektedir. İİT İstişari Kadın Konseyi Başkanı Sayın Esra Albayrak’tır.

Ülkemizin, İİT Polis İşbirliği ve Koordinasyon Merkezi ile İİT Medya Forumu’na evsahipliği yapması da öngörülmektedir.

İslam İşbirliği Teşkilatı Ekonomik ve Ticari İşbirliği Daimi Komitesi (İSEDAK): Başkanlığı Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından deruhte

edilmekte ve her yıl ülkemizde bir kez Bakanlar düzeyinde, bir kez de teknik düzeyde İzleme Komitesi toplantısı düzenlenmektedir.

İSEDAK'ın yeni Stratejisi ve gözden geçirilmiş Tüzüğü 2012 yılında Mekke'de yapılan 4. Olağanüstü İslam Zirvesi'nde kabul edilmiştir. Yeni İSEDAK Stratejisi İstanbul'da düzenlenen 13. İslam Zirvesi Nihai Bildirisinde teyit edilmiştir.

Strateji ile birlikte hayata geçirilen Çalışma Grupları ve İSEDAK Proje Finansmanı enstrümanları giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Bir İİT Tahkim Merkezi kurulması ve İİT Tercihli Ticaret Sistemine biran önce işlerlik kazandırılması, ülkemizin İSEDAK kapsamındaki öncelikleri arasında bulunmaktadır. İSEDAK 33. Bakanlar Toplantısı 20-23 Kasım 2017 tarihlerinde İstanbul'da gerçekleştirilecektir.

Diğer İİT Kuruluşları: Merkezi İstanbul'da bulunan İslam İşbirliği Teşkilatı İslam Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi (IRCICA) alanında ürettiği somut projeler ve yapılan çalışmaları bakımından üst düzey performans sergilemektedir.

İslam Ülkeleri İstatistik, Ekonomik ve Sosyal Araştırma ve Eğitim Merkezi de (SESERIC) Ankara'da etkin ve görünür faaliyetler gerçekleştirmektedir.

2005 yılında ilgili kuruluş statüsü kazanmış olan İstanbul'da kaim İslam Konferansı Diyalog ve İşbirliği Gençlik Forumu (ICYF-DC) faaliyetlerini sürdürmektedir.

İslam Ülkeleri Standartlar ve Metroloji Enstitüsü (SMIIC) 2-3 Ağustos 2010 tarihindeki Ankara'da yapılan ilk Genel Kurul Toplantısı sonrasında faaliyetine başlamıştır.¹⁶¹

Cumhuriyet Sonrasında İslam Birliği

İslam dünyasının ciğerparesi alim evlatları yaşanan felaketlerin hep çehaletten kaynaklandığını, dünyadaki gelişmelerden uzak kalmanın,

161 Bkz. <http://www.mfa.gov.tr/islam-isbirligi-teskilati.tr.mfa>

ilim ve fende gerilemenin hem bize, hem de kâfirlere çok şeyler kaybettirdiğini, ırkçılık ve bölücülüğün dinde lanetlendiğini, yeniden dirilişin Kur'an ve sünnet çerçevesinde yeni bir heyecan ve atılım gerektirdiğini hep yazıp söylemişlerdir. Emperyalist Batının sömürü planlarını deşifre etmişlerdir. Hem kendimiz, hem de dünyanın mazlum milletleri için yeniden İslam'a dönüşün, İslam kardeşliğini ihya edişin, birlik ve beraberlik içinde ümmet bilinciyle derlenip toparlanışın mutlak farz oluşunu hep anlatmışlardır. Bunu sağlayacak maddî manevî güç ve kalkınma için, "kazan kazan" usulü ile ortak kazanç sağlama ve ekonomik işbirliği içinde maddî manevî refah ve kalkınmanın zarureti hep dile getirmişlerdir. Düşmanlarımızdan gelen engellemeleri kaldırmak ve kendimizi savunacak silahlarımızı kendimiz yapabilmek için birlikte silah ve insan gücü hazırlama ve ortak duruş sergileme gereğini dillendirmişlerdir. Düşmanlarımızın gözünü korkutmak ve saldırılarını engellemek, kötülüklerinden caydırmak için her zaman maddi ve manevi cihada hazır oluşun şart olduğunu hep söylemişlerdir. Bunun için sadece M. Akif Ersoy merhumun "Safahat"ı okunsa yeterlidir diye düşünürüz.

Nihayet gün geldi, Türkiye tek partinin zulüm ve istibdat dolu kara günlerinden kısmen kurtularak çok partili döneme geçti. Ne var ki uzun yıllar Batının görüşlerini dillendirmek ve onların menfaatini savunmak için var olan kurumlar ve içindekiler, yine halka tam istediklerini vermediler. Hala İslam'ın okunmasına da, yaşanmasına da, devlet kurumlarını etkilemesine de karşı çıkılıyordu. İslam ile açıktan mücadele etmeye korkan hainler, onun için "irtica" ve "teokrasi" kavramlarını uydurup, bu iki kavram üzerinden Müslümanlara yükleniyorlardı. Devlet başkanları ve başbakanlar sık sık "irtica komünizmden beterdir" diyorlardı. "Teokrasiye karşıyız" diyorlardı. Halbuki biz Müslümanız. Teokrasi hıristiyanlarda olur. Laiklik de onların sorunudur. Bizim dinimiz kâfirlere din ve vicdan özgürlüğünü tanımış ve hayata geçmesini sağlamıştır. Hal böyle olunca bizim laikliğe ne ihtiyacımız

vardı ki? Ama “laiklik”, “çağdaşlık”, modernlik”, aydınlanma”, sekülerizm”, “demokrasi”, insan hakları ve hürriyetleri”, “insan özgürlüğü” gibi bizi vuracak kaç katil kavramlar uyduruldu ve onların bahane edilerek kaç darbe yapıldı, kaç milyon insanın canına okundu maalesef.

Uzun zaman Müslümanlar bu “irtica” ve “teokrasi” denilen şeylerin ne menem bir şey olduğunu anlamadılar. Hatta etrafta saf saf “mürteci” “teokrasi isteyenleri” arayanlar da vardı. O yüzden bir yazımızın başlığı, “İrtica Sensin Kardeşim” idi.

Nihayet bir siyasi lider çıktı. Alim ve mütefekkirlerimizin ilim ve fikirlerini sistematığe dökerek siyasete aktarmaya başladı. Onların kitaplarda ve makalelerde kalan düşüncelerini siyasete ve oradan da devlet yönetimine taşımaya başladı. Bu liderin adı Necmettin Erbakan idi. Önce Milli Görüş adı altında bir fikir ve siyaset hareketini başlattı. Halkın bilgi ve irfan birikimini devlete taşımaya, sisteme kabul ettirmeye çalıştı. Hem kendi ülkemize, hem de Müslüman ülkelere hazırladığı teklifleri götürerek birlikte çalışmayı önerdi. Daha önce başta Kudüs’ün işgali felaketiyle “ne yapabiliriz?” diye toplanan ve bunu devamlılığa dönüştüren “İslam İşbirliği Teşkilatı” gibi kurumlar da işi kolaylaştırıyordu. Yine Araplar kendi aralarında çok bir şey yapamasalar da toplanıyorlardı. Daha sonra Türkiye de bunlara katılmıştı. Bu arada bulduğu ilk fırsatta Necmettin Erbakan, D8’leri kurdu.¹⁶² Bugün hala bu iki teşkilat devam etmektedir.

İsterseniz bu olaya biraz daha yakından bakalım.

Milli Görüş Ve İslam Birliği

24 Ocak 1970 Tarihinde Milli Görüş’ün ilk partisi olan Milli Nizam Partisi’ni kuran merhum Necmettin Erbakan, 1971 Nisan’ında 12 Mart muhtırasıyla oluşan yönetiminin baskısıyla, Milli Nizam Partisi hukuk-

162 Bizzat Erbakan’ın ağızından D8’leri öğrenmek isteyenler bakabilirler: <http://www.milligazete.com.tr/haber/1276611/d8-nedir-d8lerin-fikir-babasi-erbakan-hoca-anlatiyor>

suz bir biçimde kapatıldı. Bundan sonra yenileri kurulan bu görüşün partileri de sık sık kapanacak, ama asla vazgeçmeyen kadrolarınca başka bir isimle yeniden yaşatılacaktır. Nitekim 11 Ekim 1972 Tarihinde kurulan Milli Selamet Partisi, Erbakan liderliğinde ve ‘Önce Ahlâk ve Maneviyat’ sloganıyla girdiği 14 Ekim 1973 seçimlerinde, herkesi şaşırtan %12 oranında bir oyla 48 Milletvekiliği ve 3 Senatörlük kazanarak 51 parlamenterle TBMM’ne girdi. Yine herkesi şaşırtan bir şekilde, fikirlerine en aykırı gözükten partiyle, CHP ile koalisyonu kabul etti. Erbakan artık Başbakan yardımcısı idi.

1974 yılında çok önemli olaylara imza atıldı. Bunun başında Kıbrıs zaferi gelir. İslam dünyası ve Türkiye, asırlardır mağlubiyetin utancıyla yaşarken, üstelik Amerika ve Avrupanın onca baskı ve tehditlerine rağmen birden bu savaşa girişilmesi ve parlak bir zaferin kazanılması, sadece bu ülkede değil, bütün Müslüman ülkelerde coşku ile kutlandı. Erbakan bu havayı güzel kullandı ve peş peşe güzel işlere imza attı. Önce Müslümanlara bir cesaret geldi. Geniş halk kitleleri devletin insan hak ve hürriyetlerini hiçe sayan zulümlerini ve kendilerinin bu muamelelere karşı ezikliklerini sorgular hale geldiler. Giderek bir sistem şuuruna kazandılar.

Bu arada daha önce kapatılmış olan İmam-Hatip Okullarının orta kısımları yeniden açıldı. Arkasından bu okulların üniversiteye alınmasının yasaklanması gibi bir zulüm de kaldırıldı. Diyanet için Kur’an Kursları açıldı. Bu kurumun ihtiyaç duyduğu kadrolar verildi. Ezher ve Libya gibi Arap ülkelerinde yüksek din tahsili yapmış olanların diplomalarına denklik tanındı ve yurt içinde atamaları yapıldı. Bu partinin “önce ahlak ve maneviyat” gibi, “Manevî kalkınma” gibi sloganları yavaş yavaş hayat buluyordu. Aynı zamanda ağır sanayi hamlesi başlatılmış, yurdun dört bir yanında sanayi bacaları yükselmişti. Sistemin yıllardır “laiklik ilkesine ters düşer” diyerek görmezlikten geldiği İslâm Konferansı Teşkilatına tam üyelik sağlandı. Ahlâk dışı zararlı yayınlarla mücadele edilmesi, İslâm ülkeleriyle her türlü ilişkilerin geliştirilmesi,

şahsiyetli dış politika, tarım üretiminin artırılması, Türk lirasının değerinin sabit tutulması, faizsiz banka sisteminin kurulması gibi büyük hizmetler, çok kısa süren bu koalisyon hükümeti döneminde gerçekleştirildi. Buna tahammül edemeyen muhalif siyaset çevreleri ve bürokratlar, benzeri düşünceler taşıyan anayasal kurumlarda vesayet rejimini devam ettirenler, kurtuluşu koalisyonu bozmakta gördüler. Resmen Erbakan ve partisi karşısında afallamışlar ve bozguna uğramışlardı.

Ancak kaderi ilahi öyle tecelli etti ki, muhaliflerin şaşkınlığı uzun süre devam etti. Zira Erbakan anahtar konumundaydı. Onsuz koalisyon kurulamıyordu. Daha sonra kurulan koalisyonlarda hep yer aldı. Etkisi bu kadarla da kalmadı. Aslında İslâm'a uzak duranlar da, düşman olanlar da siyasi saltanatlarını devam ettirebilmek için hiç istemedikleri halde dindar halka daha büyük tavizler vermeye başladılar. Doğrusu Türkiye'de siyaset, basın, eğitim, diyanet, ticaret sahasında Anadolu'nun dindar insanının kısmen de olsa önü açıldı. Önce Erbakan, sonra Özal'ın çabalarıyla "Anadolu Kaplanları" adıyla bir yerli sermaye birikimi ekonomik bir güç olarak piyasaya girmiş oldu. Bu maddî manevî güçlenmeler halkımıza güven verdi. Buradan alınan hızla hem ülke yönetiminde, hem de ekonomide "millî irade" daha güçlü temsil edilir oldu. Devlet halkıyla barışınca bir devrim yaşandı. Artık "Eski Türkiye" batarken, ufukta "Yeni Türkiye" bir güneş gibi doğuyordu. Onu söndürmeye kalkışan yabancı karanlık güçler, besledikleri yerli karanlık güçleri harekete geçirdiler. Ülkeye önce 12 Eylül Darbesi, sonra da 28 Şubat Post Modern Darbesi gibi büyük bir utanç ve kayıp yaşattılar. Necmettin Erbakan ve arkadaşları sistem tarafından hep "şeriat devleti kurulması amacına yönelik irticaî çalışmalar yapmakla" suçladılar. Oysa vatan ve milletini çok seven Necmettin Erbakan hiçbir anarşi ve terör hareketine karışmamıştı ve arkadaşlarını da daima terörden ve devlet ile çatışmadan uzak tutmuştu. Onun bu özelliğini geç öğrenen darbeciler, daha sonra yok etmek istedikleri şahsına hürmet etmiş, hatta yer yer onu aramışlardır.

Ama dış gúçlerin kuklası zavallı darbeciler ve kullandıkları sivil gúçler ateşe benzin dóktüklerini bilemediler. Darbelerden ve darbeyle gelen soygunlardan çıkan ekonomik krizlerden bezen halk, Erbakan'ın siyasetinde yetişen bir liderin partisine akın etti. Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde kurulan "Adalet ve Kalkınma Partisi" kurulduğu yılda yapılan seçimde tek başına iktidar oldu. Bu parti her ne kadar dini bir söylem kullanmıyorsa da, dindar bir muhafazakar hareket oldukları kurucularından belliydi. Partinin lideri gerek kişiliği, gerekse geldiği çevre ve özellikle de daha önce İstanbul belediye başkanı olarak gösterdiği başarı ve bir řiir okudu diye haksız yere vazifesinden alınıp hapse atılmasıyla halk tarafından seviliyor ve güven duyuluyordu. İşte bu ve benzeri olayların etkisiyle, "bin yıl sürecek" denilen darbelerin yangını, acı ve ófkeyle şahlanan halkın milli iradesi ile tamamen söndürüldü. Hükümet de vesayet rejiminin lanca engellemelerine ragmen sabırla dayanarak ve direnerek nice badirelerden sonar artık millet muhalefetin bir daha ellerine iktidar geçmeyecek şekilde tedbirlerini aldı. Yeni yasalar ve uygulamalarla çeyrek yüzyılda karanlık bir devri kapattı. System her ne kadar İslam'a dönüşmese de artık onunla açıktan mücadele etme cesaretini de kaybetmişti. Bazıları içteki ve dıştaki din ve millet düşmanlarını tahrik ederek bu başarıyı bitirmek için "İslam Cumhuriyetine geçildi" diye feryat etseler de, laik Batıcı sistem hala devam ediyordu. Yeniden İslam toplumu ve devleti inşası için daha atılacak çok adımlar, yapılacak çok işler vardı.

Biz yeniden konumuza dönelim. Erbakan siyasi hayatı boyunca İslâm ülkelerinin birlik ve beraberlik içinde olmaları, aralarındaki ihtilafları kolayca gidermeleri, kaynaklarını en iyi şekilde değerlendirmeleri ve dünyanın sömürücü gúçlerine karşı koyabilmeleri için bazı teşkilatların kurulmasını hep savundu ve bunların hayata geçirilmesi için çok çalıştı. Bunları şöyle tespit edebiliriz:

1. İslâm Birleşmiş Milletler Teşkilatı
2. İslâm Ortak Pazarı

3. İslâm Ortak Savunma Paktı
4. İslâm Eğitim ve Kültür Birliği
5. İslâm Ortak Para Birimi

D8'in Kuruluşu Ve Şimdiki Durumu

Türkiye Cumhuriyeti Devleti Büyük Osmanlı Devletinin mirasını taşıyordu. Bunun bilincinde olmakla beraber, çok büyük bir tarihe, coğrafya olarak stratejik öneme ve ticari imkanlara sahipti. Halkında da din, devlet ve millet bilinci asırların bir mirası olarak genlerine işlemişti. Ne varki rağmen halk çok yoksuldu. I. Dünya savaşında dağılan bir imparatorluğu kurtarabilmek için çok cephelerde savaşmış, yorgun düşmüştü. Bu vaziyetten ders alarak II. Dünya savaşına katılmadı. Buna rağmen galip emperyalistlerin güdümünde olan cumhuriyet hükümetleri bağımsız politikalar güdemediler. Halkın dinleri, töreleri, örf ve adetleri ile uğraşmaktan sanayi hamlelerine fırsat bulamadılar. Kendileri üretme yerine hep dışardan alarak kıt kaynakları da heba ettiler. Emperyalistlerin bilerek yanlış yönlendirmeleri ile ihracat ithalat dengesini alabildiğine bozmaları yanında bir de israf içinde yaşadılar. Bu geri kalmışlığın, bu kara fakirliğin ve onur kırıcı güçsüzlüğün hiçbir bahanesi yoktu. Fakat bir gerçek vardı ki çok acıydı. Devlet milletine düşman olmuştu. Onu cebir ve şiddetle, bulunduğu İslam medeniyetinden alıp zorla Batı medeniyetine sokmaya çalışıyordu. Bu devlet millet anlaşılmazlığı her şeyi kilitliyordu.

Bu batıcı ve taklitçi sistemin en kötü ve zararlı bir yanı da devlet olarak İslam dünyasını unutmak olmuştu. Galip güçler bunu dayatıyorlardı ve mevcut durumda hükümetlerin buna karşı duracak güçleri yoktu. Zaten sonrasında da iyice benimsendi, içselleştirildi. Gönüllü olarak müslüman dünyadan uzaklaşıldı. Artık onlarla ne ticari, ne turizm, ne ilim, ne kültür ve sanat, ne spora dair hiçbir bağlantımız kalmamıştı. Oysa bu tür ilişkiler bizim en büyük zenginliğimizin vesilesi olabilirdi. Hadi dine aklınız yetmiyor, bari dünyanıza aklınız yetse de

kendi menfaatiniz hatırına bunu kazancı sağlasanız ya! Ama ne yazık ki o zaman bir söz dolaşıyordu ağızdan ağıza: “Ne Şam’ın şekeri, ne Arab’ın yüzü.”

Oysa bizimle onların arasını açan Batılı devletlerin kendisi bizim dışımızdaki müslümanlarla alabildiğine bir ilişkiler yumağı içindeydiler. Hatta bizden aldıkları kimi malları gidip onlara satıyorlardı. Sınır boylarındaki vatandaşların bu ticarete akli yetiyordu ve kaçak göçek yapıyordu ama ah şu mayınlar olmasaydı. Elin gavuru, miadı dolmuş, patlatılmak zorunda olan mayınlarını bize parayla satmış, biz de onları almış, hudut boylarına gömmüşüz. Sırf o yüzden en münbit topraklarımızı işleyemez, ürün alamaz olmuşuz. Ben çocukluğumda köylülerimden hep bu kaçakçılık hikayelerini dinleyerek büyüdüm. Sonra sınır boyu şehirlerimizde gezerken nice mayından ayakları kopmuş kardeşlerimi gördüm maalesef. Gün geldi, bu mayınlar kaldırıldı ama bu bile başımıza ne masraflar açtı...

Halbuki ülkemizin kaynaklarını en iyi şekilde değerlendirmek, Müslüman ülkelerle ticari bağlantılar yapmak ve böylece zenginleşen ve güçlenen Türkiye’yi İslâm dünyasında lider konuma getirmek mümkündür. Erbakan bir Müslüman alim olarak bunu biliyordu. Bulduğu ilk fırsatta İslam ülkeleri ile işbirliği için dış politika atağına geçti. Bu çalışmalarla önce geliştirmekte olan 8 İslâm ülkesinin işbirliğine öncülük yaptı. Bir yıl gibi kısa bir sürede D-8 (Development-8) oluşumunu gerçekleştirdi.

D-8’ler grubu Türkiye, İran, Pakistan, Bangladeş, Endonezya, Malezya, Mısır ve Nijeryadan oluşmaktadır. Erbakan bu ülkelerin devlet ve hükümet başkanlarını 14 Haziran 1997’de İstanbul’da topladı. D-8 oluşumunu İslâm dünyasına anlattı. Bu gerçekten yeni bir umuttu. Gelişmekte olan bu ülkeler kendi kaynaklarını en iyi bir şekilde değerlendirebilmek için bu birliği kabul ettiler.

Eğer bu birliği bütün kurum ve kanunlarıyla oturabilirlerse artık sömürgecilere yem olmayacaklar, kendi kalkınmalarını kendileri ger-

çekleştirecekler, bir felaket olursa birbirlerine yardım ederek kimseye muhtaç olmadan belayı savacaklardı. Böylece büyük bir adımı attılar. Hiç şüphesiz hedef bunu dünya çapında büyütme idi.

Erbakan iktidarda olmadığı zamanlarda verdiği talimatlar ile merkezi Ankara'da bulunan ESAM (Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Merkezi)'i kurdu. Bu kurum düzenlediği Uluslararası Müslüman Topluluklar Birliğini her yıl Mayıs ayında İstanbul'da toplandı. Bu toplantılara Ortadoğu, Afrika, Avrupa, Asya ve dünyanın değişik bölgelerindeki Müslüman topluluklardan, eski devlet başkanları, başbakanlar, bakanlar, ilim adamları, siyasetçiler, siyasi parti liderleri, sivil toplum temsilcileri ve işadamlarının katıldı. Toplantının konusu hep "İslam Birliği Ve Yeni Bir Dünya" idi. Bu düşünce hep diri tutuldu.

Türkiye Devleti Erbakan'dan sonra da D-8 ile ilişkilerini kesmedi. Ak Parti iktidarlarında yeniden canlanmaya başladı. D-8'e 2014'te Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda "Gözlemci Statüsü" verilmişti. Hatta Cumhurbaşkanı Erdoğan teşkilatın üye sayısını 8'den 20'ye çıkarabileceklerini açıkladı.

Yine Cumhurbaşkanı Erdoğan, son yapılan zirvenin açılışında yaptığı konuşmada, "Ülkelerimiz arasındaki ticarete artık milli para birimlerimizi kullanmanın yolunu açabildiğimiz takdirde D-8 tarihinde bir devrime imza atmış olacağız" dedi. "Kur baskısı altında ekonomimizi eritmeye gerek yok" diyen Erdoğan, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Bir takas odası kurulması için merkez bankaları bir araya gelmelidir. D-8 ülkeleri olarak toplantılara katılım düzeylerini artırmalı, çalışmalarını, özel sektör kuruluşlarını da bu çalışmalara dahil etmeliyiz. Cumhurbaşkanı olarak D-8 Liderler Zirvesi'nin önemi iyi kavranmalı. Hepimiz D-8'e sahip çıkmalı, daha etkin, daha verimli, daha güçlü olması için azami gayret göstermeliyiz."

Sadece kendi aralarında milli para birimlerini kullanabilselerdi, hiç şüphesiz bu uluslararası sermaye odaklarına büyük bir darbe olacak ve

neticesinde dünyada mecburi ticaret parası olan doların bu konumunu yitirmesiyle Amerika ekonomisi gümbür gümbür yıkılacaktı. Arkasından da eyaletlerinin dağılması kaçınılmazdı.

İşte bu yüzden onlar da can damarlarını kesmeye çalışan bu ülkelerin bu düşüncedeki liderlerini canlarını almaya kararlıydılar. Hak ile batıl arasındaki savaş dinmiyordu, dinmeyecekti. Ama zafer Allah katediydi ve onu layık olanlara verecekti.

D8'in Temel İlkeleri

2014'te Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda "Gözlemci Statüsü" verilmiş olan D-8'in unutulmayan ilkelerini hatırlayalım:

"20. Asırda Meydana Gelen Olaylardan Alınan Derslerin Ortaya Koyduğu Temel İlkeler:

1- Saadet İçin "Materyalizm Değil, Maneviyatçılık" Esas Alınmalıdır.

2- Saadet İçin "Çatışma Değil, Diyalog" Esas Alınmalıdır.

3- Toplulukların Saadeti İçin, "Çifte Standart Değil, Adalet" Esas Alınmalıdır.

4- İnsanların Mutluluğu İçin "Üstünlük, Tekebbür Değil, Eşitlik" Esas Alınmalıdır.

5- İnsanların Saadeti İçin "Sömürü Değil, İşbirliği" Esas Alınmalıdır.

6- Toplumların Saadeti İçin "Baskı Ve Faşizmin Değil, İnsan Hakları, Özgürlük Ve Demokrasi"nin Esas Alınması Gerekmektedir.

D-8'lerin bayrağında yer alan 6 tane yıldız D-8'lerin temel ilkelerini sembolize etmektedir. Bu ilkelerden her biri 20. Asır boyunca hep yanlışlarda ısrar edilmesi ve bu ısrarın bir fayda vermemesi yüzünden, artık dönülmesi gereken doğruları göstermektedir.

D-8'lerin bayrağında 6 temel ilkeyi sembolize eden altı yıldızın anlamları şunlardır:

- 1- Savaş değil, barış!
- 2- Çatışma değil, diyalog!
- 3- Çifte standart değil, adalet!
- 4- (Tekebbür) Üstünlük taslamak değil, eşitlik!
- 5- Sömürü değil, işbirliği!
- 6- Baskı ve tahakküm değil, insan hakları hürriyet ve demokrasi!

Bu prensipler sadece D-8'lerin kendi prensipleri değil, Yeni bir Dünya'nın kurulmasının da temel esaslarıdır.”¹⁶³

Bugün dünyanın saadetini gerçekleştirecek bu esaslar hala geçerlidir ve hakkıyla uygulamaya geçmek için yiğitlerini beklemektedir. Bizim dileğimiz de maddi ve manevi olarak o yiğitlerle beraber olmak, bu davada onlarla birlikte çalışmaktır. O yüzden bu bölümü bitirirken deriz ki: “Bizden selam olsun o yiğitlere”.

163 <http://www.milligazete.com.tr/haber/1276611/d8-nedir-d8lerin-fikir-babasi-erbakan-hoca-anlatiyor>

SON SÖZ

Nihayet kitabımızın sonuna geldik. Buraya kadar İslam birliğinin temelleri sayılan dinî bilgileri gördük. İlk İslam Birliğinin ilk kuruluşunda yaşanan olayları işledik. Alınacak dersler ve ibretleri, katlanılacak fedakârlıkları yazdık. Bütün bunların nihai amacının, dünya imtihanında başarılı olmak sayılan Allah Teâlâ'nın rızasını kazanmak olduğunu tespit ettik. Nihayet Osmanlının yıkılması ile yaşadığımız korkunç bölünüp parçalanmanın ardından yeniden İslamî dirilişin ve ümmet birliğinin teori ve pratikte yaşanan maceralarını ve örnek tecrübelerini gördük. En son İslam İşbirliği Teşkilatı ve D8'ler örneğini anlattık.

Evet, yeni bir dünyanın şafağında bir gün mutlaka kurulacak İslam devlet ve medeniyetini, büyük İslam Birliğini selamlıyoruz.

Değerli okuyucularıma İslam Birliğini kurmanın aslında çok da zor olmadığını hatırlatayım. Yeter ki kâmil bir iman ve azimli bir irade olsun. Bu iş kalpte başlar, yürekte biter. Bu ikisinin arası aslında çok da uzak değildir. Bazıları bu işi imkansız görüyor. “Bu kadar ulus devleti nasıl tek devlet ve millet olmaya razı edebiliriz ki?” diyorlar. Olaya bu açıdan bakarsanız elbette “zordur” dersiniz, ama buna gerek var mı? Bu birliği sağlamak için ilk çırpıda milli devletleri kaldırmaya hiç de gerek yoktur. Bütün sınırları kaldırıp “tek devlet” demeye gerek yok. Böyle söylemek kimi insanları dehşete düşüreceğini iyi biliyoruz. İnsanları ürkütüp korkutmaya gerek yoktur. Rahat olsunlar. Önemli olan kalp birliğidir, gönül bağlılığıdır. Mühim olan iman birliğidir, ruh ve maneviyat birliğidir. Düşünce, davranış ve zihniyet birliğidir. Onlara dün Osmanlıyı, bugün ABD ve AB'yi tekrar hatırlatalım. İşte D8 ve İİT. örneği de meydanda. Önemli olan kalbimizin birlikte atmasıdır. Bu Ümmeti Muhammedi yüceltmek, maddî manevî kalkınmasını sağlayıp müreffeh ve bayındır kılmaktır. İslam'ı bütün dinlerin, nizamların,

ideolojilerin üstünde hakim kılmaktır. Öyle olduktan sonra bu sınırların ne önemi var! Varsın var olsunlar, onlar ancak vilayetleri belirleyen sınırlar gibidir. Biz Kahramanmaraş'tan Gaziantep'e giderken bir yerde bir levhaya rastlıyoruz: "Gaziantep İl Sınırı" diyor. Ama biz yolculuğumuza aynen devam ediyoruz. Oraya vardığımızda hayatımızda hiç bir değişiklik de olmuyor. O zaman Kahramanmaraş da bizim, Gaziantep de bizim. Daha ne? Bir gün gelecek, aynen "Şam da bizim, Bağdat da bizim. Mekke de bizim, Kahire de" diyeceğiz. Örnekleri çoğaltmaya gerek var mı? Oralardan buralara gelirken bu sefer de onlar, "Kahramanmaraş da bizim, Gaziantep de bizim" diyecekler. Başımız gözümüz üstünde yerleri var. İyi niyetle gelen her kardeşlerimiz tanrı misafiridir, bizde hakları vardır. Hayatları doğdukları ve geldikleri şehirdeki gibi aynen devam edecektir. Hiç bir müşkilat yok! Öyleyse sorun ne?

Evet, önemli olan, bir Müslümanın, rahatça bütün İslam beldelelerinde gezip tozmasıdır. Maksudı neyse özgürce onu gerçekleştirmesidir. Yeter ki kanunlara bağlı kalsın. İstedığı gibi ilim araması, ticaret yapması, ziyaretler gerçekleştirmesi serbesttir. Bu böyle olunca, gerçekten o beldelerin ne adının, ne sınırlarının, ne de idarecilerinin farklı isimler taşıması önemli değildir. Birisine saldırı, hepsine saldırı olduktan sonra mesele nedir?

Ben Kahramanmaraş'lıyım. Burada yaşadım. Şimdiki kararım da burada yaşamaya devam etmektir. Mekke, Medine, Şam, Bağdat, Kudüs, Kahire veya Tahran da orada yaşayan kardeşlerimindir. Ben istediğim zaman buralara rahatça gidip seyahat amacımı gerçekleştirdikten sonra, maksat hâsıl olmuş demektir. Biz bu dinî duygu ve düşünceleri taşıdıkça, İslam'ın hayat veren ilkelerini yaşadıkça, özellikle de sünneti seniyyeyi bir örf gibi yaşantımızda uyguladıkça, bir vücudun organları gibi olup bir binanın tuğlaları gibi kenetlendikçe, evet, işte o zaman hiç bir müslüman hiç bir İslam diyarında yabancılık çekmeyecektir, ecnebî muamelesi görmeyecektir. Toprak dediğin de nedir? Sonuçta bırakıp gitmeyecek miyiz? Benim merhum anam ve babam-

dan miras kalan iki dönüm falan bir toprağım var. O da Maraş'ta. Ülke içinde başka bir vilayette hiç malım yok. Ne farkeder, Halep'te de yok, Bağdat'ta da yok, Kahire'de de yok, Kandahar'da da yok. Var mı bir sıkıntı? Zaten herkes gibi ben de gezip dolaştıktan sonra tekrar aileme dönüp şehrimde ölmek isterim. Öyleyse biz birbirimize yük değil, ancak rahmet ve bereketiz.

Rabbimiz bizleri, yeryüzünü cennete çevirecek bu büyük birlik davası için ihlas ve samimiyetle çalışanlardan etsin. Biz göremesek bile evlatlarımıza gösterebilirsin bu nimeti. Onları büyük İslam toplumunun sayesinde yaşatsın, ümmeti Muhammed'in birliği ve dirliği içinde bahtiyar kılsın!

Amin!

